

Tā âtî-âtî tãndí Yésü rî tãsî Mãt y o  dr  i g l  r  Mãt y o

T  '    z l  n l  s s  r 

B k  n , M t y o  g l  â'd  'b  b  l j 'b  Y s  k  r  'b  y   l l  r , i g  n   j l  Y d  y  k  r  y  dr . T  if  g l  dr  i g z  l  r  r '  i 'd  t  r r  Y s  k   ng  n  dr '  r  t  l   d z , g 'd  kp  t  Y s  dr  i mb l   j l  dr  r  b . M t y o  l   d l  g l y  dr  k , Y s  f  i 'd  'd y  p  'b  r  g g  O v r  dr  t  l  'b l  tr   k  r  '     j l  r , g 'd  k , Y s  â'd  'd y  p  'b  r  t t   j l  Y d  y  k  dr  k . B -r  Y s  r '  'd y  p  'b  r   j l  'b s r   ng  ' s  nd r  r  y  dr .

B k  M t y o  k  n  '  r , i 'dígówá r r  Y s  k   ng  '  n ng  r  k  b , g 'd  kp   dr  g l k  r , g 'd  t   d   az  'b  y  kp  b  n j  r  'b  t  i mb  Y s  k   d l  r ,

*K p t  5-7 T  Y s  dr  i mb l  k n  dr ' l  r 
'D r  r  i y k  r '  l t  r z   ng  dr '  n ng  k m  O v r  k  z l  r  i 'd .*

*K p t  10 T  Y s  dr  i mb l  l j 'b  i y k  r 
'b  y  dr  r *

*'D r  r  i y k  r '  l t  g l  t  g l  k  'b  n  r ,
k y  g l  O v r  dr  'ez   j l  'b l  'd  r l  k m  i y k  z l  r  b  '     c l  r  i 'd .*

K p t  13  l  m n g  k m  O v r  k  r  t s 

*Kápītā 18 Tā gólâ rīrī kâ kpākā ālô Ȅdrúpī āzí
ró kúmū Ôvârî kâ zéle rî
Kápītā 24–25 Tā kâyî gólâ Yésū drí 'ēzó âgôlê
rîlî kúmú ró òjílâ ãngó nõ kâ drîlî ndrî rî*

*Tā âfō-âfō Yésū rî á'bíyá yí kâ tâsî rî
(Lúkâ 3.23–38)*

¹ Tā âfō-âfō Yésū Krístō rî á'bíyá yí kâ rî rî'á nõô. Yésū rî'á kúmú D  w  d   rî óz  w   'î. G  d   D  w  d   íyíkâ Äb  r  y  m   rî óz  w   'î. Óz  w   g  l  y  i   t  l  l   b   Äb  r  y  m   r   s   c  l  l   b  u  u   kúmú D  w  d   r   r  'á   y  i   z  o   nõô 'b   k  t  i.

² Äb  r  y  m   t   Ÿs  k  .

G  d   Ÿs  k   t   íyíkâ Y  k  b  .

G  d   Y  k  b   t   íyíkâ Y  d   y   Ȅdrúpî l   y   b  .

³ G  d   Y  d   t   P  r  z   y   Z  r   b  , g  d   ândr   l   y   T  m     d  .

G  d   P  r  z   t   íyíkâ   z  r  n  .

G  d     z  r  n   t   íyíkâ R  m  .

⁴ G  d   R  m   t   íyíkâ Äm  n  d  b  .

G  d   Äm  n  d  b   t   íyíkâ N  s  n  .

G  d   N  s  n   t   íyíkâ S  l  m  n  .

⁵ G  d   S  l  m  n   t   íyíkâ B  '  z  . G  d   B  '  z   r   ândré íyíkâ R  h  b  .

G  d   B  '  z   t   íyíkâ Ób  d  . G  d   Ób  d   r   ândré íyíkâ R  t  .

G  d   Ób  d   t   íyíkâ Y  s  .

⁶ G  d   Y  s   t   íyíkâ kúmú D  w  d  .

Gõ'dá nīngá sī, ózōwá gólīyī ìtõlé bē kúmú
 Dãwúdī rú sī cälé būú ū kâyī gólâ őjílā
 Īsîrã'élē kâ trõzó âjílí 'bâdrî lídí 'á Bâbîlónã
 'álâ rî sī rî rî'á őzô nõô rî 'bá yî tí.

Kúmú Dãwúdī tî Sólõmõ. Gõ'dá Sólõmõ rî
 ândré íyíkâ Ùrîyä rî ăyízí rú bê Bâtësébâ
 rî ǐ'dî.

7 Gõ'dá Sólõmõ tî íyíkâ Rêhõbówã.

Gõ'dá Rêhõbówã tî íyíkâ Âbíjã.

Gõ'dá Âbíjã tî íyíkâ Ásã.

8 Gõ'dá Ásã tî íyíkâ Yôsãpátã.

Gõ'dá Yôsãpátã tî íyíkâ Yêhõrámã.

Gõ'dá Yêhõrámã tî íyíkâ Üzíyä.

9 Gõ'dá Üzíyä lôfõ íyíkâ Yôtámã.

Gõ'dá Yôtámã tî íyíkâ Âházã.

Gõ'dá Âházã tî íyíkâ Êzékíyã.

10 Gõ'dá Êzékíyã tî íyíkâ Mânásẽ.

Mânásẽ gõ tî íyíkâ Âmónã.

Gõ'dá Âmónã tî íyíkâ Yôsíyã.

11 Gõ'dá Yôsíyã tî íyíkâ Yêhõyákínï yî  drúpî
 lâ yí bê.

Ótrõ gólīyî trá ndrô gólâ őjílā ãwâ drí őjílā
 Īsîrã'élē kâ ûrûzó  jú 'ásî  jílí 'bâdrî lídí 'á
 Bâbîlónã 'álâ rîlî tólâ ndrô dûû sî rî 'á.

12 Gõ'dá ózôwá gólîyî ìtõlé ndrô gólâ őjílā
 Īsîrã'élē kâ rûzó  jílí Bâbîlónã 'álâ rî vósî rî
 cälé bûú ū ndrô Yésü rî tîzó rî 'á rî rî'á  yî  zô
 nõô rî 'bá yî tí.

Yêhõyákínï tî Sêyâlëtélë.

Gõ'dá Sêyâlëtélë tî íyíkâ Zârâbâbálâ.

13 Gõ'dá Zārābābálā t̄ íyíkâ Āb̄iyúdã.

Gõ'dá Āb̄iyúdã t̄ íyíkâ Ěl̄iyākímõ.

Gõ'dá Ěl̄iyākímõ t̄ íyíkâ Āzórã.

14 Gõ'dá Āzórã t̄ íyíkâ Zādókã.

Gõ'dá Zādókã t̄ íyíkâ Ākímã.

Gõ'dá Ākímã t̄ íyíkâ Ěl̄iyúdã.

15 Gõ'dá Ěl̄iyúdã t̄ íyíkâ Ěl̄eyázã.

Gõ'dá Ěl̄eyázã t̄ íyíkâ Mātánã.

Gõ'dá Mātánã t̄ íyíkâ Yākóbā.

16 Yākóbā t̄ íyíkâ Yōsépã.

Yōsépã 'd̄i íyíkâ Mārýyã r̄i ágó ró r̄i ī'd̄i.

Mārýyã íyíkâ Yésū gólâ â'd̄o 'bá 'd̄iyî pã 'bá
ró r̄i ândré ī'd̄i.

17 Ítí r̄i, gõ'dá îtõlé Ăb̄arăyámã rú s̄i cälé būú ū
kúmú Dăwúd̄i rú r̄i, ózowá ândâ rû trá mûdrí-
dr̄i-lâ-ngâ-sû. Gõ'dá kpá îtõlé Dăwúd̄i rú s̄i cälé
būú kâȳi őjilâ Īsîrâ'élë kâ trôzó Bâbîlónâ 'álâ
r̄i, ózowá ândâ rû kpá trá mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-sû.
Gõ'dá îtõlé ndrô őjilâ Īsîrâ'élë kâ trôzó Bâbîlónâ
'álâ r̄i 'á cälé būú ū Yésū Krístõ r̄i t̄f̄i 'á r̄i, ózowá
ândâ rû kpá trá mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-sû.

*Tâ gólîyî rû 'ě 'bá Yésū Krístõ r̄i t̄f̄i tâsî r̄i
(Lükä 2.1-7)*

18 Tâ gólîyî rû 'ě 'bá Yésū Krístõ r̄i t̄f̄i tâsî r̄i
â'd̄o trá nõtí, gólâ r̄i ândré Mârýyã óndrê trá
'ě'á gîlâ őkó ró Yōsépã drí. Gõ'dá drë ākpâkâ'dâ
Yōsépã yî drí r̄i őkó Mârýyã bê võ âlô 'á őzõ ágó
yî drí rîrî rîlî őkó bê rî kâtí r̄i, Mârýyã ūsû võ lâ
trá kî, yî 'bâ rû trá mvá bê mbârâkâ Líndrí Tândí
Ôvârî kâ r̄i kâ s̄i.

19 Gõ'dá Yōsépā nĩ bê trá kí'á nĩ rî, Mârýä trá
cú õtô bê ítí rî, gólä lëé kô ãnyï lõgõlé Mârýä
drÿi. Gólâ ïsü tã trá 'ëzó Mârýä rî âyélé ïnínì ró
võ lâ ûsú âkó, tâlâ gólä rí'á âgô tândí 'i.

20 Gō'dá Yōsépā õtíří rří tā rī 'dī ūsūlī 'ě'á 'ělā rī, nyří ró, mäläyíkā Ôvárí kâ drí rû â'dázó gólâ drí âbř-âbř 'á tā átálé gólâ drí kī, "Yōsépā, Däwúdī rī ózowá,* ní 'ě ūrří kô Märiyā rî trôlé ánî ūkó ró, tälâ gólâ 'bâ rû mvá bê 'dī mbârâkā Líndrí Tândí Ôvárí kâ rî kâ sī. Â'dó kô áqô ázâ sī.

²¹ Gólâ â'dô mvá ágó t̄'á, gõ'dá ní â'dô rú lâ z̄'á Yésū,* tâlâ gólâ â'dô ojílã íyíkâ pã'á tâ õnjí gólíyíkâ 'ásñ."

22-25 Gō'dá Yōsépā nj̄i bē l̄ifí â'dú 'ásī r̄i, drílâ gōzó tā r̄i 'dī 'ělé, té őzō mālāyíkā drí âtálé 'dī kâtí. Gólâ drí Mārýā r̄i trōzó íȳi ōkó ró, gō'dá gólâ âȳi Mārýā bē ōkó ró kô cälé būú ū kâȳi Mārýā drí mvá t̄jzó r̄i 'á. Gō'dá út̄i bē mvá r̄i 'dī r̄i, Yōsépā drí rú lâ zizó Yésū.

Tā Yésū rí tī kâ 'ê rû ìtí 'dī, tälâ tā gólâ Ôvârí
drí âtálé trá ăkû ró nã 'bá yî sî tā ăngû 'bá íyikâ
Ísáyä sí rî ã'dô ró bê tā pâtñi ró kî'á nî rî,

“Ízámví gólâ tâ ãgô kâ nĩ 'bá drẽ kô rî â'dô 'ẽ'á
rû 'bälé 'â bê.
Gólâ â'dô 'ẽ'á mvá ágó tñlí, áâ'dô rú lâ zñ'á
ñmánñwñlë ”

Ísávā 7.14

Rú Ōmánōwēlē 'dī, tā ífí lâ kī, Ôvârî bê rī'á āmá
bê.

* **1:20 1.20** Tā ḷengū 'bá ḷengū tā trá kī, 'dívī pā 'bá â'dō âfō'á
Dâwudí rí ózōwá yí 'ásī. * **1:21 1.21** Rú Yésū 'dī, tā íffí lâ kī,
'dívī pā 'bá.

2

Tā tā nī 'bá yī drí ânizó Yésū rī ɻnjilí rī

1 Útī Yésū Bētēlémē 'á 'bädrī Yūdāyä kâ 'á. Ndrô gólâ rī t̄jzó 'dī 'á rī, Ėródē* ī'dî kúmú ángí 'í 'bädrī rī 'dī dr̄lī. Gō'dá Yésū rī t̄fī vósī rī, tā nī 'bá ãzâ 'bá yī gólīyī rī 'bá tā ī'bī'bīwá drí rī'á â'dálâ rī n̄lī rī drí ángázó ânīlī vō jējē 'ásī ómvórē lésī ácálé Yērōsälémä 'á, tālā ī'bī'bīwá ãzâ dr̄i gólīyī trá j̄aribä rī 'dī 'álâ.

2 Gō'dá gólīyī cā bē tólâ rī, dr̄līyī rīzó tā ɻjilí kī nī rī, "Mvá gólâ t̄lī nōngá 'bädrī nō 'á 'ě 'bá â'dólé kúmú ángí ró ãnī ȏjilā Yūdā yí kâ dr̄lī rī bē ángô lé ró yā? Âmâ drí 'bāzó dr̄e ómvórē 'álâ rī, ī'bī'bīwá ãzâ âfō trá tā â'dálé âmâ drí kī, úūtī kúmú ángí trá 'bädrī nō 'á. ī'dî âmâ drí ânizó nō gólâ rī ɻnjilí."

3 Gō'dá tā 'dî 'dē bē kúmú ángí Ėródē bílī rī, dr̄lā â'dózó tā ȏsū ró rōo, tālā gólâ ȏsū tā trá kī nī rī, kúmú ó'dí 'dī ã'dō trá ânī'á kūmū trōlé yí dr̄igá sī. Gō'dá tā 'dî drí ȏjilā dūu Yērōsälémä 'á rī 'bāzó kpá â'dólé tā ȏsū ró.

4 Tā rī 'dī tāsī rī, kúmú ángí Ėródē drí dr̄i-'bá ángí Yūdā yí kâ rī 'bá yī âzízó gō'dá kpá lā'bí ïmbá 'bá yí bē ndrī 'dó ânīlī yí ngálâ. Dr̄lā gólīyī ɻjizó kī, "Úlī tā ɻangū 'bá Ôvârī kâ rī 'bá yí kâ vó ró rī, áâ'dō kúmú 'ě 'bá â'dólé 'dīyī pā 'bá ró rī t̄'á ángô lé yā?"

5 Gō'dá dr̄i-'bá Yūdā yí kâ 'dī 'bá yī drí tā-dr̄i lōgōzó kúmú Ėródē drí kī, "Ôvârī kī, áâ'dō gólâ

* **2:1 2.1** Ėródē 'Dī' rī'á Ėródē ãzâ gólâ 'ě 'bá rīlī kúmú ró ȏzátú kâyī Yésū rī fūzó rī 'á rī, átā lâ ī'dī.

rî t̄'á Bētēlémē 'á 'b̄adr̄ āmákâ Yūdáyä kâ 'á nōngá, ōzō tā ąngū 'bá Míkā drí tā lâ īḡlī trá ąkû ró rî kâtí k̄'á n̄i rî,

6 'Bētēlémē 'b̄adr̄ Yūdáyä kâ 'á, n̄i â'dô kpálé j̄ar̄ib̄ä fínýawá ró rî,
tā áníkâ lâvü trá ḡar̄ä j̄ar̄ib̄ä ăzí dr̄jj̄ s̄i, tâlâ
â'a'dô kúmú ángí lōfō'á n̄i 'ás̄i.

Gólâ â'dô 'ẽ'á 'bâlé lôkí 'bá ró őjílâ ámákâ
Ísírâ'élë kâ dr̄llí.' "

Míkâ 5.2

7 Gõ'dá nñngá s̄i rî, kúmú Êródë drí tā n̄i 'bá 'dî 'bá yî ązízó ânñlî yí ngálâ ̄iníñî ró, tâlâ gólâ lê kâyì sísí gólâ ̄'b̄i'b̄iwá drí âfõzó 'á lâ rî nñlî gólîyî t̄ s̄i, tâlâ yí ̄unñî ró kâyì mvá rî 'dî t̄zó 'á lâ rî bê.

8 Gõ'dá tā n̄i 'bá 'dî 'bá yî lôgõ tā-dr̄i tā ijî gólâkâ 'dî kâ gólâ drí bê rî, gólâ drí gólîyî âdózó kñ nñ rî, "Nñ nñ mvá 'dî lôndâlê. Ōzō nñ ̄uusû gólâ trá rî, nñ lôgõ tā lâ má drí, má nñ ró bê kpá gólâ rî ̄injílî." Gõ'dá Êródë drí tā n̄i 'bá 'dî 'bá yî jõzó nñlî Bētēlémē 'álâ.

9-10 Nñngá s̄i, gólîyî drí rîrî nñlî Bētēlémē 'álâ rî s̄i rî, gólîyî drí kpá ̄'b̄i'b̄iwá ǎlô-ǎlô drílîyî ndrêlê trá ómvórë 'álâ rî ndrêzó ó'dí. Gõ'dá gólîyî ndrê ̄'b̄i'b̄iwá 'dî bê rî, gólîyî drí â'dózó ǎyíkô ǎmbâ s̄i. ̄'b̄i'b̄iwá rî 'dî drí 'dêzó gólîyî drí sísí, gõ'dá nñzó âdrêlê té võ mvá bê rî 'á.

11 Gõ'dá gólîyî câ bê tólâ rî, drílîyî fízó jó mvá bê rî 'á mvá ̄uusûlî ândrê lâ Mârîyâ bê. Gõ'dá drílîyî 'ã'í t̄zó vûdrí mvá 'dî ̄injízó. Drílîyî ngá fefé ǎyíkâ â'dó 'bá dâabô ró, dõ rú'bá kâ zilí mûrâ, gõ'dá kpá ngá tândí ǎjí bê rî 'bá yí bê

lôfôzó fêlé mvá 'dî drí. Ngá fêfê 'dî 'bá yî lâgî lâ lâvû gârã.

¹² Gõ'dá tã nñ 'bá 'dî 'bá yî 'ê bê gôlé 'bâdrï ïyíkâ 'álâ rî, Ôvârî drí gólîyî lîfî îmbázó âbï-âbï 'á kñ nñ rî, gólîyî õgô ïyî kô kôrô Êródë drñ sñ, tâlâ gólîyî õzô mvá 'dî vñ lâ â'dá Êródë drí kô. Gõ'dá gólîyî drí ngãzó gôlé ïyî drí 'bâdrï 'álâ lâtû ngñi ãzâ 'ásñ.

Tâ Yôsépâ yî drí râzó Mâsîrï 'álâ ïyî nyâánŷâ pâlé rî

¹³ Gõ'dá gõgõ tã nñ 'bá 'dî 'bá yî kâ rî vósñ rî, mâlâyíkâ Ôvârî kâ drí rû â'dázó kpá ó'dí Yôsépâ drí âbï-âbï 'á tã âtálé gólâ drí kñ, "Ní ngâ 'wââ ûrû mvá 'dî trôlé ândrê lâ bê, nñ râ ró ñ'dí bê lâ 'bâdrï Mâsîrï kâ 'álâ, tâlâ Êródë rî'á mvá 'dî lôndâ'á 'ë'á fûlâ! Ìtí rî, nñ nñ rîlî Mâsîrï 'á tólâ, té õzô má ââtâ tã trá ãnî drí rî, nñ gõ ró bê âgôlé."

¹⁴ Gõ'dá Yôsépâ drí tã 'dî 'ëzô té õzô mâlâyíkâ drí âtálé trá gólâ drí rî kâtí. Ngácî rî gógó 'dî sñ rî, gólâ drí ngãzó mvá 'dî trôlé ândrê lâ bê râzó Mâsîrï 'álâ.

¹⁵ Gõ'dá drîlîyî rîzó Mâsîrï 'á tólâ cälé bûúñ ndrô kûmû Êródë drí drâzó rî sñ.

Tâ 'dî 'ê rû Ìtí 'dî, tâlâ úlî Ôvârî drí âtálé trá tã ۀngû 'bá íyíkâ sñ kñ'á nñ rî, "Má ۀzj ámâ mvá âfôlé Mâsîrï 'ásñ" rî ã'dô ró bê tã pâtñi ró.

Tâ kûmû Êródë drí tã 'bâzó 'dîyîmvá õnyíkô ágô ró rî 'bá yî

ûfûzó ndrî vólé Bëtëlémë 'ásñ rî

16 Gõ'dá nñngá sī rî, kúmú Êródë nñ bê trá kĩ'á nñ rî, tã nñ 'bá 'dõ 'bá yí 'é tã yí drí 'bälé gólïyî drí rî kõ'dawá rî, gólâ drí 'bázó õmbã ró rôô. Gõ'dá nñngá sī rî, drilâ tã 'bázó  jú 'bû 'bá íyíkâ rî 'bá yí drí kĩ, "Ní nñ 'dýimvá ãnyíkõ ágó ró ïtõlé gólïyî cã 'bá drë ndrô ãlô kô rî 'bá yí rú sī cälé bûñû gólïyî ndrô lâ yí drí cälé rî rî 'bá yí rú rî ûfúlí Bëtélémë 'á gõ'dá kpá võ â'dó 'bá ãnyí Bëtélémë lágatí rî 'bá yí 'ásñ ndrî." Gólâ 'bâ tã 'dî ïtí 'dî rî, tâlâ kâyî sisí gólâ  b 'b w  'dî drí âf z  'á lâ tã nñ 'bá 'dî 'bá yí drí â'dal  gólâ drí rî t s .

17 Gõ'dá  z  gólâ tã  ng  'b  Y r m y  drí  t l  tr   k  r  j r b  R m  k  t s  r  dr  r  'ez   t  B t l m  'á 'd y imv  'dî 'b  y   f - f  l  y  t s .

18 G l  k ,
"  r   w  l l  b  R m  ' l .
 k   s r ' l  k  r  'b  y  r   y  n   w  ng l  mv 
l  y   dr  'b  tr  r  t s .
G d  g l y  l e  k   w  ng ng  'd   y l  mv  l 
y   dr  'b  r  'b  y  t s ."

Y r m y  31.15

T  Y s p  y  dr  ng z  g l  v l  'b dr   s r ' l  k  r  ' l  r 

19 G d  k m   ng   r  d r  b  r , ny   r , m l y k   v r  k  dr  r  'd z  Y s p  dr  M s r  ' l   b - b  ' .

20 Dril  t   t z  Y s p  dr  k , "N  ng , n  tr  mv  'd   nd r  l  b , n  n  r  g l  g l y  b  'b dr   s r ' l  k  r  ' l , t l   j l  g l y  l  'b  mv  'd  f l  r  'b  y   dr   y  tr  ndr ."

21 Gõ'dá úlí mālāyíkā drí âtálé 'dī drí sī rī, Yōsépā drí ngāzó mvá 'dī trōlé ândrē lâ bē gōzó gólīyí bē 'bädrī Ísírā'élē kâ rī 'álâ.

22 Gõ'dá Yōsépā õtíři tā ârí kī'á nī rī, kúmú Ěródě rī mvá rú bē Āřikēlásā rī õří trá kúmú ró átá lâ rī vō 'á 'bädrī Yüdáyä kâ drílī rī, gólâ drí á'dózó ūří ró nī'á gõlé tolâ. Gõ'dá Ôvárí drí līfí lōmbâ fězó Yōsépā drí ábī-ábī 'á, gólâ õnī kô gõlé 'bädrī Yüdáyä kâ rī 'álâ. Tā rī 'dī tāsī rī, gólâ drí ngāzó nīlī 'bädrī Gäliláyä kâ rī 'álâ.

23 Ítí rī, gõ'dá Yōsépā yī drí nīzó rīlī järíbä Nāzārétā kâ 'álâ. Tā 'dī 'é rû trá ítí 'dī, tâlâ úlí gólīyí tā ąngū 'bá ăzâ drí âtálé trá ąkû ró 'dýi pā 'bá tāsī kī'á nī rī, áâ'dô gólâ rī zī'á Nāzārétā lé 'bá ró rī, á'dô ró bē tā pâtíi ró.

3

Tā Yōwánī bābātízī 'ě 'bá ró rī drí tā pězó őjílā drí rī

(Márākō 1.1-8; Lúkä 3.1-18; Yōwánī 1.19-28)

1 Gõ'dá Yésū mbâ bē ácálé ągô ąngí ró rī, Yōwánī bābātízī 'ě 'bá ró rī drí ácázó őmā 'álâ 'bädrī Yüdáyä kâ 'á. Gólâ drí itôzó rī'á tā pělé őjílā drí kī nī rī,

2 "Nī ájâ drí vólé tā őnjí ăníkâ rī 'bá yī 'ásī, tâlâ 'dýi pā 'bá gólâ Ôvárí drí tā lâ 'bälé ájólé rī trá ănyí 'ě'á ácálé á'dólé kúmú ró ăní drílī."

3 Yōwánī ī'dī őjílā tibê tā ąngū 'bá Ísáyä drí tā lâ ąngülí ąkû ró nā sī kī'á nī rī,

"Őjílā ăzâ bē őmā 'álâ, rī'á tā łyá'á ngbálá-ngbálá kī,

'Nī êdē látī njāâ Kúmú ăníkâ drí ânīzó 'álâ sī.

Nī êdê lätū lâ 'dī ã'dô ró mbî drilâ lâmúzó 'álâ sī
rî.' ”

Ísáyā 40.3

⁴ Yōwánī rî 'dī ítā drilâ rī'á sôlâ rî éedê trá gámélē
'bí 'ásī. Gõ'dá gásī gólâ drí rī'á ômbélâ íyî ípítíkû
'á rî éedê trá ínyírikó 'ásī. Gõ'dá gólâ rî ômbí
nyälé ï'dî ápé ògó kâ bê.*

⁵ Gõ'dá nîngá sī rî, õjilâ dûû ârî tâ bê tâ pêpê
Yōwánī kâ fáfã áyágá Jõrõdénî kâ rî 'álâ rî tâsî
rî, drilîyî ngäzó rī'á íyî ânîlî Yōwánî ngáá tolâ.
Õjilâ rî 'dî 'bá yî ūrûkâ lâ yî ânî trá Yerõsälémâ
lésî, gõ'dá ãzâ 'bá yî ânî trá võ ãzâ 'bá yî 'b dr 
Y d y q kâ rî kâ 'ásî, gõ'dá ãzâ 'bá yî ânî íyíkâ trá
'b dr  gólâ ãnyî áyágá Jõrõdénî rî l g t  rî 'ásî.

⁶ Gõ'dá õjilâ 'dî 'bá yî ârî íyî úlî Yōwánî kâ 'dî b 
rî, drilîyî tâ õnjí íyíkâ l f z . Iti rî, gõ'dá Yōwánî
drí b b t z  'ez  g l y i drí áyágá Jõrõdénî rî 'á.

⁷ K y  n  'b  y  s  r , õjilâ g l y i z l  P r us  r 
r  'b  y  g o d a kp  g l y i z l  S d us  r  r  'b 
y  b , drilîyî ân z  Yōw n  ng l , t l  Yōw n 
 ib b t z  r  íy  b . G o d a Yōw n  n  'd - d  g l y k  tr .
G l  dr  t  ât z  drilîy i k , " n  r ' 
ny  oz   n  g l y i r  'b  r l  v l  l s   r  dr  s 
r  'b  y  k t . N   s   n k  b  r , n  'd  'e '  ng 
p l   mb   v r  k  ' s  c  b b t z  s  y ?

⁸ Oz  n   l  tr  ng  p l  r , 'd v  n   j  dr  v l 
t  õnj   n k  ' s . Iti r , t  'e '  t nd   n k  'd 

* **3:4 3.4** R r  Yōw n  k  'd  tr  oz  r r  t   ng  'b   v r  k 
g l  z l   l y  r  k t . * **3:7 3.7** P r us  y  g o d a S d us  y  b  r ' 
dr -'b  Y d   k  g l y i l  'b  t  g l y i s  'b   v r  r  'b  y 
' l  r  i d , g o d a p p s l  l  y  r  tr  õnj  r .

â'dó'á õzō lõ'wâ tāndí kâtí, tālâ áâ'dâ ró bê kî păt   nî âjâ dr   tr   v  l   t   õnj     n  k   '  s  .

⁹ G  d   n   ây   t     s     n  k   k  '   n   r  , n     'd   '  '     n   ny  ny   p  l     m  b     v  r   k   '  s  , t  l     n   r  '     b    r  y  m   r     z  w   y     'd   r  . T   'd     c   k     n   p  l  . N     r   dr  ,   v  r   r  '   m  r  k   b     k  n     v     n   '  b   y     j  z     b    r  y  m   r     z  w   y   r     n   v   '  .

¹⁰   n   r  '     z     f     'd  l   r   k  t     n  y  k     n   d  r  .   v  r   'b     l  w     r     n  j     f     g  l  y     'w   '  b   k   r   y     g  z     v  d  r  .   v  r     'd     n  g  -  r     g  l     'w   '  b   k   r     z  '     z     t  t     k  t     l  s     g  l     r   '  b     v  l       d  k     k     r   '  .

¹¹ G  d   Y  w  n   dr   kp   t     y  z     j  l   dr   nd  r   k  , "M   r   b  b  t  z     '  l     n     d  r   c     l  u  m  v   s  , 'd     '     d     r     o     b     k  , n     j     d  r     r     v  l     t     o  n  j     n  k   '  s  . G  d     j  l     z     b     '     b     c    l     m     v  s  .   m  b     j  l     r   '  d     k     l     v     g  r       m  k     r     d  r     s  . M     'd     k     t  n     r     i  c     l     k     b     k     g  l     k     t  r  l  .   g  l     'd     b  b  t  z     '        j  l     d  r   L  n  d  r   T  n  d     v  r   k     s   g     d     k  p     l  s     s  .

¹² G  l     r     n  j     '        d  r  g     y     k     c    l  .   t     r  ,   g  l     'd        d  r  g     f     t  n     r   '  b   y     '  l     '     b     l     e  r     '  . G  d     g  l     'd        d  r  g     k  r     m     '  b        v  l     l  s     '     z     b     d  l  .

T   Y  w  n   dr   Y  s     r     b  b  t  z     r   (M  r  k   1.9-11; L  k   3.21-22)

¹³ N  ng   s   r  , Y  s   dr   ng  z   j  r  b     y     k     g  l  l  y     '     r     y     l        n  z     c    l     y     g        j  r  d  n     r   '  l     , t  l     Y  w  n     '     r     b  b  t  z     b     y   dr  .

¹⁴ Gõ'dá Yōwánī ârī tā Yésū drí lēlé yí drí 'ēlé rī bē rī, gólâ lēé kô Yésū rī ībábátizälé, tälâ ãmbã Yésū kâ lâvū gãrã ãmbã gólâkâ rī dr̄i sī. Gólâ kī Yésū drí rī, "Ní ânī má drí bãbâtízī 'ēzó ní drí ã'dô tãsī yã? Ní â'dô bãbâtízī 'ē'á bê-rî nī má drí."

¹⁵ Gõ'dá Yésū drí tā-dr̄i lôgõzó Yōwánī drí kī, "Ní 'ê bãbâtízī nī má drí, tälâ mā 'ê ró tā mbì gólâ Ôvârī drí lēlé ãmâ drí 'ēlé rī 'bá yî bê." Gõ'dá Yōwánī ârī úlì Yésū kâ 'dī bê rī, gólâ drí tā-dr̄i lēzó Yésū rī ībábátizäzó.

¹⁶ Gõ'dá Yōwánī ībábátizã Yésū bê rī, Yésū õtíří iyí dr̄i ìngá l̄imvû 'ásī rī, gõ'dá kôrô 'bûu drí rû njízó, gõ'dá Yésū drí Líndrí Tãndí Ôvârī kâ ndrêzó ânříř 'á õzõ ătú'bú kâtí 'dělé yí dr̄i.

¹⁷ Gõ'dá gbórökõ drí  'úzó ûrú lésí úlì âtâ-âtâ bê kī nī rī, "Nõõ ámâ mvá gólâ má drí lēlé tákányí rī ūdî. Gólâ rī tā sù trá má rú rõô."

4

Tā Sâtánã drí Yésū rī ûjúzó kp̄i rī (Márãkõ 1.12-13; Lükã 4.1-13)

¹ Gõ'dá nïngá sī rī, Líndrí Tãndí Ôvârī kâ drí Yésū rī trõzó âjílí õmã 'álâ, tälâ Sâtánã ūjúzó ró gólâ bê.

² Gólâ drí rízó õmã 'á tólâ kâyì nyâ'dî-r̄i  tú sī gõ'dá kpá ngácì sī 'álé 'ã'í sī. Tā rī 'dī tãsī rī, lõfó 'ê gólâ trá rõô.

³ Gõ'dá 'dî vósí rī, Sâtánã drí ânřzó Yésū rī ûjúlì kī, "Özõ ní ã'dô fí Ôvârī rī mvá 'í rī, 'dõvó ní 'bâ tā kúní mvá nõ 'bá yî  jâ ró rû bê ãmbâtã ró ní drí nyâlé lõfó drí sī."

4 Gõ'dá Yésū drí tā-dr̄i lõgõzó Sātánā drí kī,
 "É'ẽ, tā īgī Ôvârī kā âtā tā trá kī,
 'Öjilā īicá kō r̄ilí cé ngá nyānyā sī.
 Ngá ãzâ lâvū 'bá ngá nyānyā dr̄i sī kôrô r̄i kpá
 bē,
 r̄i'á tákō ī'dî úlí ndr̄i gólîyî Ôvârī drí âtálé
 öjilā drí r̄i 'bá yî ī'dî.' "

Tā 'Bā'bā Ândâ 8.3

5 Gõ'dá nñngá sī r̄i, Sātánā drí kpá Yésū r̄i
 âtrõzó õmã lési âjilí järíbä Ôvârī kâ Yérôsälémã
 r̄i 'á. Gõ'dá Sātánā drí mbãzó gólâ bê jó ángí
 Ôvârī kâ r̄i ãpírī lâ 'álâ.

6 Gõ'dá Sātánā drí kpá tā âtázó Yésū drí kī,
 "Özõ ní ã'dô fí Ôvârī r̄i mvá 'î r̄i, 'dõvó ní wã
 dr̄e jó nõ dr̄i sī 'dõlē vûdrí 'álâ, ãâ'dâ ró kī nñ r̄i,
 Ôvârī lôkî nî trá rõô, tâlâ ëigî trá búkû Ôvârī kâ
 'á kī nñ r̄i,
 'Ôvârī 'bâ tā trá mäläyíkâ íyíkâ yî drí ánî tâsî rîzó
 ánî vó ndr̄elé.
 Gólîyî â'dô ánî lôkó'á ïyî drígâ, tâlâ ngá ãzâkâ
 õzó ánî rú'bä dõô kô,
 gbõ lé ánî pá mvá õzó kpá rû sïi kúní mvá
 rú kô.' "

Lõngó 91.11-12

7 Gõ'dá Yésū drí kpá tā-dr̄i lõgõzó Sātánā drí kī,
 "Gõ'dá ëigî kpá trá búkû Ôvârī kâ 'á kī,
 'Ní ūjû Kúmú áníkâ Ôvârī kô.'

Tā 'Bā'bâ Ândâ 6.16

Ítí r̄i, má ûjûú Ôvârī kô."

8 Gõ'dá nñngá sī r̄i, Sātánā drí Yésū r̄i trõzó âjilí
 kpá úní ángí ãpírī 'álâ. Gõ'dá Sātánā drí 'bädr̄i

ãmbá ãngó nõ 'á nõngá nõ 'bá yî â'dázó Yésü drí â'dô lâ tãndí ró rî bê.

⁹ Gõ'dá Sãtánã drí gõzó tã âtálé Yésü drí kĩ, "Ngá gólíyî ndrî ãngó nõ 'á nõngá nõ 'bá yî, mâ ũ'dî lípî lâ 'î. Õzõ ní ûtj 'ã'î trá má ândrá ámâ ïnjízó kúmú ró rî, má â'dô ngá 'dî 'bá yî fẽ'á ndrî ní drí."

¹⁰ Gõ'dá Yésü drí tã-drî lõgõzó Sãtánã drí kĩ, "Sãtánã, ní âyê mâ! Íigí trá búkû Ôvârî kâ 'á kĩ, 'Kúmú Ôvârî ũ'dî cé Ôvârî pâtjî ãníkâ ãnî drí ïnjílí rî ũ'dî,
gõ'dá nî ï'bû rû cé gólâ drí.' "

Tã 'Bã'bã Ândâ 6.13

¹¹ Nïngá sî, Sãtánã lõndâ látî bê trá kpjj Yésü rî pêzó rî, gólâ drí ngãzó nîlî Yésü rî âyélé. Gõ'dá kôrô mäläyíkâ drí ânizó gólâ rî pälé.

*Tã Yésü drí ïtõzó tã pëlé Gâlîlâyã 'álâ rî
(Márâkõ 1.14-15; Lükã 4.14-15)*

¹² Gõ'dá nïngá sî, gõgõ Yésü kâ õmã 'ásî rî vósí rî, gólâ drí tã ârizó kĩ, Yowánî bâbâtízî 'e 'bá ró rî oó'bã trá gänímã 'á. Gõ'dá nïngá sî rî, Yésü drí ngãzó gõlé 'bâdrî Gâlîlâyã kâ 'álâ.

¹³ Gólâ rî kô jãribã íyíkâ Nâzârétâ rî 'álâ. Gõ'dá drílâ ngãzó lâvûlî nî'râ rîlî jãribã zîlî Kâpêrânómâ rî 'álâ, tibê â'dó 'bá ãnyî lîmvû ândré Gâlîlâyã kâ rú rî. 'Dî 'bâdrî 'bâsúrû zîlî Zâbûlânã gõ'dá Nâfâtálî bê rî 'bá yî drí rîzó 'á lâ rî ũ'dî.

¹⁴⁻¹⁷ Gõ'dá Yésü câ bê Gâlîlâyã 'á tolâ rî, gólâ drí ïtõzó tã âtî-âtî tãndí Ôvârî kâ ìmbâlé õjílã drí. Gólâ kĩ, "Nî âjâ drî vólé tã õnjí ãníkâ rî 'bá yî 'ásî, tâlâ Ôvârî njî látî trá ãnî drí rîzó kúmû íyíkâ zélé õjílã íyíkâ ró."

Yésū 'ê tā rî 'dī tólâ ītí 'dī, tālâ úlí gólīyî tā ąngū 'bá Šsáyā drí âtálé trá ąkû ró rî ą'dô ró bê tā păt̄j̄i ró kī'á nī rî,

"Bădr̄i gólâ 'băsúrú zīlî Zăbălănă gō'dá Năfătálî yí bê drí rîzó 'á lâ 'băsúrú ăzâ 'bá yî gólīyî ą'dô 'bá kô őjilă Yúdă yí kâ ró rî 'bá yî bê rî,
'bădr̄i Gălălăyă kâ 'dī ıtō áyágá Jōrōdénî rî 'ásî nī'á călé băuă lămvû ândrê zīlî Mădătărénî rî rú.

Gō'dá őjilă gólīyî rî 'bá ănrăkúwá 'á ndrô dăuă sî tólâ nă 'bá yî, gólīyî ą'dô ngá ı'í ąngí ndrë'á.

Őjilă gólīyî rî 'bá ngá lănjî ődră kâ zălé 'dī 'bá yî, ngá ı'í rî 'dī ą'dô vă ăwá'á gólīyî drăjî."*

Šsáyă 9.1-2

Tă Yésū drí ă'bî 'bë 'bá ăzízó sû ă'dólé lăjó'bá ăykâ ró rî

(Mărăkō 1.16-20; Lükă 5.1-11)

¹⁸ Kăyî ăzâ sî rî, Yésū rî'á nī'á lămvû ândrê Gălălăyă kâ gără dră lâ 'ásî. Gō'dá gólâ drí năzó ă'bî 'bë 'bá ăzâ 'bá yî ăsulî rî, Sîmónă Pétără gō'dá ădrăpă lâ ăndărăyă bê, gólīyî vă ăimbă tră lămvû 'á ă'bî răzó.

¹⁹ Gō'dá Yésū drí tă âtázó gólīyî drí kî, "Nă ănă 'dălă má văsî rî, gō'dá má ă'dô ănă 'bă'á ă'dólé őjilă ăzí ăsé 'bá ró, tălă gólīyî ă'dô ró bê őjilă ămákâ ró, ăză ănă drí rări ă'bî ăsélé rî kâtî."

* **4:14-17 4.14-17** Úlí 'dī 'bá yî tă ífi lâ kî nî rî, őjilă 'dî 'bá yî năjî lătă păt̄j̄i ăvără kâ kô. Gō'dá Yésū ă'dô ă'dă'á lâ gólīyî drí.

20 Gõ'dá nñngá sī, kôrô drílÿí ìmbá ïyíkâ âyézó 'dëzó Yésü vósí lăjó'bá gólâkâ ró.

21 Gõ'dá nñngá sī, Yésü yí drí ngãzó lâvûlí ătí 'álâ. Gólÿí drí nñzó Zëbëdáyõ rí mvá ágó rí Yâkóbâ yí ûsúlí ădrúpí lâ Yôwánî bê. Gólÿí rí'á kôlóngbõ 'á átá lâ yí bê ìmbá ïyíkâ lÿfí lâ édé'á. Gõ'dá Yésü drí gólÿí ăzízó ânñlí 'dëlé yí vósí.

22 Gõ'dá 'wââ ró, drílÿí ngãzó átá lâ yí âyélé kôlóngbõ 'á 'dëzó Yésü vósí lăjó'bá gólâkâ ró.

Tâ ÿjílâ dñû drí ânñzó Yésü ngálâ tâ ìmbâ gólâkâ tâsí

*ngá lăzé 'bá êdê-êdê bê rî
(Lükä 6.17-19)*

23 Nñngá sī rí, Yésü yí drí nñzó ăcí tõ bê j  r  b   mvá G  l  l  y   kâ rí 'bá yí 'ás  . Gõ'dá v   rí 'd   'b   yí 'ás   rí, g  l   rí tr   n  'á ÿjílâ lÿfí ìmbá b   t   ăt  -ăt   t  nd   k  m     v  r   kâ r   k   t  s   j   t     v  r   kâ   r   kâ r   'ás  . Gõ'dá g  l   n   kp   tr   ÿjílâ g  l  y   ngá lăz   t   ng  íng   b   r   éd   b   ng   lăz   g  l  y  k   'ás  .

24 T   r   'd   t  s   r  , mb  r  k   Y  s   k   r  z   ng   lăz   'b   êd  l   'd   t   l   dr   l  'b  z   'b  dr   S  r  y   k   'ás   ndr  .   t   r  , g  d   ÿjílâ S  r  y   k   r   'b   y   dr   ÿjílâ g  l  y   ng   lăz   t   ng  íng   b   r   'b   y     j  z   d  u   Y  s   ng  l  . G  d   Y  s   êd   ÿjílâ g  l  y   ng   lăz   l   dr   l  z  l   r  o   r   'b   y   tr   ng   lăz   g  l  y  k   'd   'b   y   'ás  . G  d   g  l   l  dr   l  nd     nj   kp   tr   ÿjílâ g  l  y   l  nd     nj   dr   ômb  l   tr   r   'ás  . G  d   g  l   êd   ÿjílâ g  l  y   ng  '   b   r   'b   y   tr  . G  d   g  l   êd   g  l  y   p   l   y   dr   dr  l   tr   ăc   t   'b   k   r   y   kp   tr  , dr  l  y   ăc   t  z  .

25 Gõ'dá tã rî 'dĩ 'bá yî tãsí rî, õ'bí ãmbá ânĩ trá Yésü ngálâ võ ngíingî 'bãdrï Gäliláyä kâ rî 'ásï, kpá jãribägólïyï mûdrí lïmvû ândré Gäliláyä kâ gãrã drï lâ ãzâ rî lésï, Yérösälémä lésï gõ'dá kpá võ ãzâ 'bá yî Yüdáyä kâ rî 'bá yî 'ásï, gõ'dá võ ãzâ 'bá yî áyágá Jörödénï 'dĩ 'á'á lé drï lâ lésï rî 'ásï. Gólïyï ânĩ trá ndrï 'délé Yésü vósï.

5

Tã gólïyï Yésü drí ìmbálé õjílã drí úní pá 'álâ rî
(Lükä 6.20-23)

1 Gõ'dá Yésü ndrê bê õjílã õ'bí 'dĩ 'bá yî rî, drílâ nñzó rílï vñdrí úní pá 'álâ. Gõ'dá tã ârí 'bá yî drí nñzó kpá úní pá 'á tolâ õ'bí 'dĩ 'bá yî bê, drílïyï nñzó rû ê'bélé gbää Yésü rú sï.

2 Gõ'dá Yésü drí îtõzó õjílã 'dî 'bá yî ìmbálé kî nñ rî,

3 "Özõ nñ ùnï trá kñ'á nñ rî, rñ'á Ôvârí ï'dî gólâ ïcá 'bá mbârâkä fêlé ãnî drí tâlâ nñ rî mbârâkä ãkó tã gólâkâ 'élé rî, tã ãníkâ â'dô sñ'á gólâ rú. Ítí rî, nñ â'dô rñ'á Ôvârí bê ûrú 'álâ.

4 Özõ nñ â'dô ïzä ró tã ònjí tãsí rî, tã ãníkâ â'dô sñ'á Ôvârí rú. Ítí rî, Ôvârí â'dô ïzä ãníkâ ndrë'á, gõ'dá gólâ drí ãnî pãzó ïzä ãníkâ 'dî 'ásï.

5 Özõ nñ òrî cú ïtí ãnî nyâányâ 'bã ãkó sisí 'álâ rî, tã ãníkâ â'dô sñ'á Ôvârí rú. Ítí rî, Ôvârí â'dô ãnî 'bã'á â'dôlé cú drí-äcê bê ãmbá.

6 Özõ nñ òlë tákányï tã mbì Ôvârí kâ 'élé rî, tã ãníkâ â'dô sñ'á Ôvârí rú. Ítí rî, Ôvârí â'dô

mbârâkā fẽ'á ãmbá ãnî drí tã mbì íyíkâ
'ezó ndrĩ.

- ⁷ Ozõ nĩ õrî õjílã ãzí âyélé tã õnjí drílîyî 'êlé trá
ãnî rú rî 'ásí rî, tã ãníkâ â'dô sú'á Ôvârî
rú. Ítí rî, Ôvârî â'dô kpá ãnî âyé'á tã õnjí
ãníkâ 'ásí.
⁸ Ozõ nĩ õrî tã ïsú tãndí bê ãnî pípîsílî 'á rî, tã
ãníkâ â'dô sú'á Ôvârî rú. Ítí rî, nĩ â'dô rí'á
võ ãlô 'á Ôvârî bê gólâ rî nílî dódó.

- ⁹ Ozõ nĩ õrî õjílã gólîyî â'dó 'bá õmbã bê ïyî lâfálé
'ásí rî 'bá yî pâlé tã gólîyî lâfálé 'ásí rî â'dílî
tã tãndí sî rî, tã ãníkâ â'dô sú'á Ôvârî rú.
Ítí rî, Ôvârî â'dô ãnî zí'á íyî mvá yî ró.

- ¹⁰ Ozõ nĩ õrî zââ tã mbì Ôvârî kâ 'êlé kâyî õjílã
drí lâjõ fẽzó ãnî drí tã lâ tâsî rî 'á rî, tã
ãníkâ â'dô sú'á Ôvârî rú. Ítí rî, ngá gólîyî
Ôvârî drí tã lâ 'bâlé 'e'á félâ õjílã íyíkâ drí
rî, nĩ â'dô kpá ûsú'á lâ.

¹¹⁻¹² "Ní ndrê drë, õzõ õjílã õlô'dâ ïyî ãnî ngâtá
gólîyî õfê ïyî lâjõ ãnî drí ngâtá ââdô ïyî õnjô 'í
ãnî rú, gólîyî drí gõzó rílî tã õnjí 'dî 'bá yî 'êlé ãnî
drí tâlâ ãnî rî'á tã ârî 'bá ámákâ ï'dî rî drí sî rî, nĩ
ïsú tã kó kô. 'Díi rî kpá lâjõ tã Ạngü 'bá Ôvârî kâ
sísí rî 'bá yî drí ûsúlî rî ï'dî. Ozõ nĩ ūnjû Ôvârî rî
rú lûyílî fíi Ạtû-Ạtû sî tã 'dî 'bá yî tâsî rî, tã ãníkâ
â'dô sú'á Ôvârî rú. Ítí rî, nĩ â'dô drí-'â ángí ûsú'á
ûrú 'álâ Ôvârî ngálâ."

*Tã Yésú drí ìmbálé tã 'e'ë tã ârî 'bá íyíkâ rî kâ
drí â'dólé*

*õzō 'ã'í-nyá kâtí gõ'dá kpá õzō ngá ī'í kâtí rî
(Márākō 9.50; Lúkā 14.34-35)*

13 Gõ'dá nîngá sî rî, Yésū drí îtõzó tâ ârí 'bá dû 'dî 'bá yî îmbálé úlí mânigõ sî kî nî rî, "Ãnî nyâanyâ, tâ 'ẽ'ẽ ãníkâ â'dô nyé õzō 'ã'í-nyá drí â'dórë tândí ró ngá nyânyâ drí rî kâtí. Gõ'dá õzō nî ââyê tâ tândí 'ẽ'ẽ trá rî, ãní drí gõzó â'dólé nyé õzō 'ã'í-nyá gólâ âsó 'bá kô pëtékë rî kâtí. Îcá kô 'bâlâ drîlâ âsózó dódó ó'dí, tâlâ ïzã rû trá. Ìtí rî, â'a'dô dâ'a lá vûdrí.

14 "Ãnî rî'á kpá nyé õzō ngá ī'í gólâ võ îwá 'bá õjílâ drí ndrî rî kâtí, tâlâ gólîyî õndrê ró bê tâ gólîyî Ôvârî drí lélé gólîyî drí 'élé rî bê. Kpá ìtí, ãní rî'á nyé õzō jârîbâ gólâ 'dîlî lütú drîjî ndrêlê tõ lâpílî kô rî kâtí.

15 Nî ndrê drê, õjílâ ãzâ ë'í lámbâ íyíkâ kô 'bâlé jó 'á drî lâ âkólé límvó sî. Gólâ â'dô 'bâ'a lâ ûrû târâbízâ drîjî ë'í ró võ bê õjílâ drí võ ndrêzó dódó.

16 Gõ'dá kpá rî'á ìtí, nî 'bâ tâ 'ẽ'ẽ ãníkâ ââ'dô sûsû ró õjílâ ãzí lîfî drî 'á, tâlâ õzō gólîyî õndrê tâ sûsû ãní drí rî'á 'élâ 'dî 'bá yî trá rî, gólîyî â'dô â'dô'á ãyïkõ ró, gõ'dá gólîyî â'dô ãní átâ ûrú 'álâ rî lûyí'á."

Tâ Yésû drí îmbálé tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ rî tâsî rî

17 Gõ'dá Yésû drí kpá tâ îmbázó tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ rî tâsî kî, "Nî ïsû tâ kô kî nî rî, má ânî tâ ngîi îmbálé tâ 'bâ'bâ Ôvârî drí fêlé Músä sî gõ'dá tâ îmbâ tâ  ngû 'bá íyíkâ rî kâ bê rî ïzâlê. Má ânî, tâlâ tâ pâtjî tâ îmbâ gólîyíkâ 'dî 'bá yî kâ â'dálé õjílâ drí.

18 Má âtâ ãnî drí tā ptj ró, t góly ndr igl trá búk Ôvrí k 'á r, t ig r 'd 'b y icá k jlá â'dlé t ig ngi ãz ró úl Ôvrí k drj s. Â'd r'á ðt clé buu ky dk ãng n k 'á. Gdá t r 'd 'b y â'd r' e'á ðt, té ðz Ôvrí drí 'blé tr r kt.

19 Gdá ðjl tb t 'b'b Ôvrí k 'blé 'él r g 'b tr d 'ez l k ngtá drl ðjl ãz ðmbz t 'él ðz gl kt y r, Ôvrí â'd kp ðjl r 'd g'á d, icá k gl r lgl ðjl íyk ró km ïyk v ûr 'ál r k 'á. Gdá gl r 'b t 'b'b Ôvrí k 'él ndr gd drl rz ðjl ãz ðmbl t 'él ðz drl rr t r 'd 'b y 'él 'd kt r, Ôvrí â'd gl r lg'á ðjl íyk ró km ïyk v ûr 'ál r k 'á.

20 N ndr dr, Prs y l'b ðmb 'b r 'b y b, gly r tr t 'b'b Ôvrí k 'él dódó. Gdá ðz n ðr k t gly â'd 'b mb r 'él lvl gr t mb gly Prs y gd l'b ðmb 'b y b dr r'á 'él r 'b y drj s r, n icá k clé km Ôvrí k v ûr 'ál r k 'á."

T Ys dr ðmbl t ngng k w r r ts r
(Lk 12.57-59)

21 Gdá nng s r, Ys dr ðtz t ðmbl t ngng k w r r ts. Gl k, "N âr t gl âtlé tr ãm á'by y dr k r Ms s k'á n r, 'N f ðjl ãz f ðjl ãz tr r, Gdá át kp tr k, 'Óz ðjl ãz f ðjl ãz tr r, ád t k'á ðjl r 'd r'.

²² Gõ'dá má âtâ ãní drí õzõ őjílã ăzâ őngâ trá
ăwã ró íyî ăzí-ăzí bê rî, áâ'dô tã kí'á őjílã rî 'dî
rú. Gõ'dá õzõ őjílã ăzâ ătâ úlí őnjí trá íyî ăzí-
ăzí rú rî, tã kí 'bá yî â'dô tã kí'á őjílã rî 'dî rú.
Gõ'dá õzõ őjílã ăzâ ūzì íyî ăzí-ăzí trá lîfõ-lîfõ ró
rî, rî'á mbî őjílã rî 'dî vûzó lâsí Ôvârî drí êdélé
trá Sâtánâ yî drí rî 'á.

23 "Gō'dá ūtí rî, nî ūzâ, ūzō ní ūānî trá 'ē'á ngá fefé áníkâ fefé Ôvârî drí vō ūzó ngá fefé 'bâlé rî 'á rî, gō'dá ūzō ánî ūzí-ŵzí ūdô cù tâ ūzâ bê ní ūzó ūzó tâ rî 'dî ūâgâ trá ní drûj rî, ní fê ngá fefé rî 'dî drê kô.

24 Ní âyê ngá fefé rí 'dī ãkpā vō tā rí 'dī drí
âgázó ní drj̄í 'dī 'á níngá. Mí ní ánî ãzí-ãzí 'dī
ngálâ, ní êdê ró tā ãnî láfálé 'ásí 'dī zálô sísi, ní
gō ró bê âgôlé ní'á ngá fefé ánlkâ 'dī félé Óvârí
drí.

25 "Gō'dá õzõ őjílā ázâ ã'dô cú tã bê ní rú rî, gõ'dá őjílā rî 'dĩ őlë trá ánî âjílî kúmú ândrá tã áníkâ kílî rî, ní ngâ 'wââ nîlî gólâ ngálâ, nî'á tã ãnî lâfálé 'á gólâ bê 'dĩ êdélé drê âkpâkâ'dâ gólâ drí ánî âjí ãkó kúmú ândrá. Gō'dá õzõ ní eedê tã rî 'dĩ kô rî, gólâ őtrô nî trá nî'á âjílâ kúmú ândrá rî, kúmú â'dô tã áníkâ kí'á õnjí ró, gólâ â'dô ánî fê'á dr̄j-'bá gãnímã kâ drígá. Ítí rî, gólâ â'dô ánî trô'á 'bälé gãnímã 'á.

*Tā Yésū drí ìmbálé tā ߁'dú kō kā 'dāzí rī ōkó
bē rī tāsī rī*

27 Nīngá sī, Yésū drí kpá tā âtázó kī, “Nī ârī tā gólâ 'bälé trá ąkū ró āmâ á'bíyá yī drí Músä sī kī'á nī rī, ‘Nī 'bā ōkó gólīyī á'dó 'bá kô ánî ōkó ró ngātā ágô gólīyī á'dó 'bá kô ánî ágô ró rī kô ánî ūgúlì áyízó ūdí bê lâ' rī trá.

28 Gõ'dá má âtâ tā ánî drí, ōzō ágô ázâ ōndrê ōkó ázâ trá lôvó sī ą'dú kõzó ūdí bê lâ rī, gólâ 'ê 'dī tā ōnjí 'i íyî pípîsílî 'á ōkó 'dī rú. 'Díi kpá rī'á nyé ōzō ágô 'dī 'ê tā rī 'dī trá rī kâtí. Gõ'dá kpá rī'á ūtí ōkó tāsī.

29 Gõ'dá á'dô bê trá ūtí rī, nî ázâ, ōzō ánî lîfí drí-ágó lésī rī ō'bā nî tā ōnjí 'élé rī, nî ângî gólâ truwâ vólé. Rī'á tāndí ró nî drí cãzó vō ūrú 'álâ rī 'á cé lîfí ălô bê, gõ'dá nî drí cãzó lîfí bê rî nî'á vélé lâsí gólâ Ôvârî drí êdélé Sâtánâ yî drí rî 'á rî drîjî sî.

30 Gõ'dá kpá rī'á ūtí, ōzō ánî drí-ágó ō'bā nî tā ōnjí 'élé rī, nî gâ ánî drí rî 'dī njiyá vólé. Rī'á tāndí ró nî drí cãzó vō ūrú 'álâ rî 'álâ cé drí ălô bê, gõ'dá nî drí cãzó drí bê rî nî'á vélé lâsí gólâ Ôvârî drí êdélé Sâtánâ yî drí rî 'á rî drîjî sî.”

*Tā Yésū drí ìmbálé tā ōkó ìngâ kâ tāsī rî
(Márâkô 10.11-12; Lükä 16.18)*

31 Gõ'dá Yésū ìmbálé tā trá tā ōkó ìngâ kâ tāsī kī nî rî, “Nī ârî kpá tā gólâ âtálé trá Músä sī tā ōkó ìngâ kâ tāsī kī'á nî rî, ‘Ózō ōjílā ázâ ōlë trá íyî ōkó rî ìngálé rî, gólâ ūfë wárâgâ ōkó ìngâ kâ ōkó rî 'dī drí' rî trá.

32 Gõ'dá má rî gógó, má âtâ ánî drí, ōzō ōjílā ázâ ūûsû ōkó lâ kô áyírî 'á ágô ázâ bê rî, gõ'dá gólâ drí ōkó lâ 'dī ìngázó cù ūtí tā ōnjí 'dī 'e ūkó rî, gõ'dá ōzō ōkó 'dī ōnî ró nî'á ágô ázâ trôlé

rî, gólâ 'bã õkó 'dî trá tã õnjí 'élé. Ìtí rî, ãgô rî gógó õkó 'dî trõ 'bá 'dî, gólÿi kpäräti õkó rî 'dî bê, gólÿi 'ê tã õnjí trá Ôvârî rî lÿfî drî 'á."

Tã Yésû drí ìmbálé tã õjílã drí 'bälé 'élé Ôvârî ândrá rî tâsî rî

³³ Gõ'dá Yésû ìmbâ tã kpá trá tã õjílã drí 'bälé 'élé Ôvârî ândrá rî tâsî, gólâ kĩ, "Nî ârî tã gólâ âtálé trá ãmâ á'bíyá yî drí kî'á nî rî, 'Nî ãzâ, õzõ nî õ'bã tã trá Ôvârî ândrá tã ãzâ 'ezó rî, nî 'ê tã rî 'dî té Ìtí. Õzõ nî õ'ê tã rî 'dî kô rî, rî'á õnjí ró.'

³⁴ Gõ'dá mâ rî gógó, má âtâ ãnî drí, nî îtrî lâtrítrí kô tã gólÿi ãnî drí 'e'á 'élâ rî 'bá yî tâsî. Ìtí rî, nî îtrî lâtrítrí kô 'bûû sî, tâlâ 'bûû 'dî rî'á rîvõ Ôvârî kâ rîzó rîlî kúmú ángí ró ngá drîlî ndrî rî ï'dî.

³⁵ Gõ'dá nî îtrî lâtrítrí kpá kô ïnyákú drî sî, tâlâ ïnyákú drî 'dî rî'á pá tõ võ Ôvârî kâ rîzó kúmú ángí ró ãngó nõ drîlî rî ï'dî. Gõ'dá nî îtrî lâtrítrí kpá kô jâribä Yérôsälémâ kâ rú lâ sî, tâlâ 'dî kpá rî'á jâribä gólâ Ôvârî drí rîzó õjílã íyíkâ drîlî kúmú ángí ró rî ï'dî.

³⁶ Gõ'dá nî îtrî lâtrítrí kpá kô ãnî drî sî, tâlâ ãnî nyânyâ ïcá kô drî-'bí ãlô rî lârâkô lâ jâlé â'dolé mvëêmvê ró ngâtá nÿñî ró.

³⁷ Ìtí rî, nî âtâ tã cé kĩ, 'Ãwô, pætïi mã â'dô 'e'á lâ', õzõ nî òlë trá 'élâ rî. Õzõ nî òlë 'élâ kô rî, gõ'dá nî âtâ kpá cé kĩ, 'É'ë, mã ïcá kô 'élâ', tâlâ úlí õjílã ãzâ drí âtálé tã 'dî 'bá yî drîlî sî rî, tã â'dolé kĩ, tã õjílã 'dî drí âtálé 'dî rî'á tã Sâtánâ kâ ï'dî.'

*Tā Yésū drí ìmbálé tā tā-vō lôgō kâ tāsī rī
(Lükā 6.29-30)*

³⁸ Gõ'dá Yésū drí kpá tā ìmbázó tā tā-vō lôgō kâ tāsī kī, "Nī ârī úlí gólâ âtálé ãkû ró nā sī rī trá kī'á nī rī, 'Özō òjílā ãzâ õcâ íyî ãzí-ãzí rī lïfî ãlô rī trá kpäácū rī, áâ'dô kpá òjílā rī 'dī lïfî lâ cã'á õzō drílâ íyî ãzí-ãzí rī lïfî cärē 'dī kâtí' rī trá. Gõ'dá 'õzō òjílā ãzâ õcâ íyî ãzí-ãzí rī sī trá ñõlé käälî rī, áâ'dô kpá òjílā rī 'dī sī lâ cã'á ñõlé õzō drílâ íyî ãzí-ãzí rī sī ñõrë 'dī kâtí' rī kpá trá.

³⁹ Gõ'dá ngbääângbânō rī, má âtâ ãnî drí, nī lôgō tā ñnjí kô tā ñnjí ãzí sī òjílā gólâ tā ñnjí 'e 'bá trá ãnî rú rī drí. Õzō òjílā ãzâ õsâ ánî áyâ'bú drí-ágó lésī rī, gõ'dá ní jâ kpá ánî áyâ'bú drí-lïjí lésī rī, gólâ õsâ ró bê.

⁴⁰ Gõ'dá õzō òjílā ãzâ ãâjî nî vō tā kī kâ 'álâ, á'dô ró bê tā-vó áníkâ kizó ítâ áníkâ ãlô rī trõzó rī, ní ôcî tî kô tā rī 'dī 'á, gõ'dá ní âyê gólâ õtrõ ró kpá ãzâ.

⁴¹ Ítí rī, gõ'dá õzō ãjú 'bū 'bá õ'bâ ïyî nî mbârâkâ sī ngá íyíkâ njílî nñzó ï'dí bê lâ áyágá drí mbälé ãlô rī, ní mbä áyágá drï zâlô rï ngá gólïyíkâ 'dî bê.

⁴² Özō òjílā ãzâ ūzî ngá trá ní tî sī rī, ní fë ngá rī 'dî drílâ. Gõ'dá õzō òjílā ãzâ õlë ngá ámúlî ní drígâ sī rī, ní fë ngá rī 'dî drílâ, ní lôgâ kô."

*Tā Yésū drí ìmbálé tā ngá lêlë kâ ãjú-'bá-ãzí
drí rī tāsī rī
(Lükā 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Gõ'dá Yésū drí tâ âtázó tâ ngá lêlë kâ tāsī kī, "Nī ârī tâ gólâ âtálé ãkû ró nā sī kī'á nī rī, 'Nī

lē ãnî rû-lẽ-ãzí yî, gõ'dá nĩ 'bã ãnî ãjú-'bá-ãzí yî lôvó kô' rî trá.

44 Gõ'dá ngbâângbânõ rî, má âtâ tã ãnî drí, nĩ lē ãnî ãjú-'bá-ãzí yî. Gõ'dá nĩ 'ê râtáã õjílã gólîyî rî 'bá lânjõ félé ãnî drí rî 'bá yî tâsî, Ôvârî õpâ ró gólîyî bê.

45 Ozõ nĩ õ'ê trá ïtí rî, 'dîï ãâ'dâ ró bê kî, pâtîï ãnî rî'á ãnî átá Ôvârî ûrú 'álâ rî mvá lâ yî ï'dî. Tälâ Ôvârî rî rî'á tã tândí 'élé õjílã drí ndrî, gólâ rî nĩ ïtú 'bâlé rî'á võ ï'ílî õjílã gólîyî tândí rî 'bá yî drí kpákâ ãlô õjílã gólîyî õnjí rî 'bá yî bê. Gõ'dá gólâ rî kpá nĩ ôzê 'bâlé 'dîlî õjílã gólîyî rî 'bá tã mbî rî 'élé rî 'bá yî drí, gõ'dá kpá õjílã gólîyî rî 'bá tã õnjí 'élé rî 'bá yî drí.

46 Gõ'dá ozõ nĩ õrî cé õjílã gólîyî rî 'bá tã tândí 'élé ãnî drí rî lélé ï'dî rî, Ôvârî â'dô drí-'â fë'á ãnî drí ã'dô tâsî yâ? Tälâ gbõ lé õjílã õnjí rî 'bá ïyî âdî ômbê gî kâ û'dûlî rî 'bá yî, gólîyî rî kpá cé õjílã gólîyî ïyî lê 'bá rî lélé ï'dî.

47 Ozõ nĩ õrî cé nĩ'á nî-bê-yâ fë bê ãnî rû-lẽ-ãzí yî drí ï'dî rî, nĩ ïsû ãníkâ bê rî, nĩ 'ê 'dî tã tândí 'î Ôvârî rî lïfî drí 'á yâ? Õjílã gólîyî gbõ lé Ôvârî rî nĩ 'bá kô rî 'bá yî rî ïyî kpá 'élâ ïtí.

48 Ìtí rî, ãnî nyâányâ, nĩ rî tã gólîyî â'dô 'bá mbî pâtîï rî 'élé ï'dî kárá, ozõ ãnî átá ûrú 'álâ rî drí rîrî tã mbî 'élé rî kâtí."

6

Tâ Yésû drí îmbálé õjílã õ'bí 'dî 'bá yî drí tã tândí 'ezó

ïnïnî ró rî tâsî

1 Gõ'dá nñngá sī rī, Yésū drí îtõzó kpá rī'á õ'bí 'dī 'bá yī ìmbálé tā tā tāndí 'ẽzó ìnínî ró rī tāsī, gólâ kī, "Õzõ nī õlē trá tā tāndí 'ẽlé rī, nī 'ê tā rī 'dī dódó lìfí lõmbâ sī, ââ'dô kô õjílã lìfí drī'á, tâlâ gólÿi õzõ ndrélâ kô. Gõ'dá õzõ nī õ'ê tā 'dī trá õjílã lìfí drī'á ãnî tā lóngózó bê rī, nī ïcá kô drí'-â ãzâ ûsúlî ãnî átâ ûrú 'álâ rī drígá sī.

2 "Bê trá ïtí rī, õzõ nī õtírī rī'í ngá f  l   õjílã g  l  y   ïz   b   r   p  z   r  , n   ïy   t   l   k  , õzõ õjílã g  l  y   â'd   'b   l  omb  -l  omb  w   'b   r   r   'b   y   dr   r  r   '  l   r   k  t  . Õzõ g  l  y   õf   ng   tr   õjílã ãz   p  z   r  , g  l  y   r   t   l   ïy  l   ûr   ngb  l  -ngb  l   j   t   Ôv  r   k   âr   k   r   'b   y   '  s   g  d   kp   l  t   dr  j   s  . G  l  y   r   t   'd   '  l   ït   'd  , c   t  l   õjílã õndr   r   ïy   b  , g  d   g  l  y   ùl  uy   r   ïy   kp   b  . M   ât   ãn   dr  , g  l  y   ïc   k   dr  '-â ûsúlî Ôv  r   dr  g   s  , dr  '-â g  l  y  k   '  '   ûs  l   r   tr   c   'd   g  l  y   l  uy  -l  uy   s   'd  .

3 Gõ'dá n   ãz  , õzõ n   õtírī r  'í ng   f  l   õjílã g  l   ïz   b   r   p  z   r  , n   'b   õjílã ãz   k   t   n   dr   r  'á '  l   'd   v  o   l   ûs  l  .

4 N   'ê t   r   'd   ìn  n   r   cé ãn   l  f  l   '  s   õjílã r   'd   b  . Õzõ n   õ'ê tr   ït   r  , g  d  d   Ôv  r   án   át   ûr   'ál   g  l   r   'b   t   g  l  y   r  'á '  l   ìn  n   r   r   n  l   ndr   r   â'd   t   n   dr   '  l   'd   ndr  'á. ït   r  , g  l   â'd   dr  '-â t  nd   f  '   n   dr  ."

5 Gõ'dá nñngá sī, Yésū drí ng  z   kp   r  'á õ'b   'd   'b   y   ìmb  l   t   r  t  a   '  '   k   t  s  . G  l   k  , "Õzõ n   õt  r   r  'í r  t  a   '  l   Ôv  r   dr   r  , n   'ê k   õz   õjílã g  l  y   â'd   'b   l  omb  -l  omb  w   'b   r   r   'b   y   dr   r  r   '  l   r   k  t  . G  l  y   l   t   r  o   âdr  l   ûr  

jó tā Ôvârî kâ ârî kâ 'ásî gô'dá kpá látî rû ûsûmâ 'ásî ūyî nyãányâ â'dálé, õjílã ãzí õndrê ró ūyî bê yî õtirî rî râtáã 'êlé rî. Má âtâ ãnî drí tâ pâtî ró, gólîyî ícá kô drí-'â ûsúlî Ôvârî drígá sî, drí-'â gólîyíkâ 'e'á ûsulâ rî trá cé i'dî gólîyî lûyî-lûyî sî 'dî.

⁶ Ìtí rî, õzô nî õtirî rî râtáã 'êlé Ôvârî drí rî, nî fî jó ãníkâ 'á, nî â'bâ ró átî ãníkâ, nî gô ró bê râtáã 'êlé  nínî ró ãnî átâ gólâ ãnî drí ndrêlê kô'dawá rî drí. Ìtí rî, râtáã gólâ ãnî drí 'êlé  nínî ró 'dî, gólâ â'dô ârî'á lâ, gô'dá gólâ â'dô drí-'â fê'á ãnî drí tâ lâ sî.

⁷ "Ìtí rî, nî ââ'dô trá râtáã 'e'á Ôvârî drí rî, nî rî kô 'êlâ õzô õjílã gólîyî Ôvârî rî nî 'bá kô rî 'bá yî drí rîrî 'êlâ rî kâtí. Gólîyî rî rî'á râtáã 'êlé âcê úlî tâ ífí âkó rî 'bá yî bê dûû. Gólîyî rî ūyíkâ tâ ányâ  sulî kî, râtáã ūyíkâ rî'á 'êlâ âcê 'dî, Ôvârî â'dô ârî'á lâ.

⁸ Nî rî kô râtáã 'êlé Ìtí tâ ífí âkó, õzô gólîyî drí rîrî 'êlâ rî kâtí. Gô'dá â'dô kô ícâ-ícâ ró ãnî drí râtáã 'êzô âcê, tâlâ ãnî átâ Ôvârî nî ngá gólîyî ãnî drí lêlé yî drígá sî rî trá cù Ìtí ãnî drí ūyî ijí âkó.

⁹ Gô'dá õzô nî õtirî rî râtáã 'êlé rî, nî 'ê râtáã õzô nôô rî tí.

'Ãmâ átâ ûrú 'álâ rî,
 áñî rú â'dô  njílî  njî.

¹⁰ Kûmû áníkâ rî ââcâ,
 tâ nî drí lêlé rû 'êlé rî õ'ê rû  nyákú drîjî, õzô drílâ â'dorê ûrú 'álâ rî kâtí.

¹¹ Ændrô nô, nî âfê ngá nyãnyâ ãmákâ kâyî vósî
 cé rî ãmâ drí.

¹² Ní âyê ãmâ tâ õnjí ãmákâ rî 'bá yî 'ásî,

õzō ãmâ drí gólïyî tâ õnjí 'ẽ 'bá trá ãmâ rú rî yî âyérë kâtí.

13 Ní âjî ãmâ kô lôfílî tâ ûjû-ûjû 'á, gõ'dá ní pâ ãmâ Sätánä drígå sî. *

14 "Özö nî ãâyê õjílã gólïyî rî 'bá tâ õnjí 'ẽlé ãnî drí rî yî trá tâ õnjí gólïyíkâ rî'á 'ẽlâ 'dî 'ásî rî, gõ'dá Ôvârî ãnî átâ ûrú 'álâ rî â'dô kpá ãnî âyé'á tâ õnjí ãníkâ 'ásî.

15 Gõ'dá õzö nî ãâyê gólïyî kô tâ õnjí gólïyíkâ rî'á 'ẽlâ rî 'ásî rî, Ôvârî ãnî átâ ûrú 'álâ rî âyé ãnî kpá kô tâ õnjí ãníkâ 'ásî."

16 Nîngá sî rî, Yésü drí õ'bí 'dî 'bá yî ìmbázó kî, "Özö nî ãâ'dô trá tî 'bî'á rîzó 'álé 'ã'í sî ngá nyâ ãkó râtáã 'ẽlé Ôvârî drí rî, nî ïnjî lîfî kô, õzö õjílã gólïyî â'dó 'bá lómbé-lómbewá 'bá ró rî 'bá yî drí rîrî 'ẽlâ rî kâtí. Gólïyî rî ïyî nyâányâ â'dálé õjílã ãzí õndré ró bê kî, ïyî rî'á tî 'bî'á. Tâ gólïyíkâ rî'á 'ẽlâ ïyî tâ lóngozó 'dî tâsî rî, má âtâ ãnî drí tâ pâtî' ró, gólïyî ïcá kô drí-'â ûsúlî Ôvârî drígå sî.

17 Özö nî ãâ'dô trá tî 'bî'á rîzó 'álé 'ã'í sî râtáã 'ẽlé Ôvârî drí rî, nî jî ãnî lîfî ngbângbá ãnî 'bâzó â'dólé ãyîlkô ró,

18 tâlâ õjílã ãzí õzó nîlâ kî'á nî rî, ãnî rî'á tî 'bî'á. ãnî átâ tibê ãnî drí ndrélé kô'dâwá rî â'dô nî'á lâ cé nî. Ïtí rî, râtáã gólâ ãnî drí 'ẽlé tî 'bî'bî sî ïnînî ró 'dî, Ôvârî â'dô ârî'á lâ, gõ'dá drílâ tâ-drî lâ jâzó."

* **6:13 6.13** Tâ ïgî ãzâ 'bá yî vîrësî nô 'á rî ïigî úlî nô 'bá yî kpá 'á lâ, "Tâlâ kûmû, mbârâkâ gõ'dá âmbâ ãkî 'dó ïyî ãníkâ ï'dî. Åâ'dô ïtí."

*Tā Yésū drí ìmbálé tā lǐfí 'bā'bā kâ cé ngá ûrú
'álâ rî*

*dr̄ū̄ rî tāsī rî
(Lúkā 12.33-34)*

19 Nîngá sî, Yésū drí kpá tā âtázó kî, “Nî ê'bê ngá-tû̄ ãngó nô 'á nô 'bá yî kô cé tû̄ 'dó ãnî nyâányâ drí, 'bâlé vō tibê ngá ãsûkû'dû yí kâtí gô'dá ûjûrûkú yí bê rî yî drí 'ezó fîlî ïzâlâ rî 'á, ngâtá vō ngá gólîyî dî 'ásî rî 'bá yî drí 'ezó lâkâlé rû ïzâlé rî 'á, gô'dá kpá vō gólâ ūgú yî drí icâlé tî ñôlé ngá ûgûzó 'álâ sî rî 'á kô.

20 Gô'dá nî lâpî bê-rî ngá-tû̄ tândí ãnî nyâányâ drí vō ûrû 'álâ rî 'á. Tâlâ tolâ rî, ngá sûkû'dû yí kâtí ûjûrûkú yí bê rî icâ kô fîlî ngá-tû̄ tândí 'dî 'bá yî ïzâlé, gô'dá ngá-tû̄ 'dî 'bá yî rû'bá lâ yî icâ kô lâkâlé gô'dá rû ïzâlé, gô'dá ūgú icâ kpá kô fîlî ngá-tû̄ 'dî 'bá yî ûgûlî.

21 Tâlâ tâ ìsû ãníkâ â'dô 'bâ'á nyé vō gólâ ãnî drí ngá tâ lâ drí lâzélé ãnî rû kôrô rî 'bâzó 'á lâ rî 'á.

22 “Nî ndrê drê, ãnî lǐfí rî'á nyé zô lámbâ kâtí vō 'ilí ãnî rû'bá drí tâ ndrî ndrêzó dódó. Gô'dá zô ãnî lǐfí ondrê vō dódó rî, ãnî rû'bá â'dô 'bâ'á kpá ngá 'i ró tâ pâtû̄ Ôvârî kâ 'ezó. Â'dô rî'á tî ãnî drí zô nî rî rîlî ngá lô ró Ôvârî bê rî.

23 Gô'dá zô ãnî lǐfí ondrê vō kô dódó tâ gólîyî mbî Ôvârî kâ ndrêzó rî, Gô'dá zô nî rî kô ãnî lǐfí 'bâlé Ôvârî dr̄û̄ tâ gólâkâ 'élé rî, ãnî rû'bá â'dô 'bâ'á kpá nîrîkûwâ ró tâ ányâ rî 'bá yî 'élé dî. Gô'dá ngá gólîyî ãnî drí rî'á ndrêlâ nîrîkûwâ ró rî 'bá yî, zô nî sû kî'á nî rî, 'dî' a'dô ngá 'i 'i

ãnî drí tā mbì 'ẽzó ì'dî sī lâ rî, tā ïsū ãníkâ 'dî rî'á ányâ ró ãnî âdólé ngbá.

²⁴ "Nī ndrê drê, ìcá kô òjílā ãlô drí rû ì'buzó kúmú rî drí 'dó ìtu-pá ãlô 'á. Gõ'dá gólâ ìcá kô kúmú ngíngî rî 'dî 'bá yí lélé ndrî 'dó. Gólâ â'dô tā kúmú ãlô rî kâ lê'á ì'dî, gõzó ãzâ rî gälé dô. Â'dólé bê trá ìtí rî, õzõ nî òlë trá lïfî 'bälé ngá-tî dûu ûsúlî ãnî nyãányâ drí ì'dî rî, nî â'dô ìcá'á rû ì'bûlî Ôvârî drí pípísilí ãlô rî sî ángô tí yã? 'Dî ìcá kô ãlôwálâ. Nî ì'bû rû cé Ôvârî drí ì'dî!"

Tā Yésû drí ìmbálé tā rûrî kâ lïfî lô'bé ãkõ sî ngá ndrî gólîyî òjílâ drí lélé rîzó ãngó 'á rî tâsî rî (Lükä 12.22-31)

²⁵ Nîngá sî, Yésû drí ò'bí 'dî 'bá yí ìmbázó kî, "Ngá gólîyî ãnî drí lélé rîzó ãngó nõ 'á rî tâsî rî, má âtâ tâ ãnî drí kî, nî â'dô kô tâ ïsû ró ngá gólîyî 'e 'bá ãnî 'bälé rîlî lédrê-lédrê ró ngá nyãnyâ kâtí ngá mvûmvû bê, ngâtá ítâ ãnî drí sôlé ãnî rû'bá 'á rî tâsî. Nî ndrê drê, tâ ngá nyãnyâ kâ ítâ sôsô bê rî lâyvû kô gärä lôvó-lôvó drîjî sî.

²⁶ Dõvó nî ïsû drê ãríwá tâ. Gólîyî 'wâá ámvú kô, gõ'dá ê'bé ïyî kpá ngá-ïyínyâ ámvú 'ásî 'bälé ēró 'á kô. Gbô lé ìtí rî, Ôvârî ãnî átá ûrú 'álâ rî, rî nî rî'á ngá nyãnyâ félé gólîyî drí rî'á nyâlâ. Gõ'dá ãnî tâ lâzê gärä Ôvârî rû ãríwá drîjî sî. Ìtí rî, gólâ ìcá kô tâ ãníkâ ìvîlî.

²⁷ Gõ'dá nî ïsû ãníkâ bê rî, lïfî lô'bê-lô'bê ãníkâ ngá 'dî 'bá yí tâsî rî â'dô kâyî ãníkâ rî kâ ãngó nõ 'á rî lôpé'á â'dólé ãcê yã?

²⁸ "Gõ'dá tâlâ ã'dô 'î ãnî drí rîzó lïfî lô'bélé ítâ sôlé rû'bá 'á rî tâsî yã? 'Dõvó nî ndrê drê lâtî

gólâ fê fôô õmã 'álâ rî drí rïzó mbälé rî. Gólïyî lôsé ítâ kô gõ'dá 'é ūyî lôsï kpá kô ítâ ûsúzó ūyî nyäányâ drí.

²⁹ Gõ'dá Ôvârî 'bã gólïyî trá â'dólé lârâkô bê sûsû ró rôô. Gõ'dá ïtí rî, ítâ lârâkô Ôvârî drí 'bâlé drlïyî rî sû lâyvûlî kôrô ítâ lârâkô kûmû Sólomõ drí sôlë kûmû kâ rî drjû sî.

³⁰ Gõ'dá nî ndrê drë, Ôvârî 'bã ngá-ãrú nî â'dólé lârâkô bê sûsû ró gólïyî rî 'bâ mbälé rïlî cé kâyî dâ sî gõ'dá ândrâlê 'ilí vélé vólé õmã bê mîlî sî rî. Õzõ gõ'dá Ôvârî ïicâ trá ngá-ãrú 'bâlé â'dólé lârâkô bê sûsû ró rî, gõ'dá gólâ ïcâ íyíkâ ítâ fêlé ãnî drí kô yâ? Ïtí rî, nî rí kô tâ lëlë sî Ôvârî 'á pîpîsílî ãlô sî ã'dô tâsî yâ? ãnî tâ lâyvû gärä Ôvârî drí ngá-ãrú 'dî 'bâ yî drjû sî.

³¹ Gõ'dá ïtí rî, nî lô'bê lîfî kô kî, 'Óõ, mä â'dô nô kó ã'dô nyâ'á ï'dî yâ?' ngâtá 'Óõ, mä â'dô nô kó ã'dô mvû'á ï'dî yâ?' ngâtá 'Óõ, mä â'dô ítâ ûsû'á sôlë nô kó ã'dô 'ásî yâ?'

³² Tâ 'dî 'bâ yî tâsî rî, õjîlâ gólïyî rî 'bâ tâ ïsûlî ïtí 'dî 'bâ yî, 'dî õjîlâ gólïyî tâ lë 'bâ drë Ôvârî 'á kô rî 'bâ yî ï'dî. Ôvârî ãnî átá ûrû 'álâ rî nî ngá gólïyî ãnî drí â'dozó ïzâ lâ bê rî trá.

³³ Tâ lîfî lô'bê-lô'bê kâ ngá ãngó nô 'á rî tâsî rî vô lâ 'á rî, nî rî zââ kûmû Ôvârî kâ zêlé, gõ'dá nî 'bâ ró tâ ïsû ãníkâ bê tâ gólïyî Ôvârî drí lëlë ãnî drí 'êlé rî 'bâ yî drjû ï'dî. Õzõ nî õ'ê tâ rî 'dî 'bâ yî trá ïtí rî, Ôvârî â'dô ngá gólïyî ãnî drí â'dozó ïzâ bê tâ lâ tâsî rî 'bâ yî áfë'á ãnî drí.

³⁴ Gõ'dá â'dô bê trá ïtí rî, nî lô'bê lîfî kô ãndrõ

nô tā gólīyî 'ẽ 'bá â'dólé ̄idrú rî 'bá yî tâsî, tâlâ nî nîjí drê tā gólīyî 'ẽ 'bá rû 'ělé kâyî ̄idrú rî 'á rî kô. Kâyî ndrî rî'á lâñõ ngüíngî ̄iyíkâ bê ãlô-ãlô. Rî'á ïcâ-ïcâ ró ãnî drí cé lâñõ kâyî ãlô rî kâ njîzó ̄dî, ãnî drí lâñõ kâyî ndrî kâ njîzó rî drîjî sî.”

7

Tâ Yésû drí ìmbálé õjílâ õ'bí 'dî 'bá yî drí tâ tâ-vó õjílâ ãzí kâ

*kî kâ ányâ ró rî tâsî rî
(Lúkă 6.37-38, 41-42)*

¹ Gõ'dá Yésû drí kpá tâ ìmbázó tâ tâ-vó kîkî kâ ányâ ró ãzí-ãzí rú rî tâsî kî, “Nî kî tâ õjílâ ãzí kâ kô tâ gólîyî drí rî'á 'ělâ ányâ ró rî 'bá yî tâsî, tâlâ Òvârî õzó kô kpá tâ-vó ãníkâ kîjî õnjí ró.

² Nî ndrê drê, Òvârî â'dô 'ẽ'á tâ-vó ãníkâ kîlî kpá té õzõ ãnî drí tâ-vó ãnî ãzí-ãzí yí kâ kîrî kâtí, gõ'dá gólâ â'dô ãnî 'ẽ'á kpá té õzõ ãnî drí rîrî õjílâ ãzí 'ělé rî kâtí.

³⁻⁵ Òzõ nî òlë kô 'dásí 'ělé ãzí-ãzí rú rî, nî âtâ tâ ãzí-ãzí drí kî'á nî rî, gólîyî â'dó õnjí rî kô. Nî õ'è trá ̄ití rî, ãnî cú tî ãcê bê. Tôtô ãnî drí ̄dî-dřî 'á rî, nî kû zâlô, nî gõ ró tôtô ãnî ãzí-ãzí yí kâ rî tâ lâ âtálé. Nî ndrê tâ 'ẽ'á ãníkâ rî zâlô, nî gõ ró ãnî ãzí-ãzí yí kâ rî tâ lâ âtálé.”

Tâ tâ Òvârî kâ ìmbá kâ õjílâ gólîyî rî 'bá ̄yî 'dásí 'ělé

úlí Òvârî kâ rú rî drí rî

⁶ Gõ'dá nîngá sî, Yésû drí kpá tâ ìmbázó kî, “Òzõ nî òrî úlí Òvârî kâ ìmbálé õjílâ drí gõ'dá õjílâ rî 'dî 'bá yî òrî ̄yî ãnî lô'dálé lô'dâ úlí Òvârî

kâ 'dī 'bá yî tāsī rî, nî âyê gólîyî, nî ìmbâ gõ'dá úlí Ôvârî kâ kô drílîyî, tälâ gólîyî â'dô 'ë'á vólé gâlé dô úlí Ôvârî kâ 'dî ârîlî gõ'dá kpá tâ lâ 'élé. Gólîyî rî'á nyé õzõ õké lîfõ tibê ãnî drí ngá nyânyâ fêzó drílâ, gõ'dá drílâ rû jâzó ãkpâ ãnî ôcîlî dró ngá nyânyâ tândí ãníkâ fêlé drílâ 'dî drílî rî kâtí. Gõ'dá gólîyî kpá rî'á õzõ ngbíkpí 'bâ kâ gólâ ngá sûsû 'dîyî lô'i kâ ãnî drí fêlé trá drílâ rî tõ 'bâ pá sî ûlútrâ 'á rî kâtí."

*Tâ ngá tâ ïjî-ïjî kâ Ôvârî drígá sî rî tâsî rî
(Lükä 11.9-13)*

7-8 Gõ'dá Yésû drí kpá tâ ìmbázó tâ râtâã 'ë'ë kâ tâsî kî, "Ozõ nî ïjî ãnî átá ûrú 'álâ rî ngá gólîyî ãnî drí â'dozó ïzâ lâ bê rî 'bá yî tâsî rî, gólâ â'dô âfê'á lâ ãnî drí. Gõ'dá õzõ nî õrî lôndâlâ rî, nî â'dô ûsú'a lâ. Gõ'dá õzõ nî õgâ átî rî, áâ'dô njî'á lâ ãnî drí. Nî ndrê drë, Ôvârî â'dô râtâã ãnî drí 'élé drílâ rî âri'á trá. Gólâ â'dô ngá gólîyî ãnî drí â'dozó ïzâ bê tâ lâ tâsî 'dî 'bá yî fê'á trá ãnî drí.

9 Ìtí rî, 'dõvó nî ïsû drë ãnî nyânyâ tâ, ãnî mvá rî átá yî, õzõ ãnî mvá yî ïjî ãmbâtâ tâ ãnî tí sî nyâlé rî, nî â'dô  n j   tr 'á  d  fêlé gólîyî drí y ?

10 Ng t z  ãnî mv  y   j   b  t  ãnî tí sî nyâlé r , n   d   n j   tr '   d  f l  g l y  dr  y ?

11 Oz  ãnî g l y  â'd  'b  t   n j  'b  r   r   c  tr  ng  t nd  f l  ãnî mv  y  dr  r ,  t  r , Ôv r  ãnî átá ûr  'ál  r  â'd   c '  k  ng  t nd  f l  ãnî dr . G l â r '  n j â ng  t nd  f l  ãnî dr  l v l  g  r   n j  dr  f l  ãnî mv  y  dr  r   r   s .

12 “Tā gólâ Ôvârî drí lélé lâvû 'bá gârâ rî ï'dî nô. Nî rî tâ gólîyî â'dó 'bá tândí rî 'bá yî 'élé ï'dî òjílâ ãzí drí. Tâ tândí gólîyî ãnî drí lélé òjílâ drí 'élé ãnî drí rî 'bá yî, nî rî kpá 'ëlâ ï'dî òjílâ ãzí drí. 'Dîi tâ Ôvârî drí 'bälé ãmâ drí 'élé tâ ìgî-ìgî ìyíkâ 'á rî ï'dî.”

*Tā Yésū drí ìmbálé tā fīfī kâ ãngó Ôvârí kâ 'álâ
rî tāsī rî
(Lükâ 13.24)*

13-14 Gõ'dá Yésū drí tā ìmbázó tā fífí kâ cälé
ãngó Ôvârí kâ 'álâ rî tâsí kĩ, "Látfí gólâ fízó cälé
ãngó Ôvârí kâ 'álâ rî, jó tílí-tí lâ rí'á ngbââ 'bílîwá
ítí. Látfí fízó cälé tólâ rî, rí'á látfí âmbâ-âmbâ 'í.
Öjílã 'ẽ 'bá filí 'álâ sî rî â'dô 'bâ'á cé dã. Gõ'dá
öjílã gólîyî fí 'bá tólâ rî â'dô íyî lédrê-lédrê  dûkû
 kó rî úsú'á. Gõ'dá látfí nîzó võ lásí kâ Ôvârí drí
 délé trá Sâtánã yí drí rî 'álâ rî, jó tílí-tí lâ rí'á
 vû- vû ró. Látfí fí kâ tólâ rî â'dô kô âmbâ-âmbâ
ró. Öjílã  mbá â'dô íyî nî'á 'álâ sî."

Tā Yésū drí tā âtázó õjílā gólíyî tā âmā 'bá kī'á
nī rī yī ã'dô

tã Ôvârí kâ ïmbá 'bá 'î rî tãsí rî
(Lükã 6.43-44)

¹⁵ Gõ'dá Yésū drí drí-mbílí sôzó õjílã õ'bí 'dí 'bá yí lîfí tã õjílã gólíyí tã âmã 'bá kí'á ní rí, yí ã'dô tã Ôvârí kâ îmbâ 'bá 'í rí kâ tâsí kí, "Aní lîfí õmbâ ãnî rú tã îmbá 'bá gólíyí â'dó 'bá õjílã âdó 'bá ró rí tâsí. Gólíyí lêndrê õzõ kâbílìkí mvá kâtí, gõ'dá tã ̄sû gólíyí pípísílí 'á rí rí'á õzõ kíákêlówá gólâ rí 'bá kõrõnyâ ãzi fûlí rí kâtí.

16 Ōzō nī õrī tā īmbá 'bá 'dī 'bá yī ndrēlē mānísī rī, nī â'dō gólīyī â'dō-â'dō nī'á tā 'e'ẽ gólīyíkā 'ásī. Nī â'dō kpá nī'á lā ngātā tā gólīyī drí rī'á īmbálā 'dī păt̄tī tā Ôvârī kā 'î ngā â'dó kō tā Ôvârī kā 'î yā rī. Tā 'e'ẽ gólīyíkā â'dâ gólīyī trá ōzō fē lō'wâ drí fē lā â'dárē kâtí. Åkū lā sī, ólófí fē 'wâ lō'wâ bê käníkñi ró yā? Ngātā púrūcī fē 'wâ lō'wâ bê känágōwá ró yā?

17-18 Fē gólâ tāndí ró rī 'wâ íyíkâ té lō'wâ tāndí ū'dī, gō'dá fē gólâ ōnjí ró rī 'wâ íyíkâ kpá té lō'wâ ōnjí ū'dī.

19 Ítí rī, fē gólīyī tibē lō'wâ tāndí 'wā 'bá kō rī, áâ'dō gä'á lâ vólé vüdrí zälé lăsí sī.

20 Kpá Ítí rī, nī â'dō tā īmbá 'bá rī 'bá ōjílā âdólé rī 'bá yī nī'á tā gólīyī drí rī'á 'élâ rī 'bá yī 'ásī."

Tā Yésū drí īmbálé ōjílā gólīyī tā âmā 'bá kī'á nī rī,

*yī ã'dō tā ârī 'bá gólâkâ ū'dī rī tāsī rī
(Lükä 13.25-27)*

21 Gō'dá Yésū drí gōzó tā īmbálé tā ōjílā drí 'ẽzó cälé ängó Ôvârī kā ûrú 'álâ rī 'á rī tāsī kī, "Öjílā ndrī gólīyī rī 'bá ámâ zílì kúmú, kúmú rī, gólīyī icá kō ndrī cälé ängó Ôvârī kā ûrú 'álâ rī 'á. Gō'dá gólīyī rī 'bá tā ámâ átā Ôvârī ûrú 'álâ rī drí lělé 'élâ rī 'bá yī 'élâ rī, gólīyī â'dō cä'á cé nī.

22 Gō'dá kâyī gólâ Ôvârī drí 'ẽzó tā-vó ōjílā ndrī kâ kílî rī tú rī, ōjílā dūû â'dō ū'yī ânī'á má ngálâ tā átâlē kī, 'Kúmú, mā īmbâ tā áníkâ trá ōjílā drí.' Gō'dá ãzâ 'bá yī â'dō ū'yī tā átâ'á kī'á nī rī, 'Kúmú, mā rī trá rī'á líndrī ōnjí lâdrólé ōjílā 'ásī ání rú

sī.' Gō'dá ãzâ 'bá yî â'dô ȫyî tā âtá'á kĩ'á nĩ rî, 'Kúmú, mā 'ê tā lârâkô tû drí ȫ'dízó rî 'bá yî trá dûû áñi rú sī.'

²³ Gō'dá má â'dô tā lôgõ'á drílŷi kĩ, 'Mĩ nĩ vólé má lãgâtí sī, ãnî tā ȫnjí 'bá yî! Má nÿí ãnî kô!' "

*Tā Yésū drí ȫjílã gólŷi vó lôbë 'bá íyíkâ ró rî 'bá yî tā lâ ȫ'bízó jó 'dî 'bá rî rî 'bá yî rú rî
(Lükä 6.47-49)*

²⁴ Gō'dá Yésū drí kpá tā âtázó ȫjílã gólŷi íyî vó lôbë 'bá rî yî tâsí kĩ, "ȫjílã gólâ úlí ámákâ ârí 'bá gõ'dá tā lâ 'ezó rî, gólâ rî'á ȫzõ tâ nñ 'bá gólâ jó íyíkâ 'dî 'bá gá lütú drîj ȫnyákú tândí 'á rî kâtí.

²⁵ Tā 'dî tâsí rî, gbõ lé ȫzê ū'dî trá kãgûmáqã bê rôô rî, gõ'dá lïmvû drí tñzó rôô rî, jó 'dî icá kô 'dëlé vûdrí, tâlâ ú'dî trá gá lütú drîj ȫnyákú tândí 'á.

²⁶ Gõ'dá ȫjílã tibê úlí ámákâ ârí 'bá cé ârí gõ'dá 'e 'bá lâ kô rî, gólâ rî'á ȫzõ tâ nñ ãkó lé 'bá gólâ jó íyíkâ 'dî 'bá vô âlólë 'á rî kâtí.

²⁷ Ítí rî, gõ'dá ȫzõ ȫzê ū'dî trá kãgûmáqã bê rôô rî, gõ'dá lïmvû drí tñzó rôô rî, jó 'dî â'dô 'e'á 'dëlé, drîlâ rû izazó."

²⁸ Gõ'dá Yésū ndë bê tâ ìmbâ íyíkâ 'dî 'bá yî rî, ȫ'bí gólŷi tâ 'dî 'bá yî ârí 'bá 'dî tû lâ ȫyî drí ȫ'dízó tâ ìmbâ gólâkâ 'dî tâsí.

²⁹ Gõ'dá gólŷi nñ ȫyî trá kĩ, gólâ rí kô tâ ìmbálé ȫzõ tâ lâ'bí kâ ìmbá 'bá rî 'bá yî drí rîrî tâ ìmbálé rî kâtí. Gólâ cù rî'á drí-äcê bê.

8

*Tā Yésū drí āgô āzâ ngá lāzé ārí kâ bê rî êdészó
rî*

(Márākō 1.40-45; Lúkā 5.12-16)

¹ Nīngá sī rî, Yésū yî drí ngāzó nīlī lūtú 'dī
âyélé, gō'dá õ'bí āmbá drí kpá 'dēzó zāâ gólīyî
vósī.

² Gō'dá āgô āzâ ngá lāzé ārí kâ bê rî drí ânīzó
'ā'î tīlī vūdrí Yésū ândrá, gōzó rú'bá lō'bâlé Yésū
drí kī, "Óō kúmú, õzō ūicâ trá ní līfī ní drí ámâ
pázó ngá lāzé nō 'ásī rî, ní êdê ámâ rú'bá nō
â'dólé ngbángbá."

³ Ítí rî, Yésū drí íyî drí ijōzó āgô 'dī rú'bá lâ
dõlé. Gō'dá gólâ drí tā âtázó kī, "Awô, má lě trá
ánî êdélé ngá lāzé áníkâ 'dī 'ásī. 'Dõvó ánî rú'bá
êdê rû ngbángbá." Gō'dá kôrô āgô 'dī rú'bá lâ
drí rû êdészó dódó ngá lāzé íyíkâ 'dī 'ásī.

⁴ Ítí rî, Yésū drí tā âtázó āgô rî 'dī drí kī, "Tā
gólâ rû 'ë 'bá ní drí nō, ní âtâ tā lâ kô õjílā āzâ
drí âlôlâ. Ní nī dr̄-'bá lâ'bí 'ë kâ ngálâ lâ'bí 'dýî
êdê kâ ārī 'ásī rî 'dâlē zâlô, tâlâ gólâ õndrê ró bê
kī, pât̄lī ngá lāzé áníkâ ndẽ rû trá ngbángbá, ní
gō ró kôrônyâ lîlî ngá fefé ró Ôvârî drí, õzō Músä
drí tā lâ 'bâlé trá rî kâtí." Gō'dá āgô 'dī drí nîzó
tā 'dî 'ëlê.

*Tā Yésū drí rû 'bū 'bá dr̄-'bá ngá ãwâ ró Rómâ
kâ rî kâ êdészó cé tā lêlê dr̄-'bá 'dī kâ rôô rî tâsî rî
(Lúkā 7.1-10)*

⁵ Gō'dá nîngá sī, Yésū yî drí ngāzó nīlī câlé
jârîbâ gólâ zîlî Kâpérânómâ rî 'álâ. Gō'dá gólîyî
câ bê tólâ rî, āgô āzâ dr̄-'bá ăjú 'bû 'bá Rómâ kâ

ró rî drí ânīzó Yésū ngálâ. Gõ'dá drílâ ngāzó tā
âtálé Yésū drí rú'bá lô'bä-lô'bä sī kī,

6 “Ãmbá, rû ï'bü 'bá ámákâ rī'á ngá lāzé ró
anyi 'ẽ'á drälé. Ngá lāzé 'dī lāzê trá rōô gólâ rú,
gólâ mbârâkâ ãkó íyî jāzó. Ní pâ gólâ!”

7 Gõ'dá Yésū drí tā âtázó drī-'bá 'dī drí kī,
“Tāndí ró, má â'dô nī'á rû ï'bü 'bá áníkâ 'dī
pälé.”

8 Gõ'dá drī-'bá 'dī drí tā-drī lögözó Yésū drí kī,
“É'ẽ ãmbá, ãmbä ámákâ rī ïcâ kô ánî 'bâlé âcâlé
bûuú má drí 'bä 'álâ. Gõ'dá õzõ ní ãâtâ kó cé tā
drī-âcê áníkâ sī rî, má nñ trá, rû ï'bü 'bá ámákâ
â'dô ngä'á ngá lāzé 'dī 'ásî.

9 Ní ndrê drë, ãmbá, mâ kpá rī'á drī-âcê drī-'bá
ámákâ gólïyî sisí-lési rî 'bá yí kâ zélé. Gõ'dá mâ
kpá cù rī'á drí-âcê bê tā 'bâzó õjílâ má zélé rî 'bá
yî drí tā má drí lélé rî 'bá yî 'ezó. Õzõ má ãâtâ tā
trá ãjú 'bü 'bá ámákâ ãlô rî drí kī, gólâ õnî nī'á
tā ãzâ 'élé rî, drílâ nñzó 'élâ. Gõ'dá õzõ má ãâzî
ãjú 'bü 'bá ãlô rî trá kī, gólâ ãanî rî, drílâ ânîzó
'wââ. Gõ'dá má õkî kpá rû ï'bü 'bá ámákâ ãlô rî
drí, ‘Ní 'ê tā nñ’ rî, drílâ 'ezó lâ, té õzõ má drí
âtálé 'dī kâtí.”

10 Gõ'dá Yésū ârî tā drī-'bá ãjú 'bü 'bá kâ 'dī drí
âtálé bê rî, gólâ rî tî drí  'dizó  'd . Gõ'dá drílâ
ngāzó tā âtálé õjílâ gólïyî rî 'bá 'd l  gólâ vósî 'dî
'bá yî drí kī, “Má âtâ ãnî drí, tā p t  ró, má ûsú
drë õjílâ ãzâ õr  ãmákâ Ÿs r ' l  kâ 'ásî  'd  'b 
t  l l  b  r r  õz  ãg  ãw  n  k t  r  k .

11 Gõ'dá má âtâ ãnî drí n t . K y   d uk   ng 
n  k  tú r , õjílâ gólïyî  'd  'b  k  õjílâ Y d  y 
k  r  r  'b   'd  ân '  'b dr  'ásî ndr  r l  v   l 

'á ãngó Ôvârí kâ ûrú 'álâ rî 'á kârámã nyâlé ãmâ
á'býá Äbärräyámã yí Ísákã gõ'dá kpá Yäkóbã yí
bê.

¹² Gõ'dá õjílã Yûdä yí kâ tibé Ôvârí drí njílí
â'dólé õjílã íyíkâ ró rî 'bá yí, Ôvârí â'dô õjílã dûû
gólíyî lâfâlé 'ásí rî gã'á dó, tâlâ gólíyî gâ vólé trá
dó tâ lêlê má 'á. Áâ'dô gólíyî vû'á ìnýríkûwá 'á,
lâsí Ôvârí drí êdélé trá Sâtánã yí drí rî 'á. Tólâ rî,
gólíyî â'dô ãwó ngõ'á sì-gílí nyânyã bê ngá lâzê-
lâzé lâsí kâ drí sî."

¹³ Nîngá sî, Yésü drí gõzó tâ âtâlé drî-'bá ãjú
'bû 'bá kâ 'dî drí kî, "Mí nî gõlé 'bâ 'álâ pîpîsílî
ã'dí sî, tâlâ tâ gólâ ní drí lêlê rî 'ê rû trá ní drí
tâ lêlê áníkâ má 'á rî sî." Gõ'dá kôrô rû ï'bû 'bá
gólâkâ nâ drí rû êdészó ngá lâzé íyíkâ 'dî 'ásí ìtú-
pá ãlô-ãlô 'dî 'á.

*Tâ Yésü drí õjílã dûû ìngázó ngá lâzé 'ásí rî
(Márâkô 1.29-34; Lükä 4.38-41)*

¹⁴ Gõ'dá Yésü yí drí ngâzó nîlî Pétérô drí 'bâ
'álâ. Gõ'dá drílîyî Pétérô rî ãdrá rî ûsúzó ngá
lâzé ró ãyí'á gbäräkâ drî. Rú'bá lâ ndrî âmê-
âmê ró tilí-tilí.

¹⁵ Gõ'dá Yésü drí ngâzó drí lâ dôlê. Gõ'dá kôrô
ngá lâzé 'dî drí rû ndêzó. Ìtí rî, Pétérô rî ãdrá 'dî
drí ngâzó ûrû gbäräkâ drî sî ngá nyânyã âtrôlé
âfélé Yésü yí drí nyâlé lâjó'bá gólâkâ rî 'bá yí bê.

¹⁶ Gõ'dá câ bê länjâtûlî sî rî, õjílã ãzâ 'bâ yí
drí õjílã gólíyî líndrî ònjí drí ômbélé trá rî 'bâ yí
âtrôzó âjílî Yésü ngálâ. Gõ'dá Yésü drí líndrî ònjí
'dî 'bâ yí lâdrözó õjílã 'dî 'bâ yí 'ásí cé úlî âtâ-âtâ

sī. Gō'dá gólâ drí òjílā gólîyî ndrî ngá lăzé bê rî 'bá yî ìngázó ngá lăzé ïyíkâ 'ásî.

¹⁷ Yésû 'ê tâ 'dî ìtí 'dî, tâlâ úlí gólâ tâ ۀngü 'bá ïsáyä drí âtálé trá ۀkû ró kî'á nî rî, gólâ trô ngá lăzé trá vólé ۀmâ rú sî, gō'dá gólâ êdê ngá lăzé ۀmákâ trá rî, ۀ'dô ró bê tâ pâtîr ró.

Tâ Yésû drí tâ âtázó òjílā ۀzâ 'bá yî gólîyî lë 'bá 'délé

*gólâ vósî rî drí rî
(Lúkä 9.57-62)*

¹⁸ Nîngá sî rî, òjílâ dûû drí rîzó ïyî 'dó ânîlî Yésû ngálâ ۀmvû ândré Gâlîlâyä kâ 'dî gârâ drî lâ 'á, tâlâ mbârâkâ gólâkâ rîzó tâ lârâkô 'dî 'bá yî 'êlé 'dî tâsî. Gô'dá Yésû ndrê bê òjílâ yî lâgâtî dûû 'dî 'bá yî rî, drîlâ tâ âtázó lâjó'bá ïyíkâ drí, gólîyî êdê ró kôlóngbô njââ, tâlâ yî òmbâ ró gólîyî bê 'á'á lé drî ۀmvû ândré 'dî kâ ۀzâ lésî rî 'álâ.

¹⁹ Ìtí rî, lâjó'bá Yésû kâ 'dî 'bá yî ôtirî rîi kôlóngbô êdélé rî, gô'dá kôrô lâ'bí ۀmbâ 'bá ۀzâ drí ânîzó Yésû ngálâ. Gô'dá drîlâ tâ âtázó Yésû drí kî, "Tâ ۀmbâ 'bá, mâ rî'á njââ ánî vó bêlê vó gólâ ní drí 'ezó nîlî 'álâ rî 'á."

²⁰ Yésû drí tâ-drî lôgôzó drîlâ kî, "Obá yî cù rî'á 'bú ïyíkâ bê rîzó 'á lâ, gô'dá ۀrîwá yî kpá rî'á jó ïyíkâ ۀ'dú kô kâ bê. Gô'dá mâ rî gogó gólâ ۀvârî drí ۀjôlé ۀrú lésî rî rî'á vó ۀkó rîzó 'á lâ gô'dá kpá vó ۀ'dú kô kâ ۀkó."

²¹ Nîngá sî rî, ۀgô ۀzâ gólâ rî 'bá úlí Yésû kâ ۀrîlî rî drí kpá ânîzó tâ âtálé Yésû drí kî, "Kûmú,

má lē fí trá nīlí ánî vó bēlé rī, gō'dá má drē rī'á tākō ámâ átá rī tēlé 'bālé zālō 'bú 'á."

²² Gō'dá Yésū drí tā-drī lōgōzó āgô rī 'dī drí kī, "Ní âyê òjilā gólīyî â'dó 'bá ãvō* ró rī 'bá yî õ'bā ãvō ãzí ïyikâ. Gō'dá ní ânī 'dēlé má vósī."

*Tā Yésū drí kāgūmāqâ ândrē êdrēzó rī
(Márākō 4.35-41; Lükā 8.22-25)*

²³ 'Dī vósī rī, Yésū yî drí ngāzó mbālé kōlóngbō 'á lājó'bá íyikâ yí bē nīlí līmvû ândrē Gālīlāyâ kâ 'dī drī lâ mbālé.

²⁴ Gō'dá gólīyî òtirī rī' nīlí rī, gō'dá nyī' ró, kāgūmāqâ ândrē drí ìtōzó rī'á sīlī ònjí ró. Ìtí rī, kāgūmāqâ 'dī drí rīzó kōlóngbō ìyálé mbârâkâ sī kāgbâ-kâgbâ. Gō'dá kāgūmāqâ rī 'dī drí līmvû vīzó dūu kōlóngbō 'á, gō'dá kōlóngbō drí 'ezó rû ìrlílī līmvû 'á. Tā 'dī 'bá yî òtirī rī' rû 'elé 'dī rī, Yésū rī'á â'dú kō'á kōlóngbō 'á.

²⁵ Ìtí rī, ūrī drí fīzó lājó'bá gólâkâ 'dī 'bá yî 'á. Gō'dá drílīyî ngāzó nī'á gólâ rī ôlôlé â'dú 'ásī ôtrē-ôtrê bē kī "Kúmú, ní ngâ ūrû âmâ pâlé. Âmâ trá 'e'á drâlé nō."

²⁶ Gō'dá Yésū drí tā-drī lōgōzó gólīyî drí kī, "Ãnî ūrī ró â'dô tāsī yâ? Tā lēlē ãníkâ má 'á rī cé fínyâwâ Ìtí â'dô tāsī yâ?" Gō'dá gólâ drí ngāzó âdrélé ūrû tā 'bâlé kāgūmāqâ ândrē rī 'bá sīlī gō'dá līmvû rī 'bá rû ìyálé 'dī bê ââdrê ró bê. Gō'dá kôrô kâgûmâqâ ândrê ãmbâ rī 'bá sīlî gō'dâ līmvû gólâ rī 'bá kōlóngbō ìyálé rī bê drí âdrézó.

* **8:22 8.22** Úlî rī 'dī tā ífí lâ kī, òjilā gólīyî tā lē 'bá drē kô Yésū 'á rī 'bá yî õ'bâ ãvō ãzí ïyikâ nî.

27 Ìtí rî, lājó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yî ndrê tā gólâ rû 'ẽ 'bá 'dī bê rî, gólïyî tû drí â'dízó ndrúndrú. Gõ'dá drílïyî ngãzó tā âtálé ïyî vō 'ásí kî, "Ägô gólâ kägümäq drí tā 'bâ'bâ gólâkâ ârizó lïmvû ãmbá rî 'bá kõlóngbõ ïyálé rî bê nõ íyikâ ägô lârâkô ángô rî ï'dî yâ?"

*Tâ Yésū drí líndrí õnjí drõzó ägô ãzâ 'bá yî rî rî 'ásí rî
(Márâkõ 5.1-20; Lükâ 8.26-39)*

28 Gõ'dá Yésū yî mbâ bê lïmvû ândrê 'dî drï lâ rî, drílïyî nîzó cälé vō gólâ zîlî Gêrâgésâ rî 'álâ.* Gõ'dá vō rî 'dî 'á tólâ rî, drílïyî nîzó rû ûsúlî ägô ãzâ 'bá yî rî líndrí õnjí ăb b  kâ bê rî yí b . Ägô rî 'dî 'bá yî rî ïyî rîlî ūgí l 'dé kâ rîzó õjîl  'b dr  'dî kâ ôdr  'b  rî yî 'b l  'á l  rî 'á. Gõ'dá líndrí õnjí 'dî 'b  yî 'b  ägô 'dî 'b  yî tr  â'd lé  w l k  r  r . T  r  'd  t s , õjîl  â'd  tr  ūr  r   c  t l  l t  r  'd  'ás .

29 Gõ'dá ägô 'dî 'b  yî ûs  v  l  b  k '  n  r , 'd i  d  Y s   d  r , línd r  õnj  g l y  '  r  'b  y  dr  ng z  r  '  ôtr l  k , " v r  r  mv , n  l   d  '   m  dr g  s  y ? N  ân  tr  l n  f l   m  dr  dr   kp k 'd   t  g l   v r  dr  'b l  l n  f z   m  dr  r  dr   c   k  y ?"

30  ny  v  r  'd  l g t  s  r , ng lk p   t l b  r  '   y  ng  ny '  g   n t .

31 G d  l nd r  õnj  'd  'b  y  dr  ng z  r  'b  l 'b l  Y s  dr  k , " z  n   l  tr   m  dr l  v l  r , n  j   m  n '  fil   t l b  ng lk p  n  'b  y  k  ' ."

* **8:28 8.28 G r g s ** V  'd  r  l   z  kp  G r s  g d  G d r .

32 Gõ'dá Yésū drí tā 'bāzó líndrí õnjí 'dī 'bá yī drí kī, "Dõvó, nī âfō!" Gõ'dá drílŷi ngãzó âfõlé, nī'á kôrô filí ngbíkpí 'dī 'bá yī 'á. Ítí rî, õtólõ'bī ngbíkpí 'dī 'bá yī kâ drí ngãzó ūyî ndrī rãlé âlólë gólókõ lïmvû ândrê 'dī kâ 'á. Drílŷi lô'dézó lïmvû 'á lïmvúlì ôdrâlë ndrī.

33 Gõ'dá 'dī vósí rî, õjílă rī 'bá ngbíkpí 'dī 'bá yī vó lâ yī ndrâlë rî 'bá yī drí ngãzó ūyî rãlé jãrîbã 'álâ, nī'á tā ndrī Yésū drí 'êlé líndrí õnjí drôzô ãgô 'dī 'bá yī 'ásí gólŷi drí ndrâlë rî tā lâ ngilí õjílă tolâ nã 'bá yī drí.

34 Gõ'dá õjílă jãrîbã 'dî kâ 'dī 'bá yī ârî ūyî tā Yésū drí 'êlé 'dī bê rî, gólŷi drí 'bāzó  w  ró Yésū rú. Tâ 'dî tâsí rî, drílŷi ngãzó nîlî Yésū ngálâ tâ âtálé drílâ rú'b  l 'b -l 'b  s  k , "Ní ngâ f l  v l  'b dr   m k  'ásí."

9

*Tâ Yésū drí tâ â'dázó õjílă drí k  y  c  r '  dr - c  b  t   nj   j l  k   y z  r 
(M r k  2.1-12; L k  5.17-26)*

1 Gõ'dá n ng  s  r , Y s  y  dr  mb z  k l ngb  '  l j '  b  y k  y  b . Dr l y  ng z  n l  k r  l mv  ândr  G l l y  k  'd  dr y  s , n '  g l  j r b  ūy  ny ny  k  K p r n m  r  ' l .

2 G d  g l y  c  b  K p r n m  ' l  r , õj l   z  '  b  y  dr   g   z  g l  p  l  y  dr  dr z  tr  r   tr z  g b r k  dr y   j l  Y s  ng l , g l  ūng  r   g  'd  b . G d  Y s  ndr  t   j l  'd  '  b  y  dr  'ê   g  'd   tr z   j z  y  ng l  'd  b  r , g l  dr  n z  l  k , g l y  l  t  tr  mb r k  y k  r z   j l  ūng l  ng  l z  ' s  r  ' . G d  dr l  ng z 

tā âtálé āgô rí gógó 'dī drí kī, "Ámâ rû-lê-áziyā, ní 'ê ūr̄i kō. Áyâ nî trá tā ònjí áníkâ 'ásī."

³ Gõ'dá lã'bí ìmbá 'bá ãzâ 'bá yí bê rí'á ïyí võ rí 'dí 'á tólâ. Gõ'dá gólïyî ârlíí bê úlí Yésü kâ âtálé ãgô rí 'dí drí rí, drílïyî ïtôzó rí'á tã âtálé ïyí lâfálé 'ásí kĩ, "Ãgô 'dí rí úlí âtálé ïtí 'dí ã'dô tãsí yã? Gólâ ïsü íyíkâ bê rí kĩ, yí ã'dô Ôvârí 'í yã? Ôvârí rí cé ní rí'á tã õnjí õjílã kâ âyélé."

⁴ Gō'dá Yésū nī tā īsū gólīyíkâ ányâ ró yí rú 'dī trá tō. Yésū drí gōzó tā âtálé drílīyí kī, "Nī rī tā īsūlí má rú ányâ ró ītí ã'dō tāsī yā?

5-7 Mâ gólâ âjólé ûrú lésí rî cú rĩ'á drí-äcê bê
ãngó nõ 'á tã õnjí âyézó. Â'dô 'bã'á cú ïtí lâñjõ
äkó má drí tã õnjí õjílã kâ âyézó cé úlí âtâ-âtâ sî.
Gõ'dá õzõ má iïngâ ãgô pá lâ drí drälé nõ trá ûrû
âçí tõlé cé úlí âtâ-âtâ sî rî, 'dïï â'dô â'dálâ kî, mâ
cú rĩ'á drí-äcê bê tã õnjí gólâkâ âyézó." Gõ'dá
ïtí rî, Yésü drí ngãzó tã âtalé ãgô pá lâ drí drälé
'dî drí kî, "Ní ngâ ûrû!" Gõ'dá kôrô ãgô 'dî pá
lâ drí âmbázó âcálé tãndí ró, gõ'dá drílâ ngãzó
âdrélé ûrû. Gõ'dá Yésü drí tã âtázó gólâ drí kî,
"Ní njí gbäräkâ áníkâ nñzó gôlé 'bã 'álâ." Nïngá
sî, ãgô 'dî drí gbäräkâ íyíkâ njízó nñzó gôlé yí drí
'bã 'álâ.

⁸ Gō'dá õjílā õ'bí tólā nā 'bá yí ndrē ïyí tā lárâkô Yésū drí 'élé 'dí bê rí, gólyí ïtí drí á'dízó ndrúnndrú. Gō'dá drílyí ïtõzó rí'á Ôvârî rí lûyílî, tâlâ gólyâ âfë mbârâkâ trá ãmbá Yésû drí.

*Tā Yésū drí Mātáyō rī njízó â'dólé lājó'bá íyíkâ
ró rī (Márãkõ 2.13-17; Lükã 5.27-32)*

⁹ Gõ'dá nñngá sñ, Yésü yî âyê võ 'dî bê rî, drílÿí ngãzó nñlí âcí iyíkâ 'á. Gõ'dá drílÿí nñzó ãgô ãzâ bélé-bélé û'dú 'bá ró rú bê Mâtayó* rî ûsúlí rñ'á võ iyíkâ bélé-bélé û'dû kâ 'á. Gõ'dá Yésü ndrê gólâ bê rî, Yésü drí tã âtázó drílâ kî, "Ní ânî ámâ vó bëlé lâjó'bá ámákâ ró." Gõ'dá kôrô Mâtayó drí ngãzó ûrû 'dëlé Yésü vósi.

10 Kâyî ãzâ sî, Mâtáyõ drí Yésü yî âzízó lâjó'bá gólâkâ yí bê yí drí 'bã 'álâ ngá nyâlé yí bê. Gô'dá gólâ drí kpá íyî rû-lê-âzí yí bélé-bélé û'dú 'bá rô rî 'bá yî gô'dá kpá òjilâ ãzâ 'bá yî góliyî Pârúsî yî drí rî'á ndrélâ tâ ònjí 'bá rô rî yí bê âzízó ânñlí ngá nyâlé Yésü yí bê.

¹¹ Gõ'dá Pãrúsi* ãzâ 'bá yí nñ ïyî bê tã Yésü yí
drí ngá nyãzó bélé-bélé û'dú 'bá yí bê gõ'dá õjílã
tíbê góliyì drí rí'á ndrélâ tã õnjí 'bá ró rí 'bá yí bê
'dí rí, drilíyì ngãzó ânîlí lajó'bá Yésü kâ rí 'bá yí
ngálâ tã âtálé Yésü rú ãwã sî kî, "Tälâ ã'dô 'î tã
îmbá 'bá ãníkâ drí rizó ngá nyâlé vó ãlô 'á õjílã
õnjí ãtí 'dí 'bá yí bê yâ?"

¹² Gõ'dá Yésū ârī tā Pârúsí 'dī 'bá yí drí âtálé 'dī bē rī, drílâ gõzó tā âtálé Pârúsí 'dī 'bá yí drí kī, "Öjílā gólâ ngá lăzé âkó rī nûí kô ãlókô 'bá ngálâ, cé góliyî ngá lăzé ró rī 'bá yí ï'dî.

¹³ Nī ârî drē gô'dá nî ̄sû drê úlí gôlâ Ôvârî drí
âtâlé búkû íyíkâ 'á rî, tâ lâ kí'á nî rî, 'Tâ gôlâ
lâtû 'bá gârâ tâ kôronyâ zâ kâ ngá fêfê ró má drí
rî drñî rî sî ̄dî nô, nî â'dô ngá lêlê bê ̄ojílâ ází

* **9:9 9.9** Mătăyō rî rú ãzâ kpá Lăvî. Gólâ kpá búkû nô ígî 'bá rî
í'dî. * **9:11 9.11** Tâ ïsû Părúsî yí kâ 'á rî, góliyî kî, ngá nyanyâ
võ ãlô 'á tâ ònjí 'bá bê rî â'dô ỹí 'bâ'á â'dólé ònjí ró Ôvârî lîfî drî
'á.

drí.' Gõ'dá má ânñí kô tā mbî 'bá pâlé, má ânñí tā õnjí 'bá âzílî, tâlâ ópâ ró gólÿí bê tā õnjí gólÿíkâ 'ásî."

Tā Yésū drí tā âtázó tā tî 'bí'bí kâ tâsí gõ'dá kpá

*lã'bí ãkû rî tâsí rî
(Máräkô 2.18-22; Lükä 5.33-39)*

¹⁴ Nîngá sî, tâ árí 'bá Yôwánî bâbâtízî 'ẽ 'bá ró rî kâ âzâ 'bá yî drí ânñzó ïyî Yésû ngálâ tâ ijilí gólâ tí kî, "Âmâ tâ árí 'bá Yôwánî bâbâtízî 'ẽ 'bá ró rî kâ rî 'bá yî gõ'dá tâ árí 'bá Pärrúsî kâ rî 'bá yí bê, kâyî âzâ 'bá yî sî, mä rî tî 'bîlî rîzó 'álé 'â'í sî râtáâ 'élé Ôvârî drí. Gõ'dá lajó'bá áníkâ rî 'bá yî rí ïyî kô tî 'bîlî â'dô tâsí yâ?"

¹⁵ Nîngá sî, Yésû drí tâ-drî lôgõzó gólÿí drí úlí mânïgõ sî kî nî rî, "Â'dô â'dó'á íyíkâ ángô tí ró ūmú drí tî 'bîzó ïzâ â'dálé võ kârámâ kâ 'á õdrógô drí 'bärë drë bê gólÿí lâfâlé 'á rî yâ?* 'Dîi îcâ kô. Gõ'dá ïzátú rî, kâyî â'dô âcâ'á õdrógô drí â'dozó yû gólÿí lâfâlé. Gõ'dá kâyî rî 'dî sî, gólÿí drí gõzó rîlî 'álé 'â'í sî tî 'bîlî ïzâ drí sî.

¹⁶ "Gõ'dá nî ïsû drë kpá tâ itá ãkû gólâ sî 'bá trá rî tâ lâ. Õzõ õjilâ âzâ õnjõ itá ó'dí lôsélé ūpî itá ãkû gólâ sî 'bá trá 'dî kâ rú gõzó jîlâ lîmvû sî rî, itá gólâ ó'dí 'dî â'dô íyîngâ ôró'á ânjólé vólé itá ãkû 'dî rú sî, ūpî lâ drí rîzó hõwéê âvû-âvû ró lâvûlî gärrä sísi rî drîjî sî.

9:13 9.13 Õséyä 6.6. * **9:15 9.15** Õdrógô 'dî Yésû ï'dî, gõ'dá ūmú 'dî 'bá yî rî'á ïyî lâjó'bá Yésû kâ rî 'bá yî ï'dî. Lã'bí Yûdä yí kâ vó ró rî, órî ngá nyâlê õdrógô bê 'dó võ âlô 'á.

17 Gõ'dá â'dó kô tãndí ró õjílã ãzâ drí õdrá ó'dí lôrözó mõrá gólâ ãkû mbârâkâ ãkó rî 'á. Gólâ õ'ê trá ïtí rî, gõ'dá õdrá õtírî ângá rî, mõrá ãkû 'dî â'dô pñ'á, õdrá 'dî drí lâsózó vûdrí rû ïzälé. Ïtí rî, órî õdrá ó'dí lôrólâ mõrá gólâ tãndí ró rî 'á. Tã 'dî tâsî rî, â'dô rî'á dódó cù ïtí rû ïzã ãkó. Gõ'dá tã ïmbâ ámákâ 'dî rî'á tã ïmbâ ó'dí gólâ ïcâ 'bá kô ônjálé lâ'bí ãkû bê rî ï'dî, rî'á õzõ ítá ó'dí 'dî gõ'dá õdrá ó'dí 'dî bê rî kâtí."

Tâ Yésü drí ízámvá ãzâ ìngázó õdrâ 'ásî gõ'dá kpá õkó ãzâ

*ngá lâzé párá õkó kâ rî kâ bê rî êdészó rî
(Márâkô 5.21-43; Lúkã 8.40-56)*

18 Gõ'dá nîngá sî, Yésü drë rî'á tã âtá'á tã ârí 'bá Yôwánî kâ 'dî 'bá yî drí rî, gõ'dá ãgô ãzâ gólâ â'dó 'bá jó tã Ôvârî kâ ârî kâ vó lâ ndrë 'bá ró rî drí ânîzó Yésü ngálâ 'ã'í tñlí vûdrí gólâ ândrá rú'bá lô'bälé drílâ kî, "Óõ kúmú, ámâ mvá ãnjó drâ trá ngbâângbânõ. Gõ'dá õzõ ní ãânî gólâ ngálâ drí 'bälé rú'bá lâ 'á rî, gólâ â'dô lîdrí'á ó'dí õdrâ 'ásî rîlî lédrë-lédrë ró."

19 Ïtí rî, kôrô Yésü yî drí ngâzó nîlî lâjó'bá íyíkâ yî bê 'dêlé ãgô 'dî vó lâ bêlé.

20 Gõ'dá gólîyî õtírî 'bââ rî'á nî'á látî 'ásî rî, õkó ãzâ drí ânîzó. Õkó 'dî rî'á cù ngá lâzé párá kâ bê. Ngá lâzé rî 'dî 'ê õkó 'dî trá ndrô mûdrí-drí-lâ-ngâ-rî sî. Drílâ ânîzó Yésü ūgûlî lésî ró, ânî'á ítá tî Yésü kâ dõlé kírî ró.

21 Gólâ ïsü tã trá yî 'á kî, õzõ yî õdõ kó cé ítá tî Yésü kâ 'dî ï'dî rî, yî ãâ'dô rû êdé'á ngá lâzé íyíkâ 'dî 'ásî.

²² Gõ'dá Yésū ūsū tā ōkó 'dī drí 'ēlé 'dī vō lâ bê rî, drilâ gõzó íyî jälé vō ndrēlē ōkó 'dī ngálâ, gõ'dá drilâ tā átázó kī, "Ámâ ízó, ánî pípísílî   'dī. Tā lélē ánikâ má 'á rî êdê nî trá ngá lăzé 'dī 'ásî." Gõ'dá kôrô ãrí rî 'bá râlé ōkó 'dī rú sî rî drí âdrézó.

²³ Gõ'dá Yésū yî drí ngãzó lâvûlî nî'á cälé   gô drî-'bá ró 'dī drí 'bâ 'álâ   gô rî gogó 'dī yí bê. Gõ'dá gólîyî câ bê tolâ rî, gólîyî drí õjílâ dûu ūsúzó rî'á íyî kângá yî vō'á gûnîyá yí bê, gõ'dá   zâ 'bá yî rî'á íyíkâ ãwó ngõ'á. Vô trá bárábánya ró.

²⁴ Nîngá sî, Yésū drí gõzó tā átálé õjílâ 'dî 'bá yî drí kî, gólîyî õfõ ndrî   ví 'álâ jó mvá ãvõ bê 'dî 'ásî. Gólâ kî gólîyî drí rî, "Ízá 'dî drâá kô. Gólâ rî 'dî íyîngá   'dú kõ'á." Gõ'dá õjílâ 'dî 'bá yî   rî bê úlî Yésū kâ átálé 'dî rî, drilîyî ngãzó rî'á Yésû rî gûlî gbô gûgû.

²⁵ Gõ'dá õjílâ 'dî 'bá yî fõ íyî bê   ví 'álâ rî, Yésû drí ngãzó filí jó gólâ mvá ãvõ bê 'dî 'á. Gõ'dá drilâ ízámavá 'dî drí lâ rûzó, gõ'dá kôrô ízámavá 'dî drí ngãzó ûrû lédrê-lédrê ró.

²⁶ Gõ'dá nîngá sî rî, tâ lârâkô Yésû drí 'ēlé 'dî tâ lâ drí lâ'bûzó ndrî 'b  drî 'dî 'ásî.

Tâ Yésû drí l  fî   kó lé 'bá r   rî 'bá yî l  fî lâ yî   d  ez   gõ'dá kp   l  ndrî   njí dr  zó   gô   zâ   lî   t   'bá kô rî 'ásî rî

²⁷ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû yî drí ngãzó vō 'dî   y  l   nîzó zââ   c     yíkâ 'á   t   'álâ. Gólîyî   t  rî nîlî l  t   'ásî rî,   gô   zâ 'bá yî r   l  fî   kó lé 'bá ró rî 'bá yî drí 'd  zó Yésû yî v  sî. Gõ'dá drilîyî

ngāzó trēlē ûrû lāzí zīzī bê kī nī rî, "Yésū Dāwúdī rî ózowá, ní ndrê āmâ ūzā! Ní pâ āmâ!"

28 Gō'dá Yésū yî drí ngāzó kūlî ãgô rî 'dî 'bá yî bê 'bâ gólîyî drí rîzó 'álâ lâjô'bá iyíkâ bê rî 'á. Gō'dá Yésū drí ãgô lîfî ãkó lé 'bá 'dî 'bá yî ijízó kî, "Nî lê tâ trá kî, má â'dô ìcâ'á ãnî lîfî êdélé yâ?" Gō'dá drílîyî tâ-drî lôgôzó Yésū drí kî, "Awô kúmú, mā lê tâ trá."

29 Ítí rî, Yésû drí gólîyî lîfî dôzó tâ âtâ-âtâ bê kî, "'Dövó ãnî lîfî eedê rû tâlâ tâ lêlê ãníkâ má 'á 'dî tâsî."

30 Gō'dá kôrô, gólîyî lîfî drí rû njîzó vō ndrêlé ngbângbâ. Nîngá sî rî, Yésû drí drí-mbílî sôzó gólîyî lîfî kî, "Tâ lârâkô gólâ rû 'ê 'bá ãnî drí 'dî, nî âtâ tâ lâ kô òjîlâ ãzâkâ drí âlôwâlâ."

31 Gbô lé Yésû âtâ tâ bê Ítí rî, ãgô rî 'dî 'bá yî drí nîzó tâ Yésû drí gólîyî lîfî êdészó 'dî tâ lâ âtâ bê òjîlâ drí. Ítí rî, tâ rî 'dî drí lâ'bûzó ndrî 'bâdrî 'dî 'ásî.

32 Gō'dá ãgô gólîyî Yésû drí lîfî lâ yî êdélé trá 'dî 'bá yî lâvû ïyî bê rî, òjîlâ ãzâ 'bá yî drí ãgô ãzâ líndrî ònjí drí rî'á ômbélé gō'dá gólâ rî 'bá 'bá úlî âtâlé kô rî âtrôzó âjîlî Yésû ngâlâ.

33 Gō'dá Yésû drí líndrî ònjí 'dî drôzó vólé ãgô 'dî 'ásî, gō'dá kôrô ãgô 'dî drí ngâzó rî'á úlî âtâlé. Ítí rî, òjîlâ dûû gólîyî tâ 'dî ndrê 'bá rî yî, tî lâ ïyî drí  dîzó ndrûndrû. Gō'dá drílîyî ngâzó tâ âtâlé kî, "Mâ ndré drê tâ lârâkô nôtí nô kô kô rû 'erê 'á 'bâdrî ūsîrâ'élê kâ 'á nõngá."

34 Gō'dá Pârûsî ãzâ 'bá yî kpá bê tólâ. Gō'dá gólîyî ndrê bê ãgô 'dî úlî âtârê 'á gō'dá kpá ârî úlî òjîlâ 'dî 'bá yî kâ bê rî, drílîyî ngâzó tâ âtâlé

Yésū rú kī, “Mbârâkā gólâ Yésū drí rîzó tâ lârâkô 'êlé ū' dî sî lâ 'dî, drî-'bá líndrí ñanjí kâ Sâtánâ fë mbârâkâ 'dî nî Yésū drí líndrí ñanjí 'dî lôfôzó âgô 'dî 'ásî.”

*Tâ Yésū drí ūjilâ dûû kâ ndrêzó gõ'dá kpá
tâ âtázó ūjilâ lôsî Ôvârî kâ 'e 'bá rî tâsî rî*

³⁵ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû yî drí ngãzó nî'á lâmú bê lâjó'bá íyíkâ yí bê jãribä Gâlîlâyâ kâ rî 'bá yî 'ásî ndrî gõ'dá kpá vò mvá ñonyíkô Gâlîlâyâ 'á rî 'bá yî 'ásî ndrî. Vò rî 'dî 'bá yî 'ásî cé tjtî, Yésû rî trá ūjilâ lîfî îmbá bê jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ 'ásî. Gõ'dá gólâ rî kpá trá nî'á tâ âtî-âtî tândí pë bê ūjilâ drí, tâlâ gólîyî ūjâ ró ūyî nyâányâ 'bâlé kûmû Ôvârî kâ zêlé ūjilâ gólâkâ ró. Gõ'dá gólâ drí kpá rîzó ūjilâ ndrî gólîyî ngá lâzé bê rî 'bá yî îngâlé ngá lâzé gólîyíkâ 'ásî.

³⁶ Gõ'dá Yésû ndrê bê ū'bí rû ê'bé 'bá yî lâgâtí rî 'bá tâ îmbâ íyíkâ ârîlî 'dî 'bá yî rî, gólâ drí â'dózó tâ ūsû ró gólîyî tâsî, tâlâ gólîyî rî'á lâñõ bê ãmbá, ūjilâ ãzâ yû gólîyî pâlé. Gólîyî rî'á nyé õzô kâbîlîkî gólîyî â'dó 'bá lôkí 'bá ãkó rî kâtí gólâ rî lîfî drî 'á.

³⁷ Nîngá sî, Yésû drí gôzó tâ âtálé lâjó'bá íyíkâ yî drí ūjilâ dûû gólîyî â'dó 'bá lâñõ bê ãmbá 'dî 'bá yî tâsî kî nî rî, “Nî ndrê drê, ngá-iyínyâ ámvú 'á rî rî'á ãmbá, trá njââ 'e 'á lôsî lâ 'êlé, gõ'dá ūjilâ gólîyî 'e 'bá lôsî lâ 'êlé rî rî'á cé dâ.

³⁸ Tâ 'dî tâsî rî, nî 'ê râtââ Ôvârî gólâ ámvú lîpî ró rî drí, gólâ ãajô ró bê ūjilâ dûû ânñlî lôsî 'êlé ámvú gólâkâ 'dî 'á.”

10

*Tā Yésū drí lājó'bá íyíkâ mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i r̄i
'bá yî jôzó n̄'á lôsî Ôvârî kâ 'e bê rî
(Márâkô 3.13-19; Lükâ 6.12-16)*

¹ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésū drí lājó'bá íyíkâ mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i r̄i 'bá yî âzízó yí ngálâ. Gõ'dá drílâ drí-äcê fêzó drílîyî, tâlâ gólîyî ònî ró íyî lîndrî ònjí lâdró bê õjîlâ 'ásî, gõ'dá kpá õjîlâ gólîyî ngá lâzé bê rî 'bá yî ìngá bê ngá lâzé tî ngüíngî gólîyíkâ rî 'bá yî 'ásî ndrî.

² Lâjó'bá Yésû kâ mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i r̄i 'bá yî rú lâ íyî ï'dî nõ,

Sîmónâ gólâ kpá rî'á zîlâ Pétérô rî, âdrúpî lâ
Ândîrîyâ, Zebédâyô rî mvá yî

Yâkóbâ yî
Yôwánî bê,

³ Fílîpô,
Bâtôlôméyô,*
Tómâ,

Mâtâyô bélé-bélé û'dú 'bá ró rî,

Yâkóbâ Älôpâyâ rî mvá,

Tâdéyô,*

⁴ Sîmónâ gólâ  kû ró âsî 'bá trá  jú 'bûlî mírî
Rómâ kâ bê rî, gõ'dá

Yûdâ ïsïkârîyôtâ gólâ 'e 'bá Yésû rî drí-bâ félé
fûlî rî.

⁵ Gõ'dá Yésû drí gõzó tâ âtálé lâjó'bá íyíkâ mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i 'dî 'bá yî drí  cí gólîyíkâ 'e'á tõlâ 'dî tâsî kî, "Mî nî kô õjîlâ gólîyî â'dó 'bá kô

* **10:3 10.3** Bâtôlôméyô rî rú  zâ kpá ï'dî Nâtânélë. * **10:3 10.3**
Tâdéyô rî rú  zâ kpá Yûdâ gólâ rî'á Yâkóbâ  zâ rî mvá lâ ï'dî.

øjílā Yúdā yí kâ ró rî 'bá yî ngálâ gô'dá kpá øjílā
gólîyî á'dó 'bá Sãmáriyâ lé 'bá ró rî 'bá yî ngálâ.

⁶ Mī nī bē-rī cé őjílā āmákâ Ūsîrâ'élē kâ gólîyî
â'dó 'bá őzö kábîlîkî gólîyî kû 'bá trá látî mbî 'ásî
rî 'bá yí kâtí rî 'bá yî ngálâ, nî pë ró úlí Ôvárí kâ
bê gólîyî drí.

⁷ Gõ'dá võ cé títj ãní drí 'ẽzó nñlí 'álâ sñ rí 'bá yí 'ásí rí, nñ pë tã øjilã drí kñ nñ rí, 'Kâyî gólâ Ôvârí drí 'bälé øjilã drí 'ẽzó rílí kñmû íyíkâ zélé rí âbí 'ẽ'a âcalé 'wââ ró.'

⁸ Ōzō nī ūsū gólyī ngá lāzé bē rí 'bá yî trá rí, nī īngâ gólyī ngá lāzé īyíkâ 'ásī. Gõ'dá nī īngâ gólyī ôdrã 'bá trá rí yî ôdrã 'ásī. Gólyī ngá lāzé árí kâ bê rí 'bá yî, nī édê gólyī ngá lāzé gólyíkâ 'dī 'ásī. Gõ'dá gólyī líndrí ònjí bê rí 'bá yî, nī lâdrô líndrí 'dī 'bá yî vólé gólyī 'ásī. Nī 'ê tâ 'dî 'bá yî tâkó cù ítí ngá ázákâ zì âkó gólyī tí sî, tâlâ má fê drí-âcê trá ãnî drí tâkó ítí tâ lârâkô 'dī 'bá yî 'ëzó.

⁹ Gō'dá ītí rī, nī trō ądị ăzākā kō ăní bē ącí ăní
drí 'e'á tōlā 'dī 'á.

¹⁰ Gõ'dá nĩ trõ jõráã ítá 'bã kâ kpá kô ãní bê. Gõ'dá nĩ trõ ítá, ngãtá ká'bókã, ngãtá pídrígú ãzâ kpá kô ãní bê. Nĩ ndrê drë, rí'á mbì õjílã drí ngá ãní drí â'dózó ízâ lâ bê tã lâ tãsí lôsí Óvári kâ 'ezó rí 'bá yí fêzó ãní drí.

¹¹ "Õzõ nĩ ōcâ trá jãrígã ázâ 'á ngâtá võ mvá
ãzâ 'á yã rî, õzõ nĩ ūûsû õjílã tãndí gólâ njââ 'ê
'bá ãnî lágúlì yí drí 'bâ 'á ūmú ró rí trá rî, nĩ rî
'bâ rí 'dî 'á nîngá cálé bûúú kâyì gólâ ãnî drí 'ezó
võ 'dî âyélé lâvûzó átî 'álâ rî tú.

¹² Gõ'dá õzõ nĩ õfí trá 'bã ãzâ 'á rî, nĩ âtâ tã kî,

Ôvârí ãâ'dô õjílã 'bã rî 'dî kâ rî 'bá yí bê.

13 Ōzõ gólïyî õlâgû ãnî trá rî, Ôvârí â'dô â'dó'á gólïyí bê. Gõ'dá õzõ gólïyî õgâ vólé trá dô ãnî lâgûlî rî, nî âyê 'bã rî 'dî, nî lâvû vólé nïngá sî. Ítí rî, Ôvârí îcá kô â'dólé gólïyí bê.

14 Gõ'dá õzõ õjílã jârîbâ ãzâ 'bá yí kâ ngâtá õjílã 'bã ãzâ 'bá yí kâ õlâgû ïyî ãnî kô rî, gõ'dá gólïyî õgâ vólé trá dô úlî Ôvârí kâ ãnî drí pêlé rî ârîlî rî, nî âyê võ rî 'dî. Nî ôtirî võ rî 'dî âyé rî, nî ïyâ tâpîlîndrî võ rî 'dî kâ vólé ãnî pá ágálé 'ásî lâmbé lâtrí kâ ró gólïyí rú.

15 Má âtâ ãnî drí tã pâtíi ró, kâyî gólâ Ôvârí drí 'ẽzó tâ-vó õjílã ndrî kâ kîlî rî tú rî, lâñõ gólâ Ôvârí drí 'ẽ'á félâ õjílã gólïyî vólé gã 'bá tã ãníkâ ârîlî 'dî 'bá yî drí rî, â'dô lâvû'á gârã lâñõ gólâ Ôvârí drí félé trá  kû ró õjílã Gõmórâ kâ gõ'dá Sôdómõ kâ bê rî 'bá yî drí rî drîi sî."

Tã Yésû drí lîfî lõmbâ fêzó lâjó'bá íyíkâ drí lâñõ gólâ 'ẽ 'bá 'dêlé gólïyî drîi rî tâsî rî

(Márâkõ 6.7-13; Lükâ 9.1-6)

16 Nïngá sî, Yésû drí tã âtázó lâjó'bá íyíkâ drí lâñõ gólïyî drí 'ẽ'á ûsulâ rî tâsî kî nî rî, "Nî ârî drê! Mâ 'ẽ'á ãnî jõlé úlî Ôvârí kâ pêlé õjílã gólïyî tã ámákâ lê 'bá kô rî 'bá yî drí. Õjílã rî 'dî 'bá yî rî'á nyé õzõ ápápá gólâ rî 'bá 'ã'ú mvá lôkôlê rî kâtí. Gólïyî â'dô 'ẽ'á lâñõ félé ãnî drí. Ítí rî, ãnî lîfî õmbâ ãnî rú õzõ kákárâ límú lîfî drí mbârë rî kâtí. Nî 'bã ãnî â'dólé nyé õzõ  tú'bú kâtí, tã õnjí ãzâ 'ẽ ãkó gólïyî drí.

17 ãnî lîfî õmbâ ãnî rú, tâlâ õjílã Yûdâ yí kâ ãzâ 'bá yî â'dô ïyî 'ẽ'á ãnî rûlî cälé ônjóró'bí sî jó

gólīyíkâ tā Ôvârî kâ ârî kâ 'á. Gõ'dá õjílã â'dô ãnî trõ'á âjílî tā kĩ 'bá ândrá võ tā kĩ kâ 'á tā ãníkâ kílî.

¹⁸ Õjílã â'dô ãnî trõ'á kpá âjílî drí-'bá ángí 'b  dr   kâ r   'b   y   ândrá t   ãníkâ kílî, t  l   ãnî b   r  'á l  j  'b   ám  kâ r   r   drí s  . Ôz   g  l  y   ã  j   ãnî tr   t   k   'b   'd   'b   y   ândrá r  , 'd  ' tr   ând  r  t  nd   g  l  â ãnî dr   'ez   t   ám  kâ â'd  l   g  l  y   dr  , g  d   kp   õjílã ãz   'b   y   g  l  y   â'd   'b   k   õjílã Y  d   y   k   r   r   'b   y   dr   r  'd  .

¹⁹ G  d   õz   á  atr   ãnî tr   âjílî t   k   'b   ândrá t  -v   ãníkâ kílî r  , n   'e   ūr   k   t   g  l  y   ãnî dr   'e  'á ât  l   g  l  y   dr   r   'b   y   t  s  , t  l   ã  'd   t   g  l  y   ãnî dr   'e  'á ât  l   r   f  'á ãnî dr  .

²⁰ N   ndr   dr  , L  ndr   T  nd   ãnî át   Ôvârî kâ r   â'd   úl   g  l  y   ãnî dr   'e  'á ât  l   r   'b   y   â'd  'á n   ãnî dr   ât  l  . Úl   'd   'b   y   â'd   k   ãnî ny  ány   k  'd  .

²¹ "Õjílã â'd   r   j  'á t   l   'b   má 'á r   'b   y   r  . Õjílã ãz   'b   y   â'd   r   j  'á   y     dr  p   y   dr  -b   f  l   f  l     r  ' dr   s  , g  d   mv   r   át   y   â'd   kp   r   j  'á   kp   mv   l   y   dr  -b   f  l   f  l  , g  d   'd  y  im  v   y   â'd   kp   r   j  'á   kp   át   l   y   g  d   ândr   l   y   b   dr  -b   l   y   f  l   f  l  .

²² Õjílã g  l  y   t   l   'b   má 'á k   r   'b   y   â'd   r   j  'á ãnî r  . G  l  y   'b  á ãnî l  v   k   t  l   t   l  l   ãníkâ â'd  z   õjílã ám  kâ r   'd   t  s  . G  l  y   ndr   t  b   t   l  l     y  k   má 'á r     t   'b   g  g  q   r  z   z  â   d   b   l   r  , g  l  y   â'd   ng   p  p   u  s  'á.

²³ Ôz   õjílã   f     y   l  n  j   tr   ãnî dr     r  b     l   r   'á r  , n   ây     r  b   r  'd  . N   r   t   ám  kâ p  l   õjílã   r  b   ãz   k   r   'b   y   dr  . Má ât   ãnî dr   t   p  t  .

ró, nī īcá kô lôsī āníkâ tā pĕpĕ kâ ndĕlé jărăbă řsîră'élĕ kâ dûu rî 'bá yî 'ásī ndrî, drĕ ākpăkă'dă mă rî gógó Ôvârî drí ajólé ūrú lésî nō drí âgō ākó.*

²⁴ "Má âtâ ãní drí, ſinjijí tă ârî 'bá kô lăvălî gără tă īmbă 'bá gólákâ drăjjí sî. Gô'dá ſinjijí răgijí kpá kô lăvălî gără gólâ rî lípî drăjjí sî.

²⁵ Gô'dá ãní lăjó'bá ámákâ rî 'bá yî, ōzō ŭjilă ŭrî ūyî tă 'elé ãní drí ōzō drilijî 'erë lâ mă tă īmbă 'bá ãníkâ ró rî drí rî tí rî, nî â'dô ëyikô ró. ãní gólijî răgijí ró rî 'bá yî kpá rî'á ūtí. Nî nî trá kî, rî'á mbî ŭjilă drí rizó tă 'elé ãní drí, ōzō drilijî 'elé mă ãní lípî ró rî drí rî kâtí. ūtí rî, mă gólâ â'dô 'bá dră-'bá 'bă-tî Ôvârî kâ rî kâ ró rî, áâtâ úlî 'dásí kâ trá má rú kî, Sătánă* ŭrî nî rî'á mbârâkă felé má drí. Â'dô bê trá ūtí rî, â'dô īcă'á íyikâ úlî 'dásí kâ âtázó ãní gólijî â'dô 'bá 'bă-tî Ôvârî kâ rî 'bá yî rú ŏnjí ró lăvălî gără úlî 'dásí kâ gólâ ŭjilă drí âtálé má rú rî drăjjí sî kô yă?

²⁶ "Gô'dá nî 'ê ūrî kô ŭjilă gólijî 'e 'bá lănjō fĕlé ãní drí rî 'bá yî drí sî. Tă ndrî gólijî lăpilí lăpî rî 'bá yî, Ôvârî â'dô lôfõ'á lâ vō ngbângbâ 'á. Gô'dá tă gólijî ŭjilă drí rî'á 'elé kírî vō lâ ūsú ākó rî 'bá yî â'a'dô lôfõ'á lâ ŭjilă drí nălî ndrî.

²⁷ Gô'dá kpá ūtí, ngbângbâno rî, tă ndrî gólijî má drí âtálé ãní lăjó'bá drí ſinjinî ró rî 'bá yî, nî

* **10:23 10.23** Úlî gólâ Yésü drí âtálé kî'á nî rî, lăjó'bá íyikâ īcă ūyî kô lôsî gólîykâ ndĕlé călé kăyî yî drí 'ezó âgôlé tú rî, ŭjilă āzâ 'bá yî ūsû tă trá kî, 'dîi kăyî gólâ Yésü rî lîdrî-lîdrî ūdră 'ásî rî vósî rî ūdî. * **10:25 10.25** Vérësî 25 'á, Mătăyō zî Sătánă "Bélzâbâbâ""". Tă ifí lâ kî, kúmú lîdrî ŏnjí rî 'bá yî kâ.

lôfõ ndrĩ õjílã drí võ ngbángbá 'á. Gõ'dá tã ndrĩ gólïyî má drí âtálé ãnî bí-'bálé 'á ãyäyä sî rî 'bá yî, nî ïyâ tã rî 'dî 'bá yî õfõ ró kôrô jô-drî ãpírî 'ásî õjílã drí ârîlî.

28 Nî 'ê ūrî kô õjílã gólïyî 'ë 'bá ãnî fûlî tã ámákâ tâsî rî 'bá yî drí sî. Nî rî tã ámákâ 'ëlé, tâlâ gólïyî ïcâ kô ãnî líndrí fûlî cé ãnî rú'bá ï'dî. Nî ūrî cé Ôvârî gólâ 'ë 'bá õjílã líndrí ïzälé rú'bá ïnyákú bê lâsí gólâ êdélé trá Sâtánâ yî drí rî 'á rî ï'dî.

29 "Gõ'dá nî ïsû tã ãrîwá mvá gólïyî njuwä ró rî 'bá õjílã bê 'bâ 'á rî 'bá yî tã lâ. Órî rî'á gólïyî ndrêlé ngá fínyawá ró. Gbõ lé ïtí rî, ãlô rî ïcâ kô â'délé vûdrí drâlé cù ïtí Ôvârî drí võ lâ ûsú ãkó. Ôvârî rî nî rî'á gólïyî vó ndrêlé.

30-31 Gõ'dá ãnî nyâányâ nî ïsû tã kô. Ôvârî lê ãnî trá rôbô lâyûlî gârâ ãrîwá mvá 'dî 'bá yî drî' sî. Gólâ nî tã ãníkâ trá ndrî dódó. Gbõ lé drî'-bí ãnî drî' 'dî, gólâ lâ trá ãlô-ãlô ndrî.

32 "Gõ'dá õjílã gólïyî ndrî âdré 'bá tã lêlë ïyíkâ má 'á rî sî ūrî ãkó õjílã ãzí ândrá tã âtálé kî, yî ã'dô õjílã ámákâ ï'dî tã lêlë ïyíkâ má 'á rî âyé ãkó rî, má â'dô kpá tã âtá'á ámâ átâ 'álâ rî ândrá kî, gólïyî 'dî 'bá yî rî'á pâtî' õjílã ámákâ ï'dî.

33 Gõ'dá õjílã gólïyî tûbê tã lêlë ïyíkâ má 'á rî âyé 'bá ūrî drí kâyî lânô kâ sî gõ'dá ámâ tî gâ 'bá dô õjílã ãzí ândrá gõ'dá tã âtá 'bá kî'á nî rî, yî â'dô kô õjílã ámákâ ï'dî rî, má â'dô kpá gólïyî tî gâ'á ámâ átâ 'álâ rî ândrá kî, gólïyî â'dô kô õjílã ámákâ ï'dî, má nû' gólïyî kô."

*Tã 'dë' dë Yésû vósî rî drí â'dozó lânô 'ásî rî
(Lükä 12.51-53; 14.26-27)*

34 Gõ'dá Yésū drí kpá tā âtázó kī, "Nī ̄sū tā kō kī nī rī, má ãânī tā ̄dí âjílī ̄jílā ãngó nō kâ lâfálé. Ânī-âni ámákâ sī rī, ̄jílā gólíyî tā lē 'bá drē má 'á kō rī 'bá yī â'dô ̄yî 'bā'á ̄jú-'bá-ãzí rō ãnī gólíyî tā lē 'bá trá má 'á rī 'bá yī rú.

35-36 Ânī-âni ámákâ ̄jílā ̄azílí má ngálâ rī â'dô 'ẽ'á lâfálé cäcä ̄jílī ̄jílā drí. Tā 'dî tâsī rī, gólíyî ̄jú-'bá-ãzí yī â'dô 'bā'á ̄kpä ̄jílā 'bā-t̄i gólíyî nyâányâ kâ rī 'bá yī 'ásī.

"Díyímvá â'dô ngã'á 'dêlé ̄wã bê átá lâ yī dr̄jū tā lêlē átá lâ yí kâ má 'á rī tâsī.

Gõ'dá ̄okó mvá â'dô kpá ngã'á 'dêlé ̄wã bê ândrê lâ yī dr̄jū tā lêlē ândrê lâ yí kâ má 'á rī tâsī.

Gõ'dá mvâzí yī â'dô ̄yî kpá tā rī 'dī 'bá yī 'ẽ'á ̄ití ̄adrá lâ yī drí tā lêlē ̄adrá lâ yí kâ má 'á rī tâsī.'

Míkâ 7.6

37 "Ânî gólíyî ãnî átá yī lē 'bá ãnî ândrê yí bê ̄dî lâvûlî ̄gärä ámâ lêlē dr̄jū sī rī, nî ̄icá kô â'dólé tā ârî 'bá ámákâ rō. Gõ'dá ãnî gólíyî â'dó 'bá mvá rī átá yī ró rī 'bá yī kpá rī'á ̄ití, ̄ozõ nî ̄orî ãnî mvá yī lêlē ̄dî lâvûlî ̄gärä ámâ lêlē dr̄jū sī rī, nî ̄icá kpá kô â'dólé tā ârî 'bá ámákâ rō.

38 ̄Ozõ ̄jílā ̄azâ ̄olē trá ámâ vó bëlé â'dólé tā ârî 'bá ámákâ rō rī, gólâ ãâ'dô njââ lâñõ ̄usúlî tā lêlē gólâkâ má 'á rī tâsī, ̄ozõ ̄jílā gólâ 'ẽ 'bá fê lâlî-lâlî ̄yíkâ nñlî gõzó nñ'á gólâ rī ̄ipâlé dr̄jî lâ, drílâ lâñõ ̄usúzó rī kâtí. Gõ'dá ̄ozõ ̄jílā rī 'dī ̄icá kô tâ rī 'dī 'élé ̄ití rī, gólâ ̄icá kô â'dólé tā ârî 'bá ámákâ rō.

39 ̄Ojílā gólâ tibê rī 'bá tā gólíyî ̄yî pâ kâ ãngó nō 'á rī 'élé cé ̄dî gõzó lât̄i ámákâ ̄yéhé rī, gólâ

îcá kô lédrē-lédrē ădükü ākó rî ūsúlí. Gõ'dá gólâ tibê â'dó 'bá njãâ íyî nyãányâ félé lânjõ ūsúlí ámâ tâsî rî, gólâ â'dô lédrē-lédrē ădükü ākó rî ūsú'a."

Tâ Yésü drí tâ âtázó tâ 'ẽ'ẽ tândí õjílã kâ tâ íyíkâ pë 'bá yî drí rî tâsî rî
(Márãkô 9.41)

40 Nîngá sî, Yésü drí tâ âtázó õjílã gólîyî lâjó'bá íyíkâ rî 'bá yî drí 'ẽ'á ūsúlâ ăcî gólîyíkâ 'á rî tâsî kî, "Özõ õjílã ăzâ õlâgû ănî trá ūmú ró yí drí 'bâ 'á rî, õjílã rî 'dî lâgû 'dî mâ ẽ'dî, gõ'dá kpá Ôvârî gólâ ámâ ăjólé bê rî ẽ'dî.

41 Gõ'dá őzõ õjílã ăzâ õlâgû ănî gólîyî nî 'bá úlí Ôvârî kâ âtá bê tâlâ ănî rî'á úlí Ôvârî kâ âtá 'bá ró rî, Ôvârî â'dô drí-'â gólâ îcá 'bá rî f 'á õjílã rî 'dî drí, őzõ drílâ 'ẽ'á f l  ănî drí rî k t . Gõ'dá őzõ õjílã ăzâ õlâgû ănî trá tâ tândí 'ẽ 'bá ró rî, Ôvârî â'dô kpá drí-'â tib  'ẽ'á f l  tâ mb  'b  drí rî f 'á ẽ'dî gólâ drí.

42 Nî ăzâ, őzõ nî  p   jílã  z  tr  gb  k  c  l mv   'd  f z   'd   jílã rî 'd  dr  mv l  tâl  g l  tâ  r  'b   m k   'd , gb  l  ndr l  ng  t k  r , t  t nd   n k  'd  t s  r , Ôvârî â'd  dr -'â f '  n  dr ."

11

Tâ v r  'b  Y w n  b b t z  'ẽ 'b  r  k  dr  n z 

Y s  r   j l  r 
(L k  7.18-35)

1 Gõ'd  n ng  s  r , Y s  nd  b  t   mb  dr l   d l  l j 'b   y k  'd  'b  y  dr  ' l  'd  'b  y  r ,

gõ'dá drílā ngãzó nñlí jãribã 'bãdrï Gâliláyã kâ rî 'bá yî 'ásï, nñ'á õjílã lïfï ïmbá bê tã Ôvârî kâ sï, gõ'dá kpá tã pë bê.

² Gõ'dá ó'bã Yôwánî bãbâtízï 'ẽ 'bá ró rî bê gãnímã 'á rî, Yôwánî drí tã lârâkô Yésû drí rî'á 'élâ rî 'bá yî tã lâ ârîzó. Ìtí rî, drílâ ngãzó vörä 'bá íyikâ ãzâ 'bá yî jõlé Yésû ngálâ, nñ'á Yésû rî ïjílî, ã'dô ró bê yí drí tã gólâ rî nyãányâ tâsî rî nñzó.

³ Gõ'dá vörä 'bá 'dî 'bá yî cå ïyî bê Yésû rî ûsúlí rî, drílîyî Yésû rî ïjízó kî, "Nî õjílã gólâ 'ẽ'á âjólâ 'dýî pâ 'bá ró rî ï'dî, ngâtá mä õtë drë õjílã ãzâ ngñî lâ ï'dî yä?"

⁴ Gõ'dá Yésû drí tã-drï lôgõzó drílîyî kî, "Nî gõ tã gólîyî ãnî drí ndrëlé trá gõ'dá kpá ârîlî trá ámâ tâsî rî 'bá yî âtálé Yôwánî drí.

⁵ Má 'bã õjílã lïfï ãkó lé 'bá trá võ ndrëlé ngbângbâ, õjílã gólîyî õñõ ró rî 'bá yî trá âcî tôle tândí ró, gõ'dá õjílã ãrí bê rî 'bá yî rú'bá lâ êdê rû trá ngbângbâ, õjílã bí-'bâlé lâ drí âsîlî rî trá tã ârî'á, õjílã drâ 'bá rî 'bá yî ngâ ïyî trá õdrâ 'ásï, gõ'dá tã âtî-âtî tândí Ôvârî kâ áâ'dô trá rî'á pë'á lâ õjílã gólîyî ïzâ 'bá ró rî 'bá yî drí.

⁶ Nî ndrê drë, gbõ lé tã gólîyî má drí 'ẽlé rî 'bá yî õ'bã õjílã dûñ nñ ámâ gâlé dó rî, Ôvârî â'dô õrë fë'á õjílã gólîyî ámâ gã 'bá kô tã 'dî 'bá yî tâsî rî 'bá yî drí. Ìtí rî, nñ âtâ tã Yôwánî drí, gólâ õrî zââ tã lêlê má 'á."

Tâ Yésû drí âtálé Yôwánî bãbâtízï 'ẽ 'bá ró rî tâsî rî

⁷ Gõ'dá vörä 'bá Yôwánî kâ 'dî 'bá yî lâvü ïyî bê nñ'á gõlé rî, Yésû drí ïtõzó rî'á tã âtálé õjílã

dūū gólÿí rī 'bá yí bē rī 'bá yí drí Yōwánī rī tāsī kī, "Kâyî gólâ ãní drí nízó õmā 'álâ tā Yōwánī kâ ârılı rī 'á rī, nī ndrê ã'dô ngá 'í tólâ yã? Nī ndrê õjilä gólâ mbârâkâ ãkó õzõ õmā ilî drí 'é'á bÿlâ vûdrí rī kâtí rī ūdî yã? 'É'ë, â'dó ïtí kô.

⁸ Ngäta nī ̄sū ãníkâ bê-rî kī, nī ã'dô õjilä gólâ ítâ tândí sū 'bá rî ūsú'á ūdî õmā 'á tólâ yã? 'É'ë â'dó ïtí kô. Õjilä gólÿí rī 'bá ítâ tândí sülí rî 'bá yî, rî ūyî rîlî jô ̄ngí ̄ngí 'á järíbä 'ásî.

⁹ Nī â'dâ drë ngá gólâ ãní drí ní'á ndrêlâ kâyî ãní drí nírî Yōwánî ngálâ tólâ rî sî rî má drí. Õzõ nî ònî tâ ̄ngü 'bá ndrêlê rî, 'dîi tâ pâtîi 'í. Yōwánî rî'á tâ ̄ngü 'bá 'í, ãmbä gólâkâ rî lâvû gärä tâ ̄ngü 'bá ãzâ 'bá yí kâ drÿi sî.

¹⁰ Yōwánî ūdî õjilä gólâ Ôvârî drí tâ âtázó gólâ rî tâsî tâ ̄gî íyíkâ 'á kî'á nî rî, yí â'dô lâjó 'bá íyíkâ âjó'á sísí, ãânî ró bê lâtî êdélé má drí ânî-âñî ámâkâ rî tâsî.

¹¹ "Má âtâ nô ãní drí tâ pâtîi ró, ãmbä Yōwánî bâbâtízî 'ë 'bá ró rî kâ rî lâvû gärä ãmbä õjilä gólÿí tîlî ndrî ̄ngó nô 'á bûúú ândrô nô rî 'bá yí kâ drÿi sî. Gô'dâ õjilä ndrî gólÿí â'dó 'bá õjilä Ôvârî kâ ró tâ lêlê gólÿíkâ má 'á 'dýí pâ 'bá ró rî tâsî rî 'bá yí lâfâlé 'ásî rî, õjilä gólâ ãmbä lâ drí â'dólé cé fínyâwâ rî, ãmbä gólâkâ lâvû gärä ãmbä Yōwánî kâ drÿi sî.

¹² Îtôlé kâyî gólâ Yōwánî drí ïtôzó tâ Ôvârî kâ pêlé rî sî, âcâlé bûúú ândrô nô, õjilä ̄wâlákâ ró rî 'bá yí rî'á lâjô fê'á õjilä Ôvârî kâ drí. Õjilä rî 'dî 'bá yí rî ūyî tâ rî 'dî 'élé ònjí ró mbârâkâ sî.

13 Drē ākpākā'dā Yōwánī bābātízī 'ẽ 'bá ró rī
âjó ãkó âcálé būú ū kâyî gólâ drí rīzó tā Ôvârî kâ
pêlé rī sī, tā gólîyî 'ẽ 'bá rû 'élé rī, tā ɻangū 'bá yî
ndrī tā īgî Músǟ kâ yí bê âtâ īyî tā trá tā rî 'dî 'bá
yî tâsî.

14 Œzô nî ōlē tā trá úlí tā ɻangū 'bá yî kâ 'dî 'á
rî, nî â'dô n̄'á lâ kî, Yōwánī bābātízī 'ẽ 'bá ró rî
ř'dî tā ɻangū 'bá gólâ Ôvârî drí tā lâ 'bâlé trá 'ẽ'á
âjólâ ūzô tā ɻangū 'bá Elíyâ kâtí rî.

15 Œzô ãnî bí-'bâlé ãârî tā bê rî, 'dõvó nî ârî drë
úlí nô 'bá yî.

16-17 “Œjilâ kâyî nô 'bá yî kâ gólîyî vólé gâ 'bá dô
tâ lêlé tâ Ôvârî kâ 'á nô 'bá yî, áâ'dô gólîyî ɻ'bî'á
ŵzô â'dô kâtí yâ? Gólîyî rî'á nyé ūzô 'dîyîmvâ
gólîyî vólé gâ 'bá dô lâvîlî ɻâzî-ɻâzî lâ yí bê vô âlô
'á rî kâtí. Œzô 'dîyîmvâ ūcâ īyî lârî trá rîzó ɻândú
tôlé rî, gô'dâ ɻâzâ 'bá yî ūgâ trá dô ɻândú tôlé rî,
drîlîyî tâ âtázó kî nî rî, ‘Mâ câ lârî ɻândú tôzô,
gô'dâ nî lêé ɻândú tôlé ɻâmá bê kô â'dô tâsî yâ?’
Gô'dâ ūzô gólîyî ūngô gbô ɻawó lôngô drîlîyî ɻawó
ngôzô rî, gô'dâ ɻâzâ 'bá yî ūgâ kpâ dô ɻawó ngôlé
gólîyî bê rî, drîlîyî tâ âtázó kî nî rî ‘Nî lêé kpâ
ɻawó ngôlé ɻâmá bê kô â'dô tâsî yâ?’

18 Nî ndrê drë, Yōwánī bābātízī 'ẽ 'bá ró rî âcâ
bê rî, gólâ nyâ ngâ nyânyâ tândí kô, gô'dâ gólâ
mvû ūdrâ kpâ kô. Tâ rî 'dî tâsî rî, nî âtâ kî nî rî,
gólâ cù lîndrî ūnjî bê yî 'á.

19 Gô'dâ mâ gólâ Ôvârî drí âjólé ūrú lésî rî âcâ
bê rî, mâ nyâ ngâ nyânyâ tândí trá, gô'dâ mâ
mvû kpâ ūdrâ trá. Tâ 'dî tâsî rî, âtâ tâ ɻâmâ tâsî
kî nî rî, ‘Mî ndrê, nôô rî'á 'âlé kô 'bá 'î gô'dâ kpâ
ŵdrâ mvû 'bá 'î. Gô'dâ gólâ trô ūjilâ ūnjî ɻâzâ 'bá

yî trá â'dólé gólâ rî rû-lê-ãzíyâ yî ró.' Gõ'dá má kî nî rî tâ ãzâ ï'dî nõ, ãnî õjílâ gólîyî úlí Yôwánî kâ ârî 'bá úlí ámákâ rî bê rî â'dô ïyî nî'á lâ tâ pâtí-pâtí ró. Úlí má drí rî'á âtálâ nõ rî Ôvârî kâ ï'dî."

Tâ Yésü drí tâ âtázó õjílâ jârîbâ ãzâ 'bá yí kâ gólîyî tâ íyíkâ

lê 'bá kô rî 'bá yî rú rî

(Lükä 10.13-15)

²⁰ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí tâ âtázó õjílâ gólîyî rî 'bá rîlî jârîbâ gólîyî gólâ drí rîzó tâ lârâkô ãmbá tî drí â'dízó tâ lâ sî rî 'bá yî 'êlé 'álâ sî rî 'á rî 'bá yî rú, tâlâ õjílâ rî 'dî 'bá yî lêé ïyî kô drî âdilí tâ õnjí ïyíkâ rî 'bá yî 'ásî tâ lêzó gólâ 'á.

²¹ Gólâ kî, "Ãnî õjílâ jârîbâ Kôrâzâ kâ rî kâ rî 'bá yî gõ'dá ãnî õjílâ jârîbâ Bëtâsédâ kâ rî kâ rî 'bá yî bê, lâñõ õnjí têtë â'dô 'e'á 'dêlé ãnî drîñ, tâlâ nî gâ vólé dó tâ lêlé má 'á. Nî îsü drë tâ jârîbâ Tírá kâ rî kâ gõ'dá Sïdónâ kâ bê. Ôvârî ïzâ jârîbâ 'dî 'bá yî trá ãkû ró tâ õnjí õjílâ gólîyî rî 'bá tólâ nã 'bá yî kâ tâsî. Gõ'dá tí õjílâ jârîbâ 'dî 'bá yî kâ 'dî 'bá yî õró ïyî tâ lârâkô gólîyî má drí rî'á 'êlâ ãnî lâfálé 'á rî 'bá yî ndrëê cù ïyî lîfî sî rî, tí gólîyî sô ítâ líríkû ïzâ kâ trá ïyî rú gõzó ófó fôlé ïyî drîñ, 'dîñ ãâ'dâ ró bê kî, pâtí gólîyî âdî drî trá 'wââ tâ õnjí ïyíkâ rî 'bá yî 'ásî.

²² Mâ âtâ ãnî drí tâ pâtí ró, ãnî õjílâ Kôrâzâ kâ gõ'dá Bëtâsédâ kâ bê rî, kâyî gólâ Ôvârî drí 'ezó tâ-vó õjílâ ndrîñ kâ kîlî rî tú rî, lâñõ gólâ 'e'á fêlâ ãnî drí rî â'dô 'e'á lâvûlî gârâ lâñõ gólâ Ôvârî drí

'ẽ'á fẽlâ õjílã Tírá yí kâ Sïdónã bê 'dĩ 'bá yî drí rî dríñ sî.

²³ "Gõ'dá ãnî õjílã Käpéränómã kâ rî 'bá yî, nî ïsû ãníkâ bê-rî kî, Ôvârî ââ'dô ãnî lágú'á yí ngálâ ûrú 'álâ yã? Gólâ â'dô ãnî vû'á lásí gólâ êdélé Sâtánã yí drí rî 'á. Gólâ ícá kô ãnî lágúlí, tâlâ nî gâ vólé trá dó tâ lélé má 'á. Gõ'dá nî ïsû drë tâ Sôdómô kâ tibê Ôvârî drí ïzälé trá õjílã íyíkâ bê ãkû ró tâ õnjí gólíyíkâ tâsî rî tâ lâ. Gõ'dá tí tâ lárâkô gólíyí ãnî õjílã Käpéränómã kâ drí ndrëlé rî 'bá yî óoró 'élâ Sôdómô 'álâ rî, tí õjílã lâ yî âdî drí trá tâ õnjí íyíkâ rî 'bá yî 'ásî, gõ'dá tí Ôvârî ícá jâribâ 'dî ïzälé kô, â'dô 'bâ'á drë bê rî'á zââ ácálé bûúñ ãndrõ nô.

²⁴ Má âtâ ãnî drí tâ pâtñí ró, ãnî õjílã Käpéränómã kâ rî 'bá yî, kâyî gólâ Ôvârî drí 'ẽzó tâ-vó õjílã ndrî kâ kîlî rî tú rî, lânõ gólâ 'ẽ'á fẽlâ ãnî drí rî â'dô 'ẽ'á lâvûlî gârâ lânõ gólâ Ôvârî drí 'ẽ'á fẽlâ õjílã Sôdómô kâ 'dî 'bá yî drí rî dríñ sî."

Tâ Ôvârî drí tâ íyíkâ â'dázó õjílã gólíyí ïyî nyâányâ lôgô 'bá õzô 'dîyímvá kâtí rî 'bá yî drí rî

(Lükä 10.21-22)

²⁵ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû drí îtõzó rî'á Ôvârî rî lûyílî kî nî rî, "Tátá, ní rî trá võ ûrú 'álâ rî 'á gõ'dá kpá ãngó nõ drîlî kúmú ró, má lûyî nî, tâlâ ní lâpî tâ pâtñí áníkâ rî trá õjílã gólíyí tâ ïsû 'bá kî'á nî rî, ïyî lîfî õmbâ rôô gõ'dá yî ūnî tâ kpá rôô rî 'bá yî drí sî. Ítí rî, ní â'dâ tâ rî 'dî 'bá yî trá trâ õjílã gólíyí ïyî nyâányâ lôgô 'bá õzô 'dîyímvá kâtí rî 'bá yî drí.

26 Tátá, sū trá ní rú tā rī 'dī 'bá yī drí rû 'ezó ītí 'dī."

27 Gõ'dá Yésū drí tā âtázó kī, "Ámâ átá âfẽ drí-ācê trá má drí â'dozó ngá ndrī drīlī. ītí rī, õjīlā ãzākā icá kô ámâ nīlī Ôvârî rî mvá ró, ámâ átá Ôvârî nī mā cé nī. Gõ'dá õjīlā ãzākā icá kpá kô ámâ átá rī nīlī. Gõ'dá mā rî gogó gólâ rî mvá ró rī nī gólâ cé nī, gõ'dá õjīlā gólîyî má drí njīlî ámâ átá rī â'dázó drîlîyî rī 'bá yî bê."

Tā Yésū drí tā âtázó õjīlā gólîyî lânjō bê rî 'bá yî drí rî

28 Gõ'dá Yésū drí tā âtázó kī, "Ãnî gólîyî â'dó 'bá lânjō ngá lânjî kâ bê rî, nī ânî má ngálâ, tâlâ má fē ró mbârâkâ bê ânî drí. Má â'dô ânî 'bâ'a lôvôlé pîpisîlî ă'dí sî kâyî lânjö kâ rî 'bá yî 'á.

29 Nî 'bâ'a ânî nyâányâ drí-ācê ámákâ z  l   rû   'b   'b   ámákâ r  . Nî ârî t   gólîyî má drí r  'á ât  l   ânî drí r   'b   y  , n   g   r   t   r   'd   'b   y   '  l   r  'd  , tâlâ má â'd   k   s   l  omb   'b   'î. T   ámákâ r  'á m  n  s  , â'd   k   mbârâkâ s  .   z   n   o  '   t   r   'd   'b   y   tr   it   r  , n   â'd   l  v  -l  v   u  s  '   ânî nyâányâ dr  .

30 T   gólîyî má drí l  l   ânî drí '  l   r   'b   y  , m   â'd   mbârâkâ f  '   ânî drí 'ez   l   lânj     k  . ītí r  , ng   gólîyî má drí l  l   ânî drí nj  l   r   r  '   t  l  f   ītí, â'd   k   ng   l  nj  -l  nj   'î."

12

Tā Yésū drí iy   â'dázó kây   r  t  a   k   r   l  p   l  r   r  
(M  r  k   2.23-28; L  k   6.1-5)

¹ Kāȳi rātāā kâ* sī, Yésū yī drí ngāzó nīlī lājō'bá iyíkâ yí bē kōrō ámvú ădrúgú l̄njí 'bá trá rī kâ 'ásī. Gō'dá lājō'bá gólâkâ 'dī 'bá yī trá rī'á lōfó rō. Ītí rī, gólīyī ătīrī rī' lâvūlī ădrúgú 'dī 'bá yī rú sī rī, drlīyī rīzó ădrúgú ôsīlī nyālē.

² Nīngá sī, Pārūsī ăzâ 'bá yī ătīrī lājō'bá Yésū kâ 'dī 'bá yī ndrēē tā 'dī 'erē 'á rī, drlīyī tā ătázó Yésū drí kī, "Lājō'bá áníkâ 'dī 'bá yī rī iyī tā gólâ ămâ drí âyélé kō 'elé lā'bí ămákâ vó rō rī 'elé ītí kāȳi rātāā kâ sī ă'dō tāsī yā?"*

³ Gō'dá Yésū drí tā-drī lōgōzó drlīyī kī, "Nī zí tā gólâ ăgīlī kúmú ángí Dāwūdī rī tāsī búkū Ôvârī kâ 'á rī kō yā? Kāȳi gólīyī drí 'bāzó lōfó rō ăjú 'bū 'bá iyíkâ yí bē rī 'á rī, gólīyī 'ê ă'dō 'î yā?

⁴ Gólīyī fī trá jó Ôvârī kâ 'á ămbătă fĕlé trá ngá fĕfĕ rō Ôvârī drí rī nyālē. Nī nī trá tăndí rō kī'á nī rī, cé drī-'bá lā'bí 'ě kâ rī 'bá yī áyé ădī ngá nyānyā rī 'dī nyālē. Gbō lé Dăwūdī yī nyā bē ngá nyānyā rī 'dī rī, úzí gólīyī kō lā'bí ăzā 'bá rō.

⁵ Gō'dá nī zí tā 'bā'bā gólīyī ăgīlī búkū Ôvârī kâ 'á drī-'bá lā'bí 'ě kâ rī 'bá yī tāsī rī kō yā? Gólīyī rī lōsī 'elé jó ángí Ôvârī kâ 'á kāȳi rātāā kâ sī. Gō'dá úzí gólīyī kō lā'bí ăzā 'bá rō.

⁶ Mā ătâ ănī drí tā pătī-pătī rō, ngá ăzâ bē nōngá,* ămbă gólâkâ lâvū gără ămbă jó ángí Ôvârī kâ rī kâ drīi sī.

⁷ Gō'dá nī ăsū drē tā gólâ ăgīlī búkū Ôvârī kâ

* **12:1 12.1** 'Dī Săbjī sī, ă'dō kō Gímă sī. * **12:2 12.2** Lă'bí Yúdă yí kâ vó rō rī, áyé ăjīlă kō ădrúgú drī ăsīlī kāȳi rātāā kâ sī, tălă kāȳi rātāā kâ 'á rī, ó'é lōsī kō. * **12:6 12.6** Ngá 'dī rī'á Yésū ădī.

'á kĩ'á nĩ rî, 'Tã gólâ má drí lêlé lâvû 'bá gãrã tã kôrõnyã zãzã kâ má drí rî drïj sî rî i'dî nõ, nĩ ndrê ïzã õjilã ãzí kâ.' Úlî 'dî 'bá yî, mĩ nij tã ífí lâ kô. Tí nĩ õró tã ífí lâ nij rî, tí nĩ ícá kô tã kílî õjilã gólïyî rî 'bá kô tã 'elé ányâ ró rî 'bá yî rú.

⁸ Gõ'dá mâm gólâ âjólé ûrú lési rî rî'á cù drí-âcê bê kâyî râtáâ kâ drilí."

*Tã Yésü drí ãgô ãzâ drí lâ drí ôgólé ôgô rî
êdézó kpá*

kâyî râtáâ kâ 'dî sî rî

(Márâkõ 3.1-6; Lükä 6.6-11)

⁹ Gõ'dá nïngá sî rî, Yésü yî drí ngâzó võ 'dî âyélé nñzó fílî jó tã Ôvârî kâ ârî kâ rî 'álâ.

¹⁰ Gõ'dá jó 'dî 'á tólâ rî, Yésü drí ãgô ãzâ drí lâ drí ôgólé ôgô rî ûsúzó. Gõ'dá Pârûsî yî lâ'bí ìmbá 'bá ãzâ 'bá yî bê kpá bê rî'á ïyî tólâ. Gólïyî ndrê ãgô gólâ drí lâ drí ôgólé ôgô 'dî bê rî, gólïyî ïsü tã trá kî, ngâtá Yésü â'dô ãgô 'dî êdé'á yâ rî. Gõ'dá drilïyî ngâzó Yésü rî ïjilí kî, "A'dô lâ'bí ãmákâ vó ró rî, rî'á tândí ró õjilã ngá lâzé bê rî êdélé kâyî râtáâ kâ sî yâ?" Gólïyî rî 'dî Yésü rî mândikâ lô'bâ'á, õzõ gólâ õ'ê tã ányâ trá rî, ókî ró tã gólâkâ bê õnjí ró.

¹¹ Gõ'dá Yésü drí tã-drï lôgözó drilïyî kî, "Özõ õjilã ãzâ ãlô ãnî lâfálé sî ã'dô kâbïlïkî íyíkâ bê ãlô, gõ'dá kâbïlïkî gólâkâ 'dî õ'dê trá 'bú ángí 'á kâyî râtáâ kâ 'á rî, áyé gólâ kô lôfôlâ vólé 'bú 'ásî yâ? Gólâ â'dô kâbïlïkî 'dî âsé'á.

¹² Lâ'bí ãmákâ âyê ãmâ tã tândí 'elé kôrõnyã 'bâ kâ pâlé kâyî râtáâ kâ sî. Gõ'dá nî ïsü drê tã

õjílā mvá kâ. Õjílā mvá tā lâzé gǟrǟ kâbïlïkï tā drïj sï. Ítí rî, lâ'bí ãmákâ âyê ãmâ tā tândí 'élé õjílā ãzí pâlé kâyï râtâã kâ sï."

¹³ Gõ'dá Yésǖ drí gõzó tā âtálé ägô drí lâ drí ôgólé 'dî drí kï, "Ní ijõ ánî drí." Gõ'dá ägô 'dî drí iyï drí ijõzó mbï. Gõ'dá gólâ rî drí drí rû êdészó â'dólé tândí ró, õzõ drí lâ ãzâ rî kâtí.

¹⁴ Nïngá sï, Pârúsï 'dî 'bá yî drí ngäzó nïlî vō 'dî âyélé tâ ï'bïlï Yésǖ rú, tâlâ yî ûsû ró lâtî bê gólâ rî fûzó.

Tâ Yésǖ gólâ Ôvârî drí njïlî nî rû ï'bû 'bá íyïkâ ró rî tâsî

¹⁵ Gõ'dá Yésǖ nî tâ ïsǖ Pârúsï 'dî 'bá yî kâ 'ëzó iyï fûlî 'dî bê rî, drílâ ngäzó nïlî vólé vō 'dî 'ásï. Nïngá sï, õ'bí dûû vō ãzâ 'bá yî 'ásï drí ngäzó 'délé gólâ rî vó bëlé. Gõ'dá õjílā gólïyî ndrï ngá lâzé tî ngüïngî bê rî 'bá yî, gólâ drí gólïyî êdészó ngá lâzé íyïkâ 'ásï.

¹⁶ Gõ'dá Yésǖ êdê õjílâ gólïyî ngá lâzé bê 'dî 'bá yî bê rî, gólâ drí drí-mbïlî sôzó gólïyî lïfî tâ âtâ-âtâ bê kï, "Ní lôfô ãmâ tâ kô kï má ãâ'dô ã'dî ï'dî yâ õjílâ ãzâkâ drí."

¹⁷ Tâ 'dî 'ê rû trá ïtí 'dî, tâlâ tâ gólâ Ôvârî drí âtálé trá tâ ąngû̄ 'bá ïsáyä tî ąkû ró nâ rî ã'dô ró bê tâ pâtïj ró. Gólâ kï,

¹⁸ "Nõô gólâ tibê má drí njïlî â'dólé rû ï'bû 'bá ámákâ ró rî ï'dî.
Gólâ ï'dî tibê má drí lêlé rôô rî.

Gõ'dá gólâ rî tâ sû trá má rú tâkányï.
Má â'dô Líndrí Tândí ámákâ âjó'á mbârâkâ sôlé gólâ 'á,

tālā gólâ õpē ró tā ngá pāpā kâ mbî rî bê õrî
ndrî õjílã kâ ãngó 'ásî rî drí.

¹⁹ Ōzõ gólâ õtírî rî tâ ìmbálé rî, gólâ rí kô lâwâlé
ngâtá ôtrélé.

Ítí rî, õjílã gólîyî rî 'bá látî drîjî rî 'bá yî ârí gólâ
kô ôtréré 'á.

²⁰ Lómí gólâ tôle pá sî rî, gólâ ícá kô ñolâ,
gõ'dá gólâ ícá kpá kô lámbã gólâ rî 'bá kôlé
õcíkâ ró rî âdrâlé,*
câlé bûúû kâyî gólâ drí 'ezó látî ngá pâpâ kâ
njílî õjílã pâzó rî tú.

²¹ Tâ 'dî tâsî rî, õjílã 'bâsúrû ndrî kâ â'dô ïyî lîfî
'bâ'á gólâ drîjî 'dýyî pâ 'bá ró."

Ísáyâ 42.1-4

*Tâ Yésû drí mbârâkâ íyíkâ rîzó tâ lârâkô 'élé
rî tâ lâ â'dázó kî, â'dô kô mbârâkâ Sâtánâ kâ ūdî
rî*

(Márâkô 3.20-30; Lúkâ 11.14-23)

²² Gõ'dá nîngá sî, ãgô ãzâ líndrî õnjí drí rî'á
ômbélé ômbê rî âtrôzó ájílî Yésû ngálâ. Líndrî
õnjí rî 'dî 'bâ ãgô 'dî trá úlí âtâ ãkó gõ'dá kpá
võ ndrê ãkó. Gõ'dá Yésû drí líndrî õnjí 'dî drôzó
vólé ãgô 'dî 'ásî. Gõ'dá gólâ lôfõ líndrî õnjí 'dî bê
rî, ãgô 'dî drí ngâzó rî'á úlí âtálé, gõ'dá kpá lîfî
lâ drí rû njízó võ ndrêlê dódó.

²³ Ítí rî, õ'bí 'dî 'bá yî ndrê ïyî tâ Yésû drí 'élé 'dî
bê rî, tî lâ ïyî drí â'dízó ndrûndrû. Gõ'dá gólîyî
drí tâ ijízó ïyî lâfâlé 'ásî kî, "Ãgô nô â'dô 'bâ'á

* **12:20 12.20** Úlí mânîgõ 'dî 'bá yî, tâ ífí lâ kî, Yésû ícá kô õjílã
gólîyî mbârâkâ ãkó rî 'bá yî gâlé dó.

Däwúdī rî ózōwá gólâ Ôvârí drí 'ě'á âjólâ 'dýî pâ 'bá ró rî ū'dî yã?"

²⁴ Gõ'dá Pãrusï ãzâ 'bá yî ârî ūyî úlî ō'bí 'dî 'bá yî drí âtálé 'dî bê rî, gólîyî drí ngãzó tâ âtálé Yésü rû kî nî rî, "Mbârâkâ gólâ Yésü drí rizó tâ lârâkô 'élé ū'dî sî lâ 'dî, drî-'bá líndrí õnjí kâ Sâtánâ õrî nî rî'á mbârâkâ 'dî fêlé gólâ drí rizó tâ 'dî 'bá yî 'élé 'dî."

²⁵ Gõ'dá Yésü nî tâ Pãrusï 'dî 'bá yî drí rî'á ìsülâ 'dî trá. Gõ'dá drîlâ gõzó tâ âtálé gólîyî drí úlî mânîgõ sî kî nî rî, "Özö õjîlâ 'bâdrî ãlô kâ õcâ ūyî lâfâ trá ãjú 'bûlî ãkpâ ūyî võ 'ásî rî, 'bâdrî 'dî â'dô 'dë'á, drîlâ rû ïzâzó. Özö gõ'dá õjîlâ jârîbâ ãlô kâ ngâtá 'bâ-tî ãlô kâ õcâ ūyî lâfâ rû fûlî ãkpâ ūyî võ 'ásî rî, â'dô ūyî 'dë'á drîlâ rû lâpêzó.

²⁶ Gõ'dá özö Sâtánâ õrî ãkpâ nî líndrí õnjí íyíkâ lâdrôlé õjîlâ gólîyî líndrí õnjí bê rî 'ásî rî, 'dî gólîyî câ lâfâ trá ãkpâ ūyî võ 'ásî. Ìtí rî, kûmû gólâkâ â'dô 'ě'á 'bâlê âmbâ-âmbâ ró mbârâkâ bê rî íyíkâ ángô tí ró yã?

²⁷ Gõ'dá õjîlâ ãníkâ rî ūyî bê líndrí õnjí lâdrôlé õjîlâ 'ásî rî, â'dî fê mbârâkâ 'dî nî gólîyî drí yã? 'Dõvó nî ìsü drê tâ 'dî vó lâ dódó, nî gõ ró tâ-vó ámákâ kîlî mbîmbî. Tâ-vó gólîyíkâ â'dô tâ â'dâ'á ãnî drí kî, ícâ kô má drí líndrí õnjí lâdrôlé õjîlâ 'ásî mbârâkâ drî-'bá líndrí õnjí 'dî 'bá yî kâ rî kâ sî.

²⁸ Gõ'dá özö pâtñ Líndrí Tândí Ôvârí kâ õfë mbârâkâ nî má drí rizó líndrí õnjí lâdrôlé rî, Ôvârí â'dâ tâ trá kî, yî âjô mâ trá 'dýî pâ 'bá ró, tâlâ õjîlâ ndrî õrî ró bê kûmû íyíkâ zêlé."

²⁹ Gõ'dá Yésü drí úlî mânîgõ ãzâ âtázó kî, "Ügú

îcá kô filí õjílã gólâ fãfã bê rî drí 'bã 'á, nñ'á ngá gólâkâ ûgûlî jó 'ásï. Îcâ trá ūgú rî 'dî fãfã lâ drí lâyvûzó gãrã fãfã 'bã-lípî 'dî kâ drñî sî* gólâ drí 'bã-lípî 'dî ômbézó zálô sísí rî, gólâ õró gõ îcálé filí nñ'á ngá 'bã-lípî 'dî kâ ûgûlî.

³⁰ Má âtâ ãnî drí, õzõ õjílã ãzâ ãâ'dô kô má bê ngá ãlô ró rî, õjílã rî 'dî rî'á ámâ ãjú-'bá-ází 'î.

³¹⁻³² Má âtâ ãnî drí tã pãtñî ró, õzõ õjílã ãzâ õ'ê tã õnjí ãzâ 'bá yî trá Ôvârî rú ngãtâ ãâtâ úlî õnjí Ôvârî rú rî, áâ'dô îcá'á tã õnjí gólâkâ âyélé. Gõ'dá õzõ õjílã ãzâ ãâtâ úlî õnjí mâ rî gógó Ôvârî drí âjolé ûrú lésî 'dýî pã 'bá ró nõ rú rî, áâ'dô kpá tã õnjí õjílã rî 'dî kâ âyé'á. Gõ'dá õzõ õjílã ãzâ ãâtâ úlî õnjí trá Líndrí Tãndí Ôvârî kâ rú rî, Ôvârî îcá kô tã õnjí õjílã rî 'dî kâ âyélé, ngbãângbânõ cälé bûúü ïzátú."

Tã rîzó õjílã pãpîsílî nñ'lî úlî gólîyî drí rî'á âtálâ rî sî rî

(Lükä 6.43-45)

³³ Gõ'dá Yésü drí kpá tã âtázó kĩ nñ rî, "Õzõ nñ õrî úlî âtálé rî, nñ ïsü vó lâ dódó. Õzõ nñ õlë fê lõ'wâ tãndí rî ûsúlî rî, ní â'dô ûsú'á lâ fê tãndí drñî. Õzõ gõ'dá fê rî 'dî â'dô fê gólâ õnjí rî ï'dî rî, nñ â'dô lõ'wâ õnjí rî ûsú'á ï'dî fê rî 'dî drñî. Tã 'dî tãsî rî, nñ â'dô fê nñ'á lõ'wâ lâ 'ásï.

³⁴ Gõ'dá ãnî Pãrúsî yî, ãnî rî'á nyé õzõ ïnî kâtí, tã ïsü ãnî pãpîsílî 'á rî rî'á õnjí ró. Nñ â'dô îcá'á tã tãndí âtálé íyíkâ ángô tí ró yã? Nñ ndrê drë, õjílã rî íyíkâ fí té tã íyí pãpîsílî 'á rî âtálé ï'dî.

* ^{12:29} ^{12.29} Úlî mânïgõ 'dî tã ífí lâ kĩ, mbârâkâ Yésü kâ lâyvû trá gãrã líndrí õnjí drôzó õjílã 'ásï.

35 Gõ'dá õjílã gólÿý tãndí ró rî, rî ïyíkâ tã tãndí ïsüli ū' dî. Tã 'dî tãsí rî, gólÿý rî úlí tãndí lôfôlé ū' dî ïyí pípísílî 'ásí. Gõ'dá ïtí rî, õjílã gólÿý õnjí rî 'bá yî, gólÿý rî ïyíkâ tã õnjí ïsüli ū' dî. Tã 'dî tãsí rî, gólÿý rî tã õnjí lôfôlé ū' dî ïyí pípísílî 'ásí.

36 Gõ'dá má âtâ ãnî drí, kâyì gólâ Ôvârî drí 'êzó tã-vó õjílã ndrî kâ kílî rî tú rî, Ôvârî â'dô 'ê'á tã-vó ãníkâ kílî úlí gólÿý ndrî ãnî drí âtálé vó lâ ïsû ãkó rî vó ró.

37 Ïtí rî, úlí ãníkâ ãzâ 'bá yî â'dô â'dálâ kî, nî 'ê tã mbî 'î, gõ'dá úlí ãzâ 'bá yî â'dô â'dálâ kî, nî 'ê tã ányâ 'î."

Tã Yésû drí tã âtázó drÿ-'bá ángí Yúdã yí kâ gólÿý gólâ rî ïjí 'bá tã lârâkô 'élé ïyí drí rî 'bá yî rú rî

(Márâkô 8.11-12; Lúkã 11.29-32)

38 Gõ'dá nîngá sî rî, lâ'bí îmbá 'bá ãzâ 'bá yî gõ'dá Pârûsî yí bê drí Yésû rî ûjûzó kî, "Tã îmbá 'bá, nî 'ê tã lârâkô gólâ tî drí  'dízó rî ãmâ drí, tâlâ mã nî ró bê kî, pătñi Ôvârî âjô nî nî."

39 Gõ'dá Yésû drí ngâzó tã lôgôlé õjílã 'dî 'bá yî drí tã lë ãkô gólÿíkâ yí 'á rî drí kî, "Ãnî õjílã kâyì nô 'bá yí kâ nô rî'á õjílã õnjí 'î. Nî ró Ôvârî kô. Nî rî ámâ ïjílî tã lârâkô 'élé ãnî drí ndrêlé  'dô tãsí yã? Tã lârâkô gólâ ãnî drí 'ê'á ndrêlâ má sî rî  'dô 'bâ'á cé õzõ tã lârâkô gólâ Ôvârî drí 'élé trá  kû ró tã  ngû 'bá Yónâ drí rî kâtí rî ū' dî.

40  kû ró nã 'bá yí sî,  'bî ândrê tê Yónâ bê rî, gólâ rî trá  'bî ândrê nã 'á  tú nâ gõ'dá ngácî kpá nâ.  'dô 'bâ'á kpá  tí ámâ tãsí. Mâ gólâ Ôvârî

drí âjólé ûrú lésī 'dýî pā 'bá ró rî â'dô 'ě'á rílí
̃nyákú 'á ̃itú nâ gõ'dá ngácû kpá nâ.

⁴¹ 'Dõvó nĩ ̄sū drẽ ̄jílã Nínïvë kâ tã lâ. Yónã
pẽ úlí Ôvârì kâ bê gólïyî drí rî, drílïyî tã lëzó 'á lâ,
gõ'dá gólïyî âdï drí trá tã ̄njí ̄yíkâ 'ásî.* Âmbã
ámákâ lâvû gárä ̄mbã Yónã kâ dríjî sî. Nĩ lëé tã
kô úlí ámákâ 'á â'dô tâsî yâ? Ânî ̄jílã kâyî nõ 'bá
yí kâ nõ, nĩ ndrê drẽ, kâyî gólâ 'ezó tâ-vó ̄jílã kâ
kílî rî tú rî, ̄jílã Nínïvë kâ â'dô ̄yí ̄cícíyá 'ě'á ãnî
rú Ôvârì ândrá, tâlâ nĩ gâ vólé trá dó tã lélé úlí
ámákâ 'á.

⁴² Gõ'dá nĩ ̄sû drẽ kpá kúmú ̄ngí gólâ ̄kó ró
â'dô 'bá 'bädrï Sébã kâ drílî rî tã lâ.* Gólâ rî'á
̄kó tã nññ 'bá 'i. Gólâ ̄ngâ trá ânñlî 'bädrï ̄yíkâ
jéjé ró nã lésî, nñ'á kúmú ̄ngí Sólõmõ rî ndrëlé,
tâlâ gólâ ârî tã nññ kúmú Sólõmõ kâ rôô 'dî tã lâ
trá, 'i'dî gólâ drí ̄ngázó ânñlî, tâlâ Sólõmõ ̄imbâ
ró yí bê tã nññ ̄yíkâ 'dî sî. Âmbã ámákâ lâvû
gárä kúmú Sólõmõ kâ dríjî sî. Má âtâ ãnî drí, ãnî
̄jílã kâyî nõ 'bá yí kâ nõ, kâyî gólâ Ôvârì drí 'ezó
tâ-vó ̄jílã kâ kílî rî tú rî, ̄kó 'dî â'dô ̄cícíyá 'ě'á
ãnî rú Ôvârì ândrá, tâlâ nĩ gâ vólé dó tã lélé má
'á."

*Tâ âgõ-âgõ líndrí ̄njí kâ filí kpá ó'dí ̄jílã 'á
rî tâsî*

(Lükä 11.24-26)

⁴³ Gõ'dá nñngá sî, Yésû drí kpá tã âtázó kî,
"Özõ óodrô líndrí ̄njí trá ̄jílã 'ásî rî, líndrí ̄njí
'dî â'dô nñ'á lâmú bê võ ̄gângâbêlê 'ásî, nñ'á võ

* **12:41 12.41** Nĩ zì tã ̄jílã Nínïvë kâ 'dî 'bá yí tâsî búkû Yónã kâ
'á kápítã 3. * **12:42 12.42** Nĩ zì tã ̄kó 'dî tâsî 1 Kúmú 10 'á.

lōndā bē rīzō 'á lâ. Ōzō gō'dá gólâ ūūsû vō kō rīzō lōvólé 'á lâ rî,

⁴⁴ gólâ â'dô tā átâ'á íyî nyâányâ drí kî, 'Má â'dô nî'á gôlé òjilâ má drí âfôzó 'álâ sî rî 'á.' Ōzō òjilâ 'dî âgâzî Líndrí Tândí Ôvârî kâ kô rîlî íyî pîpîsîlî 'á rî, líndrí ònjí 'dî â'dô òjilâ 'dî pîpîsîlî lâ ūsú'á drê zââ tâkó ïtí. Úkû 'â lâ trá ngbângbâ, gō'dá éedê trá tândí rô.

⁴⁵ Gõ'dá líndrí ònjí 'dî â'dô nî'á líndrí ònjí ònjí lâ drí lâvûlî gäqrä gólâkâ drîlî sî rî 'bá yî âdrîlî njî-drî-lâ-rî, drîlîyî ânîzó filí òjilâ 'dî 'á. Ïtí rî, líndrí ònjí 'dî 'bá yî â'dô òjilâ 'dî 'ë'á ònjí têtê rô rôô lâvûlî gäqrä gólâ sisí rî drîlî sî. Â'dô â'dô'á kpá ïtí òjilâ kâtîyî nô 'bá yî kâ gólîyî vólé gã 'bá dô tâ lélé má 'á rî 'bá yî drí.'

Tâ Yésû drí tâ âtázó íyî ândré yî tâsî íyî âdrúpî yî bê rî

(Márâkô 3.31-35; Lükâ 8.19-21)

⁴⁶ Gõ'dá Yésû õtîrî rîlî drê zââ tâ âtâlé õ'bí 'dî 'bá yî drí rî, ândré lâ yî âdrúpî lâ yî bê, drîlîyî âcázó ânî'á gólâ rî lôndâ bê. Drîlîyî âdrézó âkpâ ïví 'álâ.

⁴⁷ Gõ'dá drîlîyî òjilâ ãlô jôzó filí jó 'álâ, nî'á tâ âtâlé Yésû drí kî nî rî, "Ánî ândré yî ánî âdrúpî yî bê, gólîyî bê ïví 'álâ, gólîyî kî nî rî, nî õnî íyî ngálâ, tâlâ yî lê tâ âtâlé nî bê."

⁴⁸ Gõ'dá Yésû drí tâ-drî lôgôzó kî nî rî, "Ámâ ândré íyíkâ ã'dî ï'dî ámâ âdrúpî yî bê yâ?"

⁴⁹ Gõ'dá Yésû drí íyî drí ijôzó tâ ârî 'bá íyíkâ 'dî 'bá yî â'dâlé, gõ'dá drîlâ ngâzó tâ âtâlé kî nî rî, "Nî ndrê drê, nô 'bá yî rî'á ámâ ândré yî ï'dî ámâ âdrúpî yî bê.

50 Ítí rî, õjílā gólīyî rî 'bá tâ gólâ ámâ átá ûrú 'álâ rî drí lélé õjílā drí 'ělé rî 'bá yî 'ělé ūdî rî, gólīyî ūdî ámâ âdrúpî yî, ámâ ízó yî, gõ'dá ámâ ândré yî bê."

13

*Í'dígówá órî rî 'bá kâ úlí mânîgô sî rî
(Márâkô 4.1-9; Lükä 8.4-8)*

1 Kâyî ãlô-ãlô 'dî sî rî, Yésû yî drí ngâzó 'bâ 'dî âyéle nîzó lîmvû ândré Gâlîlâyâ kâ tí 'álâ, tâlâ yí nî ró bê rîlî tólâ õjílâ ìmbálé.

2 Gõ'dá õjílâ drí ïtôzó rî'á ânîlî Yésû ngálâ. Gõ'dá gólâ ndrê õjílâ 'dî 'bá yî bê rû ê'bé'á âcâlé dûy yí lágatî rî, drîlâ ngâzó mbâlê kõlóngbõ 'á rîlî vûdrí. Gõ'dá õjílâ õ'bí 'dî 'bá yî drí âdrézó ïyíkâ lîmvû ândré 'dî gârâ drî lâ 'á.

3 Gõ'dá Yésû drí ïtôzó rî'á tâ ãmbâ âzâ 'bá yî ìmbâlé õ'bí 'dî 'bá yî drí úlí mânîgô yî sî i'dígówá yí bê. Gólâ kî nî rî, "Kâyî âzâ sî, ámvû 'wâ 'bá âzâ drí ngâzó nîlî yí drí ámvû 'álâ nî'á órî rîlî.

4 Gõ'dá gólâ õtirî rî'ó rîlî rî, órî âzâ 'bá yî lô'dê ïyíkâ trá pávó tû 'á. Gõ'dá ãriwâ ânî trá û'dûlâ nyâlê.

5 Gõ'dá órî âzâ 'bá yî lô'dê ïyíkâ võ gólâ rôvõ bê ïnyákû lâ drí â'dózó cé fînyâwâ rî 'á. Gõ'dá ïtí rî, órî lâ drí âfôzó mbâlê 'wââ'wâ, tâlâ ïnyákû â'dó kô fîfî ró.

6 Gõ'dá ïtú âfô bê kâlê gbîlî-gbîlî rî, drîlâ ngârû 'dî zâzó, drîlâ ândrázó 'ilî, gõ'dá drîlâ drâzó, tâlâ ïndrîgô lâ fí kô dódó ïnyákû 'á.

7 Gõ'dá órî âzâ 'bá yî lô'dê ïyíkâ âsöpá ngbûkpû rî 'bá yî lâfâlê 'á. Ítí rî, drîlîyî âfôzó mbâlê tândí

ró. Gõ'dá ãsõpá 'dĩ 'bá yî drí ngá-ãrú 'dĩ 'bá yî võzó, drílŷi drázó.

⁸ Gõ'dá órî ãzâ 'bá yî lô'dê ūyíkâ ūnyákú tãndí 'á. Drílŷi mbãzó tãndí ró lõ'wâ 'wâlé cõkpõ-cõkpõ. Gõ'dá ãzâ 'bá yî drí lõ'wâ 'wâzó kámá-älô, ãzâ 'bá yî 'wâ ūyíkâ nyâ'dî-nâ, gõ'dá ãzâ 'bá yî 'wâ ūyíkâ nyâ'dî-trá-drí-lâ-ngâ-mûdrí.

⁹ Gõ'dá õzõ nî ãârî tã bê rî, 'dõvó nî ârî úlí 'dĩ 'bá yî dódó 'bâlé ãnî drí.'"

Tâ ífí Yésü drí rizó tã imbálé úlí mânigõ sî i'dígowá bê rî

(Márakô 4.10-12; Lükä 8.9-10)

¹⁰ Nîngá sî, tã ârî 'bá Yésü kâ rî 'bá yî drí ânîzó ūyí gólâ ngálâ tã ijílí gólâ tí kî, "Tâlâ ã'dô 'î ní drí rizó tã imbálé õjílâ drí úlí mânigõ sî yâ?"

¹¹ Gõ'dá Yésü drí tã-drí lôgõzó drílŷi kî, "Ónyí ãnî nyânyâ trá, tâlâ tã Ôvârî kâ gólâ drí lâpílî õjílâ ãzâ 'bá yî drí sî tã tibê gólâ drí õjílâ 'bâzó rílî kumû ūyíkâ zéle rî tâsî rî áâ'dâ ró bê ãnî drí. Gõ'dá rî'á âmbâ-âmbâ ró õjílâ ãzâ 'bá yî drí tã 'dî 'bá yî nîzó."

¹² Nî ndrê drê, õjílâ gólŷi tã Ôvârî kâ drí fîzó gólŷi drí' rî, áâ'dô gólŷi imbá'á rôô tã Ôvârî kâ sî. Gólŷi â'dô 'bâ'á tã nînî bê ãmbâ. Gõ'dá gólŷi tã ámákâ drí fîzó gólŷi drí' kô'dâwá rî, tã Ôvârî kâ fînyâwá gólŷi drí nîlî 'dî îcâ kô gólŷi pâlé, â'dô 'bâ'á cû ïtí lôsî ãkô.

¹³ Má rî tã imbálé úlí mânigõ sî i'dígowá bê, tâlâ tã gólŷi má drí rî'á 'êlâ rî, õjílâ ãmbâ gólŷi rî 'bá ndrêlâ rî 'bá yî âmbê ūyí lîfî kpâkû, tâlâ ūyí õzó kô îcâ ndrêlâ. Ïtí rî, gólŷi îcâ kô tã ífí lâ

nīlī. Gō'dá tā má drí rī'á âtálâ rī, ârī īyī bē rī, gólīyī jā īyī bí vólé, tālā īyī ōzó kō ìcá ârīlā. Ìtí rī, tā lâ fī kpá kō gólīyī drījī. 'Dī tā ífí gólâ má drí rīzó gólīyī ìmbálé úlī mānīgō sī í'dígówá bē rī ī'dī 'dī.

¹⁴ Ìtí rī, tā gólâ tā Ạngū 'bá Ísáyā drí âtálé trá ẹkū ró gólīyī tāsī rī rī'á tā pătījī 'i, kī'á nī rī, 'Nī â'dō úlī ámákâ ârī'á, gō'dá tā lâ ìcá kō fīlī ãnī drījī.

Nī â'dō tā gólâ má drí rī'á 'ělâ rī ndrē'á, gō'dá nī ìcá kō tā ífí lâ nīlī.

¹⁵ Tí ọjílā 'dī 'bá yī drī lâ yī òró 'bāâ kō âmbâ-âmbâ ró,
gō'dá gólīyī òró īyī bí-'bálé Ạsījī kō kpăákū,
gō'dá òró īyī kpá līfī âmbé kpăákū kō rī,
tí līfī lâ yī ndrē tā nō trá,
tí bí-'bálé lâ yī ârī tā nō trá,
tí tā ámákâ fī nō trá gólīyī drījī.

Gō'dá gólīyī âjâ drī nō trá âgōlé má ngálâ,
má pâ ró gólīyī bē.'

Ísáyā 6.9-10

¹⁶ "Ãnī tā ârī 'bá ámákâ rī 'bá yī, ãnī rī'á ândrâ-tāndī bē, tālā nī njī ãnī līfī trá tā ámákâ ndrēlē dódó, gō'dá nī njī ãnī bí-'bálé kpá trá tā ámákâ ârīlī dódó gōzó 'ělâ tāndí ró.

¹⁷ Má âtâ ãnī drí tā pătījī ró, tā Ạngū 'bá dūû gólīyī â'dó 'bá ẹkū ró nā 'bá yī gō'dá tā mbî 'bá dūû Ôvârī kâ ãzâ 'bá yī bē, gólīyī lē īyī trá tákányī tā gólīyī ãnī drí rī'á ndrēlē ngbâângbânō ãnī līfī sī nō 'bá yī ndrēlē, gō'dá gólīyī ìcá kō ndrēlā. Gólīyī lē trá kpá tā gólīyī ãnī drí rī'á ârīlā

ngbāângbânō rî ârílî ïyî bí sî, gõ'dá gólîyî îcá kpá kô ârîlâ."

Tâ Yésû drí i'dígówá órî rî 'bá kâ 'dî tâ ífî lâ â'dázó rî

(Márâkô 4.13-20; Lúkâ 8.11-15)

18 Gõ'dá Yésû drí îtõzó i'dígówá órî rî 'bá kâ 'dî tâ ífî lâ â'dálé. Gólâ kî nî rî,

19 "Nî ârî drë, órî gólîyî 'dê 'bá lâtî 'á rî, 'dîj lâ gólîyî tâ âtî-âtî tândí kûmû Ôvârî kâ rî tâsî rî ârî 'bá, gõ'dá tâ lâ fí gólîyî drîj dódó kô. Îtí rî, Sâtánâ drí ânîzó úlî gólîyî drí ârîlî 'dî trôlé vôle gólîyî pîpîsîlî 'ásî.

20 Gõ'dá órî gólîyî 'dê 'bá ïnyákú rôvô bê rî 'á rî, 'dîj rî'á õjîlâ gólîyî tâ âtî-âtî tândí 'dî ârî 'bá dódó, gõ'dá drîlîyî tâ lêzó 'á lâ ãyîkô sî.

21 Gõ'dá tâ lêlê gólîyíkâ â'dó kô cú mbârâkâ bê rôô. Îtí rî, úlî gólîyî drí ârîlî 'dî 'bá yî îcá kô rîlî zââ gólîyî pîpîsîlî 'á. Gõ'dá õzô kâyî ïzâ kâ ãâcâ trá rî, ngâtá õzô óofê lânô õnjí têtê trá gólîyî drí tâ lêlê gólîyíkâ tâsî rî, drîlîyî tâ lêlê ïyîkâ 'dî âyézó 'wââ ró.

22 Órî gólâ 'dê 'bá ãsôpá ngbûkpû lâfâlé 'á rî, 'dîj rî'á õjîlâ gólîyî tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ 'dî ârî 'bá dódó gôzó tâ lêlê 'á lâ. Gbô lé îtí rî, gólîyî rî'á tâ ïsû bê rôô ngá gólîyî ãngó nô 'á nô 'bá yî tâsî. Îtí rî, gólîyî lê â'dólé ngá-drî ãmbá bê. Tâ ïsû gólîyíkâ 'dî â'dô gólîyî âdô'á. Îtí rî, tâ lêlê gólîyíkâ Ôvârî 'á 'dî drí â'dózó cú îtí lô'wâ ãkó.

23 Órî gólâ 'dê 'bá ïnyákú tândí 'á rî, 'dîj rî'á õjîlâ gólîyî tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ 'dî ârî 'bá drîlîyî tâ lêzó 'á lâ pîpîsîlî âlô sî rî 'bá yî i'dî. Îtí rî,

ãzâ 'bá yî drí lõ'wâ 'wãzó âcálé kámá-ãlô tâ 'e'ë tãndí gólïyíkâ sî, ãzâ 'bá yî 'wâ ïyíkâ nyâ'dî-nâ, gõ'dá ãzâ 'bá yî 'wâ ïyíkâ nyâ'dî-ãlô-drï-lâ-ngâ-mûdrí."

Í'dígówá Yésū drí âtálé tâ írírí ôngî-ôngî kâ ifó 'ásî rî tâsî rî

²⁴ Gõ'dá nîngá sî, Yésū drí îtõzó í'dígówá ãzâ âtálé õ'bí 'dî 'bá yî drí kî, "Tâ gólâ Ôvârî drí 'ezó õjílã gólïyî rî 'bá ïyî kûmû ïyíkâ zélé rî vó lâ yî ndrêlé rî rî'á nõtí. Âgô ãzâ drí ámvú ïyíkâ 'wãzó, gõ'dá drílâ ifó órî tãndí rîzó ámvú ïyíkâ 'dî 'á.

²⁵ Gõ'dá ngácî ãzâ sî, õjílã õtíří 'bââ ïyî ndrî 'dú kô'á rî, ajú-'bá-azí ámvú lípî 'dî kâ drí ânîzó kírî ró írírí ifí rîlî dró ifó gólâkâ rîlî 'dî 'bá yî lâfâlé sî. Gõ'dá drílâ íyîngá ngâzó lâvûlî.

²⁶ Gõ'dá ifó 'dî 'bá yî õtíří 'bââ âfô'á mbâlé lõ'wâ 'wâlê rî, gõ'dá írírí 'dî 'bá yî drí kpá âfôzó mbâlé 'dûwâ ifó 'dî 'bá yî bê.

²⁷ Gõ'dá rû ï'bû 'bá ámvú lípî 'dî kâ 'dî 'bá yî ndrê ïyî írírí rî 'bá âfôlé ifó lâfâlé sî 'dî 'bá yî bê rî, drílîyî ngâzó nîlî ámvú lípî 'dî ijílî kî, 'Ãmbá, ákî, ní rî fí cé ifó órî i'dî ámvú ánîkâ 'dî 'á kô yâ? Gõ'dá írírí âfô 'bá 'á lâ rôô 'dî 'bá yî ûsû rû ïyíkâ ángô lésî yâ?"

²⁸ Gõ'dá ámvú lípî 'dî drí tâ-drï lôgôzó drílîyî kî, 'Ajú-'bá-azí rî ïyî írírí 'dî 'bá yî nî.' Ítí rî, rû ï'bû 'bá gólâkâ 'dî 'bá yî drí gólâ rî ijízó kî, 'Ã'dô bê Ítí rî, ní lê tâ-drï trá ãmâ drí nîzó írírí 'dî 'bá yî ôngîlî vólé yâ?"

²⁹ Gõ'dá Ítí rî, ámvú lípî 'dî drí kpá tâ-drï lôgôzó drílîyî kî, "É'ë, nî ôngî drë kô

ngbāângbânō, tälâ nī õzó gõ'dá kô ñfó ôngí kpãâ gólÿí bê.

³⁰ Nī âyê drê írírí 'dĩ 'bá yî õmbâ ró ïyî 'dûwã ñfó 'dĩ 'bá yí bê cälé bûuu párâ rizó ñfó ñolé rî 'á. 'Dïi vósí rî, má â'dô tâ âtá'á lôsí 'e 'bá ámákâ rî 'bá yî drí, gólÿí õongí ró ïyî drê írírí 'dĩ 'bá yî sísí, gólÿí õombê ró tû vò ãlô 'á zälé lësí sî, gõ'dá gólÿí õgõ ró ñfó ñolé 'bâlé ëró 'á.' "

Úlí mânigõ láfí gólâ õjílã Ôvârî kâ drí 'ezó lizolé âcálé dûu rî tâsí rî
(Márâkô 4.30-32; Lükâ 13.20-21)

³¹ Gõ'dá Yésü drí úlí mânigõ âzâ âtázó rî õjílã gólÿí 'e 'bá â'dolé õjílã Ôvârî kâ ró rî 'bá yî tâsí. Gólâ kî, "Láfí gólâ Ôvârî drí 'ezó õjílã dûu 'bâlé lizolé â'dolé õjílã íyíkâ ró rî rî'á õzõ ãgô âzâ gólâ lí'bá ífí ì'dí 'bá ámvú íyíkâ 'á rî kâtí.

³² Gbõ lé lí'bá ífí 'dĩ rî'á fînyâwá ïtí rî, gõ'dá õtirî âfôô rî, â'dô mbã'á âcálé fê ángí ró. ïtí rî, âriwá â'dô ïyî rî'á gárâ lâ 'dĩ 'bá yî drÿi. Â'dô â'dô'á kpá ïtí õjílã dã gólÿí rî 'bá ámâ vó lôbêlé rî 'bá yî drí, gólÿí â'dô 'e'á lizolé dûu ïtí ïzátú."

³³ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí kpá úlí mânigõ âzâ âtázó tâ ãlô-ãlô 'dĩ tâsí. Gólâ kî, "Láfí gólâ Ôvârî drí 'ezó õjílã íyíkâ 'bâlé lizolé dûu rî kpá rî'á õzõ õkó âzâ gólâ lë 'bá ámbâtâ íyíkâ ãkú sî rî 'bêlé rî kâtí. Gólâ â'dô 'ä'í-ârá âtrô'á ámbá gõzó ãkú âtrôlé fînyâwá ïtí dâlé 'á lâ. ïtí rî, ãkú fînyâwá 'dĩ drí 'ä'í-ârá 'dĩ 'bâzó  pilí ámbá."

³⁴⁻³⁵ Yésü rí kô õ'bí îmbâlé cú ïtí úlí mânigõ âkó í'dígówá bê. Gólâ rî gólÿí îmbâlé úlí mânigõ sî í'dígówá bê 'dĩ, tälâ úlí gólâ tâ  ngü 'bá Ôvârî kâ

drí âtálé trá ãkû ró Yésū rî tâsī rî nã 'bá yî ã'dô
ró bê tâ pât  ró. Úlí rî 'dî 'bá yî kî,
"Má â'dô tâ âtâ'á ãnî drí úlí mânigõ sî i'dígowá
bê.

Má â'dô tâ gólîyî lâpílî kírî îtô v  ãngó n  k 
'ásî rî 'bá yî â'dá'á ãnî drí úlí mânigõ sî
i'dígowá bê."

Lôngó 78.2

T  Y s  dr  i'dígówá  r r   ng - ng  k   f  ' s  i f  l   d z  r 

³⁶ N ng  s , Y s  y  dr  ng z   b  'd  'b  y 
 y l  t   r  'b   y k   b  n z  g l  'b  ' l . G d  g l y  c  b  'b  ' l  r , t   r  'b  g l k  'd  'b  y  dr   n z   y   l r   j l  k , "N   d  dr 
i'dígówá  n k   r r  i f  k  r l   m v   f  k  '  d   t  l   m  dr ."

³⁷ G d  Y s  dr  ng z  i'dígówá 'd  t  i f  l 
 d l  dr l y . G l  k , " g   l   r   f  k  r  'b 
 m v   y k  '  d  m  g l   v r  dr   j l   r  l s  n   d .

³⁸ G d   m v  r   g g   y k   ng  n   d . G d   r   f  k  'd   y k   j l   l y  '  'b   d l   j l   v r  k   r   l   r   b  y   d . G d   r   r r  k  'd   y k   j l   l y   s t n  k   r   r   b  y   d .

³⁹ G d   j - b - z   l   r   n j   r r  k  r  'b 
'd   y k   s t n   d . K y   f   o  k  'd   y k   k y   d k   n  k  r   d . G d   l s  '  'b  n g   l y   m v  '  r   o l   r   y k   m l y   v r  k   r   b  y   d .

⁴⁰ " z   r r   b r   t  v   l    '  z l   l s  '  r 
k t ,  d r   r   e '  k p   t   k y   d k   n  k  s .

41 Gõ'dá má â'dô mäläyíkã ámákâ âjó'á. Gólïyî
â'dô ânï'á õjílã gólïyî rí 'bá õjílã ãzí 'bälé tã õnjí
'elé rí 'bá yí ê'bélé ndrï ãngó Ôvârï drí 'bälé nõ
'ásï, gõ'dá kpá gólïyî ndrï rí 'bá tã õnjí ãzâ 'bá yí
'elé rí 'bá yí bê.

42 Gõ'dá mäläyíkã 'dî 'bá yí â'dô gólïyî trõ'á vñlï
lãsí rã'dä êdélé Sätánä yí drí rí 'á vëlé tólâ ngbá.
Gólïyî â'dô ãwó ngõ'á sì-gílì nyãnyä bê, ngá lãzé-
lázé õnjí 'dî drí sì.

43 Gõ'dá õjílã gólïyî rí 'bá tã mbî Ôvârï kâ 'elé
rí 'bá yí, gólïyî â'dô lágú'á lágû õzõ ɿtú kâtí ãngó
ó'dí gólïyî átá Ôvârï kâ rí 'álâ. Õzõ nñ ã'dô bí bê
rí, 'dõvó nñ ârî drë úlí ámákâ 'dî 'bá yí dódó."

Tã â'dô-â'dô õjílã Ôvârï kâ ró rí tã lâ drí â'dózó tã ángí ró rí

44 Gõ'dá nñngá sì, Yésü drí úlí mänïgõ ãzâ
âtázó rí tã â'dô-â'dô õjílã Ôvârï kâ ró rí kâ tãsñ.
Gólâ kí, "Tã â'dô-â'dô õjílã Ôvârï kâ ró rí kâ rí'á
nyé õzõ ágô ãzâ gólâ nñ 'bá ngá gólâ lágî lâ drí
â'dózó rõô õzõ dáâbõ kâtí lâpílì trá võ ámvú kâ
'á rí ûsúlì rí kâtí. Gõ'dá gólâ ndrê ngá rí 'dî bê
rí, drílâ lâpízó lâ kpá ó'dí võ rí 'dî 'á. Gõ'dá drílâ
ngâzó nñ'á gõlé yí drí 'bâ 'álâ, nñ'á ngá íyíkâ 'bâ
kâ lâzílì gílì ndrï vólé, ã'dô ró yí drí â'dózó lâfâ
bê dñû ágõzó ámvú võ 'dî gílì, ã'dô ró bê íyí
nyãnyâ kâ ró, gõ'dá ngá gólâ õzõ dáâbõ kâtí
'dî, yí trõ ró bê yí drí.

45 "Gõ'dá â'dô-â'dô õjílã Ôvârï kâ ró rí kpá rí'á
õzõ ngá lâzí 'bá gólâ nñ 'bá ngá 'dýí lô'í kâ süsñ
ró zílì pérélë rí lôndã bê gílì rí kâtí.

46 Gõ'dá drílâ pérélē ãzâ sūsū ró lâgî lâ drí lâvûlî gãraq rî ûsúzó. Gõ'dá gólâ ûsû pérélē 'dî bê rî, drílâ nizó ngá íyikâ lâzilî gílî ndrî vólé, gõ'dá drílâ pérélē 'dî gizó yí drí."

Tâ Yésü drí úlî mânigõ âtázó tâ Ôvârî drí ojilâ íyikâ êpëzó trôlé ûrú 'álâ rî tâsî rî

47 Gõ'dá nîngá sî, Yésü drí kpá úlî mânigõ ãzâ âtázó kî, "Tâ Ôvârî drí 'ëzó ojilâ íyikâ êpëlê trôlé ûrú 'álâ rî rî'á nyé õzõ ̄ibî 'bë 'bá ãzâ 'bá yî nî 'bá ̄ibî 'bëlé áyágá 'álâ îmbá sî gõ'dá drílîyî ̄ibî tû ûrûzó dûû îmbá íyikâ 'dî 'á rî kâtí.

48 Gõ'dá drílîyî gõzó îmbá 'dî âsélé ̄ivî ángálângâ drî 'álâ. Gõ'dá drílîyî ̄ibî gólîyî tândí rî yî êpëzó 'bâlé bâgâ 'á, gõ'dá ngá lédrë-lédrë õnjí rî 'bá yî êpëzó vûlî vólé.

49 Â'dô 'ë'á rû 'ëlé kpá ̄ití kâyî ̄adûkû ãngó nô kâ sî. Mâlâyikâ Ôvârî kâ â'dô ïyî ânî'á ojilâ gólîyî õnjí rî 'bá yî lâfâlé lâ câlé ojilâ gólîyî tândí rî 'bá yî rû sî.

50 ̄Ití rî, áâ'dô ojilâ õnjí 'dî 'bá yî trô'á vûlî lâsí 'á. Tólâ gólîyî â'dô ãwó ngõ'á sí-gílî nyânyâ bê ngá lâzé-lâzé lâsí kâ 'dî drí sî."

51 Gõ'dá Yésü drí tâ ijizó tâ ârî 'bá íyikâ 'dî 'bá yî tû kî, "Tâ 'dî 'bá yî fî trá ãnî drîyî yâ?" Gõ'dá drílîyî tâ 'dî drî lâ kôzó kî, "Ãwô, tâ 'dî 'bá yî fî trá ãmâ drîyî."

52 Gõ'dá Yésü drí kpá tâ âtázó drílîyî kî nî rî, "Rî'á tândí ró õzõ ̄adô trá ̄ití rî, tâlâ lâ'bí îmbá 'bá gólâ tâ Ôvârî kâ ̄ilî 'bá gõ'dá drílâ gõzó rîlî kûmû Ôvârî kâ zêlé rî, gólâ rî'á nyé õzõ 'bâ-lípî gólâ ngá tândí ó'dí íyikâ lôfô 'bá ngá tândí ̄akû

bê vō gólgâ drí lâpízó lâ rî 'ásï tâ tândí 'ẽzó ū'dî sî lâ yî rî kâtí. Gólâ â'dô tâ Ôvârî drí â'dálé  kû ró rî 'bá yî  lî'á tâ Ôvârî drí â'dálé ngbâângbânõ rî 'bá yî bê."

⁵³ Nîngá sî, Yésû ndë bê tâ ìmbâ íyíkâ úlí mânîgõ sî 'dî 'bá yî rî, drîlâ ngâzó nîlî vôle nîngá sî.

Tâ  jîlâ Yésû rî nyâányâ kâ rî 'bá yî drí vôle gâzó dô tâ lêlé gólgâ 'á rî

(Márâkô 6.1-6; Lükâ 4.16-30)

⁵⁴ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû drí ngâzó nî'á gólé jârîbâ íyí nyâányâ kâ Nâzârétâ rî 'álâ. Gõ'dá gólgâ câ bê tólâ rî, drîlâ nîzó fîlî jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ 'álâ, rî'á  jîlâ ìmbálé.  Ití rî,  jîlâ ârî íyî tâ gólgâ drí rî'á ìmbálâ 'dî 'bá yî bê rî, tû lâ íyî drí  dîzó. Gõ'dá drîlîyî ngâzó tâ âtâlé Yésû rú kî, "Âgô nô ûsû íyíkâ tâ nînî rôô mbârâkâ bê rîzó tâ lârâkô 'êlé nô  dô 'ásî yâ?"

⁵⁵ Mâ nî gólgâ trá tândí ró. Gólâ ū'dî âgô gólgâ rî 'bá ngá êdélé fê 'ásî rî mvá lâ ū'dî. Ândrê lâ Mârîyâ ū'dî. Gõ'dá  drûpî lâ yî ū'dî Yâkóbâ, Yôsépâ, Sîmónâ gõ'dá kpá Yûdâ.

⁵⁶ Gõ'dá  zó lâ yî ndrî 'dô rî'á  yî  má bê nõngá. Gõ'dá gólgâ â'dô rû jâ'á â'dolé tâ nînî 'dî 'bá yî bê rôô gõ'dá kpá mbârâkâ bê rôô 'dî íyíkâ ángô tí ró yâ?"

⁵⁷  Ití rî,  jîlâ 'dî 'bá yî drí â'dózó  wâ ró Yésû bê, Gõ'dá drîlîyî Yésû rî gâzó dô lîfî ìmbâ 'bá ró. Gõ'dá  tí rî, Yésû drí ngâzó tâ âtâlé drîlîyî kî, " rî tâ  ngû 'bá  njîlî  njî vô 'ásî ndrî. Gõ'dá cé  jîlâ

'bãdr̃i gólâ rî nyãányâ kâ rî 'bá yí gõ'dá õjílã 'bã-tû gólâkâ rî kâ rî 'bá yí bê ̄nj̃jí ̄yí gólâ kô."

⁵⁸ Tâlâ tâ lê ãkô õjílã 'dî 'bá yí kâ tâsî rî, gólâ 'é tâ tû drí ̄dízó rî 'bá yí kô ãmbá 'bãdr̃i ̄yíkâ 'dî 'á nîngá.

14

*Tâ õdrâ Yôwánî bâbâtízî 'ẽ 'bá ró rî kâ tâsî rî
(Márâkô 6.14-29; Lúkâ 9.7-9)*

¹ Kâyî nã 'bá yí sî rî, Êródë Änítipä ̄dî kúmú ángí 'î 'bãdr̃i Gâliláyâ kâ drílî. Gõ'dá drílâ rîzó tâ lârâkô Yésü drí rî'á 'êlâ rî 'bá yí tâ lâ yí ârlíl.

² Gõ'dá Êródë ârî tâ lârâkô 'dî 'bá yí tâ lâ bê rî, gólâ drí tâ âtázó Yésü rî tâsî tâ lôgõ 'bá ̄yíkâ rî 'bá yí drí kî, Yésü ̄â'dô pâtjí Yôwánî bâbâtízî 'ẽ 'bá ró rî ̄dî. Gólâ õlîdrî trá ó'dí õdrâ 'ásî mbârâkâ bê. ̄dî gólâ drí ̄dózó cù mbârâkâ bê rîzó tâ lârâkô 'dî 'bá yí 'êlé 'dî.

³⁻⁵ Nî ndrê drë, tâ gólâ õdrâ pá âsé 'bá Yôwánî drîjî rî ̄dî nõ. Sísí rî, kúmú Êródë drí ̄adrúpî lâ Fílîpö rî õkó rú bê Êrôdýâ rî drí ̄izâzó. Gõ'dá drílâ õkó 'dî pâzó ̄adrúpî lâ drígâ sî trôlé yí drí õkó ró. Gõ'dá Yôwánî ndrê tâ Êródë drí 'êlé 'dî bê rî, gólâ drí gôzó tâ lôgôlé Êródë drîjî kî, "Â'dô kô tâ mbî ró ní drí õkó pâzó ánî ̄adrúpî drígâ sî." Gõ'dá Êródë ârî tâ Yôwánî drí âtálé yí drí 'dî bê rî, drílâ ngâzó ̄wâj ró Yôwánî bê 'ezó gólâ rî fûlî. Gõ'dá Êródë 'ê bê Yôwánî rî fûlî rî, gólâ drí ̄dózó ūrî ró tâ ̄sû õjílã Yûdâ yí kâ rî 'bá yí kâ tâsî, tâlâ gólâ nî trá kî, õjílã Yûdâ yí kâ rî 'bá yí nî ̄yí trá kî Yôwánî ̄â'dô rî'á tâ ̄angû 'bá 'î. Tâ 'dî tâsî rî, gólâ 'bâá tâ kô Yôwánî rî fûzó, gõ'dá

gólâ drí tā 'bāzó Yōwánī rî ąrúzó ômbélé 'bälé gänímä 'á.

6 Nīngá sī, kagyî Ŋródē rî fîzó 'á lâ rî âcâ bê rî, gólâ drí kärämä ángí 'ezó. Gõ'dá gólâ drí ojîlã ángí ángí ązízó dûû ânîlî kärämä 'dî 'á. Gõ'dá drilâ tā 'bāzó Ŋrôdiyâ rî mvá ąnjó drí ąndú tōzó ūmú 'dî 'bá yî ândrá. Gõ'dá ízámva 'dî drí ąndú tōzó süsü ró lâvülî kôrô gólîyî ândrá. Ąndú gólâkâ tölé 'dî tā lâ drí süzó kumú Ŋródē rú rôô.

7 Tā rî 'dî tâsî rî, kumú Ŋródē drí lâtrítrí îtrízó ízámva 'dî drí kî, ngá tibê gólâ drí zîlî yí tí sî rî, yí â'dô ngá rî 'dî fê'á gólâ drí.

8 Gõ'dá Ŋródē rî õkó drí gõzó ngá iyî mvá drí 'e'á zîlâ Ŋródē tí 'dî â'dálé iyî mvá drí. Gõ'dá ízámva 'dî drí gõzó tā âtálé Ŋródē drí kî, "Óñi nî'á Yōwánî bâbâtízî 'e 'bá ró rî drî lâ âgálé njiyá 'bälé tâbígá drîjî âjîlî má drí nôlé."

9 Gõ'dá Ŋródē ârî úlî 'dî 'bá yî bê rî, gólâ drí gõzó â'dólé tā ısu ró úlî 'dî 'bá yî tâsî. Gõ'dá lâtrítrí gólâ drí îtrîlî ūmú 'dî 'bá yî ândrá 'dî tâsî rî, drilâ tâ-drî lêzó ngá ízámva 'dî drí lêlê 'dî fêzó drilâ.

10 Nîngá sî rî, Ŋródē drí ąjú 'bû 'bá iyîkâ rî 'bá yî jözo nî'á gänímä 'álâ Yōwánî rî drî âgálé njiyá, drî lâ âtrôlê tâbígá drîjî.

11 Gõ'dá gólîyî âgâ Yōwánî rî drî bê rî, drilîyî âtrôzó lâ tâbígá drîjî, ânî'á fêlâ ízámva 'dî drí. Gõ'dá ízámva 'dî drí trôzó lâ nî'á fêlâ ândré lâ drî.

12 'Dîjî vósî rî, tâ ârî 'bá Yōwánî kâ rî 'bá yî drí ânîzó iyî Yōwánî rî ãvõ ălî 'dî trôlê nî'á 'bälâ 'bú 'á. Gõ'dá drilîyî nîzó kpá nî'á tâ lâ âtálé Yésü drí.

*Tā Yésū drí ngá nyānyā fēzó òjílā dūû drí rī
(Márākō 6.30-44; Lúkā 9.10-17; Yōwánī 6.1-14)*

13 Gō'dá Yésū ârī bē Yōwánī rī õdrā tā rī, drílā ngāzó nīlī mbālé kōlóngbō 'á nī'á līmvū ândrē Gālīlāyā kā 'dī drī lā mbālé, tālā yí nī rō bē vō gólā òjílā ãkó rī ūsúlī rīzó 'á lā. Gō'dá òjílā ârī ïyī tā bē kī'á nī rī, Yésū ngā trá 'ẽ'á nīlī kōlóngbō sī rī, drílīyī ngāzó jārībā ïyíkā âyélé lāvūzó sísi 'álā pá sī līmvū ândrē 'dī gārā drī lā 'ásī, nī'á vō gólā Yésū drí 'ẽzó nīlī 'á lā rī 'á.

14 Gō'dá Yésū cā bē tólā rī, drílā âfōzó kōlóngbō 'ásī. Drílā õ'bí tīlīlī ndrēzó. Gō'dá gólā ndrē õ'bí 'dī 'bá yī bē rī, gólīyī ïzā drí gāzó gólā rú, gō'dá drílā gólīyī ngá lāzé bē rī 'bá yī êdézó ngá lāzé ïyíkā 'ásī.

15 Gō'dá cā bē lānjátulí bē rī, lājó'bá Yésū kā drí ânïzó Yésū ngálā tā ijílī gólā tī kī, "Nōô gō'dá trá vō ãgângbélē 'î nō, ïtú gō'dá trá 'ẽ'á filí. Ní jō õ'bí nō 'bá yī âkpā nōtí, ñōñ rō ïyī bē, nī'á ngá nyānyā lōndälé vō mvá ãzā 'bá yī òjílā bē rī 'ásī ïyī drí nyālē."

16 Gō'dá Yésū drí gōzó tā-drī lōgōlē lājó'bá ïyíkā 'dī 'bá yī drí kī nī rī, "Â'dó kō îcâ-îcâ rō drílīyī nīzó ngá nyānyā lōndälé ïyī drí nyālē. Ânî nyānyâ, nī fē ngá nyānyā gólīyī drí nyālē."

17 Gō'dá lājó'bá 'dī 'bá yī drí tā-drī lōgōzó Yésū drí kī, "Ãmâ kó cé rī'á ãmbâtā bē njī gō'dá ï'bì mvá bē kpá rī."

18 Nīngá sī, Yésū drí tā âtázó drílīyī kī, "Nī âjī ngá nyānyā rī gógó 'dī 'bá yī má ngáá nōlē." Gō'dá drílīyī trōzó lā fēlé Yésū drí.

19 Gõ'dá ïtí rî, Yésü drí tâ âtázó õ'bí 'dî 'bá yî drí kî nî rî, gólîyî õrî vûdrí õmã drñî. Gólîyî rî bê vûdrí rî, gólâ drí ãmbâtã njî 'dî trôzó ï'bî rî 'dî bê yí drígá gõ'dá võ ndrêzó 'bûû 'álâ, drílâ râtáã 'ezó Ôvârî drí ngá nyânyâ 'dî 'bá yî tâsî. Gõ'dá drílâ ãmbâtã 'dî 'â lâ pîzó ï'bî 'dî 'bá yí bê. Nîngá sî, drílâ trôzó lâ félé lâjó'bá iyíkâ 'dî 'bá yî drígá, gõ'dá lâjó'bá 'dî 'bá yî drí trôzó lâ lânjílî õ'bí 'dî 'bá yî drí.

20 Drílîyî nyâzó lâ, ngá nyânyâ 'dî drí gólîyî ïcázó. Gõ'dá lâjó'bá 'dî 'bá yî drí ngá nyânyâ ãmbükû lâkí 'bá rî ê'bézó ívõ 'ásî dûûdû zâlô mûdrí-drñi-lâ-ngâ-rñi.

21 Ïtí rî, ojílâ gólîyî ngá 'dî 'bá yî nyâ 'bá rî rî'á iyî kútû-njî. 'Dî ólâ cé ägô ï'dî. Gõ'dá ólää õkó 'dîyímvá bê kô.

*Tâ Yésü drí âcî tôzó lîmvû ândrê drñî sî rî
(Márâkô 6.45-52; Yôwánî 6.15-21)*

22 Gõ'dá kôrô tâ 'dî vósî rî, Yésü drí tâ âtázó lâjó'bá iyíkâ 'dî 'bá yî drí kî nî rî, gólîyî õmbâ kôlóngbõ 'á lâyvûlî sísí 'álâ, nî'á gôlé 'á'á lé drî lîmvû ândrê 'dî kâ ãzâ lésî rî 'á. Yî drë rî'á tâkõ, tâlâ yí lë õ'bí 'dî 'bá yî jôlé zâlô sísí, gólîyî õnî ró bê gôlé iyî drí 'bâ 'ásî.

23 Gõ'dá Yésü jô õ'bí 'dî 'bá yî bê ndrî, nî'á gôlé iyî drí 'bâ 'ásî rî, drílâ gôzó mbâlé únî drî 'álâ, nî'á râtáã 'êlé. Gólâ drí rîzó élê únî drî 'á tólâ râtáã 'êlé ngâçî 'dî sî.

24 Gõ'dá lâjó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî õtirî nîj jêjê ró lîmvû ândrê 'dî ítô 'â lâ 'á rî, kâgûmâqâ ândrê drí ïtôzó rî'á âsîlî õnjí ró. Ïtí rî, kâgûmâqâ 'dî drí rîzó lîmvû ândrê 'dî drî lâ iyâlé kâgbâ-kâgbâ.

L̄imvû r̄i 'bá rû ïyálé 'd̄i drí r̄izó rû s̄ilí kõlóngbõ rú. Drílâ r̄izó kõlóngbõ ïyálé õnjí têtë ró.

²⁵ Gõ'dá õtir̄i cãâ 'bõlõwá ãwó s̄i r̄i, Yésü drí ngãzó r̄i'á nñlí lâjó'bá íyíkâ 'd̄i 'bá yî ngálâ l̄imvû dr̄iñ s̄i.

²⁶ Gõ'dá lâjó'bá gólâkâ 'd̄i 'bá yî ndrê ïyî gólâ bê r̄i'á ânî'á l̄imvû dr̄iñ s̄i r̄i, ūr̄i drí gãzó gólíyî rú. Gõ'dá drílîyî ngãzó trêlé tâ âtá bê kî, "Wúuwú, 'dîñ ãvõ líndrí 'i r̄i 'bá ânllí 'dî!"

²⁷ Yésü ârî tâ gólíyíkâ âtálé 'd̄i bê r̄i, gõ'dá kôrô drílâ ngãzó tâ âtálé drílîyî kî nñ r̄i, "Nî 'ê ūr̄i kô. Nôô mâ Yésü ã'dî."

²⁸ Gõ'dá Pétérõ drí gõzó tâ-dr̄i lõgõlé Yésü drí kî nñ r̄i, "Kúmú, õzõ 'dîñ â'dô fí pãtñi nî ã'dî r̄i, 'dõvó ní zî mâ nñlí ní ngálâ l̄imvû dr̄iñ s̄i."

²⁹ Gõ'dá Yésü drí tâ âtázó Pétérõ drí kî nñ r̄i, "Dõvó ní ânî." Gõ'dá Pétérõ drí ârízó kõlóngbõ 'ásñ nñlí Yésü ngálâ l̄imvû dr̄iñ s̄i.

³⁰ Gõ'dá Pétérõ õtir̄i r̄iñ nñlí r̄i, gólâ drí l̄ifí jãzó võ ndrêlé gãrã dr̄iñ. Ítí r̄i, gólâ ûsû kãgõmáq r̄i 'bá l̄imvû dr̄i ïyálé 'd̄i võ lâ bê r̄i, kôrô ūr̄i drí gãzó gólâ rú. Gõ'dá drílâ ïtõzó r̄i'á lêtélé nñ'á l̄imvû zẽ 'álâ. Gõ'dá drílâ ngãzó trêlé kî, "Kúmú, ní pâ mâ!"

³¹ Gõ'dá kôrô Yésü drí íyî drí ïjõzó 'wââ Pétérõ r̄i lôkózó âsélé gólâ õzó lêté kô. Gõ'dá drílâ ngãzó tâ âtálé Pétérõ drí kî, "Tâ lêlê áníkâ má 'á r̄i cé fínyáwá Ítí ã'dô tâsñ yã? Ní r̄i tâ ïsûlí r̄i r̄i ã'dô tâsñ yã?"

³² Gõ'dá Pétérõ yî Yésü bê drí ngãzó ïyî mbâlé kõlóngbõ 'á. Ítí r̄i, gólíyî fí bê kõlóngbõ 'á r̄i, kôrô kãgõmáq 'd̄i drí âdrézó.

³³ Gō'dá lājó'bá gólīyī ndrī kōlóngbō 'dī 'á 'dī 'bá yī ndrē īyī tā gólīyī rū 'ě 'bá 'dī 'bá yī bē rī, drílīyī ngāzó Yésū rī īnjīlī úlī âtā-âtā bē kī, "Pātūñ nōō rī'á Ôvârī rī mvá ī'dī."

*Tā Yésū drí ngá lāzé 'bá êdészó ngá lāzé īyikā
'ásī 'bādrī zīlī Gēnēsārētē rī 'álâ rī
(Márākō 6.53-56)*

³⁴ Nīngá sī, Yésū yī mbā bē līmvū ândrē 'dī drī lâ rī, drílīyī nīzó cālé 'bādrī gólā zīlī Gēnēsārētē rī 'álâ.

³⁵ Gō'dá õjīlā tólâ nā 'bá yī ârī īyī tā bē kī'á nī rī, Yésū ãâcâ trá rī, drílīyī ngāzó tā lâ 'bâlē õjīlā gólīyī vō 'dī kâ 'dī 'bá yī drí ârîlî ndrī, gólīyī ãâjî ró õjīlā gólīyikâ ngá lāzé bē rī 'bá yī Yésū ngálâ.

³⁶ Gō'dá áâjîlî bê õjīlā gólīyî ngá lāzé bê 'dī 'bá yī Yésū ngálâ rī, õjīlā gólīyî õjīlā ngá lāzé bê 'dī 'bá yī âjî 'bá rī yī drí gôzó rú'bâ lô'bâlē Yésū rú kī, "Ní âyê õjīlā ngá lāzé bê 'dī 'bá yī õdō īyî cé ítâ tî ánîkâ ī'dî, ngá lāzé gólîyikâ â'dô rû ndê'á." Gō'dá Yésū drí tā gólîyikâ 'dī drī lâ lêzó. Ìtí rî, gólîyî ndrī ítâ tî Yésū kâ dō 'bá rī yî, ngá lāzé gólîyikâ drí rû ndêzó.

15

*Tā Yésū drí tā âtázó lâ'bí Yûdâ yí kâ tâsî rî
(Márâkô 7.1-13)*

¹ Gō'dá nîngá sī rî, Pârûsî ãzâ 'bá yî gô'dá lâ'bí Yûdâ yí kâ ìmbâ 'bá ãzâ 'bá yî bê drí ânîzó Yêrôsâlémâ lésî, ânî'á iciciyâ 'ëlé Yésû rú. Gō'dá drílîyî tâ ìjîzó Yésû tî kî,

² "Lâjó'bá ánîkâ rî 'bá yî rí īyî kô lâ'bí ãmâ á'bíyâ yî kâ 'ëlé ndrî ã'dô tâsî yâ? Ní ndrê drê,

gólīyî ūlē trá ngá nyälé rî, gólīyî rí kô ȳyî drí jîlî
lâtî mbî sî lâ'bí ãmákâ rî vó ró.”

³ Gõ'dá Yésü drí tâ-drî lôgõzó drílîyî kî, “Tâlâ
ã'dô 'î ãnî drí rîzó tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ 'êlé kô tâ
lâ'bí ãnîkâ rî 'bá yí kâ 'ê'ë lâ sî yâ?

⁴ Nî ndrê drë, Ôvârî 'bâ tâ trá kî nî rî, 'Ní ïnjî
ánî átá yî ání ândré bê. Gõ'dá õzõ õjîlâ ãzâ õ'ê
'dásí átá lâ rú ngâtá ândré lâ rú yâ rî, áâ'dô õjîlâ
rî 'dî fû'á vólé.’

⁵⁻⁶ Gõ'dá nî rî tâ ìmbálé kî nî rî, õzõ õjîlâ ãzâ
ãâ'dô ngá ãzâ 'bá yî bê ïcálé félé ȳyî átá rî pâzó
ȳyî ândré bê gõ'dá sisí gólâ âtâ tâ trá ngá 'dî 'bá
yî â'dô trá félé ngá fefë ró Ôvârî drí rî, ïtí rî, ïcá
gõ'dá kô gólâ drí ngá rî 'dî fefzó ȳyî átá yî drí ȳyî
ândré bê. ïtí rî, lâ'bí 'dî 'ê'ë lâ sî rî, nî njî lâtî trá
gólâ drí átá lâ rî ïnjîzó kô ândré lâ bê. Tâ 'dî tâsî
rî, nî njâ tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ rî trá ãnî drí gôzó tâ
lâ'bí ãnî nyâanyâ kâ rî kâ 'êlé ï'dî.

⁷ ãnî gólîyî â'dô 'bá tâ ïsü bê rî nô 'bá yî, úlí
gólâ Ôvârî drí âtálé tâ ȝangû 'bá ïsâyâ sî ãnî tâsî
rî, rî'á mbî.

⁸ Gólâ kî,

‘Ójîlâ nô 'bá yî rî ȳyî ámâ ïnjîlî cé ȳyî tî sî,
gõ'dá gólîyî lêé kô tâ ámákâ 'êlé ȳyî pîpîsîlî
sî.

⁹ Gólîyî rî ámâ ïnjîlî tâ ífí ãkó,
tâlâ gólîyî rî lâ'bí ȳyîkâ õjîlâ mvá kâ rî ìmbálé
ï'dî tâ 'bâ'bâ ámákâ Ôvârî kâ rî vô lâ 'á.' ”
ïsâyâ 29.13

*Ngá gólīyî rî 'bá õjílā 'bâlé â'dólé õnjí ró Ôvârî
rî lîfî drî 'á rî
(Márâkô 7.14-23)*

10 Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû drí õ'bí gólîyî rû ê'bé 'bá gólâ lâgâtí rî 'bá yî âzízó ânîlî yí ngálâ. Gõ'dá drîlâ tâ âtázó gólîyî drí kî, "Nî ârî úlî má drí 'ê' á âtálâ ãnî drí nô, gõ'dá tâ lâ õfî ãnî drîjî dódó.

11 Ngá gólâ fî 'bá õjílâ sî-'bâlé 'ásî rî, rí kô õjílâ 'bâlé â'dólé õnjí ró Ôvârî rî lîfî drî 'á. Gõ'dá ngá gólâ rî 'bá zââ lâpî-lâpî ró õjílâ pîpîsîlî 'á rî, rî nî rî'á õjílâ 'bâlé â'dólé õnjí ró Ôvârî rî lîfî drî 'á."

12 Nîngá sî, lâjó'bá Yésû kâ rî 'bá yî drí rû êsézó anyî gólâ lâgâtí. Gõ'dá drîlîyî tâ îjízó gólâ tí kî, "Nî nû trá kî'á nî rî, úlî nî drí âtálé 'dî 'bá yî 'bâ Pârûsî yî trá â'dólé âwâ ró nî bê yâ?"

13 Gõ'dá Yésû drí tâ-drî lôgôzó drîlîyî úlî mânîgõ sî kî, "Ngá-ãrú ndrî gólîyî ámâ átâ ûrú 'álâ rî drí ï'dílî nî kô'dâwá rî, áâ'dô ângí'á lâ vólé õmvórë lâ 'ásî.

14 Nî âyê drê Pârûsî 'dî 'bá yî. Gólîyî rî'á õzõ õjílâ gólîyî lîfî ãkó lé 'bá tibê rî 'bá ïyî âzí-âzí yî lîfî ãkó lé 'bá ró rî 'bá yî sélé rî kâtí. Â'dô ïcâ'á fî trá õjílâ gólâ lîfî ãkó rî drí ïyî âzí-âzí rî sêzó yâ? ïcâ kô. Õzõ gólâ õsê ïyî âzí-âzí trá rî, gólîyî kpârâtí â'dô 'dê'á ïyî 'bú ândrê fîfî ró rî 'á."

15 Gõ'dá Pétêrô drí gõzó tâ âtálé Yésû drí kî nî rî, "Nî â'dâ drê úlî mânîgõ ngá gólâ rî 'bá õjílâ 'bâlé â'dólé õnjí ró Ôvârî rî lîfî drî 'á rî tâsî rî tâ ífî lâ ãmâ drí."

16 Ïtí rî, Yésû drí tâ lôgôzó âmbâ-âmbâ ró lâjó'bá ïyikâ 'dî 'bá yî drí kî, "Tâ nô fî drê zââ ãnî drîjî kô yâ?"

17 Nī nūj kō kī'á nī rī, ngá gólâ fī 'bá õjílā tī 'ásī rī, rī íyíkâ nūlî õjílā 'â 'á, gō'dá drílâ âfōzó vólé rú'bá 'ásī yā? Ngá gólâ õjílā drí nyälé rī ícá kō gólâ rī ízälé Ôvârî rī līfî drī 'á.

18 Gō'dá ngá gólâ âfō 'bá õjílā tī 'ásī rī, 'dī' ngá gólâ âfō 'bá tā ̄sū gólâkâ 'ásī rī ī'dî. 'Dī' ngá gólâ rī 'bá õjílā ízälé Ôvârî rī līfî drī 'á rī ī'dî.

19 Nī ndrê drē, tā ̄sū ̄njí gólâ rī 'bá õjílā ̄zâ 'bâlē õjílā ̄zí fūlî, ngâtá gólâ rī 'bâlē ̄yílî 'dâzí rī ̄okó bê ngâtá 'dâzí rī ágô bê, ngâtá gólâ rī 'bâlē ̄avē 'élé, ngâtá gólâ rī 'bâlē ngá õjílâ ̄zí kâ ̄ugûlî, ngâtá gólâ rī 'bâlē ̄njō ̄adôlé õjílâ ̄zí rú, ngâtá gólâ rī 'bâlē ̄lî ̄njí ̄atlâl õjílâ ̄zí rú yâ rī, tā ̄sû ̄njí 'dî 'bá yî rî ̄fôlê õjílâ rî 'dî pîpîsîlî lâ 'ásî.

20 'Dî' ngá gólîyî rî 'bá õjílâ 'bâlê ̄'dôlé ̄njí rô Ôvârî rî lîfî drî 'á rî 'bá yî ī'dî. ̄Ití rî, ngá nyânyâ drí jîjî lâtî mbî 'ásî rî ̄akó rî 'bââ õjílâ kô ̄'dôlé ̄njí rô Ôvârî rî lîfî drî 'á."

Tâ Yésû drí mvá ̄njó ̄okó ̄zâ õjílâ lîdî rô rî kâ ̄edézô rî
(Márâkô 7.24-30)

21 Gō'dá nîngá sî rî, Yésû yî drí ngâzó vō 'dî ̄yéyé lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî bê nîzó 'bâdrî gólâ ̄nyî jârîbâ Tírá kâ Sîdónâ kâ bê rî lâgâtî rî 'álâ.

22 Gō'dá gólîyî câ bê tólâ rî, ̄okó ̄zâ ̄rî Kânánâ kâ 'ásî gólâ rî 'bá 'bâdrî 'dî 'á rî drí ânîzó ̄awó ngôlê Yésû drí rú'bâ lô'bâ-lô'bâ sî kî, "Kúmú Yésû, Dâwûdî rî ózôwâ, nî ndrê ámâ ̄zâ! Mvá ̄njó ámákâ, gólâ cû rî'á lîndrî ̄njí bê. Lîndrî ̄njí 'dî rî gólâ rî ̄ikpókpólôlê rôô. Nî pâ gólâ!"

23 Gõ'dá Yésū lôgõó tā õkó 'dī kâ 'dī dr̄i lâ kô. Gólâ drí íyîngá rízó títí. Nïngá sî, lâjó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yî drí ânîzó tā âtálé gólâ drí rú'bá lô'bâ-lô'bâ sî kî, "Ní drô õkó lídí 'dī vólé ãmâ lâgâtí sî, gólâ õzõ rîi kô ãmâ îkpókpólôlé ôtrê-ôtrê sî."

24 Ìtí rî, Yésū drí ngãzó tâ-dr̄i lôgôlé kî, "Ôvârî âjô mâ ânîlî nõngá nõ cé õjílã Yûdä yî kâ gólîyî âvî 'bá trâ õzõ kâbîlîkî kâtí rî 'bá yî lôndâlê."

25 Gõ'dá õkó 'dī drí ngãzó ânîlî Yésū rî ïnjîlî. Gõ'dá drîlâ ngãzó tâ âtálé kî, "Kûmû, ní pâ mâ!"

26 Gõ'dá Yésū drí kpá tâ-dr̄i lôgõzó gólâ drí úlí mânîgõ sî kî, "Â'dó kô tândí ró ngá nyânyâ trõzó 'dîyîmvá* drîgá sî félé õké drí nyâlé."

27 Ìtí rî, õkó 'dī drí ngãzó tâ âtálé Yésû drí kî nî rî, "Âwô kûmû, 'dîr'á tâ pâtî 'î. Gõ'dá õké rî ngá ïdikô rî 'bá lô'délé íyî lípî drîgá sî rî 'bá yî û'dûlî r'dî nyâlé."

28 Gõ'dá Yésû drí tâ-dr̄i lôgõzó õkó 'dī drí kî, "Nî rî'á õkó gólâ â'dó 'bá tâ lêlê bê gârâ má 'á rî r'dî. Tâ gólâ ní drí lêlê rî â'dô rû 'e'á ní drí." Gõ'dá kôrô lîndrî õnjí rî 'bá mvá ãnjô lâ 'dî îkpókpólôlé 'dî drí âfõzó vólé. Ìtí rî, mvá ãnjô gólâkâ 'dî rû'bá lâ drí rû êdézó.

Tâ gólâ Yésû drí õjílã dûu êdézó ngá lâzé íyíkâ 'ásî rî

29 Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû yî drí 'bâdr̄i 'dî âyézó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî bê. Drîlîyî ngãzó nîlî, nî'á cälé lîmvû ândrê Gâlîlâyâ kâ tî. Gõ'dá drîlîyî nîzó zââ lîmvû ândrê 'dî gârâ dr̄i lâ 'ásî, nî'á cälé úní

* **15:26 15.26 'Dîyîmvá** 'Dîyîmvá nõ 'bá yî gólîyî 'bâsûrû Yûdä yî kâ rî r'dî. Õjílã Yûdä yî kâ ndrê õjílã âtrâ õzõ õké kâtí.

ãzâ rú. Gõ'dá drílîyî mbãzó úní gãrã drï lâ 'á rílí vûdrí.

30 Nîngá sî, õ'bí dûû drí ngãzó ïyî rî'á ânîlî Yésü ngálâ. Gólîyî drí ngá lâzé 'bá gólîyî õnjõ ró âcî tõ 'bá kô rî 'bá yî, gólîyî lîfî âkó lé 'bá ró rî 'bá yî, gólîyî kôrõkpó ró rî 'bá yî, gólîyî úlî âtâ 'bá kô rî 'bá yî, gõ'dá gólîyî ngá lâzé tî ngîngî bê rî 'bá yî âtrõzó âjîlî Yésü ngálâ. Gõ'dá drílîyî õjîlã gólîyî ngá lâzé ró 'dî 'bá yî lô'bâzó Yésü ândrá. Gõ'dá Yésü drí gólîyî êdészó ngá lâzé gólîyîkâ 'dî 'bá yî 'ásî.

31 Ítí rî, õ'bí 'dî 'bá yî ndrê ïyî õjîlã gólîyî úlî âtâ 'bá kô rî 'bá yî bê trá rî'á úlî âtâ'á, gólîyî kôrõkpó ró rî 'bá yî pá lâ yî lôtô rû bê trá âcâlé mbîmbî, gólîyî õnjõ ró rî 'bá yî gõ'dá bê trá âcî tõ'á, gólîyî lîfî lâ yî drí võ ndrêlê kô rî 'bá yî bê trá võ ndrê'á dódó rî, tî lâ ïyî drí â'dízó ndrûndrú. Ítí rî, drílîyî ngãzó ïyî rî'á Ôvârî gólâ õjîlã Ìsîrâ'élë kâ drí rî'á ïnjîlâ rî lûyîlî tâ gólâ rû 'ë 'bá 'dî tâsî.

Tâ Yésü drí ngá nyãnyâ fêzó kpá ó'dí õjîlã dûû drí rî

(Márâkô 8.1-10)

32 Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí lajó'bá íyîkâ 'dî 'bá yî âzízó ânîlî yí ngálâ. Gõ'dá drílâ tâ âtázó drílîyî kî, "Mâ rî'á tâ ìsû ró õ'bí nõ 'bá yî tâsî, tâlâ gólîyî rî trá má bê nõngá kâtî nâ, gõ'dá ngbâângbânõ rî, gólîyî trá rî'á ngá ãzâ âkó nyâlê. Má lêé kô gólîyî jôlé nî'á gõlé ïyî drí 'bâ 'álâ lõfó sî, gólîyî lîfî õzó ânî kô lâtî 'á lõfó drí sî."

33 Gõ'dá lajó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî drí tâ-drí lôgôzó gólâ drí kî, "Mâ â'dô ngá nyãnyâ ûsú'á võ 'bâ âkó nõ 'á õ'bí nõ 'bá yî icâlé ã'dô 'ásî yâ?"

³⁴ Gõ'dá Yésū drí tā ijízó gólīyī tí kī, “Ānī rī'á āmbātā bē nōngá tāsī yā?” Drílīyī tā-drī lōgōzó kī, “Āmā cé rī'á āmbātā bē njī-drī-lâ-rī gõ'dá kpá ī'bī bē dā.”

³⁵ Nīngá sī, Yésū drí gōzó tā âtálé õ'bí 'dī 'bá yī drí kī, gólīyī örī vūdrī īnyákú drījī.

³⁶ Gõ'dá drílā āmbātā njī-drī-lâ-rī 'dī 'bá yī trōzó yí drīgā ī'bī dā 'dī bē. Drílā āwō-ītí 'ēzō Ôvārī drí ngá 'dī 'bá yī tāsī. Gõ'dá drílā 'ā lâ yī ūpīzó, gõ'dá trōzó lâ félē lājō'bá íyíkâ 'dī 'bá yī drīgā. Gõ'dá drílīyī trōzó lâ lānjílī õ'bí 'dī 'bá yī drí nyālé.

³⁷ Ítí rī, õ'bí 'dī 'bá yī ndrī drí ngá nyāzó. Ngá nyānyā drí gólīyī ìcázó. Gõ'dá lājō'bá Yésū kā 'dī 'bá yī drí ngá nyānyā āmbukū lākí 'bá rī û'dúzó ê'bélé ívō 'ásī dūdū njī-drī-lâ-rī.

³⁸ Ójílā ndrī gólīyī ngá 'dī nyā 'bá rī yī rī'á kútū-sū. 'Dī' ólā cé ãgô ë'dī. Gõ'dá ólāá õkó 'dīyímvá bē kō.

³⁹ Gõ'dá 'dī' vósī rī, Yésū drí õ'bí 'dī 'bá yī jōzó, nī'á gõlé ïyī drí 'bā 'ásī. Gõ'dá gólā jō õ'bí 'dī 'bá yī bē vólé rī, drílīyī ngāzó mbālé kõlóngbō 'á lājō'bá íyíkâ yī bē nīlī 'bädrī mvá gólā zīlī Māgādānā rī 'álā.

16

Tā drī-'bá ángī Yúdā yī kā rī 'bá yī drí Yésū rī ijízó tā lārākō 'ëlé rī

(Márākō 8.11-13; Lükā 12.54-56)

¹ Kāyī ãzā sī, Pärusī ãzā 'bá yī gõ'dá Sãdúsī ãzā 'bá yī bē drí ânīzó ïyī Yésū rī ûjūlī. Ítí rī, drílīyī

Yésū rī ijízó kī, "Ní 'ê tā lârâkô tû drí â'dízó rī 'bá yî, tā â'dálé kī, ptj Ôvârî âjô nî n ūrú lés."

² Gõ'dá Yésū drí t-dr lgz drly ng gly drí r'á ndrl r 'bá r'á dll lmb s r 'bá y ts k, "Oz t 'e n'á fl r, v lf lk tr lk kk r'á n'á ngbngb."

³ Oz g'd n ndr 'bu lf â'd tr mkk r'á cn'o r, n'á t'á tll k n'á r, z'âb 'e'á 'dl. N'á r'á lmb ng gly r 'b'á r'á 'll'á r'á y k ndrl n'á dr t'á fl'á l'á dz. G'd lmb ky'á n'á 'b'á y k gl'á â'd 'b'á t'á má'á dr r'á 'e'á r'á r'á n'á, n'á ic'á k'á t'á fl'á l'á dl."

⁴ Ojl ky'á n'á 'b'á y k'á n'á r'á ojl nj'á. Gly r'á Ôvâr'á k'á. Gly r'á r'á 'má'á ijl'á lmb t'á lârk'á t'á dr'á 'dz'á r'á 'b'á y k'á 'e'á l'á dr'á ndrl'á n'á t'á y? T'á lârk'á gl'á gly'á dr'á 'e'á ndrl'á má'á s'á r'á â'd 'b'á c'á oz'á t'á lârk'á gl'á Ôvâr'á dr'á 'e'á t'á ng'á 'b'á Yn'á dr'á kt'á r'á 'd."* N'ng'á s'á, Yésū dr'á ngz'á gly'á âyl'á n'z'á vl'á.

*T'á Yésū dr'á lf'á lmb'á fz'á lj'á 'b'á íyk'á dr'á t'á mb'á ny'á Prs'á y'á k'á Sds'á y'á b'á r'á t'á r'á
(Mrk 8.14-21)*

⁵ N'ng'á s'á r'á, Yésū y'á dr'á mbz'á lj'á 'b'á íyk'á 'd'á 'b'á y'á b'á 'að'á l'á dr'á lmv'á ândr'á 'd'á k'á z'á l'á r'á. G'd gly'á mb'á b'á lmv'á 'd'á dr'á l'á r'á, lj'á 'b'á

* **16:3 16.3** Úl'á d'á t'á fl'á k'á, dr'á 'b'á ng'á Yd'á y'á k'á 'd'á 'b'á y'á n'á y'á Ys'á k'á 'dy'á p'á 'b'á r'á. * **16:4 16.4** T'á Yésū k'á oz'á Yn'á kt'á r'á 'd'á n'á, Yn'á r'á b'á ky'á n'á g'd'á 'b'á dr'á gl'á r'á l'á dz'á l'á dr'á l'á r'á, g'd'á kp'á t'á Ys'á â'd'á 'e'á rl'á 'b'á 'að'á ky'á n'á. N'z'á b'á k'á pt'á 1-2.

gólâkâ 'dī 'bá yî drí vō lâ ûsúzó kī, āmbâtâ tâ jâ trá ūyî drîjî sî trôlé kpââ ūyí bê.

6 Gõ'dá Yésû drí lîfî lõmbâ fêzó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí kî, "Ānî lîfî õmbâ ãnî rú  kú P r s  yí kâ S d s  yí b  r  t s ."

7 Gõ'dá lâjó'bá Yésû kâ 'dî 'bá yî âr  ūyî úl  g l k  'dî b  r , t  íf  l  f  g l y  dr  d d  k . G d  dr l y  ng z r '  t  ât l  ūy  l f l  ' s  k , "Y s  ât  úl  ūt '  t l  âm b t  t  dr  j z  ãm  dr  s  ât r l  kp â ãm  b  r  dr  s  y ?"

8 G d  Y s  n  t  g l y  dr  r '   s l  'd  b  r , dr l  g z r  t  ât l  k , "N  r  âm b t  ãn  dr  ' '  ny l  r  t  l   s l   d  t s  y ? T  l l  ãn k  m  '  r  r '  c  f ny w  ūt   d  t s  y ?"

9 T  g l â m  dr  ng  ny ny  f z   b  k t -n j  dr  ny l  âm b t  n j  s  r , t  l  f  ãn  dr  k  y ? G d  ng  ny ny   m b k  l k  'b  ãn  dr  u 'd l   b l  d u d  ūv  ' s  r  t s  y ? T  'd  âg  ãn  dr  k  y ?"

10 G d  n   s  dr  t  m  dr  ng  ny ny  f z   b  k t -s  dr  âm b t  n j -dr -l -r  s  r  t  l , ng  ny ny   m b k  l k  'b  r  n  u 'd  ūb l  ūv  ' s  d u d  t s  y ?"

11 N  r  t   s l  k '  n  r , m  r  dr -mb l  s l  ãn  l f  ng  ny ny  t s  r   d  t s  y ? M  r  k  t  ng  ny ny  k  t  l  ât l  ãn  dr , ãn  l f  õmb  ãn  r   k  P r s  y  k  S d s  y  b  r  t s ."

12 N ng  s , úl  Y s  k  'd  t  íf  l  dr  g z r  f l  lâj ' b  g l k  'd  'b  y  dr  d d . G l y  n  tr  k  n  r , Y s  r  k  l f  l o b  f l  ūy  dr  'd   k  g l  r z  ãm b t  'b l  r  t s . G l â r  l f  l o b 

fēlé ūyî drí 'dī tā īmbâ ányâ Pārúsï yí kâ Sādúsï
yí bē gólâ îcâ 'bá tā ȳsū ȳjílā kâ ȳzälé rî tāsī.

*Tā Pétērō drí Yésū rî â'dázó 'dýyî pā 'bá ró rî
(Márākō 8.27-9.1; Lúkā 9.18-27)*

¹³ Gō'dá nīngá sī, Yésū yí drí nīzó lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí bē cālé vō gólâ ányî jārībä zilí Sēsāréyä Fílípí rú rî 'álâ. Gō'dá gólîyî câ bê tólâ rî, Yésū drí lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí ȳjízó kī, "Mâ gólâ ájólé ûrú lésī nō, ȳjílā ȳsū ūyî tā bê ámâ tāsī rî, gólîyî kī nī rî, mâ ȳ'dî ȳ'dî yâ?"

¹⁴ Gō'dá drilîyî tā-drî lôgôzó Yésū drí kī, "ȳjílā ȳzâ 'bá yí ȳsū ūyíkâ kī nī rî, ní ȳ'dô Yōwánî bâbâtízî 'e 'bá ró gólâ drâ 'bá trá rî ȳ'dî. Gō'dá ȳjílā ȳzâ 'bá yí ȳsū ūyíkâ kī nī rî, ní ȳ'dô tā ȳngû 'bá Ælîyä gólâ â'dô 'bá bê ȣkû ró gō'dá 'e 'bá âgôlé ȳngó nō 'á rî ȳ'dî. Gō'dá ȳzâ 'bá yí ȳsū ūyíkâ kī nī rî, ní ȳ'dô tā ȳngû 'bá Yérémíyâ â'dô 'bá kpá bê ȣkû ró rî ȳ'dî. Gō'dá ȳzâ 'bá yí ȳsū ūyíkâ tā kī nī rî, ngâtá ní ȳ'dô 'bâ'á ȣlô tā ȳngû 'bá ȣzí yí lâfâlé sī rî ȳ'dî yâ rî."

¹⁵ Nīngá sī, Yésū drí gôzó tā ȳjílí lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí tî kī nī rî, "Ãnî nyâányâ nī ȳsû ȣníkâ bê rî, mâ ȳ'dî ȳ'dî yâ?"

¹⁶ Gō'dá Sîmónâ Pétêrō drí ngâzó tā-drî lôgôlê kī, "Nî rî 'dîyî pâ 'bá gólâ ájólé ûrú lésî rî ȳ'dî, nî Ôvârî gólâ lêdrê-lêdrê ró rî mvá lâ ȳ'dî."

¹⁷ Ȣtí rî, Yésû drí tā-drî lôgôzó Pétêrō drí kī nī rî, "Sîmónâ Yónâ rî mvá, Ôvârî fë ȣrê tā nînî kâ trá ní drí. Úlî 'dî ámâ átâ gólâ ûrú 'álâ rî â'dâ nî ní drí."

18 Gõ'dá Yésū drí tā âtázó Pétērō drí tā 'bā'bā ró kī nī rī, "Nî Pétērō, má âtâ tā ní drí, nî rī'á õzō kúní kâtí. Má â'dô kânísä ámákâ 'dī'á kúní nō dr̄j̄. Gõ'dá mbârâkã õdrã kâ ícá kô kânísä 'dî pélé.*

19 Tā 'dî tâsī rī, má â'dô drí-âcê vō ûrú 'álâ rī kâ fē'á ní drí. Õzō ní õlôgâ tā ãzâ trá dó â'dólé ïnyákú dr̄j̄ nõngá rī, 'dī'í rī tā â'dálé kī, Ôvârî lôgâ tā 'dî kpá trá dó ûrú 'álâ. Gõ'dá õzō ní õlē tā-dr̄j̄ trá tā drí rû 'ezó ïnyákú dr̄j̄ nõngá rī, 'dī'í rī tā â'dálé kī, Ôvârî lē tā 'dî kpá trá drílâ rû 'ezó ûrú 'álâ."

20 Nïngá sī, Yésū drí ngâzó drí-mbílí sôlé lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî lîfí kī nī rī, gólîyî ââ'dâ ïyî tā kô õjílã ãzâkâ drí kī, yí â'dô 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí âjólé ûrú lésî rî ūdî.

Tā Yésū drí õdrã íyíkâ tā lâ â'dázó lâjó'bá íyíkâ rî 'bá yî drí rî

21 Gõ'dá tā 'dî 'bá yî vósî rī, Yésū drí îtõzó tā gólîyî 'ê 'bá rû 'êlé yí drí rî ngîlî ngbâlî-ngbâlî lâjó'bá íyíkâ rî 'bá yî drí. Gólâ kī, "Ícâ trá má drí nîzó Yerôsâlémâ 'álâ. Tólâ má â'dô lâñõ ûsú'á rõô dr̄j̄-'bá ángí Yûdâ yí kâ rî 'bá yî gõ'dá gólîyî sîsî-lésî rî 'bá yî drîgâ sî, gõ'dá kpá gólîyî lâ'bí ìmbá 'bá ró rî 'bá yî bê. Áâ'dô ámâ fû'á. Gõ'dá kâyî nâ sî, má â'dô lîdrí'á õdrã 'ásî."

* **16:18 16.18 Pétêrō** Rú 'dî tâ ífí lâ kī nî rî, " 'kúní'""". Gólâ â'dô 'bâ'á dr̄j̄-'bá kânísä kâ ró. Úlí mbârâkã õdrã kâ tâsî 'dî 'bá yî, tâ ífí lâ kī, mbârâkã Sâtánâ kâ ícá kô krîstõ 'bá yî 'bâlê ndrî tâ lêlë ïyíkâ Yésû 'á rî âyélé kânísä drí drâzó.

22 Gõ'dá Pétērō ârî úlí Yésū drí âtálé 'dī bê rî, drilâ Yésū rî drí rüzó sëlé gbíyá gärä drïj ãzí-ãzí lâ yî rú sî. Gõ'dá drilâ tã lôgõzó Yésū drïj kî nî rî, "Kúmú, tã 'dî 'bá yî õ'é rû kô ní drí, Ôvârî õpâ nî tã 'dî 'bá yî 'ásî."

23 Gõ'dá Yésū drí rû jazó tã âtálé Pétērō drí âmbâ-âmbâ ró kî, "Pétērō, ní âyê mâ tã ̄sū áníkâ Sâtánâ kâ 'dî 'ásî. Látî Ôvârî drí 'bälé trá má drí rî, ní lê â'bälâ ã'dô tâsî yâ? Tã ̄sū áníkâ 'dî rî'á tã ̄sū ánî nyâányâ kâ 'î, 'dî'â'dô kô tã ̄sû tândí Ôvârî kâ rî ̄'dî."

24 Gõ'dá Yésū drí tã âtázó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí kî, "Nî ârî drë, ̄ozõ ̄ojílã ãzâ ãlë trá 'dëlé má vósî tã ârî 'bá ámákâ ró rî, gólâ âyê tã gólâ drí lëlé íyî nyâányâ drí rî 'bá yî, gõ'dá gólâ ã'dô njââ fê lâlî-lâlî íyíkâ njílî, ânîzó 'dëlé má vósî tã ârî 'bá ámákâ ró.

25 Nî ndrê drë, ̄ozõ ̄ojílã ãzâ ãlë trá íyî nyâányâ pâlé ̄drä 'ásî ámâ gägä dó rî sî rî, gólâ ̄icá kô lédrë-lédrë ̄ädükü ãkó rî ûsúlî. Gõ'dá ̄ojílã gólâ íyî nyâányâ fê 'bá rû ̄izâlé gõ'dá kpá drâlé ámâ tâsî rî, gólâ â'dô lédrë-lédrë ̄ädükü ãkó rî ûsú'á.

26 Â'dô â'dó'á ángô tí ̄ozõ ̄ojílã ã'dô cù ngá-dri ãmbá ãngó nõ 'á nõ bê ndrî rî, gõ'dá ̄ozõ gólâ ̄yví látî lédrë-lédrë ̄ädükü ãkó rî kâ trá rî yâ? Ìtí rî, gólâ â'dô ̄icá'á ngá ãzâ gîlî lédrë-lédrë ̄ädükü ãkó rî vò lâ lôgõzó yâ?

27 Tã 'dî tâsî rî, mâ gólâ âjólé ûrú lésî nô â'dô 'e'á âgõlé kpá ó'dí mbârâkâ ámâ átâ kâ bê gõ'dá kpá mälâyíkâ ámákâ yî bê. Gõ'dá má â'dô 'e'á tã-vó ̄ojílã ndrî kâ kîlî â'dô tã gólîyî drí 'élé rî vó ró.

28 Má âtâ ãnî drí nõ tã pãtñi ró, ãnî gólïyî â'dó 'bá ngebâângbânõ nõngá nõ 'bá yî lãfálé sî rî, õjilâ ãzâ 'bá yî icá kô drälé cälé bûúú kâyî gólïyî drí 'ezó ámâ ndrêlé âgôrë 'á rîlí kúmú ángí ró ãngó nõ drîlî rî tú."

17

*Tâ Yésü rî rú'bá drí rû jãzó â'dólé lâgû-lâgû ró
rî*

(Márâkõ 9.2-13; Lükâ 9.28-36)

1 Gõ'dá kâyî njî-kázíyá vósî rî, Yésü drí Yâkóbâ yî drîzó âdrúpî lâ Yôwánî bê, gõ'dá kpá Pétérõ bê nizó mbälé úní ãzâ drî lâ 'á rîlí cé gólïyí bê iyî drîlî sî tólâ.

2 Gõ'dá Yésü õtirî 'bââ lâjó'bá iyíkâ 'dî 'bá yî bê úní 'dî drî 'á tólâ rî, nyîi ró, Yésü rî lârâkô drí rû jãzó â'dólé lâgû-lâgû ró, nîlî lâ drí gõzó lâgûlî kã'dâ-kã'dâ õzõ ïtû kâtí. Gõ'dá itá gólâkâ drí rû jãzó kpá â'dólé lâgû-lâgû ró rôô õzõ ngá i'í kâtí.

3 Gõ'dá nyîi ró, Músä yî drí âgázó Êlîyâ bê gólïyî ândrá, rî'á ïyî úlî âtálé Yésü bê.

4 Nîngá sî, Pétérõ drí ngazó tã âtálé Yésü drí kî nî rî, "Kúmú, rî'á tã tãndí 'î ámâ drí â'dózó ãní bê nõngá. Õzõ ní õlë rî, má â'dô gûgû gâ'á nõngá nâ, âlô ní drí, âlô Músä drí, gõ'dá âlô Êlîyâ drí."

5 Gõ'dá Pétérõ õtirî 'bââ drê zââ rî'á úlî âtâ'á rî, 'wââ ró, mbârâsâsâ mvêêmvê drí ânizó ûrú lési ânî'á gólïyî rú'bá lîmólé. Gõ'dá gbórókõ drí â'uzó úlî âtâ-âtâ bê mbârâsâsâ 'dî 'ásî kî, "Nôô ámâ mvá gólâ má drí lêlé rôô rî ï'dî. Nî ârî tã gólâkâ."

⁶ Ítí rî, lâjó'bá Yésü kâ nâ 'dî 'bá yî ârî ȫyî úlî 'dî bê rî, gólîyî drí â'dózó ȫrî ró, gõ'dá drílîyî ngãzó 'dêlé ȫyî lîfî âkólé vûdrí ȫnyákú dríi.

⁷ Gõ'dá Yésū drí ânizó drí dõlé gólyí rú, gõ'dá drilâ ngãzó tã âtálé gólyí drí kĩ nĩ rî, "Nĩ 'ê ūrĩ kô'dáwá. Nĩ ngâ ûrû!"

⁸ Gõ'dá góliyî õtíří ūyî drři īngá vō ndrělé rî, góliyî ndrê gbô cé Yésû ū'dî élê.

⁹ Nîngá sī rî, Yésū yî õtírî 'bââ árî'á únî drî lésî rî, gólâ drí ngãzó tâ âtálé ngbáli-rgbáli lâjó'bá iyíkâ nâ 'dî 'bá yî drí kî nî rî, "Tâ lârâkô gólâ ãnî drí ndrêlé 'dî, nî âtâ tâ lâ kô õjilâ ãzákâ drí ãlôwálâ cälé bûú ū kâyî gólâ mâ gólâ âjólé ûrú lési rî drí 'ẽzó lîdrilí õdrâ 'ásî rî tú."

¹⁰ Gõ'dá lãjó'bá gólâkâ 'dí 'bá yí drí gólâ rí ijízó kí, "Tálâ ã'dô 'í lã'bí ìmbá 'bá rí 'bá yí drí tã âtázó kí ní rí, rí'á ícâ-ícâ ró Êlýä drí âgõzó zälô sisí ãngó 'á nõngá 'díyí pã 'bá drí gõzó âcálé yã?"*

¹¹ Gô'dá Yésū drí tā-drī lōgōzó kī nī rī, "Úlí gólīyī drí âtálé 'dī rī'á tā mbī 'ī. Rī'á ïcā-ïcā rō Êlīyā drí âcázó sísí láfī êdélé njāâ 'dīyī pā 'bá drí ânīzó 'álâ sī.

¹² Gõ'dá má âtá ãnî drí kĩ, Ëlýä âcâ trá nõngá. Gõ'dá drí-'bá Yúdä yí kâ 'dî 'bá yî nÿí ïyî gólâ kô. Gõ'dá gólÿi lô'ê gólâ rí lârâkô trá õnjí ró, õzõ gólÿi drí lélé rí kâtí. Gõ'dá kpá rí'á ïtí, mâ gólâ âjólé ûrú lésí rí, gólÿi â'dô 'e'á lânjõ félé má drí rôô."

¹³ Ìtí rî, lâjó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî ârî ìyî úlí Yésü
drí âtálé 'dî bê rî, úlí Ëlîyä rî tâsî 'dî tâ ífí lâ drí

* **17:10 17.10** Úlí Řlívā rí tāsī 'dī, ííqī trá Mälákī 4.5 'á.

gõzó fílí gólīyî dr̄jî dódó. Gõ'dá gólīyî drí n̄izó lâ kĩ, Yésū õrî 'dî tâ Yōwánî bãbâtízî 'ẽ 'bá ró rî kâ tâ lâ âtálé ï'dî ïyî drí 'dî.

Tâ Yésū drí líndrí õnjí tibê lâjó'bá gólâkâ rî 'bá yî drí icálé drôlâ kô rî drôzó ágámvá ãzâ 'ásî rî (Márakô 9.14-29; Lükä 9.37-43)

¹⁴ Gõ'dá Yésū yî ácâ ïyî bê únî 'dî pálé lâ 'á lâjó'bá íyíkâ nâ 'dî 'bá yî bê rî, gólīyî drí õ'bí dûû ūsúzó, rî'á ïyî gólīyî tê'á. Nïngá sî, ãgô ãzâ drí ânizó nî'á 'ã'î fílí Yésū ândrá.

¹⁵ Gõ'dá gólâ drí ngázó tâ âtálé Yésû drí kĩ, "Kúmú, ámâ mvá ãgô ró rî rî'á cù líndrí õnjí tibê rî 'bá gólâ rî 'êlé õnjí ró rî bê. Líndrí õnjí 'dî rî gólâ rî âsélé âsê. Kâyî ãzâ 'bá yî sî rî, líndrí õnjí 'dî rî gólâ rî vûlî lâsí 'á, gõ'dá kâyî ãzâ 'bá yî sî rî, rî gólâ rî vûlî lîmvû 'á. Ní ndré gólâ rî ïzâ! Ní pâ gólâ!"

¹⁶ Má âjî gólâ bê lâjó'bá ánikâ rî 'bá yî ngálâ rî, gõ'dá gólīyî icá kô gólâ rî êdélé."

¹⁷ Gõ'dá Yésû ârî úlî ãgô 'dî drí âtálé 'dî bê rî, drílâ ngázó tâ âtálé kĩ, "Ãnî õjîlâ kâyî nõ 'bá yî kâ nõ, ãnî rî'á tâ lêlë ãkó Ôvârî 'á. Tâ ïsû ãníkâ rî'á ányâ ró. Má â'dô 'ẽ'á rîlî ãní bê ïtí 'dî bûúú ángô tú yâ? Má â'dô fîlî ãtû'á rîzó ãní bê ïtí 'dî bûúú ángô tú yâ? Áâjî mvá líndrí õnjí bê 'dî má ngáá nõlé."

¹⁸ Gõ'dá áâjî mvá 'dî bê Yésû ngálâ rî, gólâ drí tâ 'bâzó drí-ãcê sî líndrí õnjí 'dî drí kĩ, "Ní âfô!" Gõ'dá kôrô líndrí õnjí 'dî drí âfôzó vólé. Ïtí rî, kôrô mvá 'dî drí rû êdézó ïtú-pá ãlô-ãlô 'dî sî.

¹⁹ Gõ'dá tâ rî 'dî vósî rî, lâjó'bá Yésû kâ 'dî 'bá yî drí ngázó nî'á Yésû rî ïjílî gólīyî drí 'bârë ïyî

dr̄iñ sī rī 'á. Gólīyī kī, "Mā ìcá kō líndrí ñnjí 'dī dr̄olé ágámvä 'dī 'ásī ã'dō tāsī yā?"

²⁰ Gõ'dá Yésū drí tā-dr̄i lôgõzó dr̄ilīyī kī, "Nī ìcá kō líndrí ñnjí 'dī dr̄olé, tālā tā lēlē ãníkâ Ôvârī 'á rī rī'á cé fínyawá ītí. Má âtâ ãní drí tā pãt̄jī rō, tí nī ñoró 'bātā tā lēlē bē Ôvârī 'á cé fínyawá õzõ ánu ífī rī kâtí rī, nī â'dō ìcá'á cù tā âtálé únì nō drí kī, gólâ eësê rû vō íyíkâ 'dī 'ásī rī, únì 'dī â'dō rû eës'á. Ngá ãzâ ìcá kō ãní ndélé."

²¹ (Gõ'dá Yésū drí tā âtázó kī, "Líndrí ñnjí lârâkô bē ītí 'dī ìcá kō âfõlé, õzõ nī õ'bî tû kō rîzó râtâa 'ëlé Ôvârī drí tā lâ tāsī rī.")*

*Tā Yésū drí iyí õdrā tā âtázó kpá ó'dí rī
(Márâkõ 9.30-32; Lükä 9.43-45)*

²² Yésū yî âgõ bē lâjó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí bē âcálé 'bâdr̄i Gâlîlâyâ kâ 'á rī, kâyî ãzâ sī, gólâ drí ngãzó tā âtálé gólīyī drí kī, "Â'a'dô trá 'e'á mâ gólâ âjólé ûrú lési rī dr̄i-bâ lâ félé õjílâ drígâ.

²³ Ìtí rī, áâ'dô ámâ fû'á. Gõ'dá kpálé ītí rī, kâyî nâ sī, má â'dô lîdr̄i 'á õdrâ 'ásî." Gõ'dá lâjó'bá gólâkâ 'dī 'bá yí ârî ïyí úlî gólâ drí âtálé 'dī bê rī, gólīyī drí gõzó â'dolé ïzâ rô rôô.

*Tā Yésū drí tā âtázó tā bélé-bélé fefé kâ jó ángí
Ôvârī kâ 'á rī*

tāsī rī

²⁴ Gõ'dá nîngá sī, Yésū yî drí nîzó lâjó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí bê cälé jârîbâ Kâpêrânómâ kâ rī 'álâ. Tólâ rī, bélé-bélé û'dú 'bá gólīyī rī 'bá bélé-bélé û'dûlî jó ángí Ôvârī kâ 'á rī ãzâ 'bá yî drí ânîzó

* **17:21 17.21** Sísí rī, úlî vérësî 21 kâ nō 'bá yî iïgïi kô.

ĩyî Pétērō rî ịjílî kî, "Tâ ìmbá 'bá ãníkâ, Yésü rî bê bélé-bélé rî'á félâ jó ángí Ôvârî kâ 'á rî félé yã?"*

25 Gõ'dá Pétērō drí tâ-drî lôgõzó gólîyî drí kî nî rî, "Ãwô, gólâ rî bê félâ."

Nîngá sî, Pétērō drí ngäzó gölé 'bâ 'álâ, nî'á tâ 'dî âtálé Yésü drí. Drë ãkpákâ'dâ Pétērō îtôo drë tâ 'dî ngîlî sísí Yésü drí kô rî, kôrô Yésü drí Pétērō rî ijízó kî, "Símónâ, ní â'dâ drë tâ ịsû áníkâ tâ bélé-bélé fë kâ tâsî rî má drí. Tâ ịsû áníkâ 'á rî, ɔzõ kúmú 'b  drî kâ rî 'bá yî   l   trá bélé-bélé   d  lî rî, gólîyî rî   d  lâ   dî yî dr  g   sî yã? Gólîyî rî   d  lâ ãkp   mvá   kâ rî 'bá yî dr  g   sî ng  t   õj  l     z   'bá yî dr  g   sî yã?"

26 Gõ'dá Pétērō drí tâ-drî lôgõzó kî nî rî, "  j  l     z   'bá yî rî   yî nî f  l  ." Gõ'dá Yésü drí tâ âtázó kî, "D  i rî'á mb  .   t   rî,   c   kô mvá kúmú 'dî 'bá yî kâ drí bélé-bélé f  z  ."

27 Gõ'dá   t   rî, m   'bâ bélé-bélé   d   'b   'dî 'b   yî kô â'd  l     w   r     m   b  . Ní ng   n  l     b   'b  l   l  mv     ndr   'álâ.   z   ní     s     b   dr  -k  k   tr   rî, ní n  j     b   rî 'dî s  -'b  l   l  . Ní â'd     d     d     s   'b  l   l   'dî 'á, g  d   ní tr   r     d     d   rî 'dî nî'á f  l   b  l  -b  l     d   'b   'dî 'b   yî dr     m     mb   g  z   ní b  ." G  d   P  t  r   drí tâ 'dî '  z   té   z   Y  s   drí ât  l   'd   k  t  .   t   rî, dr  l     d     s  z  , dr  l   n  z     j  l   b  l  -b  l     d   'b   'dî 'b   yî dr     y     mb   g  z   Y  s   b  .

* **17:24 17.24**   j  l   Y  d     y   kâ   g   r   rî 'b   yî rî   y   rî'á   d     s   l  s     y   r   kâ rî kâ f  l   ndr   v  s   c   j   ángí Ôvârî kâ 'á. * **17:26** **17.26**   l   Y  s   kâ 'dî 'b   yî, tâ íf   l   k  ,   c   kô Y  s   Ôvârî rî mv   r   dr   b  l  -b  l   f  z   j   ángí Ôvârî kâ 'á.

18

*Tā Yésū drí âtálé tā â'dô-â'dô kâ ãmbá ró
Ôvârī rî lîfî drî 'á rî tâsî rî
(Márâkô 9.33-37; Lúkâ 9.46-48)*

¹ Gõ'dá nîngá sî rî, lâjó'bá Yésû kâ rî 'bá yî drí ânîzó Ȭyî tâ ijílî gólâ tý kî nî rî, "Ojílâ gólîyî rî 'bá kumû Ôvârî kâ zêlé rî 'bá yî lâfâlé sî rî, ojílâ gólâ ãmbâ gólâkâ drí lâvûlî gârâ Ȭazí-Ȭazí drîjî sî rî íyíkâ 'a'dî Ȭ'âdî yâ?"

² Gõ'dá Yésû ârî bê tâ ijî lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî kâ 'dî rî, gólâ drí mvá fínyâwá Ȭazâ Ȭázîzó 'bâlé âdrélé lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî ândrá.

³ Gõ'dá Yésû drí gõzó tâ âtálé drílîyî kî, "Má âtâ Ȭanî drí tâ pâtî ró, Ȭozô nî Ȭolôgô Ȭanî nyâányâ kô â'dólé Ȭozô mvá fínyâwá nõ kâtí rî, nî Ȭicá kô câlé Ȭangó Ôvârî kâ võ Ȭurú 'álâ rî 'á.

⁴ Tâ 'dî tâsî rî, ojílâ gólâ ãmbâ lâ drí â'dólé gârâ Ȭojílâ rî 'bá kumû Ôvârî kâ zêlé rî 'bá yî lâfâlé sî rî, rî'â Ȭojílâ gólâ tibê Ȭyî nyâányâ lôgô 'bá áyâbâlâ ró Ȭozô mvá fínyâwá nõ kâtí rî Ȭ'dî.

⁵ Gõ'dá Ȭozô Ȭojílâ Ȭazâ Ȭlâgû gbô cé mvá fínyâwá nõtí nõ Ȭ'dî tâ lêlê gólâkâ má 'á rî tâsî rî, ojílâ rî 'dî lâgû kpá mâ Ȭ'dî."

*Ngá gólîyî rî 'bá Ȭojílâ 'bâlé tâ Ȭonjí 'ělé rî 'bá yî
(Márâkô 9.42-48; Lúkâ 17.1-2)*

⁶ Gõ'dá Yésû drí kpá tâ Ȭatázó tâ Ȭojílâ Ȭazí âdô-âdô kâ tâsî. Gólâ kî, "Ozô Ȭojílâ Ȭazâ Ȭâdô Ȭojílâ gólîyî â'dó 'bá tâ lêlê bê Ȭozô 'dîyimvá fínyâwá kâtí rî trá, Ȭdô ró bê drílîyî tâ lêlê Ȭyíkâ má 'á rî áyézó rî, lâñô gólâ Ôvârî drí 'e'á fêlâ Ȭojílâ rî 'dî drí rî â'dô 'e'á 'bâlé Ȭonjí têtë ró lâvûlî gârâ lâñô

õjílā gólâ kúní úngû külütütû rî ômbézó ômbê lâ 'á trôlé vûlí gálí 'á drâlé vólé rî kâ drÿü sî.

7 Gõ'dá kpá ïtí, lânjõ bê rî'á âmbá õjílā ângó nõ kâ rî 'bá yî drí, tâlâ ngá gólîyî rî 'bá õjílā âdólé tâ õnjí 'êlé rî 'bá yî bê dûû. Ngá 'dî 'bá yî â'dô rî'á rû 'êlé zââ ïtí. Gõ'dá gólîyî rî 'bá õjílā âzí âdólé 'dî 'bá yî, lânjõ gólâ Ôvârî drí 'ë'á félâ gólîyî drí rî â'dô 'ë'á 'bâlé õnjí têtë ró.

8 “Gõ'dá nî âzâ õzõ ánî drí ngâtá ánî pá õrî nî ánî 'bâlé tâ õnjí 'êlé rî, ní gâ ánî drí rî 'dî njiyá vólé ngâtá ánî pá 'dî vólé. Rî'á tândí ró ní drí cãzó võ ûrú 'álâ rî 'á cé drí bê ãlô ngâtá pá bê ãlô, ní drí cãzó drí bê rî ngâtá pá bê rî, nî'á vêlé lâsí gólâ Ôvârî drí êdélé Sâtánâ yî drí rî 'á rî drÿü sî.

9 Gõ'dá õzõ ánî lîfî õ'bâ nî nî tâ õnjí 'êlé rî, ní ângî gólâ vólé. Rî'á tândí ró ní drí cãzó ûrú 'álâ võ lédrê-lédrê  dûkû  kó rî kâ 'á cé lîfî bê ãlô, ní drí cãzó lîfî bê rî, nî'á vêlé lâsí gólâ Ôvârî drí êdélé Sâtánâ yî drí rî 'á rî drÿü sî.”

*Tâ Yésû drí í'dígówá âtázó kábîlîkî gólâ  vî 'bá
trâ rî tâsî rî
(Lükä 15.3-7)*

10 Gõ'dá nîngá sî, Yésû drí tâ âtázó lâjó 'bá íyíkâ rî 'bá yî drí kî nî rî, “Nî ndrê õjílâ gólîyî rî 'bá 'délé má vósî õzõ 'dîyîmvá kâtí rî 'bá yî kô õzõ ngá tâkó kâtí. Má âtâ ãnî drí, tâ lâ yî lâzê rôô Ôvârî rú. ïtí rî, mälâyíkâ gólîyî rî 'bá gólîyî vó ndrêlé rî 'bá yî bê ámâ átâ ûrú 'álâ rî ândrá gólîyî tâ â'dâlé gólâ drí.

11 (Nī ndrē drē, mâ rî gógó ânī 'bá ûrú lésī nô, Ôvârî âjô mâ ãngó nō 'á nō õjilă gólîyî ăvî 'bá trá rî 'bá yî lôndâlê, tâlâ má pâ ró gólîyî bê.)*

12 "Dõvó nî ïsû drē tâ kápîlîkî lôkî 'bá kâ. Ōzõ gólâ ã'dô kápîlîkî íyíkâ bê nyâ'dî-njî rî, gõ'dá õzõ kápîlîkî ãlô kápîlîkî gólâkâ 'dî 'bá yî lâfâlé 'ásî ăvî trá rî, gólâ â'dô ã'dô 'e'á ī'dî yã? Gólâ â'dô kápîlîkî lâkî 'bá nyâ'dî-sû-drî-lâ-gâ-mûdrî-drî-lâ-gâ-njî-drî-lâ-sû 'dî 'bá yî âyé'á ngá nyârê 'á lütú pálé nîngá, gõzó nîlî gólâ ãlô ăvî 'bá trá rî lôndâlê.

13 Má âtâ ãnî drí tâ pâtî ró, õzõ gólâ ūûsû kápîlîkî íyíkâ ãlô ăvî 'bá 'dî trá rî, gólâ â'dô 'bâ'á ăyíkõ ró rôô lâvûlî gârã ăyíkõ gólâ drí â'dozó ī'dí bê lâ kápîlîkî gólâkâ nyâ'dî-sû-drî-lâ-gâ-mûdrî-drî-lâ-gâ-njî-drî-lâ-sû ăvî 'bá kô 'dî 'bá yî tâsî rî drîñ sî.

14 Gõ'dá kpá rî'á ïtí, ãnî átâ ûrú 'álâ rî l  é õjilă gólîyî rî 'bá 'd  lé má v  sî õzõ 'd  yimv     nyíkõ k  tî nō 'bá yî ãlô rî drí ăvîlî kô'd  w   l  tî íyíkâ 'ásî."

Tâ Y  s   drí îmb  l   tâ lâf  l     d  -  d   kâ õjilă gólâ tâ ãnjî 'e 'b   tr   õjilă   zî drí rî tâsî rî

15 Gõ'dá Y  s   drí kp   tâ îmbázó l  j  'b   íyíkâ rî 'b   y   drí k   n   rî, "Nî   z  , õzõ tâ l   'b     z     z     'ê tâ ãnjî tr   n   drí rî, n   n   gólâ ng  l   n  'á tâ ãnjî gólâkâ 'dî â'd  l   g  l   dr  . Nî 'ê tâ rî 'dî cé r   ãnî lâf  l   'ásî g  l   b  . Ōzõ g  lâ   r  t   tâ   n  kâ tr   rî, n   p   g  l   tr   tâ ãnjî g  l  kâ 'dî ây  l  .

* **18:11 18.11** Úlí gólîyî v  r  s   11 'á 'dî i  g  i k   t   i  g   Mătăy   kâ   z   'b   y   'á.

16 Gõ'dá õzõ õjílã rî 'dî õgâ vólé trá dó tã áníkâ ârílí rî, ní dr̄i õjílã ãzâ ãlô ngãtâ r̄i yã rî nñzó kpá ó'dí õjílã 'dî ngálâ, tãlâ áãâtâ ró tã 'dî bê õjílã 'dî 'bá yî lîfî dr̄i lâ 'á, tãlâ tã ndr̄i ãnî drí âtálé gólâ bê rî, õjílã 'dî 'bá yî ãârî ró ïyî bê dódó.

17 Gõ'dá õzõ õjílã rî 'dî õgâ vólé kpá trá dó tã õjílã 'dî 'bá yí kâ ârílí rî, nñ âtâ tã lâ õjílã kãñísã kâ drí. Gõ'dá õzõ gólâ õgâ vólé kpá trá dó tã õjílã kãñísã kâ kâ ârílí rî, nñ 'ê gólâ õzõ õjílã tã lê 'bá Ôvârí 'á kô rî kâtí, gõ'dá kpá tã õnjí 'bá ró õzõ bélé-bélé û'dú 'bá gólîyî rî 'bá ãdî nyâlé rî kâtí.

18 "Má âtâ ãnî drí tã pâtñi ró, õzõ nñ õgã tã ãzâ trá dó rû 'élé ãngó nõ 'á nõngá rî, 'dîi kpá tã gólâ Ôvârí drí gälé trá dó rû 'élé ûrú 'álâ rî ï'dî. Gõ'dá õzõ nñ ãâyê tã ãzâ trá rû 'élé ãngó nõ 'á nõngá rî, 'dîi kpá tã gólâ Ôvârí drí âyélé trá rû 'élé ûrú 'álâ rî ï'dî.

19 Gõ'dá má âtâ kpá ãnî drí nõtí, õzõ õjílã r̄i õlê ïyî tã-dr̄i trá ngá ãzâ 'ezó ãngó nõ 'á nõngá rî, nñ 'ê râtáã Ôvârí ãmâ átâ ûrú 'álâ rî drí ngá rî 'dî tâsî. Gólâ â'dô ngá rî 'dî 'ë'á ãnî drí.

20 Ítí rî, õzõ õjílã ëê'bê ïyî rû trá r̄i ngãtâ nâ võ ãlô 'á ãmâ rú sî rî, má â'dô â'dó'á gólîyî lâfâlé 'á."

Tã Yésü drí lôgõlé Pétérõ drí tã tã õnjí õjílã ãzí kâ ãyê-âyê kâ

tâsî rî

21 Gõ'dá nñngá sî rî, Pétérõ drí ânñzó tã ïjílí Yésü tí kî nñ rî, "Kúmú, õzõ ámâ ãzí-ãzí ãzâ õrî trá zãâ rî'á tã õnjí 'élé má drí ândálé ândálé rî, má ãâyê gólâ tã õnjí gólâkâ 'dî 'bá yî 'ásî ândálâ

tāsī yā? Rī'á tāndí ró má drí gólâ rī âyézó ândâlâ njì-dr̄i-lâ-r̄i yā?"

22 Gõ'dá Yésū drí tā-dr̄i lôgõzó Pétérō drí kī, "É'ē, ní âyê gólâ kō cé ândâlâ njì-dr̄i-lâ-r̄i. Ní âyê gólâ nyâ'dî-nâ-dr̄i-lâ-mûdrí ândâlâ njì-dr̄i-lâ-r̄i."

23 Gõ'dá Yésū drí tā âtázó tā kūmū Ôvârí kâ rī kâ tāsī. Gólâ kī, "Â'dô-â'dô kūmū Ôvârí kâ rī kâ rī rī'á òzõ kúmú ángí ázâ gólâ â'dó 'bá lôsī 'ẽ 'bá íyíkâ bê rī kâtí. Lôsī 'ẽ 'bá gólâkâ 'dī 'bá yî, ázâ 'bá yî trō íyî  dî trá gólâ drígá sī 'ẽ'á lôgõlâ  tí 'á tolâ. Gõ'dá kâyî ázâ sī, gólâ drí lôsī 'ẽ 'bá gólâkâ 'dī 'bá yî  zízó ânîlî  dî íyíkâ 'dī 'bá yî lôgõlé.

24 Ítí rî, lôsī 'ẽ 'bá  lô kúmú 'dī kâ tibê  dî trô 'bá gólâ drígá sī rî  jízó lâ kúmú 'dī ândrá.  dî rî 'dī rī'á  dî  jílâ dñû lôsî ndrô dñû kâ rî kâ 'î.

25 Nîngá sī, lôsī 'ẽ 'bá kúmú 'dī kâ 'dī  câ kô  dî 'dī võ lâ lôgõlé, tâlâ  dî 'dī rī'á  dî  mbá 'î. Tâ 'dî tâsī rî, kúmú 'dî drí tâ 'bâzó óõgî ró gólîyî bê vólé râgîyî ró  kó lâ bê mvá lâ yí bê gõ'dá kpá ngá gólâkâ 'bâ kâ rî yí bê ndrî vólé, gólâ  câ ró bê  dî íyíkâ 'dî võ lâ lôgõlé.

26 "Gõ'dá lôsī 'ẽ 'bá 'dî ârî tâ 'dî bê  tí rî, drilâ 'dózó tâ  sû ró, gõ'dá drilâ ngâzó 'ã'î  lî vüdrí kúmú 'dî ândrá rû lô'bâlé gólâ drí kî, 'Óõ kúmú, ní ndrê ámâ  zâ, ánî 'â  dî má rú. Ní êsê kâyî gbíyá má drí sisí 'álâ, má 'â'dô  dî áníkâ 'dî võ lâ lôndâ'á ânîzó lôgõlâ ndrî ní drí."

27 Gõ'dá lôsī 'ẽ 'bá kúmú 'dî kâ 'dî,  zâ lâ drí gâzó gólâ rú.  tí rî, drilâ  dî 'dî âyézó drilâ, gõ'dá gólâ drí lôsî 'ẽ 'bá gólâkâ 'dî âyézó nîlî dr̄i-bâlâyî ró.

28 “Nīngá sī, lōsī 'ẽ 'bá gólâ âyélé nō drí nīzó ūsúlî ãzí-ãzí lâ ãzâ  d  f ny w  tr  'b  g l  dr g  s  kp  'ẽ'  l g l   t  ' l  r  b .* G d  g l y  ūs  r  b  ãz -ãz  l  'd  b  r , g d  k r  dr l  ng z  'd l   mb  l  r l   ng b  r '   z l . G d  dr l  ng z  t   t l   z - z  l  'd  dr  k , ‘N   f   d  ám k  t b  n  dr  tr l  m  dr g  s  r  ng b  ng b n !’

29 G d  ãz -ãz  l  'd  dr  ng z  ' l  v dr  l s  'ẽ 'b  ãz  l  'd   nd r  r  l ' l  g l  dr  k , ‘Ó   m   z -ãz , n  nd r   m   z ,  n  '   d '  d  m  r ! N   s e  k y   b y  m  dr  s s  ' l . M   d   d   d   n k  'd  v  l  l ond '   n z  f l  nd r  n  dr .’

30 G d  l s  'ẽ 'b  g l  s s  k m  dr  g l  r  ây l   d   y k  t s  n  r , g  v l  tr  d   z -ãz  l   d  f ny w  tr  'b  g l  dr g  s  r  ây l . B r , g l  dr  l s  'ẽ 'b  ãz  g l k  'd  tr z  'b l  g n m  '  r l  t l , t  g l   a f  r   d   y k  'd  b  z l .

31 It  r , l s  'ẽ 'b  k m  'd  k   z  'b  y  nd r  t  r  'ẽ 'b  'd  b  r , g l y  dr   d z  t   s  ū r o . G d  dr l y  ng z  n l  t  'd   t l   y k  'd  dr .

32 “G d  k m  'd   r  b  t  'd  it  r , dr l  l s  'ẽ 'b   y k  g l   z -ãz  l  r  'b  'b  g n m  '  'd   z z . G d  g l   c  b  r , k m  dr  ng z  t   t l  dr l  k , ‘N  r '  l s  'ẽ 'b   nj  ' ! N  l ' b  r u ' b  b  m  dr   d   n  dr  tr l  m  dr g  s  r  t s  r , m  ây  n  t   z  n  dr  ij l  r  k t .

33 G d  n  '  t   n   z  dr  it   d   t s  y ? T  n   d   n   z  r   z  nd r '  kp   z  n  dr 

* **18:28 18.28**  d   r '   d   k y   k m - l  k  ' .

ánî ūzā ndrērē rî kâtí!’

³⁴ Gõ'dá kúmú 'dî drí 'bãzó ãwã ró tâ 'dî tâsî. Drilâ lôsî 'ë 'bá 'dî jõzó 'bälé gãñímä 'á, tälâ óofë ró lâñö bê gólâ drí, té âdî íyíkâ gólâ drí trõlé rî, gólâ õlôgõ ró bê ndrî zâlô.”

³⁵ Gõ'dá Yésû ngî bê í'dígówá 'dî ndêlē rî, gólâ kî, “Özõ nî ãâyê tâ õnjí ãnî ãzí-ãzí kâ kô ãnî pípîsílî 'ásî rî, ãnî ãlô-ãlô ndrî, ámâ átâ ûrú 'álâ rî â'dô kpá 'ë'á ãnî 'élê té õzõ 'dî rî kâtí.”

19

*Tâ Yésû drí ìmbálé tâ õkó ìngâ kâ tâsî rî
(Márâkô 10.1-12)*

¹ Gõ'dá Yésû ndêlē bê tâ ìmbâ íyíkâ tâ õnjí âyê-âyê tâsî rî, drilîyî ngãzó 'bãdrî Gâlîlâyâ kâ âyélé lâjó'bá íyíkâ bê. Drilîyî nîzó mbälé 'á'á lé drî áyágá Jõrõdénî kâ ãzâ lésî rî 'á. Drilîyî nîzó zââ áyágá Jõrõdénî kâ 'dî 'á'á lé drî lâ lésî. Gõ'dá drilîyî mbãzó kpá gõlé 'á'á lé drî ãzâ rî lésî câlé 'bãdrî Yüdáyä kâ rî 'á.

² Gõ'dá gólîyî câ bê 'bãdrî Yüdáyä kâ 'dî 'á tólâ rî, õjîlâ õ'bí dûû drí îtõzó 'dêlê gólîyî vósî. Õjîlâ gólîyî ngá lázé bê rî 'bá yî, Yésû drí gólîyî êdészó ndrî ngá lázé íyíkâ 'dî 'bá yî 'ásî.

³ Nîngá sî, Pârûsî ãzâ 'bá yî drí ânîzó íyî Yésû rî ûjûlî, ngâtá gólâ â'dô úlí ányâ âtâ'á yâ rî. Drilîyî tâ ijízó gólâ tí kî nî rî, “Tâ 'bâ'bâ Ôvârî drí fêlé ámâ drí 'élê Mûsâ sî rî vó ró rî, rî'á tândí ró õjîlâ ãzâ drí õkó lâ rî ìngázó, õzõ õkó rî 'dî õ'ê tâ ányâ ãzâ trá rî yâ?”

⁴ Gõ'dá Yésû drí tâ-drî lôgõzó Pârûsî 'dî 'bá yî drí kî nî rî, “Nî zí tâ gólâ ìgîlî búkû Ôvârî kâ 'á

rî kô kĩ'á nĩ rî, îtõ võ ãngó kâ 'ásï rî, Ôvârí 'bã õjílã mvá bê rî, gólâ 'bã ãgô yí trá õkó yí bê yã?

⁵ Tâ 'dî tâsï rî, Ôvârí âtâ tâ trá kî nĩ rî,
'Ãgô â'dô átá lâ rî âyé'á ândré lâ bê â'dózó õkó
lâ bê ngá ãlô ró.

⁶ Gólïyî rî 'dî â'dó ngá ngïíngî 'î kô. Ïtí rî, ãgô yí
õkó bê gólïyî rî'á ngá ãlô 'î.

'Dõvó ngá gólâ Ôvârí drí êbëlé trá ngá ãlô ró rî,
õjílã ãzâ õcâ gólïyî lãfálé kô.' "

Tâ Ómvó Ngá 2.24

⁷ Gõ'dá Pãrúsï 'dî 'bá yí drí Yésü rî ïjízó kpá
ó'dí kî, "Ní kî nĩ rî, â'dó kô tãndí ró ãmâ drí
õkó ïngázó rî, gõ'dá tâlâ ã'dô 'î Mûsä drí tâ 'bãzó
ãmâ drí kî, õzõ mä õlë trá õkó ïngálé rî, mä ïigí
wárágã õkó ïngâ kâ félé õkó rî 'dî drí yã?"

⁸ Gõ'dá Yésü drí tâ-drî lôgõzó gólïyî drí kî,
"Mûsä ïgí tâ 'dî ãnî drí ïtí 'dî, tâlâ ãnî drî rî'á
âmbâ-âmbâ ró, tâlâ tâ ã'dô trá ãnî lãfálé 'ásï ãnî
õkó yí bê rî nĩ ïcâ kô tâ rî 'dî êdélé. Gõ'dá tâ
'bã'bã Ôvârí kâ â'dó kô ïtí îtõ võ ãngó kâ 'ásï.
Sísì rî, Ôvârí 'bã'a tâ 'bã'bã õkó ïngâ kâ kô.

⁹ Má âtâ ãnî drí, â'dó kô tãndí ró õjílã ãzâ drí
õkó lâ rî ïngázó cù ïtí tâ ífí ãzâ ãkó, õzõ õkó rî
'dî õ'ê tâ õnjí ãzâ kô gõ'dá ãgô rî 'dî drí nîzó õkó
ãzâ trôlé âyízó ï'dí bê lâ rî, gólâ 'ê 'dî tâ õnjí 'î
Ôvârí rî lîfî drî 'á, âyê fí ãlô, õzõ õjílã rî 'dî ûûsû
õkó lâ trá âyírî 'á ïyî ãgô ãzâ bê rî ï'dî, gólâ õró
gõ õkó lâ 'dî ïngálé."

¹⁰ Gõ'dá lajó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yí ârî ïyî úlí Yésü
drí âtálé 'dî bê rî, gõ'dá drîlïyî gõzó tâ âtálé gólâ
drí kî nĩ rî, "Õzõ tâ ãgô yí lãfálé 'á õkó bê rî ãâ'dô

âmbâ-âmbâ ró ïtí rî, rî'á tãndí ró ãgô drí rîzó cù
ïtí õkó trô ãkó.”

¹¹ Gõ'dá Yésü drí tâ-drî lôgõzó drîlîyî kî nî rî,
“Öjîlâ dûû îcá ïyî kô tâ ïsü ãnîkâ õkó tâsî 'dî 'êlé.
Â'dô 'bâ'á cé õjîlâ îcá 'bá rîlî õkó trô ãkó rî 'bá
yî ï'dî.

¹² Tâ 'dî tâsî rî, tâ ífí bê rî'á ngîíngî õjîlâ ãzâ
'bá yî drí õkó trôzó kô 'á lâ rî. Útî õjîlâ ãzâ 'bá yî
trá ïtí 'bánjâ ró, gõ'dá õjîlâ ãzâ 'bá yî õjîlâ ãzí lîsî
gólîyî nî, gõ'dá õjîlâ ãzâ 'bá yî lêé ïyî õkó gîlî kô,
tâlâ gólîyî f e ïyî nyâanyâ trá cé lôsî Ôv  r   kâ 'êlé
ï'dî. Öjîlâ g  l   âc   'b   tr   tâ rî 'dî 'êlé rî, 'd  v  
g  l   õ'  .

*Tâ Y  s   dr   õr   f  z   'd  y  mv   õny  k   dr   r  
(M  r  k   10.13-16; L  k   18.15-17)*

¹³ Gõ'dá n  ng   s  , õjîlâ ãzâ 'b   y   dr   'd  y  mv  
õny  k   âtr  z   âj  l   Y  s   ng  l  , tâlâ Y  s   õ'b   r  
dr   b   g  l  y   dr  j   õr   f  z   drîlîyî, gõ'd   kp   r  t  t  â
'ez   b   g  l  y   t  s  . Gõ'd   l  j  'b   g  l  k   'd   'b   y  
dr   õjîlâ 'd   'b   y   l  g  z   d   ân  l   'd  y  mv   'd   'b  
y   b   Y  s   ng  l  .

¹⁴ Gõ'd   Y  s   dr   ng  z   t   ât  l   k   n   r  , “N   ây  
'd  y  mv   'd   'b   y   â  n   r   ïy   m   ng  l  , n   l  g  
g  l  y   k  , tâlâ õjîlâ r   'b   k  m   Ôv  r   k   z  l   r  
'b   y   r  'á õjîlâ g  l  y   ïy   nyâanyâ l  g   'b   õz  
'd  y  mv   õny  k   n  t   n   'b   y   k  t   r   ï'd  .”

¹⁵ N  ng   s   r  , drîl   ïy   dr   'b  z   'd  y  mv   'd  
'b   y   dr  j   s   âl  -âl  , gõ'd   drîl   õr   f  z   drîlîyî.
Gõ'd   drîlîyî ng  z   n  l   v   'd   ây  l   l  j  'b   'd   'b  
y   b  .

*Tā Yésū drí âtálé ágámvá góлâ ngá-tî ãmbá bê
rî drí lédrë-lédrë  d uk   k  r  t s  r 
(M r k  10.17-31; L k  18.18-30)*

16 G d  n ng  s  r , ág mv   z  ng -t  ãmb  b 
b  r  dr   n z  t  ij l  Y s  t  k  n  r , “T   mb  ‘b ,  z  m   l  l dr -l dr   d uk   k  r   s l   v r  r ,
m   d  t  t nd   ng  r  ‘ ’  d  s l   v r  r ,    d r  ‘ ’  s z  l  y ?”

17 G d  Y s  dr  t -dr  l g z  dr l  k , “T l   
 d  ‘ ’ n  dr   m  ij z  t  g l   d  ‘ ’ ‘b  t nd  r  r 
t s  y ?  v r  c   d  r  ‘ ’ t nd  r .  z  n   l  tr 
l dr -l dr   d uk   k  r   s l   v r  r , n   n j  t  ‘b ’b 
 v r  k  r   d  nd .”

18 It  r , ág mv  ‘ ’ dr  Y s  r  ij z  k , “M 
 d  t  ‘b ’b   ng  r  ‘ ’  d  y ?”

It  r , Y s  dr  g z  t -dr  l g l  dr l  k , “N 
f   j l   z  k . N  ‘b   k  g l   d  ‘ ’ ‘b  k   n 
 k  r  k  n   g l   y z   d  b  l . N   g n  ng 
k . N   d  o nj  k   j l   z  r .

19 N   r   n   t -v   n   y   d  ‘ ’ b , t l  n   n j 
r  g l y  b . N  l   j l   z   z  n  dr   n   ny n y 
l r  k t .”

20 N ng  s , ág mv  ‘ ’ dr  t -dr  l g z  Y s 
dr  k , “T  ‘b ’b  ‘ ’ ‘b  y , m  ‘ ’ tr  nd . G d 
t   z  kp  b  dr  z   m  dr  ‘ ’ y ?”

21 G d  Y s  dr  t -dr  l g z  dr l  k , “ z  n 
 l  tr   d l  t  mb  ‘ ’ ‘b  r   v r  r   f   l   
n  g n l  ng -t  ãmb   n k  ‘ ’ ‘b  y   z l  g l 
nd  v l , n  f  r   d  l   j l  g l y   z  b  r  ‘b 
y  dr , g d  n  g  r  b   n l  ‘ ’ d l   m  v  b l 
t   r  ‘b   m k  r .  z  n   e  t  ‘ ’ tr  it  r , n 
 d  ‘b ’á ng -t  t nd  b  d u   r  ‘ ’.”

22 Gõ'dá ágámvä 'dī ârīlī bē úlí Yésū drí âtálé ìtí 'dī rī, kôrō rú'bä lâ drí âdãzó. Gõ'dá drilâ â'dózó tā ïsū ró röö, tâlâ gólâ lêé kô ngá íyíkâ ãmbá 'dī 'bá yî lâzílî gîlî vólé. Gõ'dá drilâ ngãzó nîlî vólé.

23 Nîngá sî, Yésū drí gõzó tā âtálé tā ârí 'bá íyíkâ rî 'bá yî drí kî, "Má âtâ ãnî drí tā pâtïï ró, rî'á âmbâ-âmbâ ró õjîlâ gólîyî ngá-tû ãmbá bê rî 'bá yî drí â'dózó õjîlâ Ôvârî kâ ró gólîyî drí ïcázó rîlî kumü gólâkâ zêlê tā gólâkâ rî 'élé.

24 Â'dô 'bä'á âmbâ-âmbâ ró gólîyî drí lâvñlî gârâq tā âmbâ-âmbâ ïnjîgô drí 'ë'á ûsûlâ ûjûrî filî kôrô lîbîrâq 'bú 'ásî rî drîï sî."

25 Gõ'dá tā ârí 'bá Yésû kâ 'dî 'bá yî ârî ïyî úlí gólâ drí âtálé 'dî bê rî, tû lâ yî drí â'dízó röö úlí 'dî 'bá yî drí sî. Gõ'dá drilîyî Yésû rî ïjîzó kî, "Özö ã'dô trá ìtí rî, õjîlâ gólîyî Ôvârî drí 'ë'á pâlâ rî â'dô 'bä'á íyíkâ õjîlâ ángô rî 'bá yî ï'dî yâ?"*

26 Yésû drí lîfî jâzó võ ndrêlé gólîyî ngálâ ró, gõ'dá drilâ gõzó tā âtálé kî, "Ngá gólîyî õjîlâ mvâ drí ïcálé kô 'élâ rî, Ôvârî ïcâ trá 'élâ ndrî."

27 Nîngá sî rî, Pétérô drí ngãzó tā âtálé Yésû drí kî nî rî, "Ní ndrê drë, ãmâ lâjô'bá áníkâ rî 'bá yî, mä âyê ngá ãmâ nyâányâ kâ rî 'bá yî trá ndrî ânizó 'dêlé ní vósî tā ârí 'bá áníkâ ró. Ìtí rî, tâ tândí gólâ ãmâ drí 'ë'á ûsûlâ Ôvârî drígâ sî ïzátû rî íyíkâ â'dô 'î yâ?"

28 Gõ'dá Yésû drí tâ-drî lôgõzó lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí kî, "Má âtâ ãnî drí tâ pâtïï ró, mä gólâ

* **19:25 19.25** Tâ ârí 'bá Yésû kâ 'dî 'bá yî ïjî tâ 'dî ìtí 'dî rî, tâlâ tâ ïsû gólîyíkâ 'á rî, ngá-tû ãmbá 'dî ââ'dô lâmbé õrë Ôvârî drí fêlë õjîlâ drí rî ï'dî. Ìtí rî, õjîlâ ngá-tû bê dûû rî â'dô íyî õjîlâ tândí 'î.

Ôvârî drí âjólé trá ûrú lésî nô, kâyî gólâ má drí 'ẽzó ngá ndrî 'bälé ó'dí ̄izátú rî sî rî, má â'dô 'ẽ'á rîlî kítî ámákâ drîjî kúmú ángí ró drí-âcê bê. Gõ'dá ãnî lâjó'bá ámákâ mûdrí-drî-lâ-gâ-rî rî 'bá yî â'dô 'ẽ'á rîlî má bê kítî mûdrí-drî-lâ-gâ-rî rî 'bá yî drîjî kúmú ró tâ-vó õjílã ̄Isîrâ'élê kâ rî kâ mûdrí-drî-lâ-gâ-rî rî 'bá yî kâ kîlî.

²⁹ Gõ'dá õjílã ndrî gólîyî 'bâ ̄iyíkâ âyé 'bá, átá lâ yî, ândré lâ yî, mvá lâ yî, ̄adrúpî lâ yî, ̄izó lâ yî, ngâtá ámvú yí bê âyé 'bá 'dêzó má vósî tâ ârí 'bá ámákâ ró rî, ngá gólîyî drí 'ẽ'á ûsúlâ ámâ átá Ôvârî drígá sî ̄izátú rî â'dô 'ẽ'á lâvûlî gärañ ândâlâ kámá-âlô ngá gólîyî drí âyélé rî drîjî sî. Gõ'dá gólîyî â'dô kpá lédrë-lédrë ̄dûkûk ãkó rî ûsú'á.

³⁰ Gõ'dá ̄tí rî, õjílã dûû tibê ngbâângbânõ ndrêlé ̄yî õjílã ̄ambâ-âmbâ ró rî 'bá yî, ̄izátú rî, gólîyî â'dô â'dô'á õjílã tâkó ró Ôvârî rî lîfî drî 'á, gólîyî â'dô gõ'á vólé 'álâ. Gõ'dá õjílã gólîyî dûû gólîyî ngbâângbânõ rî'á ndrêlâ ̄yî õjílã tâkó ró rî 'bá yî, ̄izátú rî, gólîyî â'dô â'dô'á õjílã ̄ambâ-âmbâ ró Ôvârî rî lîfî drî 'á, gólîyî â'dô 'bâ'á sisí 'álâ."

20

*Úlí mânigõ látî gólâ Ôvârî drí 'ẽzó drí-'â félé
õjílã drí ̄izátú rî*

tâsî rî

¹ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû drí îtõzó tâ ìmbálé úlí mânigõ sî tâ ârí 'bá ̄iyíkâ rî 'bá yî drí látî gólâ Ôvârî drí 'ẽzó drí-'â félé õjílã ̄iyíkâ drí ̄izátú rî

tāsī. Gólâ kī, “Látî gólâ Ôvârî drí 'ezó drí-'â félé õjílā íyíkâ drí rî rî'á nyé õzō ãgô ãzâ ámvú lípî ró rî kâtí. Kâyî ãzâ sī, âkpâ cíyinó, gólâ drí ngâzó nîlî vō ngá lâzî kâ gîlî rî 'álâ, nî'á õjílā lôndâlé ãânî ró ïyî lôsî 'élé ámvú íyíkâ 'dî 'á  dî sî.

² Gõ'dá ámvú lípî ûsû õjílâ bê lôsî 'élé ámvú íyíkâ 'dî 'á rî, gólâ drí tâ  b zó gólîyí bê  dî tândí kâyî  lô kâ f l  drílîyî ndrî  c - c  ró. Gõ'dá drílîyî tâ-drî lâ l z . N ng  s  rî, ámvú lípî drí gólîyî j z  nî'á lôsî 'élé ámvú íyíkâ 'dî 'álâ.

³ “N ng  s ,  t - p  nj -dr -l -s  c yin  'dî k  r  s , ámv  líp  'dî dr  n z  g l  kp   d  v  ng  l z  k  g l  'dî 'álâ. G d  dr l  n z  õj l  ãz  'b  y   s l , r 'á ïy   dr '  t l  t k   t .

⁴ G d  dr l  t   t z  dr l y  k  n  r , ‘N  n  kp  n '  l s  ' l  má dr  ámv  'álâ, má  d   d  mb  l s   n  dr  ' l  má dr  k y   ndr  n  k  s  r  f '   n  dr .’ G d  dr l y  ng z  n l  l s  ' l .

⁵ “G d   t - p  c  b  m dr -dr -l -g -r   t - y  s  r  g d  kp   t - p  n  l nj t l  b  r , ámv  líp  'd  dr  kp  t   l - l  'd  ' z . Dr l  n z  kp   d  v  ng  l z  k  g l  r  'álâ, n '  õj l  l nd l   n '  l s  ' l  ámv  íy k  'd  ' .

⁶ G d  c  b  l nj t l  b   t  dr  'b r  ' '  n '  fil  r  '  r , ámv  líp  'd  dr  n z  g l  kp   d  v  ng  l z  k  g l  r  'álâ. Dr l  n z  õj l  ãz  'b  y   s l , r '   dr '   y  t k   l  v  ng  l z  k  'd  ' . G d  dr l  t  ij z  g l y  t  k , ‘N  r   dr l   n ng   t  k  l  t k  l s  '   k o   d  t s  y ?’

⁷ G d  dr l y  t -dr  l g z  k  n  r , ‘ j l  ãz k  y  l s  f  'b   m  dr  ' l .’ G d  ámv  líp  dr  g z  t   t l  dr l y  k  n  r , ‘D v  n  n 

kpá lôsī 'élé má drí ámvú 'álâ.' Gõ'dá drílîyî nîzó kpá lôsī 'élé.

8 "Gõ'dá câ bê võ drí 'érê ânîlî rî 'á rî, ámvú lípî drí tâ âtázó dr̄-'bá íyikâ lôsî kâ drí kî, 'Ní âzî lôsî 'e 'bá 'dî 'bá yî, ní fê ró  dî gólîyî drí. Ní îtô  dî f  l    jil   gólîyî lôsî îtô 'bá 'él   l  nj  t  l   b   rî 'b   y   r   s  , c  l   gólîyî lôsî îtô 'b   '  l    kp   c  n   rî 'b   y   r  .'

9 Gõ'dá  jil   gólîyî lôsî îtô 'b   '  l   l  nj  t  l   '  s   rî 'b   y   ân    y   b    d    y  k   tr  l   rî, dr  -'b   lôsî kâ f   gólîyî drí  d   lôsî k  y    l  l   kâ r   kâ  d  . K  p    t  ,  jil   gólîyî ndr   ámvú lípî drí  z  l   ân  '   lôsî '  l   rî 'b   y  , dr  -'b   lôsî kâ f   kp    d   lôsî k  y    l  l   kâ r   kâ  d    d   gólîyî drí ndr  .

10 Gõ'dá  jil   gólîyî lôsî îtô 'b   '  l    kp   c  n   rî l  s   rî 'b   y   ân    y   b    d    y  k   tr  l   rî, gólîyî  s   t   tr   k   n   r  , a  'd    d   f  '    y   dr   l  v  l   g  r    d   f  l    jil   gólîyî lôsî îtô 'b   '  l   l  nj  t  l   b   r   'b   y   dr   r   dr  '   s  . Gõ'dá óf   kp    d   lôsî k  y    l  l   kâ r   kâ  d    d   gólîyî drí.

11 "Gõ'dá gólîyî tr    d    y  k   b   r  , drílîyî ît  z   r  '   l  z  l    l    g  r  -ng  r   b   ámvú lípî 'd   r  .

12 Gõ'dá drílîyî ng  z   t   ât  l   ámvú lípî drí kî, '  jil   gólîyî lôsî îtô 'b   '  l   l  nj  t  l   '  s   r   'b   y   '    y   lôsî c   d    t  . Gõ'dá  m  r   r   g  g    m  k   lôsî '   'b    t   k    l    t    m  r   s   n   r   'b   y  , a  'd    d   f  '    m  r   dr    c  - c   r    jil   gólîyî lôsî îtô 'b   '  l   v  l   l  s   r   'b   y   b   áng   t   r   y  ?"

13 Gõ'dá ámvú lípî drí g  z   t   ât  l   lôsî '   'b    l  l   gólîyî l  f  l   '  s   r   dr   kî, '  m  r   r  -l  - z  y  , n   l   t  -dr   tr    d   k  y    l  l   kâ '  '   f  l    n   dr   r   t  s  . M    d    n   k  .

14 Nī trō agridi āníkâ, nī nī gōlé āní drí 'bā 'ásī. Má lē kpá agridi fēlé ïcâ-ïcâ ró õjílā gólîyî lôsî títô 'bá vólé lésî rî 'bá yî drí õzô má drí fēlé āní drí 'dî kâtî.

15 Ní ìsû áníkâ bê-rî, â'dó kô rî'á mbî má drí tâ gólâ má drí lélé 'élé rî 'ezó agridi ámákâ sî õzô má drí lélé rî kâtí yâ? Gõ'dá tâlâ ã'dô 'í āní drí â'dozó ãwâr ró má bê yâ? Āní rî'á ãwâr ró má bê tâlâ tâ gólâ má drí 'élé tândí ró õjílā pâlê rî tâsî yâ? Má â'dô ïcâ'á tâ gólâ má drí lélé 'élé rî 'élé õzô má drí lélé rî kâtí agridi ámákâ sî.' "

16 Gõ'dá Yésû ndêlé bê úlî mânigõ látî gólâ Ôvârî drí 'ezó drí-'â fēlé õjílā íyíkâ drí rî tâsî rî, drílâ gõzó tâ âtálé kî nî rî, "Ôjílâ dûû tibê ngbâângbânõ ndrêlê ïyî õjílâ ãmbâ-ãmbâ ró rî 'bá yî â'dô ïyî â'dô'á izzatú õjílâ tâkó ró Ôvârî rî lîfî drî 'á, gólîyî â'dô gõ'á vólé 'álâ. Gõ'dá õjílâ dûû gólîyî ngbâângbânõ rî'á ndrêlâ ïyî õjílâ tâkó ró rî 'bá yî, izzatú rî, gólîyî â'dô â'dô'á õjílâ ãmbâ-ãmbâ ró Ôvârî rî lîfî drî 'á, gólîyî â'dô 'bâ'á sisí 'álâ."

Tâ Yésû drí íyî õdrâ tâ âtázó kpá ó'dí lâjó'bá íyíkâ

rî 'bâ yî drí rî

(Márâkô 10.32-34; Lükâ 18.31-34)

17 Gõ'dá nîngá sî, Yésû yî drí ngâzó nîlî Yerôsâlémâ 'álâ tâ ârî 'bá íyíkâ rî 'bá yî bê. Gõ'dá gólîyî ôtírî rîlî nîlî látî 'ásî rî, drílâ ngâzó lâjó'bá íyíkâ mûdrî-drî-lâ-gâ-rî rî 'bá yî drîlî gbíyá látî gârâr drî 'á tâ ârî 'bá 'dî 'bá yî lâfâlê sî, tâlâ yî ã'dô ró bê cé ïyî drîlî sî. Gõ'dá Yésû drí tâ gólîyî

'ẽ 'bá rû 'ẽlé yí drí Yērōsälémä 'álâ rî tã lâ âtázó gólïyî drí.

¹⁸ Gólâ kî, "Nî ârî drê, ãmâ trá 'ẽ'á nîlî Yērōsälémä 'álâ nô. Mâ gólâ âjolé ûrú lésî nô, áâ'dô 'ẽ'á ámâ drí-bâ félé drï-'bá ángí Yûdä yí kâ rî 'bá yî drígá gõ'dá kpá lâ'bí ìmbá 'bá rî 'bá yí bê. Gólïyî â'dô 'ẽ'á tã-vó ámákâ kîlî ányâ ró, tâlâ úfû ró mâ bê.

¹⁹ Gõ'dá gólïyî â'dô ïyî ámâ drí-bâ fë'á õjílã ãtrâ Rómä kâ rî 'bá yî drígá. Ìtí rî, gólïyî â'dô ámâ lârâkô lô'é'á. Gólïyî â'dô ámâ cã'á ônjóró'bí sî, gõ'dá gólïyî â'dô ámâ îpá'á fê lâlî-lâlî drïjî má drí drâzó. Gõ'dá kâyî nâ sî, má â'dô lîdrí'á kpá ó'dí õdrâ 'ásî." Gõ'dá Yésü âtâ úlî 'dî 'bá yî bê lâjó'bá íyikâ 'dî 'bá yî drí rî, drílïyî ngãzó gõlé tã ârí 'bá íyikâ 'dî 'bá yî lâfálé.

Tâ Yâkóbâ yî Yôwánî bê ândrê lâ yî drí tã ijízó Yésü tí

*íyî mvá yî tâsî rî
(Márâkô 10.35-45)*

²⁰ Gõ'dá nîngá sî rî, Zebëdáyô rî õkó drí ngãzó mvá lâ yî rî Yâkóbâ yî Yôwánî bê drílî âfõzó gólïyî bê lâjó'bá 'dî 'bá yî lâfálé sî. Drílïyî nîzó câlé Yésü lâgâtí. Gõ'dá câ ïyî bê Yésü lâgâtí rî, õkó rî gogó drí ngãzó 'ã'î tîlî vûdrí Yésü ândrá tã ìnjî sî. Gõ'dá drílâ tã ijízó Yésü tí íyî mvá 'dî 'bá yî tâsî.

²¹ Gõ'dá Yésü ârî úlî gólâkâ 'dî bê rî, drílâ tã ijízó õkó 'dî tí kî nî rî, "Ní lë má õ'ê ã'dô ï'dî ní drí yâ?" Gõ'dá õkó 'dî drí ngãzó tã âtálé Yésü drí rû'bâ lô'bâ-lô'bâ sî kî nî rî, "Izátú kâyî gólâ ní drí 'ezó rîlî kúmú ángí ró ãngó nô drílî rî tú

rî, ní 'bã ámâ mvá nõ 'bá yî rîlî ní bê, ãlô rî õrî íyíkâ ání drí-ágó drî lésî ró gõ'dá ãzâ rî õrî íyíkâ ání drí-ljí drî lésî rî 'á."

²² Gõ'dá Yésü drí tã âtázó Yâkóbã yî drí Yôwánî bê kî, "Tã gólâ ãní drí tã lâ ijílî má tí sî 'dî rî, ní níi tã ífí lâ kô. Ní â'dô ícâ'á cù ngá mvûlî ígâ mvá lânjõ kâ gólâ má drí 'ëzó ngá mvûlî 'á lâ sî rî 'ásî má bê yã?" Gõ'dá drílîyî tã-drî lôgõzó Yésü drí kî ní rî, "Áwô, ámâ rî'á njââ ngá mvûlî ígâ mvá lânjõ kâ 'dî 'ásî."

²³ Gõ'dá Yésü drí tã-drî lôgõzó drílîyî kî ní rî, "Ní â'dô ngá mvûlî'á trá cù ígâ mvá lânjõ kâ 'dî 'ásî. Gõ'dá mâ rî'á drí-âcê ãkó òjílã gólîyî 'ë 'bá rîlî ámâ gârã drî 'á rî 'bá yî njízó. Ámâ átâ êdê võ 'dî 'bá yî trá òjílã gólîyî gólâ drí 'ë'á njílâ ní rîlî 'á lâ rî 'bá yî drí."

²⁴ Gõ'dá lâjó'bá ãmbúkû Yésü kâ mûdrí 'dî 'bá yî ârî íyî tã Yâkóbã yî Yôwánî bê ândré lâ yî drí ijílî Yésü tí gólîyî tâsî 'dî tã lâ bê rî, drílîyî â'dózó ãwâr ró Yâkóbã yî rú Yôwánî bê.

²⁵ Tã 'dî tâsî rî, Yésü drí lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî  zízó ndrî ânñlî yî lâgâtí. Gõ'dá drílâ tã âtázó gólîyî drí kî, "Mí ní trá kî ní rî, kúmú 'bâsúrú kâ rî 'bá yî rî rîlî 'bâsúrú íyíkâ rî 'bá yî drílî mbârâkâ sî.

²⁶ Gõ'dá ãní lâjó'bá ámákâ rî 'bá yî lâfálé 'á rî, ní 'é  tí kô. Gólâ tibê lê 'bá â'dólé  mbá ró ãní lâfálé 'ásî Ôvârî rî lîfî drî 'á rî, gólâ  bû rû íyî ãzí- zí yî drí ndrî.

²⁷ Òjílã ãní lâfálé sî gólâ tibê lê 'bá â'dólé  mbá ró sîsî íyî  zí- zí yî drî sî Ôvârî rî lîfî drî 'á rî, gólâ  â'dô râgîi ró rû  bûlî  zí- zí lâ yî drí ndrî.

28 Tā 'dî tāsī rî, mā rî gógó ájólé ûrú lésī nô, má ânñí kô ãâ'dô ró bê rû ï'bûzó má drí. Má ânñí rû ï'bûlîlî ãzí-ãzí yî drí gõ'dá kpá ámâ nyãányâ félé drälé õjílâ dûû tâsî, tâlâ má ìnjî ró gólîyî bê tâ ñonjí ïyíkâ 'ásî."

*Tâ Yésü drí lîfî ãkó lé 'bá rî 'bá yî lîfî lâ yî
êdézó rî*
(Márâkô 10.46-52; Lúkâ 18.35-43)

29 Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü yî drí ngãzó nîlî zââ
âcî ïyíkâ 'á lâjó'bá íyíkâ rî bê, nî'á Yerôsälémâ
'álâ. Gõ'dá drîlîyî ânñzó âcâlé jârîbä gólâ zîlî
Yéríkô rî 'á. Gõ'dá gólîyî õtírî jârîbä 'dî âyé rî,
õjílâ õ'bí dûû drí ngãzó 'délé gólîyî vósî.

30 Gõ'dá tólâ rî, Yésü yî õtírî 'bââ lâvû'á lâtî
'ásî rî, ãgô lîfî ãkó lé 'bá ró ãzâ 'bá yî bê rî'á rî
lâtî gârâr drî 'á. Gõ'dá gólîyî ârî ïyî tâ bê kî'á nî
rî, 'dî'â'dô Yésü ï'dî rî'á lâvû'á rî, drîlîyî ngãzó
trêlé lâzî bê kî nî rî, "Yésü, ní 'bâ ámâ ïzâ õgâ
ní drî, nî ï'dî tibê Ôvârî drí tâ lâ âtâlé kî'á nî rî,
â'dô ânñí'á ámâ pâlê nô, ní pâ ámâ."

31 Nîngá sî, õ'bí 'dî 'bá yî ârî ïyî bê ôtrê-ôtrê lîfî
ãkó lé 'bá 'dî 'bá yî kâ rî, drîlîyî tâ lôgôzó gólîyî
drî mbârâkâ sî kî, "Nî ôtrê kô, nî rî títî." Gõ'dá
gbô lé ïtí rî, lîfî ãkó lé 'bá 'dî 'bá yî drí ngãzó
rî'á ôtrêlé lâvûlî gârâr sisí rî drî sî kî nî rî, "Nî
ï'dî tibê Ôvârî drí tâ lâ âtâlé kî'á nî rî, â'dô ânñí'á
ámâ pâlê nô, ní ndrê ámâ ïzâ! Ánî 'â ãâ'dî ámâ
rû! Nî pâ ámâ!"

32 Gõ'dá Yésü drí âdrézó lîfî ãkó lé 'bá 'dî 'bá
yî âzîlî ânñlî yî ngálâ. Gõ'dá gólîyî âcâ bê Yésü
lâgâtî rî, Yésü drí tâ ïjízó gólîyî tí kî nî rî, "Nî lê
má drí ã'dô 'êlé ãnî drí yâ?"

33 Gõ'dá drílīyî tā-drī lôgôzó Yésū drí kī nī rî, "Kúmú, ní njî ãmâ lîfî, tälâ mä ndrê ró vō bê!"

34 Ìtí rî, gólîyî izã drí gázó Yésū rú. Gõ'dá Yésū drí gólîyî lîfî dôzó. Gõ'dá gólâ dôlé bê gólîyî lîfî rî, kôrô gólîyî lîfî drí rû njîzó vō ndrêlê dódó. Nîngá sî rî, drílîyî ngâzó 'dêlé Yésū vósî.

21

*Tā Yésū rî lûyízó fîrî 'á Yérôsâlémâ 'álâ rî
(Márâkô 11.1-11; Lükâ 19.28-40; Yôwánî 12.12-19)*

1 Gõ'dá nîngá sî, Yésū yî nî ūyî bê tâ ârí 'bá íyikâ 'dî 'bá yí bê ãnyî 'e'á cälé Yérôsâlémâ rú rî, drílîyî cazu 'bâdrî mvá zîlî Bëtëfágë rî 'álâ únî gólâ fê dô kâ zîlî ôlívî rî bê yí drîjî rî lágatî. Gõ'dá nîngá sî rî, Yésū drí tâ ârí 'bá íyikâ rî rî 'bá yî ázízó jôlé nîlî sisí 'álâ.

2 Gõ'dá Yésū drí tâ âtázó drílîyî kî, "Nî nî fîlî 'bâdrî mvá Bëtëfágë ãmâ ágá 'álâ nã 'á. Õzõ nî õcâ trá tólâ rî, nî â'dô döngí ândrê ûsú'á mvá lâ bê ólô'í trá. Ìtí rî, nî âtî gólîyî âjîlî má drí nôlé.

3 Gõ'dá õzõ õjîlâ ãzâ ijjî ãnî trá kî'á nî rî, nî rî döngí 'dî 'bá yî âtîlî ã'dô tâsî yâ rî, nî âtâ kî nî rî, 'Kúmú ãmákâ lë nî, gólâ â'dô lôgô'á lâ 'wââ vólé.' "

4 Yésû âtâ tâ tâ ârí 'bá gólâkâ 'dî 'bá yî drí ìtí 'dî, tälâ úlí gólâ tâ ۀngü 'bá Zékârîyâ drí âtâlê trá âkû ró nã rî â'dô rû 'e'á té õzõ drílâ ۀngü'lî rî kâtí kî'á nî rî,

5 "Nî âtâ tâ õjîlâ Yérôsâlémâ kâ drí kî, 'Nî ndrê drê, kúmú ãnîkâ rî'á ânî'á ãnî ngálâ.

Gólâ lôgō íyî nyãányâ trá vûdrí, gólâ mbã trá dõngí drÿ, gólâ rî'á ânî'á dõngí mvá drÿ.'
"

Zékáríyâ 9.9

⁶ Ìtí rî, tâ ârí 'bá rî 'dî 'bá yî drí nîzó tâ 'dî 'êlé té õzô Yésü drí âtálé 'dî kâtí.

⁷ Gólîyî drí dõngí ândrê 'dî âtrõzó mvá lâ bê âjilí Yésü drí. Gõ'dá drílîyî ítá ïyíkâ âtrõzó, ânî'á 'bâlâ dõngí 'dî 'bá yî drÿ. Gõ'dá Yésü drí mbãzó rîlî dõngí mvá 'dî drÿ, tâlâ yí nî ró bê filí drî lâ Yérôsälémâ 'álâ.

⁸ Nîngá sî rî, õ'bí dûû drí ítá ïyíkâ âtrõzó 'bêlé vûdrí látlî drÿ sî. Gõ'dá õjilâ ãzâ 'bá yî gólîyî lâfâlé sî rî ônjö ïyíkâ mbírá bí ì'dî lô'bélé vûdrí látlî drÿ sî, tâlâ Yésü õnî ró dõngí 'dî bê drî lâ 'ásî. Gólîyî 'ê tâ 'dî ìtí 'dî Yésü rî ìnjîzó.

⁹ Gólîyî õtírî 'bââ rî'á nî'á rî, õjilâ õ'bí gólîyî rî 'bá nîlî Yésü yí bê 'dî 'bá yî, gólîyî 'dë 'bá sisí rî 'bá yî gõ'dá gólîyî 'dë 'bá vôle lésî rî 'bá yî bê, drílîyî ngâzó rî'á Yésü rî lûyîlî kî nî rî, "Mâ lûyî nî kúmú gólâ 'bâlâ trá 'dîyî pâ 'bá ró rî. Ôvârî õfê òrê nî drí, nî tibê ânî 'bá mbârâkâ gólâkâ bê rî. Ôvârî 'bûû 'álâ rî, rû lâ ã'dô lûyîlî lûyî rôô."

¹⁰ Gõ'dá Yésü yî cå bê Yérôsälémâ 'álâ rî, õjilâ ndrî jârîbä Yérôsälémâ kâ 'á 'dî 'bá yî drí â'dozó lârõ-lârõ ró. Gõ'dá drílîyî tâ ìjizó ïyî võ 'ásî kî nî rî, "Ãgô nõ íyíkâ ã'dî ì'dî yâ?"

¹¹ Gõ'dá õ'bí gólîyî ânî 'bá Yésü yí bê 'dî 'bá yî drí tâ-drî lôgõzó drílîyî kî nî rî, "Nõô Yésü Nâzârétâ 'bâdrî Gâlîlâyâ kâ rî lésî, gólâ Ôvârî drí tâ lâ 'bâlâ 'é'á âjolâ tâ ۀngü 'bá ró rî ì'dî."

Tā gólīyî Yésū drí 'ělé ă'dí-dr̄j jó ángí Ôvârī kâ rî kâ 'álâ

rî 'bá yî

(Márākō 11.15-19; Lükä 19.45-48; Yōwánī 2.13-22)

12 Gõ'dá nñngá sî rî, Yésū drí ngãzó nñlí fîlí ă'dí-dr̄j jó ángí Ôvârī kâ rî kâ 'álâ. Gõ'dá gólâ fî bê tolâ rî, drlâ ngá lâzí 'bá gõ'dá kpá ãmámõ lâzí 'bá ngá fefé ró Ôvârī drí rî 'bá yî ûsúzó ngá ūyíkâ lâzí'á lâgî ñnjí sî. Gõ'dá gólâ drí kpá õjilâ gólîyî rî 'bá ădî őrî ngíngî ïkûrâlé ădî őrî ăzâ 'bá yî kâ sî rî ûsúzó. Gõ'dá Yésū ûsû tâ 'dî bê ití rî, gólâ drí ngãzó õmbâ ró õjilâ 'dî 'bá yî bê. Gólâ drí ngãzó târâbízâ rîzó ădî ïkûrâlé dr̄j lâ 'á rî dr̄j lâ âkólé ndrî vûdrî. Gõ'dá Yésû drí kpá gbá'dá õjilâ gólîyî rî 'bá ãmámõ 'dî 'bá yî lâzílî gîlî rî 'bá yî kâ dr̄j lâ âkózó vûdrî. Nñngá sî, Yésû drí ngãzó õjilâ 'dî 'bá yî lâdrôlé ndrî vólé ă'dí-dr̄j jó ángí Ôvârī kâ rî kâ 'dî 'ásî úlî âtâ-âtâ bê kî,

13 “Íígî trá búkû Ôvârî kâ 'á kî nñ rî, ‘Jó ámákâ rî'á võ gólâ rîzó râtâa 'ělé má drí 'á lâ rî ă'dî.’

Ísáyâ 56.7

Gõ'dá nñ jâ jó ámákâ 'dî trá â'dólé võ ūgú yî drí rîzó ngá ūyíkâ lâpílî 'á lâ rî kâ ró.”

14 Nñngá sî rî, õjilâ gólîyî lîfî ăkó lé 'bá ró rî 'bá yî gõ'dá gólîyî őnõ ró rî 'bá yî bê, drlîyî ânizó Yésû ngálâ ă'dí-dr̄j jó ángí Ôvârî kâ rî kâ 'dî 'á. Gõ'dá Yésû drí õjilâ 'dî 'bá yî êdészó âcâlé dódó ngá lâzé gólîyíkâ 'dî 'bá yî 'ásî.

15 Gõ'dá dr̄i'-bá ángí Yúdä yí kâ rî 'bá yí gõ'dá kpá lã'bí ìmbá 'bá rî 'bá yí bê, ndrê ïyî tã lârâkô Yésü drí 'élé 'dĩ 'bá yí bê, gõ'dá gólïyî ârî 'dïyímvá bê rî'á ïyî ôtré'á Yésü rî lûyî-lûyî bê kî nî rî, "Mã lûyî nî gólâ kúmú, D  w  d   rî óz  w   ró" rî, drílïyî â'd  z     w   ró Yésü rú.

16 Ìtí rî, drílïyî Yésü rî ijízó kî, "Ní ârî tã 'dïyímvá 'dĩ 'bá yí drí rî'á âtálâ 'dĩ trá y  ? Gólïyî rî rî'á ánî lûyíl   ití 'dĩ   d   t  s   y  ?" Gõ'dá Yésü drí t  -dr   l  g  z   drílïyî kî nî rî, "  w  , má ârî tã gólïyíkâ 'dĩ trá. Nî zí t   g  l   D  w  d   drí ât  l     v  r   drí kî'á nî rî, 'Ní 'b   'dïyímvá   ny  k   trá 'dïyímvá   d   b   ánî lûyíl     y   t   s  ' rî k   y  ?"

17 N  ng   s  , Yésü drí ng  z   dr  -'b   'd   'b   y     y  l  . Dr  l   f  z   v  l   Y  r  s  l  m   '  s  . Dr  l   n  z   j  r  b   B  t  n   k   r   '  l  . Gõ'dá dr  l     d   k  z     k  p   t  l  .

T   Y  s   dr   mb  r  k   t   l  l   k     d  z   k  n  g  w   f   r   r  

(M  r  k   11.12-14, 20-24)

18 Gõ'dá n  ng   s  , k  y   dr  z   l     z   r   s     k  p  k   'd   c  n  o, Y  s   y   dr   ng  z   n  '   g  l   l  j  'b     y  k   y   b   Y  r  s  l  m   '  l  . Gõ'dá l  t   dr  i, s   r  , g  l   g  d   tr   l  f   r  .

19 Gõ'dá g  l   dr   k  n  g  w   f   ndr  z   l  t   g  r   dr   '  b   b   ng  b  kp  . Gõ'dá dr  l   n  z   k  n  g  w   f   'd   l  'w   l   ndr  l  ,   d   r   b   y   dr   ny  l   l  f   dr  . Gõ'd   g  l   u  s   l  'w   l   k  . G  l   u  s   cé b   l     d  . T   'd   t  s   r  , Y  s   dr   k  n  g  w   f   'd   tr  z   k  , "N     c     n  k   l  'w     z  k   'w  l   k   k  ." G  d   k  r   f   'd   dr     n  d  r  z   dr  l  .

²⁰ Ítí rî, lâjó'bá Yésū kâ 'dî 'bá yî ndrê ïyî bê tâ gólâ rû 'ẽ 'bá 'dî Ítí rî, tî lâ ïyî drí â'dízó ndrúndrú. Gô'dá drílÿi tâ ijízó Yésū tî kî nî rî, "Fê 'dî ândrâ 'wââ drâlé Ítí 'dî ángô tî ró yâ?"

²¹ Gõ'dá Yésū drí tã-drñ lõgõzó lăjó'bá íyíkâ 'dĩ 'bá yî drí kî, "Má âtâ ãnî drí tã pâtñi ró, õzõ nî ã'dô cù tã lëlë bê Ôvârí 'á gõ'dá tã ïsû ãnî pípísílî 'á rî ã'dô kô rî rî rî, nî â'dô ïcá'á cù tã gólâ má drí 'êlé fê nõ drí nõ 'êlé, gõ'dá nî â'dô ïcá'á cù tã ãzâ 'bá yî 'êlé gäqrä nõô drñi sî. Õzõ nî ãâtâ tã únì ángí drí kî, 'Ní ngâ nî'á 'dêlé lïmvû ândré 'á' rî, tã rî 'dî â'dô rû 'ë'á, õzõ ãnî drí âtálé 'dî kâtí.

²² Özō nī ā'dō cú tā lēlē bē ūtī rī, ngá góla ānī drí tā là ịjílí Övárí tí rātāã sī rī, nī ā'dō ūsú'á là."

Tā dří-'bá ángí Yúdä yí kâ rî 'bá yî drí Yésü rî
íjízó

drí-ācê gólâkâ tâsî rî

(Márãkõ 11.27-33; Lúkã 20.1-8)

23 Gõ'dá nñngá sī rî, Yésũ drí nñzó gõlé kpá ó'dí
ã'dí-drí jó ángí Óvârí kâ rî kâ 'dí 'á Yérôsâlémã
'álâ. Drilâ îtõzó rí'á õjílã îmbálé. Gólâ òtírí 'bââ
tâ îmbá'á rî, drí-'bá ángí Yûdã yí kâ rî 'bá yí gõ'dá
gólîyí â'dó 'bá sisí-lési ró rî 'bá yí bê rî drí ânñzó
iyí tâ ïjílí Yésũ tí kĩ, "Ní ûsû áníkâ drí-âcê tâ nô
'bá yí 'ëzó ã'dô 'ásí yã? Â'dí fẽ drí-âcê nĩ ní drí
rñzó tâ gólîyí ní drí rí'á 'élâ 'dí 'bá yí 'élé yã?"

24 Ítí rî, Yésū drí tâ-drí lôgôzó drílîyî kî nî rî,
“Ózô nî òlē trá nîlâ kî'á nî, â'dî fê drí-âcê nî má
drí tâ 'dî 'bá yî 'ezó yâ rî, má lê ânî ijilí tâ ijî ázâ
sî, òzô nî òlôqö tâ ijî ámákâ 'dî drí lâ trá rî, má

drí gōzó gólâ tibê drí-ācê fē 'bá má drí rî â'dálé ãnî drí.

²⁵ Nī â'dâ drē tā má drí, tā Yōwánī bābātízī 'ẽ 'bá ró rî kâ tāsī, ã'dî fē drí-ācê gólâ drí rīzó bābātízī 'éelé õjilâ drí rî nī, Ôvârî fē nī ngâtá õjilâ mvá fē nī yā?" Gõ'dá drí-'bá ángí Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî ârî ȳî tā Yésü drí ijílî 'dî bê rî, drílîyî ngazó rī'á tā ôjálé ȳî vō 'ásî kî, "Ozô mā ãâtâ tā kî nī rî, Ôvârî õfē drí-ācê nī Yōwánī drí rî, Yésü â'dô ãmâ ijí'á kî, mā lêé tā kô tā Yōwánī drí pélé rî 'á 'dô tāsī yā?

²⁶ Gõ'dá ozô mā ãâtâ kî nī rî, õjilâ mvá õfē drí-ācê nī Yōwánī drí rî, ãmâ rī'á ūrî ró tā õjilâ drí 'ẽ'á 'ělâ ãmâ drí rî tāsī, tâlâ gólîyî â'dô ngâ'á ȣwâ' ró ãmá bê. Gólîyî ndrî nî ȳî trá kî nî rî, Yōwánī rī'á tā ȣngû 'bá 'î."

²⁷ Gõ'dá drílîyî tā-drî lôgõzó Yésü drí kî, "Mâ nîjî kô ã'dî fē drí-ācê nī Yōwánī drí yâ rî." Gõ'dá Yésü drí kpá tā âtázó drí-'bá ángí Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî drí kî nî rî, "Má icá kpá kô â'dálâ ãnî drí ngâtá ã'dî fē drí-ācê nî má drí yâ rî."

Tā mvá gólâ tā ȳî átâ kâ 'ẽ 'bá rî kâ

²⁸ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí ngazó í'dígówá ágô ãzâ mvá bê rî rî kâ ngilî drî-'bá ȣngí Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî drí. Gólâ kî, "Ágô ãzâ bê rî'á mvá ágô bê rî. Drílâ ngazó tā âtálé ȳî mvá sisí rî drí kî, 'Ámâ mvá, nî nî ãndrõ nî'á ngá 'wâlé má drí ámvú 'álâ.'

²⁹ Gõ'dá mvá 'dî drí tā-drî lôgõzó ȳî átâ drí kî nî rî, "É'ë, má lêé kô." Gõ'dá tā 'dî vósî rî, drílâ gõzó tā Ȅsü Ȅyíkâ jälé, drílâ gõzó nîlî ngá 'wâlé.

³⁰ Gõ'dá ãgô 'dĩ drí kpá tã ãlô-ãlô 'dĩ âtázó íyî mvá ãdû rî drí. Gõ'dá mvá ãdû rî drí tã-dr̄ lôgõzó átá lâ drí kĩ, ‘Awô, tátá, má â'dô nĩ'á ngá 'wälé.’ Gõ'dá gólâ nñí kô.”

³¹ Gõ'dá Yésü drí dr̄-'bá ángí Yúdã yí kâ 'dĩ 'bá yî ijízó kĩ, “Díyímvá rî 'dî 'bá yî lâfálé sî rî, mvá gólâ ángô rî 'ê tã átá lâ drí lélé rî nî yã?” Gõ'dá drílîyî tã-dr̄ lôgõzó Yésü drí kĩ, “Mvá gólâ sisí rî r'dî.”

Gõ'dá Yésü drí tã âtázó drílîyî kĩ, “Má âtâ ãnî drí tã pãtîi ró, bélé-bélé û'dú 'bá õnjí rî 'bá yî gõ'dá õkó gólîyî ágô kpä 'bá ró rî 'bá yí bê, gólîyî ãnî drí ndrëlé tã õnjí 'bá ró rî â'dô ïyî rû jâ'á nî sisí ãnî drí sî tã lélé Ôvârî 'á â'dózó õjílã Ôvârî kâ ró.

³² Gõ'dá tã â'dálâ ū'dî nõ, Yôwánî bâbâtízî 'ẽ 'bá ró rî ãnî bê lâtû mbî â'dálé ãnî drí â'dózó tã mbî 'ẽ 'bá ró Ôvârî rî lîfî dr̄ 'á rî, nî gâ vólé trá dó tã lélé úlí Ôvârî kâ gólâ drí pélé rî 'á. Gõ'dá bélé-bélé û'dú 'bá yî gõ'dá õkó gólîyî ágô kpä 'bá ró rî yí bê, gólîyî lê tã trá tã Yôwánî drí pélé 'dî 'á. Gõ'dá nî ndrê tã gólîyî drí 'êlé 'dî bê rî, nî gâ vólé trá dó dr̄ âjálé tã õnjí ãníkâ 'ásî tã lëzó úlí Ôvârî kâ Yôwánî drí pélé ãnî drí 'dî 'á.”

Tã Yésü drí úlí mânigõ ámvú 'wã 'bá õnjí rî 'bá yî kâ rî âtázó dr̄-'bá ángí Yúdã yí kâ rî 'bá yî rú rî

(Márâkô 12.1-12; Lúkã 20.9-19)

³³ Gõ'dá nñngá sî rî, Yésü drí úlí mânigõ ãzâ âtázó dr̄-'bá ángí Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî drí. Gólâ kĩ, “Nî ârî drë, ágô ãzâ bê rî'á ámvú ángí íyíkâ bê. Gólâ drí fê õzõ âlâ'bâ kâti gólâ rîzó õdrá

'ēlé lō'wâ lâ 'ásī rî ì'dízó dūû ámvú íyíkâ 'dī 'ásī. Gõ'dá drílâ ndõgõ gãzó dîrî gbââ ámvú íyíkâ 'dī rú sî, tâlâ ūgú gõ'dá kõrõnyâ bê õzó lâtî ūsú âfízó ámvú íyíkâ 'dī 'á kô. Gõ'dá ámvú lípî 'dī drí võ âzâ êdézó gûäli-gûäli kúní 'á, tâlâ rîzó õdrá 'dī zâlé 'á lâ. Gõ'dá drílâ kpârâ êdézó âcê ûrû, tâlâ õjîlâ gólâ rî 'bá ámvú íyíkâ 'dī vó lâ ndrêlê rî drí mbâzó rîlî drî lâ 'á rî'á võ lôndrélé. Nîngá sî, ámvú lípî 'dī drí ámvú 'wâ 'bá âzâ 'bá yî âzízó ânî'á lôsî 'ēlé ámvú íyíkâ 'dī 'á nîngá. Gõ'dá drílîyî tâ ì'bîzó ámvú 'wâ 'bá 'dî 'bá yî bê fê ámvú íyíkâ 'á 'dî 'bá yî lô'wâ lâ yî lâfâlé lâ câlê gólîyí bê. Nîngá sî, ámvú lípî 'dî drí ngâzó nîlî âcî íyíkâ 'á jêjê ró 'bâdrî âzâ 'á.

³⁴ Gõ'dá kâyî fê lô'wâ 'dî 'bá yî drí kâzó rîzó ôkîlâ rî âcâ bê rî, ámvú lípî drí lâjó'bá íyíkâ âzâ 'bá yî jõzó ámvú 'wâ 'bá íyíkâ 'dî 'bá yî ngâlâ, nî'á fê lô'wâ gólâ íyíkâ ró rî âtrôlê âjîlî yî drí.

³⁵ "Gõ'dá lâjó'bá 'dî 'bá yî câ ïyî bê ámvú 'wâ 'bá 'dî 'bá yî ngâlâ rî, ámvú 'wâ 'bá 'dî 'bá yî drí ngâzó 'dêlé lâjó'bá 'dî 'bá yî drî. Drílîyî lâjó'bá ãlô rî rûzó câlê, gõ'dá drílîyî lâjó'bá âzâ rî fûzó, gõ'dá drílîyî lâjó'bá âzâ nâ lâ ró rî lûvûzó kúní mvá sî.

³⁶ "Gõ'dá ámvú lípî 'dî ârî tâ õnjí ámvú 'wâ 'bá 'dî 'bá yî drí 'êlé 'dî bê rî, drílâ gõzó kpá ó'dí lâjó'bá íyíkâ âzâ 'bá yî jõlé lâvûlî gârâ lâjó'bá gólâ drí jõlé sisí rî 'bá yî drî. Gõ'dá lâjó'bá 'dî 'bá yî câ ïyî bê ámvú 'wâ 'bá 'dî 'bá yî ngâlâ rî, ámvú 'wâ 'bá 'dî 'bá yî drí tâ gólîyî drí 'êlé lâjó'bá ámvú lípî kâ âjôlé sisí rî 'bá yî drí rî 'ezó kpá lâjó'bá âjôlé 'dî 'bá yî drí.

37 Gõ'dá ámvú lípì 'dĩ ârî tã gólâ rû 'ẽ 'bá lâjó'bá íyíkâ jõlé 'dĩ 'bá yí drí rî bê rî, gólâ drí tã ïsûzó kî nî rî, 'Má â'dô ámâ mvá nyâányâ rî jõ'á ámvú 'wã 'bá 'dĩ 'bá yí ngálâ. Äzângá sî, gólyi â'dô gólâ rî ïnji'á.' Gõ'dá ãdûkû lâ ró, ámvú lípì drí gõzó íyì mvá rî jõlé gólyi ngálâ.

38 Gõ'dá ámvú 'wã 'bá 'dĩ 'bá yí ndrê ïyî ámvú lípì rî mvá bê rî'á ânî'á ïyî ngálâ rî, drílyi tã ï'bîzó ïyî võ 'ásî kî, "Dîi ámvú lípì rî mvá ï'dî 'ẽ 'bá ngá nõ 'bá yí trôlé ndrî drí-vó ró yí drí rî. Ä'dô ïtí rî, mä fû gólâ vólé, tâlâ mä trô ró bê ámvú 'ẽ 'bá â'dólé drí-vó gólkâ ró nõ ngá ndrî 'á lâ nõ 'bá yí bê ámâ nyâányâ drí."

39 Gõ'dá ámvú lípì 'dĩ mvá lâ ácâ bê gólyi ngálâ rî, drílyi gólâ rî rûzó sélé lôfôlé vólé ámvú 'ásî. Gõ'dá drílyi gólâ rî fûzó."

40 Nîngá sî, Yésû drí tã ïjízó drî-'bá ángí Yûdâ yí kâ 'dĩ 'bá yí tí kî nî rî, "Tã ïsû ãníkâ 'á rî, õzõ ámvú lípì ãágõ trá ácálé rî, gólâ â'dô ã'dô tã 'ẽ'á ï'dî ámvú 'wã 'bá 'dĩ 'bá yí drí yâ?"

41 Gõ'dá drî-'bá ángí Yûdâ yí kâ 'dĩ 'bá yí drí tã-drî lôgõzó Yésû drí kî nî rî, "Ámvú lípì 'dĩ â'dô õjîlâ õnjí têtë 'dî 'bá yí ûfú'á. Gõ'dá drílâ gõzó ámvú 'wã 'bá tândí gólyi 'ẽ 'bá lõ'wâ íyíkâ ró rî fêlé yí drí mbî kâyî fê lõ'wâ 'dî ôkî-ôkî kâ sî ãzâ 'bá yí âzilí, ânî'á lôsî 'êlé ámvú íyíkâ 'dî 'á nîngá."

42 Gõ'dá Yésû drí tã âtázó drî-'bá ángí Yûdâ yí kâ 'dĩ 'bá yí drí kî nî rî, "Tã ãní drí lôgôlé má drí 'dî rî'á tã mbî 'î. 'Dõvó nî ïsû drë ãní nyâányâ tã." Gõ'dá Yésû drí gõzó tã ïjílî gólyi tí kî, "Nî zí

tā gólâ īgīlī búkū Ôvârî kâ 'á ámâ tâsī rî kô kī'á
nī rî,

'Jó ăjû gólâ jó 'dī 'bá yî drí gälé trá dó rî,
gólâ trá ī'dî ăjû tândí jó kâ tâ lâ drí lâzélé
gără rî ró,
tâlâ gólâ ī'dî mbârâkâ jó-drî kâ 'î.

Ôvârî 'ê tâ rî 'dî nî â'dólé ïtí.

Tâ rî 'dî rî'á tâ gólâ âmâ tî drí â'dízó tâ lâ tâsî rî
ï'dî.' "

Lôngó 118.22-23

43 Gõ'dá Yésü drí tâ âtázó drî-'bá ángí Yúdä yí
kâ 'dî 'bá yî drí kî, "Tâlâ nî gâ vólé trá dõ tâ lélé
má 'á rî drí sî rî, ândrâ-tândî gólâ Ôvârî drí 'ë'á
félâ ăñî drí â'dózó õjîlă íyíkâ ró rî, Ôvârî â'dô 'ë'á
trôlâ vólé ăñî drígâ sî félé õjîlă ăzâ 'bá yî gólîyî
tibê 'ë 'bá ăyî tâ gólâ Ôvârî drí lélé 'élé rî 'bá yî
drí, ă'dô ró bê drîlîyî lõ'wâ tândí 'wâzó Ôvârî drí.

44 Ítí rî, ۆzö õjîlă ăzâ ūsî ăyî pá trá jó ăjû 'dî rú
rî, gólâ rî pá â'dô ۆjîlă. Gõ'dá ۆzö jó ăjû 'dî ăâ'dê
õjîlă rî 'dî drîjî rî, â'dô gólâ rî ۆjîlă cînyí-cînyí."*

45 Gõ'dá drî-'bá ángí Yúdä yí kâ ârî ăyî úlí
mânîgõ gólîyî Yésü drí âtálé 'dî 'bá yî bê rî, gólîyî
nî trá kî nî rî, Yésü rî úlí 'dî 'bá yî âtálé 'dî ăyî rú.

46 Ítí rî, drîlîyî rîzó lâtî lôndâlê 'ezó Yésü rî rûlî.
Gõ'dá gólîyî icâ kô tâ rî 'dî 'élé 'wââ ró, tâlâ gólîyî
rî'á ărîjî ró ۆ'bí 'dî 'bá yî drí sî, tâlâ ۆ'bí 'dî 'bá yî
nî ăyî trá kî nî rî, Yésü rî'á tâ ăngü 'bá Ôvârî kâ
'î.

* **21:44 21.44** Úlí 'dî 'bá yî, tâ ifí lâ kî, ۆjîlă gólîyî Yésü rî gă 'bá
dó rî, lâñö ۆnjî têtë â'dô 'dë'á gólîyî drîjî.

22

Tā Yésū drí í'dígówá kārámā lāgī kâ rî kâ ngīzó tā òjílā drí 'ẽzó rílī kūmū Ôvârī kâ zēlé rî tāsī rî

(Lükä 14.15-24)

¹ Gõ'dá nīngá sī rî, Yésū drí kpá í'dígówá ãzâ ngīzó òjílā Yúdä yí kâ 'dī 'bá yî drí tā òjílā drí 'ẽzó rílī kūmū Ôvârī kâ zēlé rî tāsī.

² Gólâ kī, "Tā rírī kâ kūmū Ôvârī kâ zēlé rî rî'á õzõ kúmú ángí ãzâ kārámā lāgī kâ êdé 'bá mvá lâ drí rî kâtí. Gõ'dá kúmú 'dī êdê kārámā lāgī kâ 'dī bê njää rî, gólâ âtâ tā trá òjílā dūn ãânī ró ïyî kārámā rî 'dī 'á ūmú ró.

³ Gõ'dá kâyî gólâ 'ẽzó kārámā lāgī kâ 'dī 'élé rî âcâ bê rî, kúmú 'dī drí rû ì'bü 'bá íyíkâ jõzó n'á tā âtálé òjílā gólîyî yí drí âzílî rî 'bá yî drí, gólîyî ãânī ró ïyî kārámā 'dī 'á. Gõ'dá òjílā gólîyî âzílî 'dī 'bá yî lée ïyî kô ânîlî kārámā rî 'dī 'á.

⁴ "Gõ'dá òjílā âzílî 'dī 'bá yî lée ïyî bê kô ânîlî rî, gõ'dá kúmú 'dī drí rû ì'bü 'bá íyíkâ ãzâ 'bá yî jõzó kpá ó'dí võrâ bê tā âtálé òjílā gólîyî gólâ drí âzílî sisí 'dī 'bá yî drí ãlô-ãlô kī, 'Nî ndrê drë, má fû ìtî trá dūn. Má êdê ngá trá ndrî njää, nî ânî 'wââ kārámâ nyâlé.'

⁵ Gõ'dá òjílā võrâ jõzó gólîyî vó 'dī 'bá yî drí vólé gãzó dó tā rû ì'bü 'bá jõlé 'dī 'bá yî kâ ârîlî, tâlâ gólîyî rî ïyîngá trá lôsî ïyî nyâányâ kâ 'élé ì'dî. ãzâ 'bá yî nî ïyîngá trá ngá 'wâlé ì'dî ïyî drí ámvú 'álâ. Gõ'dá ãzâ 'bá yî nî ïyîngá trá võ ïyíkâ lôsî kâ ãzâ 'bá yî 'ásî.

⁶ Gõ'dá òjílā gólîyî âzílî 'dī 'bá yî lâfálé 'ásî rî, ãzâ 'bá yî drí ngãzó 'dêlé rû ì'bü 'bá 'dî 'bá yî drîñ

gólīyî rūlî cälé ñnjí têtë ró, gõ'dá drílîyî rû ì'bû 'bâ 'dî 'bâ yî ūrûkâ 'bâ yî ūfûzô.

7 Gõ'dá kúmú 'dî ârî tâ rû 'ê 'bâ 'dî bê ïtí rî, gólâ drí â'dozó  w   ró r  . Gõ'dá drílâ ng  z     j   'bû 'bâ iy  kâ rî 'bâ yî j  lé, n  '   o  jl   'dî 'bâ yî ūf  l   gõ'dá kp   j  rl  b   g  l  y  k   l  z  l   v  l  .

8 “D   v  s   rî, kúmú 'dî drí rû ì'bû 'bâ g  l  k   ūrûkâ l   âg   'bâ 'dî 'bâ yî   z  z   ân  l   y   ng  l  , gõ'dá drílâ t   ât  z   drílîyî k  , 'N   ndr   dr  , o  jl   g  l  y   má drí   z  l   s  s   rî 'bâ yî r  '   o  jl   ñnj   'i. G  l  y   â'd   k   o  jl   t  nd     z  l   rî y   i'd  .

9 T   'dî t  s   rî, n   ng   n  l   l  t   rû ūs  m   '  s  , o  jl   g  l  y   t  b     n   drí ūs  l   rî, n     z   g  l  y     n   r   ūt   b   k  r  m     m   n   '  .

10 Gõ'dá rû ì'bû 'bâ 'dî 'bâ yî drí n  z   ïy   t   'dî '  l     z   kúmú 'dî drí ât  l   tr   g  l  y   drí 'dî k  t  . Drílîyî n  z   ñnj   g  l  y   drí ūs  l   t  nd   r   rî 'bâ yî, gõ'dá kp   ñnj   r   rî 'bâ yî b   e' b  l     d  r  l     n  z   o  g  l  y   b   v   k  r  m   k   '  . ïtí rî, j   g  l   k  r  m   k   'dî drí â'doz   ūm   b   d  u  .

11 “Gõ'dá n  ng   s   rî, kúmú k  r  m   l  p   r   'dî drí ng  z   f  l   j   k  r  m   k   'dî '  , n  '   n  -b  -y   '  l   ūm   iy  k   'dî 'bâ yî drí. G  l   f   b   t  l   r  , g  l   drí ūm     z   g  l   it   l  g   k   s   'bâ k   r   ūs  z   ūm   'dî 'bâ yî l  f  l   '  .*

12 N  ng   s  , kúmú k  r  m   l  p   r   'dî drí t   i  j  z   ūm   r   g  g   'dî t   k   n   r  , 'Am   r  -l  -  z  y  , n     f   n  ng   c   ïtí it   l  g   k     k   n   áng   t   r   y  ?

* **22:11 22.11** Úl   ūm   g  l   it   l  g   k   s   'bâ k   r   t  s   'dî, t   i  f   l   k  , o  jl   g  l   ân   'bâ Y  s   ng  l   t   ñnj   iy  k   ây   'bâ k   r   i'd  .

Gõ'dá ãgô 'dĩ ïcá kô tã lõgõlé kãrámã lípî 'dĩ drí.
Gólâ rî trá títí ró.

¹³ Gõ'dá kúmú 'dĩ drí tã 'bãzó rû ì'bü 'bá íyíkâ 'dĩ 'bá yî drí kĩ, 'Nñ ômbê pá lâ yî drí lâ yí bê, nñ vñ ró gólâ ïví 'álâ ïnýríkúwá 'á. Tólâ gólâ â'dô ãwó ngõ'á sí-gílí nyãnyã bê.'

¹⁴ Gõ'dá  dükü lâ ró, Yésü drí tã âtázó kĩ nñ rî, "Nñ ndrê drë, Ôvârí  zj õjílã trá dñu â'dólé õjílã íyíkâ ró. Gõ'dá gólâ njí õjílã trá cé dã â'dólé õjílã íyíkâ ró. 'Dñj õjílã gólÿyî 'e 'bá tã gólákâ ' l  rî 'bá yî ï'dî."

Tã P r s  y  dr  Y s  r  u z  t  o b  g  k  k m   ng 

*R m  k  dr  r  t s  r 
(M r k  12.13-17; L k  20.20-26)*

¹⁵ Gõ'dá n ng  s  r , P r s  y  dr  n z  r   b l  v   l  'á t  ì'b l ,  d  r  b   y  dr  l t  l nd z  Y s  r  u l   gt  g l   d   l   ny   t   y  r .

¹⁶ N ng  s , P r s  'd  'b  y  dr  õj l   y k   z  'b  y  j z   j l  k m   r d  k   z  'b  y  b , n '  Y s  r  u l  t   j   s . G d  g l y   c  b  Y s  n gl   r , dr l y   t   j z  Y s  t  k  n  r , "T   mb  'b , m  n  tr ,  jn j  n  tr  t  mb  'e 'b  r . N  r  t  g l y  mb   v r   r  t   s   j l  k   ny   r  t   mb   n k  r   t s . N  r  k  l f  'b l   mb  g l y k  dr ."

¹⁷ N   d  dr  t   s   n k  r   m  dr . R '  mb   m  dr  o b  g z  k m   ng  R m  k  dr ,  gt   d  k  r '  mb   y ?"

¹⁸ Gõ'dá Yésū nĩ tã ̄sū Pãrúsí 'dĩ 'bá yí kâ gõ'dá
õjilã Ţródë kâ rî 'bá yí bê drílîyî 'ezó íyî mãndïkã
lô'bälé 'dĩ bê rî,* gólâ drí ngãzó tã âtálé drílîyî
mbârâkã sã kĩ nĩ rî, "Ãnî gólîyî â'dó 'bá tã ̄njú
'bá ró nõ 'bá yí, nĩ lê ámâ ûjûlî ámâ mãndïkã
lô'bã-lô'bã 'dî sã ã'dô tãsí yã?

¹⁹ Nī â'dâ drē agridí tibê ãní drí 'ezó ômbê gílí i'dí sî lâ 'dî ãlô rî má ndrê ró bê." Gô'dá drilîyî agridí rî 'dî ãlô rî âtrõzó félé Yésú drí ndrélé.

20 Gō'dá Yésū drí góliyí ijízó kĩ, "Nõô ã'dí rí líndrí 'í í ífi nõ rú, gõ'dá rú igílí rú lâ 'á nõ bê yã?"

²¹ Gõ'dá drílŷi tâ-drñ lôgõzó Yésü drí kĩ nĩ rî, "Dñi rñ'á kúmú ángí Rómã kâ Sízã rî líndrí 'í gõ'dá rú lâ bê 'dñ."

Gõ'dá Yésū drí tā âtázó gólyí drí kĩ, "Õzõ ã'dô
ïtí rí, gólyá ï'dí lâfá 'dí lípí lâ 'í, nã lôgõ lâfâ 'dí
vólé gólyá drí ômbê gígí sí. Gõ'dá ãní rí gógo ífífí
lâ ãní lípí rí'á Ôvârí ï'dí, nã fë ãní nyãányâ gólyá
drí tā gólyá drí lêlé ãní drí 'êlé rí 'êzó."

22 Gõ'dá gólíyî ârî ïyî tâ Yésû drí âtálé 'dõ bê rî, gólíyî tû drí â'dízó ndrúnndrú, gõ'dá drílîyî ngâzô lâ'búlí Yésû rî âyélé.

Tā Sādūsī yī drí Yésū rī ūjūzó tā ijī sī tā ojílā
drí 'ēzō līdrīlī ūdrā 'ásī rī tāsī rī
(Márākō 12.18-27; Lúkā 20.27-40)

23 Gō'dá kāyī ālō-ālō 'dī sī rī, Sādūsī āzā 'bá yī drí kpá ānīzó īyī Yésū rī ūjūlī tā ījī sī tā līdrī-līdrī kā ūdrā 'ásī rī tāsī. Sādūsī 'dī 'bá yī tā ūsū gólīyīkā 'á rī, gólīyī kī nī rī, ūzō ūjīlā ūdrā trá rī, gólā īcā kō līdrīlī kpá ó'dī ūdrā 'ásī.

24 Gō'dá drīlīyī tā ījīzó Yésū tí kī, "Tā īmbá 'bá, tā īmbā Músā kā 'bālē āmā drí rī rī'á nōtī, 'Ozō nī āzā ání ȳdrúpī ūdrā trá ūkó lā rī āyéle cū ītī mvá īkó rī, nī ȳdrúpī lā 'dī ā'dō ȳyīzī 'dī trō'á, ā'dō rō bē mvá ūzó ání ȳdrúpī ȳ'dī rō 'dī vō lā 'á."

25 Ā'dō ītī rī, mā lē tā ūsū áníkā nīlī tā nō tāsī. ūjīlā āzā 'bá yī bē rī'á īyī njī-drī-lā-rī 'dō ȳdrúpī rō ūjīlā āmákā lāfálē sī. Gō'dá gólīyī ȳdrúpī sisī rī drí ūkó trōzó, gō'dá drīlā drāzó drē ākpākā'dā tí īyī mvá kō ūkó lā 'dī bē. Gō'dá ȳdrúpī gólā 'dē 'bá sisī rī vō rī drí ȳyīzī 'dī trōzó ā'dō rō bē mvá ūzó ȳdrúpī lā 'dī vō lā 'á.

26 Gō'dá drīlā kpá drāzó drē ākpākā'dā tí īyī mvá kō ȳyīzī 'dī bē. Gō'dá tā ālō-ālō 'dī drí kpá rū 'ēzō ȳdrúpī gólā nā lā rō rī drí, gō'dá kpá ȳdrúpī ȳmbukū 'dī 'bá yī drí ndrī ītī, gólīyī drí ȳyīzī 'dī trōzó gō'dá gólīyī tí mvá ȳ'dī bē lā kpá kō.

27 Gō'dá ȳdūkū lā rō, ūkó ȳyīzī rō 'dī drí kpá drāzó.

28 ītī rī, ūjīlā gólīyī ā'dō 'bá njī-drī-lā-rī ȳdrúpī rō 'dī 'bá yī trō īyī ūkó 'dī trá ndrī īyī drí ūkó rō. Ozō ā'dō bē trá ītī rī, kāyī gólā ūjīlā drí 'ēzō līdrīlī ūdrā 'ásī rī tú rī, ūkó 'dī ā'dō 'bā'á ȳdrúpī ángō rī ūkó lā 'ī ȳdrúpī gólīyī njī-drī-lā-rī 'dī 'bá yī lāfálē sī yā?"

29 Gō'dá Yésū drí tā-drī lōgōzó drīlīyī kī nī rī,

"Nī rī ānī nyāányâ âdólé tā lîdrî-lîdrî kâ õdrâ 'ásî rî tâsî, tâlâ mî nýí tâ gólâ ìgîlî búkû Ôvârî kâ 'á rî kô, gõ'dá mî nýí mbârâkâ Ôvârî kâ kpá kô.

³⁰ Tâ ìjî ānî drí ìjîlî 'dî tâsî rî, kâyî gólâ õjîlâ drí 'êzó lîdrîlî õdrâ 'ásî rî tú rî, õjîlâ trôó õkó kô. Gólîyî â'dô 'bâ'á òzô mälâyîkâ ûrú 'álâ rî 'bâ yí kâtí.

³¹ "Tâ lîdrî-lîdrî kâ õdrâ 'ásî rî tâsî rî, nî zí tâ gólâ Ôvârî drí âtálé ānî drí búkû íyikâ 'á rî kô yâ?

³² Gólâ kî,

'Mâ Ôvârî tibê Äbârâyámâ drí rî'á rôlâ rî, mâ kpá ï'dî Ôvârî tibê Ìsákâ drí rî'á rôlâ rî, kpá Ôvârî Yâkóbâ drí rôlé rî ï'dî.'

Âfõ-âfõ 3.6

Rî'á õjîlâ lédrë-lédrë ró gólîyî ïcâ 'bâ Ôvârî rî rôlé. ïcâ kô ãvõ drí Ôvârî rî rôzó. Ítí rî, gbô lé Äbârâyámâ yî ôdrâ bê trá  kû ró nã rî, gólîyî líndrí bê rî'á lédrë-lédrë ró Ôvârî ngálâ ûrú 'álâ."

³³ Ítí rî, õjîlâ gólîyî rû ê'bé 'bâ tâ Yésû drí rî'á âtálâ S  d  s   yî drí 'dî ârîlî rî 'bâ yî ârî tâ Yésû drí âtálé 'dî bê rî, t   lâ ïyî drí   d  z   úl   g  l  kâ 'dî 'bâ yî tâsî.

Tâ P  r  s   yî drí Y  s   rî ïj  z   tâ 'b  'b   Ôvârî kâ g  l   l  v   'b   g  r  q   rî tâsî rî

(M  r  k   12.28-34; L  k   10.25-28)

³⁴ G  d   n  ng   s  , P  r  s   yî ârî tâ b   k  'á n   rî, Y  s     p   S  d  s   'd   'b   yî tr   rî, dr  l  y   ng  z   r     b  l   t     b  l  ,   d   r   l  t     z   l  n  d  z  , t  l     y   dr   Y  s   r     j  z   b   kp   ó'd  .

35 'Dī vósī rī, Pārúsī 'dī 'bá yī drí ânizó Yésū ngálâ. Gō'dá ãlô gólīyī lāfálé sī gólâ tibê tā 'bā'bā Ôvârî kâ nī 'bá trá dódó rī, gólâ drí Yésū rī ûjūzó tā ijī azâ sī.

36 Gólâ kī, "Tā ìmbá 'bá, tā 'bā'bā gólīyī ndrī Ôvârî drí âfélé ãmâ drí 'êlé Músä sī rī 'bá yī lāfálé sī rī, tā 'bā'bā gólâ lâvū 'bá gäqrä rī iyikâ ángô rī 'dī yā?"

37 Gō'dá Yésū drí tā-drī lôgôzó drilâ kī,
" 'Ní lē Yákóvâ Ôvârî áníkâ ánî pîpîsîlî sī ndrī,
ánî líndrî sī ndrī, gō'dá kpá tā ïsū áníkâ sī ndrī.'

38 'Dī rī'á tā 'bā'bā sisí gólâ lâvū 'bá gäqrä tā 'bā'bâ azí drī sī rī 'dī.

Tā 'Bā'bā Ândâ 6.5

39 Gō'dá tā 'bā'bâ azâ rī lâ ró gólâ lâvū 'bá kpá gäqrä rī rī'á 'dī nō.

'Ní lē òjílâ azí òzô ní drí ánî nyâányâ lérê kâtí.'

Lávî 'bá yî 19.18

40 Tā 'bā'bâ gólīyî ndrî Ôvârî drí âfélé ãmâ drí 'êlé Músä sī rī 'bá yî gō'dá tā ìmbâ tā ângû 'bá yí kâ bê rī, ólôgô trá cé 'dî rī 'dî."

*Tā Yésū drí ijílî 'dîyî pâ 'bá tâsî rî
(Márâkô 12.35-37; Lúkâ 20.41-44)*

41 Gō'dá nîngá sī rî, Pârúsî yî drë bê rī'á iyî zââ vō ãlô 'á Yésû yî bê rî, Yésû drí tā ijízó gólîyî tí kî,

42 "Tā ïsû âníkâ 'á rî, 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí tâ lâ 'bâlé âjólé rî iyikâ 'dî 'dî yâ? Gólâ rî'á 'dî rî ózôwâ 'dî yâ?" Gō'dá drilîyî tâ-drî lôgôzó Yésû drí kî nî rî, "Gólâ rî'á kúmu Dâwûdî rî ózôwâ 'dî."

43 Gõ'dá Yésū drí tā ijízó gólīyî tí kĩ, “Özõ 'dýi pã 'bá ã'dô Dãwúdõ rî ózõwá 'î rî, gõ'dá tälâ ã'dô 'î Dãwúdõ drí gólâ rî zízó kúmú ró yã? Nĩ ndrê drê, Dãwúdõ átâ úlí Ôvârî kâ nõ 'bá yî trá 'dýi pã 'bá tãsí mbârâkã Líndrí Tãndí Ôvârî kâ rî kâ sî.

44 Gólâ kĩ, ‘Kúmú Ôvârî átâ tã trá kúmú ámákâ drí kĩ nĩ rî,

“Ní rî ámâ drí-ágó drí lésí ró drí-äcê bê. Má â'dô ánî ãjú-'bá-ãzí yî 'bã'á ánî pá zélé.” ’ ”

Lóngó 110.1

45 Gõ'dá Yésū drí tā ijízó gólīyî tí kĩ, “Özõ Dãwúdõ ũzî 'dýi pã 'bá trá kúmú íyíkâ ró rî, ïtí rî, â'dô â'dó'á íyíkâ ángô tí ró 'dýi pã 'bá drí â'dózó gólâ rî ózõwá ró yã?”*

46 Nïngá sî rî, Pãrúsí 'dî 'bá yî ârî ïyî úlí Yésū drí lôgõlé gólīyî drí 'dî bê rî, õjílã ãzãkã yû gólīyî lãfálé sî gólâ ícá 'bá tã ijî Yésû kâ 'dî 'bá yî tã-drí lâ lôgõlé rî. Ïtí rî, ïtõlé kâyî 'dî sî nî'á ãtqî 'álâ õjílã ãzãkã yû lë 'bá Yésû rî ijílí tã ijî ãzâ 'bá yî sî, tälâ gólīyî trá ndrî ūrî ró.

23

Tã Yésû drí tã átázó drí-'bá ángí Yúdã yí kâ rî 'bá yî rú rî

¹ Gõ'dá nïngá sî rî, Yésû drí tã átázó lãjó'bá íyíkâ rî 'bá yî drí õjílã gólīyî rû ê'bé 'bá úlí gólâkâ ârîlí rî 'bá yî bê.

* **22:45 22.45** Yésû átâ tã 'dî ïtí, tälâ gólâ lë gólīyî drí nîlî dódó, 'dýi pã 'bá 'dî rî â'dô 'bã'á õjílã mvá ró, kpá õzõ Ôvârî rî ífífi tí.

² Gólâ kī, "Lā'bí ìmbá 'bá yī gō'dá Pärvüsī yí bē, gólïyî cú rī'á drí-ācê bē tā 'bā'bā Ôvârî drí âfélé Músä sī rī 'bá yī â'dázó òjílā drí.

³ Gō'dá nī ̄isū tā kī nī rī, rī'á mbî ̄anî drí tā ndrī gólïyî drí ̄atálé rī 'bá yī 'ezó yā? Nī ndrê tā gólïyî drí rī'á 'élâ rī 'bá yī! Gō'dá nī 'ê tā kô ̄ozō gólïyî drí rī'á 'élâ rī kâtí, tâlâ tā gólïyî drí rī'á ìmbálâ ̄anî drí 'élé 'dī 'bá yī, gólïyî nyâányâ rí ̄yî kô tā rī 'dī 'bá yī 'élé té ̄ití.

⁴ Nī ndrê drē, gólïyî ̄atrō tā 'bā'bā ̄yî nyâányâ kâ ̄azâ 'bá yī trá dró 'bälé tā 'bā'bā Ôvârî kâ dr̄ij. Tā 'bā'bā rī 'dī 'bá yī ndrī gō'dá trá rī'á ngá lânjî ró òjílā drí 'élé. Gō'dá drílïyî gõzó òjílā 'bälé rī'á tā rī 'dī 'bá yī 'élé mbârâkâ sī. Gbō lé ̄ití rī, gólïyî nyâányâ lêé kô òjílā pâlé ngá lânjî rī 'dī 'bá yī 'ásī.

⁵ "Gō'dá gólïyî rī úlí Ôvârî kâ ̄iglî ínyírîkó ̄avû-̄avû ró rī dr̄ij, tâlâ ̄olêndrê ró bê dódó. Gō'dá drílïyî gõzó ̄ombélâ ̄yî ándrá-gá-sílî 'ásī, gō'dá drílïyî sõzó lâ kpá ̄yî drí 'ásī. Gólïyî 'ê 'dī rîzó râtâã 'élé ̄dî sī lâ. Gō'dá gólïyî cú rī'á ̄itá ̄azâ rī'á ̄akólâ ̄yî ̄uwû 'á rī bê. Gólïyî drí kêlêlê lôsézó dûû ̄itá rī 'dî tî sī ̄acê-̄acê ̄ití. Gólïyî rī tā 'bā'bâ Ôvârî kâ lâlêlê rī 'dî 'bá yî sī, gólïyî ̄otírî rî'á râtâã 'élé rî. Gólïyî rî tā 'dî 'bá yî 'élé ̄ití 'dî, tâlâ òjílā ̄unjî ró bê kî'á nî rî, yî rî tā 'bâ'bâ Ôvârî kâ 'élé ndrî dódó.

⁶ Gō'dá gólïyî ̄onî trá vō kârámâ kâ 'ásī gō'dá jô tā Ôvârî kâ ̄arî kâ 'ásī rî, gólïyî lê ̄yî nyâányâ 'bälé rîlî rî-vô òjílâ ãmbâ-̄ambâ kâ dr̄ij sī.

⁷ Gō'dá ̄ozō gólïyî ̄otírî nî vō ngá lâzî kâ gîlî rî 'bá yî 'ásī rî, gólïyî lê òjílâ drí nî-bê-yâ 'élé ̄yî drí

tā rōrō sī, gō'dá gólīyī lē ōjílā ūnjī rō īyī bē ūnjī,
gō'dá úzī rō īyī bē " 'āmbá" ' rō.

⁸ "Nī 'bā ōjílā ãzí kō ãnī zīlī " 'āmbá" ', ãnī rī'á
tā ūmbá 'bá bē cé ãlō, tālā ūmbā ãníkā rī'á 'dó
ãlō, ãnī ndrī rī'á ḡadrūpī ãzí rō.

⁹ Gō'dá kpá ëtí, nī zī ōjílā ãzí ãngó nō 'á nōngá
nō kō " 'átá" ', tālā ãnī átá rī'á cé ãlō Ôvárí ë'dí
'bū'ú 'álâ.

¹⁰ Nī 'bā ōjílā kō ãnī zīlī " 'kúmú" ' rō, tālā
Kúmú ãníkā cé Krístō 'dýi pā 'bá rō rī ë'dí.

¹¹ Gō'dá ōjílā ãnī lāfálé sī gólâ lē 'bá â'dólé
ūmbá rō rī, gólâ ãâ'dô rû ï'bū 'bá rō ëyī ãzí-ãzí yī
drí.

¹² Gō'dá ōjílā tibé ëyī nyãányâ 'bā 'bá â'dólé
ūmbá rō rī, Ôvárí â'dô gólâ rī lôgō'á vñdrí. Gō'dá
ōjílā gólâ tibé ëyī nyãányâ lôgō 'bá â'dólé ngá
tákó rō rī, Ôvárí â'dô gólâ rī 'bā'á â'dólé ōjílā
ūmbá rō."

*Tā Yésū drí lâŋō 'ë 'bá 'dëlé dr̄i-'bá Yúdä yí kâ
rī 'bá yī dr̄i yī rī*

tā lâ âtázó rī

¹³ Gō'dá nîngá sī, Yésū drí ngãzó tā âtálé dr̄i-'bá
Yúdä yí kâ 'dī 'bá yī drí lâŋō gólâ Ôvárí drí
'ë'á félâ gólīyī drí rī tâsī. Gólâ kī, "Ãnī lâ'bí ūmbá
'bá yī Pârúsī yí bê, nī rī trá ãnī nyãányâ âdólé.
Ôvárí â'dô lâŋō ōnjí têtë fë'á ãnī drí, tālā nī â'bá
âfī fízó vō ûrú 'álâ rī 'á rī trá kpäqkū ōjílā drí,
tā 'bā'bā dû'ú ãnī drí 'bâlê ōjílā drí 'ëlé rī 'bá yī
sī. Gō'dá ãnī nyãányâ icá kō filí, tālā nī rī kō tā
'bā'bā ãnī drí rī'á ūmbálâ ōjílā drí rī 'bá yī 'ëlé.

Gõ'dá õjilā gólīyî lē 'bá filí rî, nĩ njíjí átî kô gólīyî drí fízó.

¹⁴ (Ânî drî-'bá ángí Yúdă yí kâ nõ 'bá yî, ânî rî'á mänî 'bá 'î. Nî rî ayízí âdólé rîzó âdî gólīyî drí 'ẽ'á félâ jó drilîyî rîzó 'á lâ rî lípî lâ yî drí rî trôlé drígâ lâ yî nyâlé vólé. Gõ'dá nî rî kpá râtâa 'élé âcê, tâlâ Ôvârî ã'dô ró bê ayíkô ró ãní bê. Tâ 'dî tâsî rî, Ôvârî â'dô lânjõ õnjí têtë fê'á ãní drí.)*

¹⁵ "Ânî drî-'bá ángí Yúdă yí kâ rî 'bá ânî nyâányâ âdólé nõ 'bá yî, Ôvârî â'dô lânjõ õnjí têtë fê'á ãní drí, tâlâ nî rî nî'á 'b  drî azâ 'bá yî 'ásî j  j   ró õjilâ lônđâ b   â'dolé tâ ârî 'bá ãníkâ ró, gõ'dá nî rî kpá nî'á l  mv   ândr   drî mb   b  , nî'á õjilâ lônđâ b   â'dolé kpá tâ ârî 'bá ãníkâ ró. Gõ'dá õzõ nî ūusû gólîyî tr   rî, tâ imb   ãníkâ lâ'bí ndrî 'ẽ'   tâsî 'dî â'dô gólîyî 'b  'á â'dolé õnjí ró l  v  l   g  r   ãní nyâányâ dr   s  . Îtî rî, nî 'b   gólîyî tr   'ẽ'á nî'á v  l   l  s   g  l   Ôvârî drí êd  l   S  t  n  n   yî drí rî 'á.

¹⁶ "Ânî drî-'bá ángí Yúdă yí kâ, ânî rî'á l  f   ãk  lé 'b   g  l  y   rî 'b   y   '  z  -az   yî s  l   rî 'b   y   '  d  , tâlâ nî rî tâ ányâ imbálé 'dî õjilâ drí. Nî rî tr   tâ imbálé k   nî rî, õzõ õjilâ azâ i  tr   l  tr  tr   tr   ng   azâ 'ez   j   ángí Ôvârî kâ r   lâ s   rî, gõ'dá õzõ g  l   õ'   ng   rî 'd   k   rî, 'd  'â'd   k   tâ õnjí 'î. Gõ'dá õzõ õjilâ rî 'd   i  tr   l  tr  tr   tr   ng   azâ 'ez   d  ab  b   j   ángí Ôvârî kâ 'á 'd   r   lâ s   rî, gõ'dá ic   tr   g  l   dr   tâ rî 'd   'el  . 'D  'rî'á tâ imb   ányâ 'î. Tâ 'dî tâsî rî, Ôvârî â'dô lânjõ õnjí têtë fê'á ãní drí.

* **23:14 23.14** S  s   rî, i  g  j   úl   vér  s   14 kâ nõ 'b   y   k   b  uk   Mătăy   kâ 'á.

17 Ānî rī'á līfī ãkó lé 'bá gólīyî tā nīnī ãkó rī 'bá yî ū'dî. Ítí rî, tā ̄sū ãníkâ 'á rî, ngá ángô rî ū'dî tā lâ drí lâvûlî gäqrä rî, dáabö jó ángí Ôvârî kâ 'á 'dî ū'dî ngâtá jó ángí Ôvârî kâ gólâ dáabö 'dî 'bâ 'bá 'a'dólé tândí ró Ôvârî drí 'dî ū'dî yâ?

18 Gõ'dá nî rî kpá tā ìmbálé kî, õzõ ̄jílã ãzâ ïitrî lâtrítrí trá võ rîzó kôrõnyâ zâlé félé Ôvârî drí ngá fefé ró rî rú lâ sî ngá ãzâ 'ezó rî, gõ'dá õzõ gólâ ò'ê ngá rî 'dî kô rî, 'dî 'dó kô tâ ̄njí 'î. Gõ'dá õzõ ̄jílã ãzâ ïitrî lâtrítrí trá ngá gólîyî félé Ôvârî drí ngá fefé ró 'dî rú lâ sî ngá ãzâ 'ezó rî, icâ trá gólâ drí ngá rî 'dî 'élé.

19 Ānî rî'á ̄jílã gólîyî lîfî ãkó lé 'bá ró rî yî ū'dî. Tâ ìmbâ ãníkâ 'dî rî'á ányâ ró. Gõ'dá tâ ̄sû ãníkâ 'á rî, ngá ángô rî ū'dî tâ lâ drí lâvûlî gäqrä rî, ngá gólîyî félé trá Ôvârî drí ngá fefé ró 'dî 'bâ yî ū'dî ngâtá võ gólâ ngá 'dî 'bâ yî 'bâzó drî lâ 'á tibê ngá fefé 'dî 'bâ yî 'bâ 'bá 'a'dólé tândí ró Ôvârî drí rî ū'dî yâ?

20 Tâ 'dî tâsî rî, ̄jílã gólâ tibê lâtrítrí îtrí 'bá trá võ rîzó kôrõnyâ zâlé félé Ôvârî drí ngá fefé ró rî rú lâ sî rî, gólâ îtrî lâtrítrí kpá trá ngá fefé gólîyî drî lâ 'á 'dî 'bâ yî rú lâ sî ndrî.

21 Gõ'dá õzõ ̄jílã ãzâ ïitrî lâtrítrí trá jó ángí Ôvârî kâ rú lâ sî rî, gólâ îtrî lâtrítrí 'dî kpá trá Ôvârî gólâ rî 'bâ jó 'dî 'á 'dî rú lâ sî.

22 Gõ'dá õzõ ̄jílã ãzâ ïitrî lâtrítrí 'bûû rú sî rî, gólâ îtrî lâtrítrí trá kífî Ôvârî drí rîzó rîlî drî lâ 'á kúmú ró rî rú lâ sî gõ'dá kpá Ôvârî gólâ tibê rî 'bâ kífî rî 'dî drîfî rî bê.

23 “Gō'dá nī rī trá ãlô mûdrí 'ásī trõlé ngá gólyī ãtót drí âsózó drí lâ sī, õzō 'ã'í-nyá yí kâtí, dō yí kâtí, gō'dá kpá õzō 'ã'í-títí kâtí rī 'bá yí bê, fêlé Ôvârî drí ngá fêfê ró. Tā 'dî 'bá yî, nī rī 'élâ ndrî tãndí ró, gō'dá nī rí kô tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ lâyvú 'bá gârârâ rī 'bá yî 'élé. Nī rí kô tâ-vó õjilâ kâ kîlî mbî, gō'dá nī rí kpá kô õjilâ gólyī ïzâ bê rî 'bá yî pâlé, gō'dá nī rí kpá kô rîlî zââ tâ gólyī mbî Ôvârî drí lêlê ãnî drí 'élé rî 'bá yî 'élé. Tâ 'dî tâsî rî, Ôvârî â'dô lânjö õnjí têtë fê'á ãnî drí.”

24 Gō'dá Yésǖ drí úlí mânigō ãzâ âtázó tâ 'dî tâsî dr̄i-'bá ángí Yûdǟ yí kâ 'dî 'bá yî drí kî, “Ãnî rî'á õzō lîfî ãkó lé 'bá yí kâtí. ãnî rî'á nyé õzō õjilâ gólyī nyâámûrûwâ drí 'dêzó ngá mvûmvû gólyīkâ 'á ndrêlé tô drîlîyî âpêzó lâ vólé gō'dá ïnjîgô ândrê gólâ 'dê 'bá ngá mvûmvû 'dî 'á 'dî ndrêzó lâ kô gō'dá drîlîyî gôzó ïnjîgô 'dî mvûlî têlé nyé yî 'â 'á rî kâtí.

25 “Ãnî dr̄i-'bá Yûdǟ yí kâ nô 'bá yî, tâ 'e'ë ãníkâ rî 'bá yî rî'á rî rî. Nî rî ïgâ mvá ãníkâ gō'dá tabigá ãníkâ bê rî 'bá yî rû'bâ lâ ïví lésî rî jîlî cé ï'dî ngbângbâ, gō'dá ãnî drí 'álé lâ yî âyézó ïyíkâ ïndî ró, tâlâ ngá gólyī ãnî drí rî'á ûsûlâ rî 'bá yî, nî rî rî'á ûsûlâ õjilâ âdô-âdô sî, gō'dá nî lë ngá dûû ndrî ãnî nyâányâ drí. Nî 'bâ ãnî nyâányâ â'dôlê õjilâ tândí ró, gō'dá ãnî pîpîsîlî rî'á õnjí ró. Tâ 'dî tâsî rî, Ôvârî â'dô lânjö õnjí têtë fê'á ãnî drí.

26 ãnî rî'á õjilâ gólyī lîfî ãkó lé 'bá ró rî yî ï'dî. 'Dôvô nî jî drê ïgâ mvá ãníkâ 'â lâ zâlô sîsî, gō'dá nî gô ró bê rû'bâ lâ ïví lésî rî jîlî, tâlâ ã'dô ró bê ngbângbâ.

27 “Ítí rî, ãnî dr̄i-'bá Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî, ãnî kpá r̄i'á nyé õzõ ló'dé gólîyî rú'bá lâ bélê dódó òlèndrê ró bê íví lésî súsû ró rî kâtí. Gõ'dá ló'dé rî 'dî 'álé lâ 'á tólâ rî, áâ'dô òjílã ãvõ fâ ûsú'á ì'dî, gõ'dá kpá ngá õnjî-õnjî ãzâ 'bá yí bê dûû. Tâ 'dî tâsî rî, Ôvârî â'dô lânjõ õnjí têtë fë'á ãnî drí.

28 Gõ'dá ãnî kpá r̄i'á ïtí. Nî 'bâ ãnî nyâányâ trá â'dólé òjílã ãzí lñfî dr̄i 'á tâ mbî 'ë 'bá ró. Gõ'dá ãnî pípîsílî r̄i'á õnjí ró tâ ìsû bê rî rî.

29 “Ãnî dr̄i-'bá Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî, ãnî r̄i'á tâ òjá 'bá 'î. Ôvârî â'dô lânjõ õnjí têtë fë'á ãnî drí tâ nô 'bá yî tâsî. Nî rî trá ló'dé tâ ۀngû 'bá Ôvârî kâ ôdrâ 'bá trá rî yí kâ rú'bá lâ êdélé dódó, gõ'dá nî rî kpá trá r̄i'á ló'dé tâ mbî 'bá Ôvârî kâ ôdrâ 'bá trá rî yí kâ rú'bá lâ êdélé súsû ró njörökô bê, tâlâ ã'dô ró bê ãnî drí rîzó gólîyî ìnjîlî.

30 Nî rî tâ âtálé kî nî rî, ‘Tí mä õró 'bââ bê kâyî ãkû ró gólâ ãmâ á'bíyâ yî drí rîzó tâ ۀngû 'bá Ôvârî kâ ûfûlî nã 'bá yî sî rî, tí mä ìcâ kô tâ-drî lêlé rû ê'bélé gólîyî bê tâ ۀngû 'bá 'dî 'bá yî ûfûzó.’

31 Úlí gólâ ãnî drí âtálé ãnî tû sî 'dî rî â'dâ tâ trá kî nî rî, òjílã tâ ۀngû 'bá Ôvârî kâ ûfû 'bá nã 'bá yî, ãnî r̄i'á gólîyî ózôwá yî ì'dî.

32 Bê trá ïtí rî, tâ õnjí ãnî á'bíyâ yî drí îtõlé 'êlé rî, nî trõ kpá r̄i'dî 'êlé cázó bê bûúû ۀdûkû lâ 'á, tâlâ ãnî r̄i'á nyé õzõ gólîyî kâtí.

33 Ænî r̄i'á ìnjî cù gîbê rî 'bá yî ì'dî, nî â'dô ìcâ'á ãnî pâlé lânjõ lásí kâ Ôvârî drí 'ë'á félâ ãnî drí rî 'ásî ángô tí ró yâ?

34 “Tâ gólâ 'ë 'bá tâ 'dî 'bá yî â'dálé ãnî tâsî rî

ĩ'dî nõ. Má â'dô tā Ôvârí kâ âtá 'bá ãzâ 'bá yî tâ nî 'bá ãzâ 'bá yí bê gõ'dá kpá tâ îmbá 'bá ãzâ 'bá yí bê âjó'á ãnî ngálâ. Nî â'dô ūrûkâ 'bá yî îpá'á fê lâlî-lâlî dr̄jî, gõ'dá nî â'dô 'ẽ'á ūrûkâ 'bá yî ûfúlî lâtî ngíngî 'ásî. Gõ'dá nî â'dô 'ẽ'á ãzâ 'bá yî câlé ônjóró'bí sî jó tâ Ôvârí kâ ârî kâ 'ásî. Gõ'dá nî â'dô nî'á lârá bê jârîbâ 'ásî, nî'á ãzâ 'bá yî gólîyî lâfâlé 'ásî rî lôndâ bê lâñõ fẽzó drílîyî.

³⁵ Tâ ònjí ãnî drí 'ẽ'á 'élâ 'dî 'bá yî tâsî rî, tâ mbî 'bá Ôvârí kâ ãnî á'bíyâ yî drí ûfúlî trá ãkû ró nã 'bá yî, lâñõ lâ â'dô âgõ'á ãkpâ ãnî dr̄jî, îtôlé õdrâ tâ mbî 'bá Ôvârí kâ Ábêlê rú sî bûúñ âcâlé õdrâ tâ  ngû 'bá rú bê Zékârîyâ kâ rî rú gólâ tibê â'dô 'bá Bérêkîyâ rî mvá ró ãnî á'bíyâ yî drí fûlî jó  ngí Ôvârí kâ 'á,* võ tibê Ôvârí drí rîzó 'á lâ rî lâfâlé 'á võ rîzó kôrõnyâ zâlê fêlê Ôvârí drí ngá fefé ró rî bê.

³⁶ Má âtâ ãnî drí tâ pâtî ró, tâ ònjí gólîyî 'élé tâ mbî 'bá Ôvârí kâ ûfúzó  kû ró nã 'bá yî, lâñõ lâ â'dô 'dê'á ãnî õjílâ kâyî nõ 'bá yî kâ nõ dr̄jî."

Tâ lâzé 'bá Yésü rú õjílâ Yûdâ yí kâ Yerôsâlémâ 'á rî 'bá yî

*tâsî rî
(Lükâ 13.34-35)*

³⁷ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí tâ âtázó õjílâ Yûdâ yí kâ Yerôsâlémâ 'álâ rî 'bá yî drí kî, "Ãnî õjílâ Yerôsâlémâ kâ, nî ûfû tâ  ngû 'bá Ôvârí kâ âjolé

* ^{23:35 23.35} Ábêlê rî'á tâ mbî 'bá Ôvârí kâ gólâ fûlî sisí îtô võ  ngó kâ sî rî  dî. Gõ'dá Zékârîyâ íyíkâ tâ mbî 'bá Ôvârí kâ gólâ fûlî  dûkû lâ ró drë  kpâkâ'dâ útý Yésü kô.

ãnî ngálâ rî 'bá yî trá, gõ'dá nĩ lûvû lâjó'bá gólÿi Ôvârî drí âjólé ãnî ngálâ rî 'bá yî kpá trá kúnî mvá sî. Gbô lé ïtí rî, mâ rî'á zââ ngá lêlê bê ãnî tâsî. Gõ'dá má ûjû trá kpÿi ãnî ê'bélé võ âlô 'á sûzó ãnî rú, õzõ 'ä'ú ândré drí mvá lâ yî ê'bérë íyî úfú zéle sûzó gólÿi rú rî kâtí. Gõ'dá nĩ gã lõvõ ámákâ ãnî drí 'dî trá dó.

³⁸ Nî ndrê drë, järíbä ãníkâ gõ'dá jó ángí ãnî drí rîzó Ôvârî rî ïnjlí 'á lâ rî bê â'dô rû ïzâ'á, gõ'dá drílâ rîzó cù ïtí õjilâ ãzâkâ âkó, tâlâ Ôvârî âyê trá.

³⁹ Má âtâ ãnî drí tâ pâtíi ró, nî icá kô ámâ ndrêlê ó'dí nõngá cälé bûúú kâyi gólâ má drí 'ezó âgõlé rîlî kumú ró ãngó nõ drílî rî tú. Kâyi 'dî 'á rî, õzõ õjilâ õndré íyî mâ trá rî, gólÿi â'dô 'e'á tâ âtâlê kî nî rî, Ôvârî õfë õrë mâ gólâ ânî 'bá drí-âcê gólâkâ bê kumú ró rî drí."

24

*Tâ Yésû drí tâ gólÿi 'e' 'bá rû 'elé tâ â'dâ ró
ïzátú drë ãkpâkâ'dâ yí drí âgõ ãkó ãngó nõ 'á rî
tû rî â'dázó lâjó'bá íyikâ*

rî 'bá yî drí rî

(Márâkô 13.1-23; Lükä 21.5-24)

¹ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû yî drí ngâzó jó ángí Ôvârî kâ 'dî âyélé lâjó'bá íyikâ rî 'bá yî bê. Gõ'dá gólÿi ôtírî 'bââ lâvû'á jó ángí 'dî rû sî rî, lâjó'bá gólâkâ 'dî 'bá yî drí ngâzó jó ángí 'dî 'bá yî bêbê lâ sûsû lâ 'dî 'bá yî bê â'dâlê gólâ drí.

² Gõ'dá Yésû drí tâ âtâzó gólÿi drí kî, "Nî ndrê jó ángí Ôvârî kâ 'dî trá yâ? Tâ pâtíi ró, jó ãnî drí

ndrēlē sūsū ró 'dī áâ'dô ûfú'á lâ ndrī, gõ'dá kúní mvá ãlô ïcá kô lâkílí jó 'dī drñ̄, â'dô lô'dé'á ndrī vûdrí."

³ Gõ'dá nïngá sî rî, Yésü yî drí nïzó cälé úní gólâ fê dô kâ bê rî drî 'álâ lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yí bê. Gõ'dá drlñyî mbãzó úní 'dî drñ̄, gólñyî cé ïyî drñ̄ sî. Gõ'dá Yésü drí ngäzó rílí vûdrí. Nïngá sî, lâjó'bá gólâkâ 'dî 'bá yî drí rû êsézó ãnyî gólâ lâgâtí. Drlñyî tâ ïjízó gólâ tí kî, "Kúmú, tâ jó ángí Ôvârî kâ ûfû kâ 'dî â'dô 'ë'á rû 'élé ángô tú yâ? Tâ gólñyî 'ë 'bá rû 'élé tâ â'dâ ró kâyî âgõ-âgõ áníkâ ángó nõ 'á rî kâ â'dálé ãmâ drí rî â'dô 'bã'á ã'dô 'î yâ? Gõ'dá kpá tâ gólñyî 'ë 'bá kâyî  dûkû ángó nõ kâ â'dálé ãmâ drí rî â'dô 'bã'á ã'dô 'î yâ?"

⁴ Gõ'dá Yésü drí tâ-drî lôgõzó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí kî, "Ãnî lîfî õmbâ ãnî rú, nî âyê  jílâ ãzâkâ kô ãnî âdólé âgõ-âgõ ámákâ tâsî.

⁵ Tâlâ  jílâ dûu â'dô ïyî ânî'á tâ ãmâlé kî, yî ãâ'dô 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí âjolé ûrú lésî rî 'dî. Tâ 'dî tâsî rî, gólñyî â'dô 'ë'á  jílâ dûu âdólé, drlñyî tâ lêlë ïyíkâ má 'á rî âyézó.

⁶ "Gõ'dá nî â'dô kpá  jú  yî ârî'á ãnyî, gõ'dá nî â'dô kpá  jú gólñyî jêjê ró rî 'bá yî tâ lâ ârî'á. Tâ 'dî 'bá yî â'dô rû 'ë'á ndrî sisî tâ Ôvârî drí lêlë rî vó ró.  Ití rî, nî 'ê  rî kô, tâlâ 'dîlâ â'dá tâ kô kî nî rî, 'dîlâ trá  dûkû ángó nõ kâ 'î.

⁷ Gõ'dá  jílâ 'b drî ãlô kâ â'dô ngä'á 'd l   jú b   jílâ 'b drî  zâ kâ rî drñ̄. Gõ'dá  jú 'b  'b  k m   zâ rî kâ â'dô ngä'á n l  'd l   jú b   jú 'b  'b  k m   zâ kâ rî drñ̄. Gõ'dá l f   nj  t t  â'dô 'ë'á 'd l   jílâ drñ̄, gõ'dá  gb gb  â'dô  ny k  dr   y 'á v  ' s  ndr .

8 Tā 'dī 'bá yī â'dô 'bā'á, nyé õzō mvá lâzê-lâzê â'dó 'bá sísí õkó gólâ 'e 'bá mvá t̄l̄i r̄i drí r̄i kâtí.

9 “Õjílā â'dô ȳi yī ãnî rū'a fēlé ãnî ȳjú-'bá-ãzí gól̄yī 'e 'bá lâñō fēlé ãnî drí r̄i 'bá yī drígá. Gól̄yī â'dô ãnî 'bā'á gãnímã 'á. Gõ'dá gól̄yī â'dô lâñō õnjí têtē fē'a ãnî drí. Gõ'dá gól̄yī drí kpá ãnî ûfúzó. Ítí r̄i, õjílā cé t̄t̄i 'bāá ȳi yī ãnî lôvó kô, tâlâ ãnî r̄i'a tā ârí 'bá ámákâ ë'dî r̄i drí s̄i.

10 Tā r̄i 'dī 'bá yī õtír̄i r̄i'r̄i 'élé r̄i, õjílā dûû â'dô ȳi yī tā lêlē ȳíkâ má 'á r̄i âyé'á, gõ'dá gól̄yī â'dô ȳi yī ãzí-ãzí yī drí-bâ fē'a ȳjú-'bá-ãzí lâ yī drígá.

11 Tā ȳngū 'bá dûû tā âmã 'bá kĩ'a n̄i r̄i, ȳi yī â'dô tā ȳngū 'bá Ôvârí kâ ë'dî r̄i, â'dô ȳi yī ân̄i'á õjílā dûû âdólé õnjō s̄i.

12 Tā õnjí gól̄yī 'e 'bá rû 'élé ȳngó nõ 'á r̄i 'bá yī â'dô lít̄i'á rõô lâvûlì gãrã sísí r̄i drûi s̄i. Tā 'dî tâsí r̄i, 'dî trá kâyî gólâ õjílā ãmbá drí 'ezó â'dolé ngá lêlē ãkó ȳi yī ãzí-ãzí yī drí r̄i trá ë'dî.

13 Gbõ lé ïtí r̄i, õjílā gólâ tā lêlē ȳíkâ má 'á r̄i t̄t̄i 'bá gágá âyé 'bá lâ kô cãzó bûúû  dûkû lâ 'á r̄i, gólâ â'dô lêdré-lêdré  dûkû ãkó r̄i úsú'á.

14 Gõ'dá áâ'dô tā âtî-âtî tândí kûmû Ôvârí kâ tâsí nô r̄i p̄e'a zâlô sísí õjílâ õrî ndrî kâ ȳngó nõ 'ásí r̄i 'bá yī drí, tâlâ gól̄yī âârî ró ȳi yī tâ pâtîi 'dî bê. Gõ'dá 'dî vósí,  dûkû ȳngó nõ kâ õró gõ âcálé.

15 “Tâ gólâ 'ezó Yêrõsâlémâ r̄i  zâlé r̄i tâsí, kâyî â'dô 'e'a âcálé ãnî drí ngá tâ ȳngû 'bá Dânîyé'lê drí tâ lâ âtâlé trá  kû ró nã r̄i ndrêzó. Nî ârî dré úlî ngbângâ nõ. Gólâ kĩ,

 zátú nî â'dô ngá õnjí gólâ 'e 'bá ȳnyî âjílî r̄i ndrê'a.

Gõ'dá áâ'dô ngá rî 'dĩ âtrõ'á 'bälé jó ángí Ôvárí kâ 'á.

Ngá rî 'dĩ â'dô jó Ôvárí kâ 'dĩ 'bã'á â'dólé ̃indì ró Ôvárí rî l̄ifí dr̄i 'á.' "

Dān̄iyélẽ 9.27; 11.31

¹⁶ Gõ'dá Yésū drí kpá tā âtázó lājó'bá íyíkâ drí kī, "Ojílā Yüdáyä kâ rî 'bá yî, õzõ gólíyî õndrê tā ãnyï kâ 'dĩ trá rû 'erē 'á rî, gólíyî õrâ vólé 'wāâ'wâ, nñ'á ïyî l̄apílí úní lāfálé 'á.

¹⁷ Ojílā gólâ rî 'bá lôsî 'élé jó íyíkâ dr̄i rî, gólâ ãârî râlé vólé 'wāâ'wâ, gólâ õlîpî kô kpá filí jó 'álâ nñ'á ngá íyíkâ jó kâ rî 'bá yî âtrõlé.

¹⁸ Gõ'dá ojílā gólâ rî 'bá lôsî 'élé yí drí ámvú 'á kâyï rî 'dĩ sî rî, gólâ õgõ kô 'bã 'álâ nñ'á ítâ íyíkâ âtrõlé. Gólâ õlîpî kô, gólâ õrâ nñ'á ïyî l̄apílí.

¹⁹ Gõ'dá kâyï 'dĩ sî rî, õkó gólíyî rû 'bã 'bá mvá bê rî 'bá yî â'dô ïyî 'e'á 'bälé lâjõ õnjí têtë bê gõ'dá kpá õkó gólíyî mvá õdé bê ïyî dr̄igá rî 'bá yí bê, tâlâ rârâ 'dî tâsî.

²⁰ Ózõ kâyï lâjõ rî 'dĩ kâ ãâcâ trá rî, ïcâ trá ãnî drí râlé 'wāâ'wâ. Tâ 'dî tâsî rî, nñ 'ê râtâã Ôvárí drí kâyï rî 'dĩ õzó âcá kô ôzê l̄imvû sî gõ'dá kâyï lôvô-lôvô kâ sî.

²¹ Lâjõ gólâ 'e'á 'bá â'dólé kâyï 'dĩ 'á rî, â'dô lâvû'á gârã lâjõ gólíyî rû 'e'á 'bá ïtõ võ ãngó nõ 'bârê kâ 'ásî âcálé bûúú ândrõ nô rî kâ dr̄i sî. Gõ'dá ̄tí 'álâ rî, lâjõ ãzâ ïcâ kô lâvûlí gârã lâjõ 'dî dr̄i sî.

²² Gólâ lôgõ kâyï rî 'dĩ trá ngbââ kútuwá, tâlâ yí pâ ró ojílā yí drí njîlí trá â'dólé ojílā íyíkâ ró rî 'bá yí bê. Tí gólâ õró gõ kâyï rî 'dĩ 'bälé ãcê rî, ojílā â'dô ïyî òdrâ'á ndrî. Gólíyî ïcâ kô ngá pâlê.

²³ "Gõ'dá kâyï 'dĩ 'bá yí sî, õzõ ojílā ãzâ ãâtâ tâ

trá ãnî drí kĩ, 'Nĩ ndrê drẽ, 'dýî pã 'bá rĩ'á nõ', ngâtá 'gólâ rĩ'á nã' yã rî, ní lẽ tã gólâkâ 'dĩ kô.

²⁴ Tãlâ õjílã dũû rĩ'á gólyi 'ẽ 'bá ūyî tã âmâlé kĩ'á nĩ rî, ūyî ã'dô 'dýî pã 'bá Ôvârî drí âjólé rî 'bá yî ūdî. Gõ'dá tã  ngü 'bá õjílã âdó 'bá ãzâ 'bá yí bê, gólyi 'dô kpá ânî'á ūyî tã lârâkô ãmbá õjílã tû drí  'dizó drílâ sî rî 'bá yî 'elé, tãlâ ã'dô ró bê ūyî drí láfî lôndãzó õjílã gólyi Ôvârî drí njílî 'dôlé õjílã íyikâ ró rî 'bá yî âdózó, tí õzõ yî ūüsû láfî lâ trá rî.

²⁵ Nĩ ârî drẽ, má âtâ tã 'dî 'bá yî ãnî drí sisí, tãlâ ãnî lîfî õmbâ ró bê ãnî rú drẽ  kpâkâ'dâ tã 'dî 'bá yî drí rû 'ẽ ãkó.

²⁶ "Gõ'dá õzõ õjílã ãzâ ãâtâ tã trá ãnî drí kĩ nĩ rî, 'Nĩ ndrê drẽ, 'dýî pã 'bá â'dô bê rĩ'á võ  gângbêlê 'á' rî, nĩ nĩ kô tólâ gólâ rî lôndâlê. Ngâtá õzõ áãâtâ tã trá kĩ'á nĩ rî, gólâ  lápì yî trá rĩ'á jó 'á nõ rî, nĩ lẽ tã gólâkâ 'dî kpá kô.

²⁷ Kâyî gólâ má âjólé ûrú lésí 'dýî pã 'bá ró rî drí 'ezó  gôlé kpá ó'dí  ngó nõ 'á rî tú rî, õjílã ndrî â'dô ūyî ámâ ndrẽ'á õzõ ngá ūyî gólâ võ ūyî 'bá kâ'dâ-kâ'dâ ómvórë lésí bûuû lânjí 'álâ rî kâtí.

²⁸ Kâyî gólâ má drí 'ezó  gôlé  ngó nõ 'á rî tú rî, õjílã ndrî â'dô ndrẽ'á lâ õzõ drílîyî lõgónô ndrêrê lô'dérê kôrõnyâ ãvõ dríjí rî kâtí."

Tã Yésû drí  gô- gô íyikâ  ngó nõ 'á rî tã lâ 'dázó rî

(Márâkô 13.24-31; Lükä 21.25-33)

²⁹ Gõ'dá Yésû drí kpá tã âtázó kĩ nĩ rî, "Gõ'dá kôrô lânjô kâyî 'dî 'bá yî kâ vósí rî, ngá gólyi 'dô 'bá 'bûu 'álâ rî 'bá yî â'dô ūyî rû ūyá'á ndrî,  câ ūyî kô lôsí 'elé dódó. Gõ'dá  tú lîfî â'dô  kánágô'á

íñíríkúwá ró, ícá kô vō ïwálé. Gõ'dá párá ícá kpá kô vō ïwálé. Gõ'dá ɿ'bì'bìwá â'dô ȳí lô'dé'á ndrĩ vüdrí 'būl léši.

³⁰ 'Dī vósí rī, ngá gólgâ 'ě 'bá âgō-âgō mâ gólgâ
âjólé ûrú lésí nô kâ â'dálé rī, â'dô rû â'dá'á 'bū
'álâ. Ítí rī, õjílā õrñ ndrñ kâ â'dô ïyî 'ě'á ámâ
ndrëlé ânñrñ 'á mbârâsâsâ bê. Õzõ gólyi õndrê
mâ trá rī, õjílā ãmbá â'dô ïyî ãwó ngõ'á ûrñ drí sî,
tälâ má â'dô 'ě'á ânñlí cù mbârâkâ ángí bê gõ'dá
kpá ãmbâ Óvârî kâ bê.

³¹ Má â'dô 'ẽ'á mäläyíkã yí âzílí gûnýyá sî. Áâ'dô 'ẽ'á gûnýyá vôle, gõ'dá mäläyíkã yí â'dô ïyí rû ê'bé'á ndrï võ ãlô 'á. Ôvârì â'dô gólÿyí jõ'á ãngó 'ásí ndrï, nĩ'á õjílã ndrï gólÿyí yí drí njílí õjílã íyíkâ ró rí 'bá yí ê'bélé võ 'ásí ndrï.

³² “Nī ârî drē úlí mânîgô gólâ fê bí tâsî nô, ûimbâ ró ãnî bê. Õzô nî õndrê gárá lâ 'dî 'bá yî trá ârð'á bí bê cárð rî, nî â'dô nî'á lâ kî nî rî, ôzê lîmvû trá ãnyî 'e'á âcálé.

³³ Â'dô 'ẽ'á â'dólé kpá ìtí âgõ-âgõ ámákâ tãsí.
Õzõ nĩ õndrê tã góliyî ndrî má drí âtálé 'dî 'bá yî
trá rû 'erê 'á rî, nĩ â'dô nî'á lâ kî nî rî, kâyî má
drí 'ezó âqõlé rî trá ãnyî.

³⁴ Má âtâ ãnî drí tâ pti ró, tâ 'dî 'bá yí â'dô 'ẽ'á rû 'ẽlé ssi dr ākpk'd õjl ky n 'bá yí k ôdrá iy k ndr.

³⁵ Õzõ ãngó nõ õndẽ gbõ lé 'bũû bê rî, úlí ámákâ ïcá kô rû ndëlé."

Tā Yésū drí âtálé kâyị̄ âgō-âgō íyíkâ kâ rî tāsī̄

rî

(Mărăkō 13.32-37; Lükă 17.26-30, 34-36)

³⁶ Gõ'dá Yésū drí kpá tă âtázó lăjó'bá íyíkâ 'dī 'bá yî drí tă âgō-âgō íyíkâ ãngó nō 'á rî kâ tăsī. Gólâ kî, "Kâyî má drí 'eżó âgõlé ãngó nō 'á rî, õjílă ãzákă ícă kô nîlâ, gbõ lé mălăyíkă gólíyî ûrú 'álâ rî 'bá yî (gõ'dá mâ rî gógó Ôvârî rî mvá ró nō bē)* nýí łyî kâyî rî 'dī kpá kô. Ámâ átá nî kâyî rî 'dī cé nî.

³⁷ Kâyî gólâ má drí 'eżó âgõlé tă-vó õjílă kâ kîlî ãngó nō 'á rî tú rî, â'dô 'bâ'á nyé õzõ kâyî gólâ Nówâ kâ ăkû ró nă sî rî kâtí.

³⁸⁻³⁹ Gõ'dá drë ăkpăkă'dă Ôvârî âjó lîmvû tîtî kô ânî'á õjílă ûfûlî tă ònjí łyíkâ tăsî rî, õjílă nă 'bá yî rî łyîngá drî-báláyî ró tă ısu ăkó kî'á nî rî, lâjõ ă'dô 'e'á ânîlî 'dĕlé łyî drî. Gólíyî rî trá ngá nyâlé, ngá mvûlî, gõ'dá ãgô rî łyî trá ăkó gîlî câlé bûuû kâyî gólâ Nówâ yî drí fîzó kôlóngbõ ândrê 'á łyî nyânyâ pâlé rî tú. Gõ'dá gólíyî nýí łyî kî'á nî rî, ôzê trá ânî'á 'dîlî rî kô, câlé bûuû kâyî gólâ lîmvû tîtî drí ânîzó gólíyî ûfûlî rî tú. Â'dô rû 'e'á kpá ătí kâyî mâ gólâ âjólé ûrú lésî rî drí 'erê âgõlé ãngó nō 'á rî tú. Âgō-âgō ámákâ â'dô 'e'á gólíyî ırôlê irô.

⁴⁰ Gõ'dá kâyî rî 'dî tû rî, õzõ ãgô rî ă'dô łyî trá rî'á ngá 'wâ'á ámvû 'á rî, â'a'dô ălô rî trô'á, gõzó ăzâ rî âyélé.

⁴¹ Gõ'dá õzõ ăkó ă'dô łyî rî rî'á ngá ły'á kúnî ngá ły'á kâ drî rî, â'a'dô kpá ălô rî trô'á ır'dî, gõzó ăzâ rî âyélé.

* **24:36 24.36** Úlí gólâ Ôvârî rî mvá kâ 'dî iigîi kô wárâgâ bí Mătăyo kâ ăzâ 'bá yî 'á.

42 “Nī rī rīlī tā mbịmbị rī 'ē'ē lâ sī âgō-âgō ámákâ tēlé, tälâ mī nīj kâyị gólâ má drí 'ezó âgōlé rī kô. Ítí rī, nī rī ngiyá ró.

43 Gō'dá nī ūsū drē tā nō, tí 'bā-lípị ūrō gō ịtú-pá ngácị kâ gólâ ūgú drí 'ezó ânīlì ngá gólâkâ ūgūlì 'á lâ rī nīj rī, tí gólâ â'dō rī'á ngiyá ró, gólâ ịcá kô ūgú 'dī âyélé âfílì ngá gólâkâ ūgūlì gólâ drí jō 'ásī.

44 Gō'dá kpá rī'á ịtí âgō-âgō ámákâ tāsī. Nī rī rīlī ngiyá ró, tälâ mī nīj kâyị gólâ má drí 'ezó âgōlé 'á lâ rī kô. Má â'dō âgō'á nyīñ ró.”

Tā Yésū drí imbálé tā rū ị'bū 'bá gólâ rī 'bá tā gólâkâ

*'elé mbị rī kâ tāsī rī
(Lükä 12.41-48)*

45 Gō'dá nīngá sī rī, Yésū drí kpá tā imbázó lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yī drí tā rū ị'bū 'bá tāndí rī kâ tāsī. Gólâ kī, “Bā-lípị â'dō ã'dō 'ē'á ị'dī rū ị'bū 'bá gólâ tā nīnīj bē ịfī 'bāzó drī lâ 'á rī drí yā? Ӧzō gólâ ɔtírī 'ē'ē nīlì ịcí íyíkâ 'á rī, gólâ â'dō 'ē'á rū ị'bū 'bá 'dī 'bālē ãzí-ãzí lâ yī vó ndrēlé mbịmbị lōsī lānjî-lānjî sī.

46 Gō'dá Ӧzō 'bā-lípị rī 'dī ãgō trá âcálé rū ị'bū 'bá gólâkâ 'dī ūsúlì tā 'dī 'erē 'á tāndí ró ịtí rī, gólâ â'dō 'bā'á ãyíkō ró rū ị'bū 'bá 'dī bē.

47 Má âtâ ãnî drí tā pătīj ró, 'bā-lípị 'dī â'dō rū ị'bū 'bá 'dī 'bā'á ngá íyíkâ 'bā kâ ndrī rī 'bá yī vó lâ ndrēlé.

48 Gō'dá Ӧzō rū ị'bū 'bá gólâ 'bālē ãzí-ãzí lâ yī vó ndrēlé 'dī ã'dō rū ị'bū 'bá ɔnjí 'i rī, Ӧzō 'bā-lípị 'dī ɔnjā trá ịcí gólâkâ 'dī 'á rī, rū ị'bū 'bá 'dī â'dō

tā ūsū'á kī nī rī, 'bā-lípī íyíkā 'dī njā trá rōō, gólâ ìcá kō âgōlé 'wāā.

49 Gō'dá rū ū'bū 'bá 'dī drí ngāzó rī'á rū ū'bū 'bá azí 'dī 'bá yī 'élé ūnjí rō, rī'á gólīyī cālē, gō'dá drilâ rīzó cé ngá nyālé ū'dī gō'dá kpá ūdrá mvūlī ūdrá mvū 'bá azí lâ yí bē.

50 Gō'dá ūzō 'bā-lípī rū ū'bū 'bá 'dī kâ ūtirī âgōô âcálé rī, gólâ â'dō âcā'á nyūn rō, ūtú gólâ rū ū'bū 'bá 'dī drí nūlī kō'dawâ rī sī.

51 'Bā-lípī â'dō lāñō ūnjí tētē fē'á drilâ, ūzō lāñō 'ẽ'á fēlâ tā ūnjí 'ẽ 'bá drí rī kâtí, gō'dá â'dō gólâ rī vū'á vō lāñō kâ rī 'á, tólâ gólâ â'dō ãwó ngō'á sí-gílì nyānyā bē ngá lāzē-lāzē drí sī."

25

Tā Yésū drí ūdígówá ūkó mvá mûdrí rī 'bá yí kâ ngīzó

âgō-âgō íyíkâ tāsī rī

1 Gō'dá nīngá sī rī, Yésū drí ūtōzó lājō'bá íyíkâ 'dī 'bá yī ūmbálé âgō-âgō íyíkâ ãngó nō 'á kúmú rō rī tāsī. Gólâ kī, "Âgō-âgō ámákâ kúmú rō ãngó nō 'á rī â'dō gō'dá â'dó'á ūzō ūkó mvá mûdrí gólīyī rī 'bá ūdrógô drī tēlē rī kâtí. Gólīyī trō lámbā íyíkâ trá nīzó ūdrógô drī tēlē.

2 Ūkó mvá njī rī 'bá yī rī'á tā nī 'bá 'î, gō'dá gólīyī ãzâ njī rī 'bá yī rī'á tā nī ãkó lé 'bá 'î.

3 Gō'dá ūkó mvá gólīyī njī tā nī ãkó lé 'bá rō rī 'bá yī trō lámbā íyíkâ bē rī, gólīyī trōo dō ãlīpī kpāâ kō íyí bē.

4 Gõ'dá ōkó mvá gólīyî tā nĩ 'bá rî yî trô lámbã ūyíkâ bê rî, gólīyî trô dô ălîpî kpââ ūyí bê mälängî 'á.

5 Gõ'dá ōdrógô drílîyî rî'á têlâ rî âcá kô 'wââ, gõ'dá ă'đú drí îtõzó rî'á gólīyî 'élé, gólīyî trá lûsû-lûsû ró ă'đú drí sî, gõ'dá drílîyî ngâzó ă'đú kôlé.

6 "Gõ'dá câ bê ă'bí ító 'á rî, ōkó mvá gólīyî mûdrí 'dî 'bá yî drí ôtrê-ôtrê ârízó kî nî rî, 'Nî ndrê drê, ōdrógô bí ânî'á! Nî afô 'wââ'wâ gólâ rî lâgûlî!"

7 Gõ'dá ōkó mvá mûdrí 'dî 'bá yî drí lîfî njîzó ă'đú 'ásî, gõ'dá drílîyî îtõzó rî'á lámbã ūyíkâ 'dî 'bá yî bâgô lâ êdélé.

8 Gõ'dá ōkó mvá gólīyî njî tâ nî ăkó lé 'bá ró rî 'bá yî úsû ūyî vô lâ bê trá kî, dô lámbã ūyíkâ 'á rî bê trá 'e'á rû ndêlê rî, ōkó mvá njî 'dî 'bá yî drí tâ âtázó ōkó mvá gólīyî tâ nî 'bá ró rî yî drí kî nî rî, 'Nî afê dô ălîpî ãmâ drí, tâlâ dô ãmákâ trá 'e'á rû ndêlê.'

9 Gõ'dá ōkó mvá tâ nî 'bá 'dî 'bá yî drí tâ-drî lôgõzó ōkó mvá gólīyî tâ nî ăkó lé 'bá ró rî 'dî 'bá yî drí kî, 'Dô nô ăcâ ãmâ drí ăní bê kô, nî nî dô gîlî dô lâzî 'bá ngálâ.'

10 "Gõ'dá ōkó mvá gólīyî tâ nî ăkó lé 'bá ró 'dî 'bá yî drí ngâzó nîlî vô dô gî kâ 'álâ. Gõ'dá gólīyî ătîrî lâvûnî rî, ōdrógô drí ūyîngá âcázó. Ōkó mvá gólīyî njî lámbã ūyíkâ êdê 'bá njââ rî 'bá yî drí fîzó ōdrógô bê jó kârámâ kâ 'álâ, gõ'dá ódrí ătî 'bâzó."

11 'Dîñ vósî rî, ōkó mvá gólīyî tâ nî ăkó lé 'bá ró 'dî 'bá yî drí ăgõzó âcálé vô dô gî kâ rî lésî. Gõ'dá gólīyî ăgõ bê âcálé rî, áâ'bâ ătî trá kpâákû.

Gō'dá drílīyî lāzí zīzó kī nī rî, 'Kúmú, kúmú, ní njí átî ãmâ drí!'

¹² Gō'dá õdrógô drí tā-dr̄i lōgōzó drílīyî kī nī
r̄i, 'Má âtâ ãnî drí tā pâtíi ró, má nñí ãnî kô.' "

¹³ Ədükü lâ ró, Yésu drí tâ âtázó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yí drí kî nî rî, "Nî rî njââ âgô-âgô ámákâ télê, tâlâ mî nûj kâyî gólâ má drí 'ezó âgôlé 'á lâ rî kô. Má â'dô âgô'á âcálé nyûj ró."

*Í'dígówá rû ɿ'bū 'bá nâ kúmú ɏzâ kâ rî 'bá yî
tâsî (Lükä 19.11-27)*

¹⁴ Gõ'dá nñngá sî rî, Yésü drí í'dígówá ãzâ ngízó drí-'â drílâ 'ẽ'á fêlâ õjílã íyíkâ drí lôsí íyíkâ 'ezó rî tâsí kâyî drílâ 'ezó âgõlé kúmú ró rî sî. Gólâ kî, "Tâ drí-'â Ôvârí drí 'ẽ'á fêlâ õjílã íyíkâ drí lôsí íyíkâ 'ezó rî tâsí rî rî'á õzõ kúmú ãzâ 'ẽ 'bá nñlí  cí íyíkâ 'á jéjé ró rî kâtí. Gõ'dá drë  kpâkâ'dâ gólâ nñí kô  cí íyíkâ 'dî 'á rî, gólâ drí rû  bû 'bá íyíkâ nâ rî 'bá yî  zízó, gõ'dá drílâ tâ  tázó drílîyî kî nñ rî, 'Nñ ndrê ngá ámákâ nõ 'bá yî vó lâ dódó.'

15 Gō'dá kúmú 'dī drí  f dry, 'd mbrk glyk sz ng r r v r, tl gly ūp r d iyk 'd b. Gō'd r ū b 'b ss r dr r, gl dr d fz ks n, gō'd r ū b 'b r l r r dr, gl dr d fz ks r, gō'd r ū b 'b r n r r dr, gl dr d fz ks l. Nng s, km 'd dr ngz nl c iyk '.

16 Gõ'dá rû ï'bû 'bá gólâ sí sí âdî fêzó drílâ kísí nñjì rî, gólâ drí nñzó lôsí ãzâ 'élé âdî 'dî sî, tâlâ âdî 'dî ûlîpî ró bê. Gõ'dá drílâ âdî ãzâ ûsúzó kpá kísí

njì lōsī 'ē'ē sī. Âdī gólâkâ 'dī drí lîpîzó âcálé kísī mûdrí.

17 Gõ'dá rû ì'bū 'bá gólâ  dī f ez  dr l  k s  r i r i dr  kp  n z  l s  ' l   d l  f l  g l  dr  'd  s . G d  dr l   d l   z   s z  kp  k s  r i l s  ' '  s .  d l  g l k  dr  l p z  âc l  k s  s .

18 G d  r u ì'b u 'b  g l   d l  f ez  dr l  k s   l   r i dr  n z  'b  'd l   d l  k m  g l k  'd  k  l p z  '  l , t l  y  dr  s z  b   d l  'd  r u k m  dr .

19 "G d  k y  d u  v s , k m  'd  dr  âc z   g  l  y  dr  'b  ' . G l   g o  b  r , g l  dr  r u ì'b  'b  i y k  'd  'b  y   z y z  y  ng l , t l  g l y   d r  r o  l s  g l y  dr  ' l   d l  i y k  'd  s  r  b  y  dr .

20 G d  r u ì'b  'b  g l   d l  f ez  dr l  k s  nj  r i dr   d l  g l  dr   s l  nd r  r i  tr z   j l  k m  dr . G d  dr l  ng z  t   t l  k  n  r , ' mb , n  nd r  dr ,  d l  n  dr  f l  m  dr  k s  nj  s s  r  i d  r i'  n . G d  m   s   d l   z  kp  k s  nj   d l  r  'd  dr y ,  d l  l  i d  r i'  n !

21 "G d  k m  dr  r u ì'b  'b  'd  l y z  k  n  r , 'N  r i'  r u ì'b  'b   m k  t nd  r o  m  dr  l f  'b z  dr  l  '  r  i d . T l  n  nd r   d l  f ny w  m  dr  f l  n  dr  r  v  l  tr  t nd  r o , m   d o   n  'b '  ng   m k   mb  r  'b  y  v  l  nd r l . N   n , m  '  r   y k  n  b ."

22 "G d  r u ì'b  'b  g l   d l  f ez  dr  l  k s  r i r i dr  kp   d l  g l  dr   s l  r i  tr z   j l  k m  dr . G d  dr l  t   t l  z  k  n  r , ' mb , n  nd r  dr ,  d l  n  dr  f l  m  dr  k s  r i r i r i'  n . M   s   d l   z  kp  k s  r i  d l  r y ,  d l  l  i d  r i'  n !"

23 “Gõ'dá kúmú drí kpá rû ̄'bū 'bá íyíkâ 'dī luyízó kĩ nĩ rî, 'Nî r̄'á rû ̄'bū 'bá ámákâ tãndí ró má drí l̄ifí 'bãzó dr̄i lâ 'á rî ̄'dî. Tâlâ ní ndrê ̄d̄i fínyawá má drí félé ní drí rî vó lâ trá tãndí ró, má â'dô ánî 'bã'á ngá ámákâ ãmbá rî 'bá yí vó lâ ndrêlē. Ní ânî, mä 'ê ró ̄ayíkõ ní bê.’

24 “Gõ'dá rû ̄'bū 'bá gólâ ̄d̄i fẽzó drílâ kísí ãlô rî drí ngãzó ̄d̄i félé gólâ drí rî lõgõlé kúmú drí. Gõ'dá drílâ tâ ̄sû íyí nyãányâ kâ âtázó kúmú drí kĩ nĩ rî, 'Ãmbá, má nĩ trá kĩ nĩ rî, nî r̄'á sì lõmbâ 'bá 'î, tâlâ ̄d̄i ánî nyãányâ kâ rî ̄aplí lôsí rû ̄'bû 'bá áníkâ rî 'bá yí kâ sî, gõ'dá ní rî kpá ngá ̄yínyâ tibê ánî nyãányâ drí ̄'dilí nî kô'dawá rî 'bá yí ̄'bélé ánî nyãányâ drí.

25 Ítí rî, mâ r̄'á ūr̄i ró ̄d̄i áníkâ 'dī ̄zâlē. Tâ 'dî tâsí rî, ̄'dî má drí nîzó 'bú 'dilí ̄d̄i 'dî lâpízó 'á lâ. Ní ndrê, ̄d̄i rî ̄'dî r̄'á nõ.’

26 “Gõ'dá kúmú drí tâ-dr̄i lõgõzó rû ̄'bû 'bá 'dī drí kĩ nĩ rî, 'Nî r̄'á rû ̄'bû 'bá õnjí 'î, rû ̄'bû 'bá gólâ õvó ró rî ̄'dî. Mí nĩ trá kĩ nĩ rî, má rî ̄d̄i ûsúlí rû ̄'bû 'bá ámákâ rî 'bá yí drígá sî. Gõ'dá má rî kpá ngá ̄yínyâ tibê ámâ nyãányâ drí ̄'dilí nî kô'dawá rî 'bá yí ̄'bélé má drí.

27 Ní lâpî ̄d̄i ámákâ ã'dô tâsí yâ? Tí â'dô â'dô'á tãndí ró ní drí ̄d̄i 'dî fẽzó õjílâ ̄azâ drí lôsí 'ezó ̄'dî sî lâ, ã'dô ró bê gólâ drí ̄d̄i ̄azâ ûsúzó fínyawá gá dr̄i lâ 'á, tâlâ má ̄otírî ̄agôô rî, má ūsû ró bê ̄d̄i rî 'dî cù dr̄i bê.’

28 “Nîngá sî, kúmú drí tâ 'bãzó rû ̄'bû 'bá íyíkâ ãlô rî drí kĩ, 'Nî trõ ̄d̄i 'dî vólé rû ̄'bû 'bá õnjí 'dî drígá sî, félé rû ̄'bû 'bá gólâ ̄d̄i ûsú 'bá kísí mûdrî rî drí.’

29 Gõ'dá kúmú drí tā âtázó kī nī rī, 'Öjílā gólâ â'dó 'bá ngá bē rī, áâ'dô 'ë'á ngá félé gólâ drí ãmbá lâvûlî gäqräg ngá gólâ drí ûsúlî rī drïj̄ sī. Gõ'dá õjílā gólâ â'dó 'bá ngá ãkó rī, gbõ lé ngá fínyáwá gólâ drí ûsúlî rī, áâ'dô trð'á lâ vólé gólâ drígå sī.'*

30 Gõ'dá kúmú drí tā âtázó kī nī rī, 'Rû ï'bû 'bá gólâ lôsī 'ë 'bá kô nõ, ótrð gólâ vûlî ïví 'álâ íníríkúwå 'á, võ gólâ Ôvârî drí êdélé Sâtánâ yî drí rī 'á, võ gólâ õjílā drí 'ezó ãwó ngõlé sí-gilí nyãnyä bê rī 'á.' "

Tā Yésü drí 'ezó tā-vó õjílā ndrī kâ kîlî â'dô tā 'ë'ë gólîyíkâ

vó ró rî

31 Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí tā âtázó âgõ-âgõ íyíkâ ãngó 'á nõngá tā-vó õjílā kâ kîlî rî tâsî. Gólâ kî, "Kâyî tibê mâ gólâ âjolé ûrú lésî rî drí 'ezó âgõlé ãngó nõ 'á rî sî, má â'dô âgõ'á mbârâkâ ãkî bê, mäläyíkâ ámákâ rî 'bá yî â'dô ïyî 'bâ'á ndrî má bê. Má â'dô rî'á kúmú ró kítî ámákâ drïj̄ drí-âcê bê tā-vó õjílâ kâ kîlî.

32 Gõ'dá õjílâ õrî ndrî kâ ãngó 'ásî rî 'bá yî â'dô ïyî rû ê'bé'á ndrî má ândrá. Má â'dô gólîyî lâfá cä'á rî, õzõ kâbîlîkî lâfá cärë ïndrî rû sî rî kâtí.

33 Má â'dô õjílâ tâ mbî 'bá rî 'bá yî 'bâ'á ámâ drí-âgó drí lésî ró, gõ'dá má â'dô õjílâ tâ õnjî 'bá rî rî 'bá yî 'bâ'á íyíkâ ámâ drí-ljî lésî rî 'á.

* **25:29 25.29** Úlí gólâ õjílâ ngá bê 'dî, tâ ífî lâ kî nî rî, 'dîj̄ õjílâ gólâ lôsî 'ë 'bá tândí ró Ôvârî drí â'dô mbârâkâ Ôvârî drí félé gólâ drí rî vó ró rî ï'dî. Gõ'dá õjílâ gólâ â'dó 'bá ngá ãkó rî, 'dîj̄ õjílâ gólâ lôsî 'ë 'bá kô tândí ró Ôvârî drí mbârâkâ Ôvârî drí félé gólâ drí rî sî ï'dî.

34 “Gõ'dá mā gólâ rī 'bá kúmú ró rī â'dô tā âtá'á õjílã gólïyî ámâ drí-ágó dr̄i lési rī 'bá yî drí kĩ nĩ rī, ‘Anî õjílã gólïyî ámâ átá drí õrẽ fẽzó drílïyî rī ū' dî, nĩ ânî ngá tāndí gólïyî Ôvârî drí êdélé ânî õjílã íyíkâ ró rī 'bá yî drí itõ võ ãngó nõ kâ sî rî trôlé ânî drí drí-'â ró.

35 Tâlâ má â'dô bê lõfó ró rî, nĩ âfẽ ngá nyânyâ trá má drí nyâlé. Gõ'dá lïmvû lôvó 'ê mā bê rî, nĩ âfẽ lïmvû trá má drí mvü'lí. Gõ'dá nĩ ndrê mā bê õjílã lídí ró rî, nĩ lâgû mā trá ânî drí 'bâ 'á ūmú ró.

36 Gõ'dá nĩ ndrê mā bê ítâ ūzä bê rî, nĩ âfẽ ítâ trá má drí sôlé. Gõ'dá má â'dô bê ngá lâzé ró rî, nĩ ndrê ámâ vó trá tāndí ró. Gõ'dá ó'bâ mā bê gänímä 'á rî, nĩ ânî trá ámâ lômílî.’

37 “Gõ'dá õjílã tâ mbì 'bá â'dô íyî tâ-dr̄i lôgõ'á mā drí kĩ nĩ rî, ‘Kúmú, mā ndrê nî lõfó ró ámâ drí ngá nyânyâ fẽzó ní drí nyâlé rî ángô tú yâ? Mā ndrê nî lïmvû lôvó bê ámâ drí lïmvû fẽzó ní drí mvü'lí rî ángô tú yâ?’

38 Mā ndrê nî õjílã lídí ró ámâ drí ânî lâgúzó ámâ drí 'bâ 'á ūmú ró rî ángô tú yâ? Gõ'dá mā ndrê nî ítâ ūzä bê ámâ drí ítâ fẽzó ní drí sôlé rî ángô tú yâ?

39 Gõ'dá mā ndrê nî ngá lâzé ró ngâtá gänímä 'á ámâ drí nizó ânî ndrêlê rî ángô tú yâ?’

40 Gõ'dá mā kúmú ró rî â'dô tâ-dr̄i lôgõ'á drílïyî kĩ nĩ rî, ‘Má âtâ ânî drí tâ pâtï ró, õzõ nî õpâ õjílã ámákâ ãlô rî trá rî, gbõ lê óondrê õjílã rî 'dî ngá tâkó ró rî, nĩ pâ 'dî kpá mâ ū' dî.’

41 “Gõ'dá mā â'dô rû jâ'á tâ âtálé õjílã gólïyî ámâ drí-lijí dr̄i lési rî 'bá yî drí kĩ nĩ rî, ‘Anî gólïyî Ôvârî drí trîlî nõ 'bá yî, nĩ nĩ vólé mā lâgâtí sî,

nī'á lăsi gólâ rī 'bá vĕlé ădūkū ţakó tibé Ôvârí drí ēdélé Sătánă yî drí mălăyíkă gólâkâ rī 'bá yí bê rī 'álâ.

⁴² Tălâ nī ndrê mâ bê lõfó ró rī, nī âf  e ng   ny  ny   k   má drí ny  l  , g  d   nī ndrê mâ b   l  mv   l  v   b   r  , nī âf  e l  mv   k   má drí mv  l  .

⁴³ G  d   nī ndrê mâ b     j  l   l  d   r   r  , nī lögðu mâ k     n   drí 'b   '  . G  d   nī ndrê mâ b   it     z   b   r  , nī âf  e it   k   má drí s  l  . G  d   má   'd   b   ng   l  z   r   r  , nī ndr   ám   v   k  . G  d   o  'b   má b   g  n  m   '   r  , nī   n  i k   ám   ndr  l  .

⁴⁴ "G  d     j  l   r   'd   'b   y     'd     y   t  -dr   l  g  'á k   n   r  , 'K  m  , m   ndr   n   l  f   r   r   áng   tú y  , ng  t   l  mv   l  v   b   r   áng   tú y  , ng  t     j  l   l  d   r   r   áng   tú y  , ng  t     t     z   b   r   áng   tú y  , ng  t   ng   l  z   r   r   áng   tú y  , ng  t   g  n  m   '   r   áng   tú ám   dr     n   p  z   k   r   y  ?'

⁴⁵ G  d   má   'd   t  -dr   l  g  'á dr  l  y   k  , 'M     t     n   dr   t   p  t   r  ,   z   n     g   v  l   tr   d     j  l   ám  k     l   r   p  l   r  , gb   lé óo  ndr     j  l   r   'd   ng   t  k   r   r  , n   g   v  l   'd   kp   tr   d   ám   p  l  .'

⁴⁶ G  d   Ôvârí   'd     j  l     n  j   'd   'b   y   j  'á v   g  l   l  n     d  k   ţak   r   k   r   '  . G  d   t   mb   'b     'd     y   n  'á c   n   r  l   Ôvârí b   z  â g  d     d   ţak  ."

26

T   dr  -'b   áng   Y  d   y   k   r   'b   y   dr   t   ?'b  z   'ez  

Y  s   r   f  l   r  

(M  r  k   14.1-2; L  k   22.1-2; Y  w  n   11.45-53)

¹ Gõ'dá nñngá sī rî, Yésū ndēlé bê tā ìmbâ íyíkâ 'dī 'bá yí ndrī rî, drílâ gõzó tā âtálé lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí drí kĩ,

² "Nī nñ trá kĩ, kâyì 'ẽzó kãramã lâvû-lâvû kôrô kâ 'eclé rî â'dô 'ẽ'á ìtõlé kâyì rî vósí.* Mâ rî gógo ájólé ûrú lésí nõ, áâ'dô ámâ drí-bâ fẽ'á ámâ ájú-'bá-azí yí drígá. Gólïyì â'dô ámâ ipá'á fê lâlì-lâlì drïj."

³ Gõ'dá kâyì Yésū drí tā âtázó lâjó'bá íyíkâ 'dī 'bá yí drí 'dī sī, drí-'bá ángí Yúdä yí kâ rî 'bá yí gõ'dá òjílã sísí-lésí rî 'bá yí bê, gólïyì ê'bê ïyî rû trá drí-'bá drí-'bá azí rî 'bá yí drílì rú bê Kãyífã rî drí 'bâ 'álâ.

⁴ Gólïyì ê'bê rû tolâ 'dî, tâlâ tâ ï'bîlì ïyî võ 'ásí Yésū rî rûzó bê kírî ró gólâ rî fûzó vôle.

⁵ Gõ'dá gólïyì ïsû tâ trá kĩ nñ rî, â'dô kô tândí ró ïyî drí Yésû rî rûzó kâyì kãramã lâvû-lâvû kôrô kâ 'dî sî, tâlâ òjílã dûû â'dô ngâ'á ãwâ 'eclé ïyî bê.

Tâ õkó azâ drí dô ûtûzó Yésû drïj Bëtánî 'álâ rî

(Márâkô 14.3-9; Yôwánî 12.1-8)

⁶ Kâyì 'dî 'bá yí sî rî, Yésû yí rî rîlì jârîbâ zîlì Bëtánî rî 'álâ, ãgô azâ gólâ drí êdélé ngá lâzé ãrí kâ 'ásí rû bê Sîmónâ rî drí 'bâ 'á.

⁷ Gõ'dá Yésû yí õtírî 'bâa ngá nyâ'á Sîmónâ drí 'bâ 'á tolâ rî, õkó azâ drí dô gólâ ãjí bê tûrû-tûrû rî âtrôzó mälängî gólâ êdélé kúnî zîlì ãlâbâsétâ rî 'ásí rî 'á, ânî'á ûtûlâ Yésû drïj. Lâgî dô rî 'dî

* **26:2 26.2** Úfû Yésû kôrô kãramã 'dî vósí tâ â'dâ ró kĩ, Yésû rî'á õzô kâbîlîkî gólâ fûlî ãrí lâ lôbëlé jô tîlî sî òjílã õpâ ró ngá bê rî kâtí.

kâ lâvū gârâ dô ãzí dr̄jî sî. Ōkó 'dî 'ê tâ 'dî ̄ití 'dî tâlâ Yésü rî ̄injizó.

⁸ Gõ'dá lâjó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî ndrê ̄iyî tâ okó 'dî drí 'élé 'dî bê rî, tâ 'dî 'bâá gólyî gõ'dá kô â'dólé ̄ayikõ ró. Drilîyî rizó tâ âtálé ̄iyî lâfâlé 'ásî kî, "Dî' rî'á tâ ngá ̄izâ-̄izâ kâ 'î.

⁹ Tí â'dô â'dó'á tândí ró ̄ozõ óô'bâ dô 'dî gîlí vólé ̄adî âmbá sî, gõzó ̄adî lâ félé ngá ̄akó lé 'bá rî 'bá yî pâzó rî."

¹⁰ Gõ'dá Yésü nî tâ ̄isü lâjó'bá 'dî 'bá yî kâ 'dî bê rî, gólâ drí ngâzó tâ âtálé drilîyî kî nî rî, "Nî rî ̄okó 'dî ̄ikpókpólôlé ̄ití ̄a'dô tâsî yâ? Gólâ 'ê 'dî tâ tândí 'î má drí. Tâ gólâkâ 'dî sû trá má rú tákányî.

¹¹ Ngá ̄akó lé 'bá ró rî 'bá yî â'dô ̄iyî 'bâ'á ̄aní bê nõngá kâyî vósî cé. Gõ'dá má ̄icá kô rîlî zââ ̄aní bê nõngá.

¹² Dô ̄okó 'dî drí ̄utúlí má dr̄jî 'dî, tâ ífî lâ kî, gólâ ̄edê 'dî ámâ rú'bâ ̄avô 'î 'bâlê 'bú 'á.

¹³ Má âtâ ̄anî drí tâ pâtjî ró, ̄ozõ óotírî tâ âtî-âtî tândí Óvârî kâ pêê ̄angó 'ásî ̄ojilâ 'bâsúrú ndrî kâ rî drí rî, áâ'dô tâ tândí ̄okó 'dî drí 'élé 'dî tâ lâ âtâ'á ̄ojilâ drí, tâlâ gólâ rî tâ ̄isuzó bê."

*Tâ Yûdâ drí tâ 'bâzó Yésü rî drí-bâ fêzó drî-'bá
ángí Yûdâ yî kâ rî 'bá yî drí rî*

(Márâkô 14.10-11; Lükâ 22.3-6)

¹⁴ Gõ'dá nîngá sî rî, lâjó'bá ̄alô Yésü kâ rú bê Yûdâ ̄Isikârîyótâ rî drí ngâzó nîlî drî-'bá ̄angí Yûdâ yî kâ rî 'bá yî ngálâ, tâlâ Yésü rî drí-bâ fêzó gólyî drí.

¹⁵ Gõ'dá Yûdâ drí tâ ̄ijizó gólyî tí kî nî rî, "Ózõ nî ̄olê tâ-drî trá má drí Yésü rî drí-bâ fêzó ̄anî

drí rî, nî â'dô agridì fê'á má drí tâsî yã?" Gô'dá
drilîyî tâ ijî Yûdã kâ 'dî drî lâ lôgözó. Gólîyî drí
agridì ífí lâzó nyâ'dî-trá-drî-lâ-ngâ-mûdrí sîlîvâ 'ásî
félé Yûdã drí.

¹⁶ Gõ'dá ïtõlé kâyì rî 'dî 'ásî rî, Yúdã drí ïtõzó
rî'á láti lôndâlé, tâlâ yí fẽ ró Yésû rî drí-bâ bê
gólîyî drí.

Tā Yésū drí ngá nyānyā ądükü nyāzó lājó'bá
íyíkâ yí bē rî

(*Márákō* 14.12-26; *Lükä* 22.7-23; *Yōwánī* 13.21-30)

¹⁷ Gō'dá nīngá sī, kāyì dr̄í-káká kārámā ãmbātā ãkú ãkó rī kâ rī kâ ácâ bē rī, lājó'bá Yésū kâ rī 'bá yí drí ânīzó tā ijílí gólâ tí kī nī rī, "Ní lē ãmâ drí nílí kārámā lâvū-lâvū kôrô kâ édélé ãmâ drí nyälé ánqô lé yā?"*

¹⁸ Gô'dá Yésū drí tâ-drî lôgõzó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí kî, "Nî ngâ nîlî filí jãribã ángí Yêrösälémã kâ nã 'álâ. Õzõ nî õcâ trá tolâ rî, nî â'dô ãgô ãzâ ûsú'a. Nî âtâ tâ gólâ drí kî, 'Tâ ïmbá 'bá ãmákâ kî nî rî, kâyì gólâ Ôvârî drí 'bâlé yí drí rî trá ãnyî 'e'á âcálé. Yí â'dô ânñ'á kârámã lâvû-lâvû kôrô kâ nyâlé ní drí 'bá 'á ãmâ lâjó'bá íyíkâ yí bê.' "

¹⁹ Gô'dá lâjó'bá Yésū kâ 'dî 'bá yí drí nîzó ïyî tâ 'dî 'ëlé té õzõ Yésū drí âtálé gólyî drí 'dî kâtí. Drílyî ngá nyãnyã kárámã kâ êdézó ágô 'dî drí 'bâ 'á nînqá.

* **26:17** 26.17 Kārámā āmbătā ăkú ãkó rî kâ 'dî, órî rî'á 'élé kâyî nji'-drî-lâ-rî. Órî nyásá kárámã lâyvû-lâyvû kôrô kâ rî kâ êdélé kâyî sísí kárámã rî 'dî kâ 'á.

20 Gõ'dá câ bê länjätúlí bê rî, Yésü yî drí rû ê'bézó võ ãlô 'á lâjó'bá íyíkâ mûdrí-drí-lâ-ngâ-rí 'dî 'bá yî bê kârámã 'dî nyâl .

21 Gól y   t r  'b   r '  ng  ny '  r , Y s  dr  ng z  t   t l l  l j '  b  íy k  'd '  b  y  dr  k , "M   t   n  dr  t  p t   r , l j '  b   l   n  l f l  s  'd '  am  dr -b  f '  am   j ' -b - z  y  dr g ."

22 G d  l j '  b  Y s  k  'd '  b  y   r   y   l  g l  dr   t l l  'd '  b  r , g l y  dr  'd '  d z  nd t  t   s  r o . G d  dr l y  ng z  r '   y  'd '  d l  Y s  dr   l - l  k , "K m ,  j l  'e '  b   n  dr -b  f l  r  'd '   d '   d '  m   d '  y ?"

23 G d  Y s  dr  t -dr  l g z  dr l y  k  n  r , " j l   l   f l  ' s  g l  n g b  ng b n  '  b  dr  s l  m  b  s  n   t  k   l  '  r  'd '  am  dr -b  f '  n .

24  'd '  m  g l   j l   r l  l s  n  f ' ,  z  t  l   g l l  tr  b k   v r  k  '  r  k t . G d   j l  g l  '  b  am  dr -b  f l  'd ,  v r  'd '  l j o   nj  t t  f '  dr l . T  'd '   d '  t nd  r   z  t   j l  r  'd '  k ."

25 Y d  g l  t b  '  b  Y s  r  dr -b  f l  r  dr  t  ij z  g l  t  k  n  r , "T   mb  ' ,  'd '   'd '  '  d '   d '  y ? M   d '  y ?" Y s  dr  t -dr  l g z  dr l  k  n  r , " w , n   d ' !"

26 G d  Y s  y   t r  r '  ng  ny l  r , g l  dr   mb t  tr z . Dr l   r t   ' z   v r  dr   mb t  'd '  t s . Dr l   mb t  'd '   l   p z , g d  dr l   tr z  l  f l  l j '  b  íy k  y  dr  t   t - t  b  k  n  r , "N  tr , n  ny , n o  r '  am  r '  b  ' ."

27 G d  Y s  dr  kp   g   dr   l   b  k  tr z . Dr l   r t   ' z   v r  dr  t  l  t s . G d  dr l 

fēzó lâ lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yî drí mvūlî tâ âtâ-âtâ bê kî nî rî, "Ãnî ndrî, nî mvû!

²⁸ Nõô rî ámâ ãrí tâ-drî lélë ó'dí êdézó Ôvârî yî lâfâlé õjîlâ íyíkâ yí bê rî ï'dî, tibê râ 'bá tâ õnjí õjîlâ kâ âyê-âyê kâ tâsî rî ï'dî.

²⁹ Má âtâ ãnî drí, má îcâ kô õdrá nõ mvûlî, câlê bûúû kâyî gólâ má drí 'ezó mvûlâ ãní bê kpá ó'dí kâyî ámâ átâ drí ámâ 'bâzó kûmú ró õjîlâ drîlî rî tú."

³⁰ Nîngá sî rî, Yésü yî drí lôngó Ôvârî rî lûyî kâ ngõzó lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yí bê. 'Dî vósî rî, drîlîyî nîzó úní fê dô kâ bê yî drîlî rî 'álâ.

*Tâ Yésü drí tâ Pétérô drí 'ezó íyî tî gâlé rî tâ lâ
âtázó rî*
(Márâkô 14.27-31; Lükä 22.31-34; Yôwánî 13.36-38)

³¹ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí tâ lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí 'ezó râlé yí rû sî rî tâ lâ âtázó gólîyî drí. Gólâ kî, "Má âtâ ãnî drí, ngâcî nõ sî, nî â'dô râ'a ndrî ámâ âyélé, tâlâ Ôvârî âtâ tâ trá tâ ìgî íyíkâ 'á kî nî rî,

'Má â'dô kâbîlîkî lôkí 'bá fû'a,
gõ'dá kâbîlîkî gólâkâ â'dô ïyî rû lâpë'a ndrî vólé.'

Zékârîyâ 13.7

³² Má â'dô lîdrî'a õdrâ 'ásî. 'Dî vósî rî, má â'dô lâvû'a sísi ãnî ândrá Gâlîlâyâ 'álâ. Nî â'dô nî'a ámâ ûsûlî tólâ."

³³ Gõ'dá Pétérô drí ngâzó tâ-drî lôgôlé Yésü drí kî nî rî, "Ámâ ãzí-ãzí yî õlâ'bû gbõ lé ndrî ánî âyélé rî, má îcâ kô ánî âyélé."

³⁴ Gõ'dá Yésū drí tā âtázó Pétērō drí kī, "Pétērō, má âtâ ní drí tā păt̄i ró, ngác̄i nō sī, drē ākpākā'dā 'ã'ú-lúgú drí cír̄i 'bē ākó rī, ní â'dō t̄i gā'á má rú sī ândâlâ nā. Ní â'dō tā âtá'á kī nī rī, yí nūj̄i mā kō."

³⁵ Gõ'dá Pétērō drí tā-dr̄i lôgõzó Yésū drí kī nī rī, "Má ìcā kō t̄i gâlé ní rú sī. Ōzō ã'dō õdrā 'î rī, mā â'dō drā'á ní bē." Gõ'dá lājó'bá ãzí 'dī 'bá yī drí kpá tā âtázó ōzō Pétērō drí âtálé 'dī kâtí.

*Tā Yésū drí rātāā 'ẽzó Gëtësẽmánī 'álâ rī
(Máräkō 14.32-42; Lükä 22.39-46)*

³⁶ Gõ'dá nñngá sī rī, Yésū yī drí nñzó cälé vō gólgâ zilí Gëtësẽmánī rī 'álâ. Gólïyî câ bê tolâ rī, Yésū drí ngãzó tā âtálé lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yī drí kī nī rī, "Nī rī nõngá. Mâ drē nī'á gbíyá ăt̄i 'álâ rātāā 'elé."

³⁷ Gõ'dá Yésū drí Pétērō yī, Zëbëdáyō rī mvá r̄i Yâkóbâ yī Yôwánī bê rī 'bá yī dr̄izó kpââ yī bê. Gõ'dá Yésū drí â'dózó ūzā ró gõ'dá kpá tā ̄sū ró rōô.

³⁸ Gõ'dá gólgâ drí tā âtázó lājó'bá íyíkâ 'dī 'bá yī drí kī nī rī, "Ámâ píp̄isílí trá tā ̄sū ró rōô. Tā ̄sū 'dī 'ê trá ámâ fûlî. Nī rī nõngá lîfî ngbâ ró tâlâ rātāā 'elé má bê."

³⁹ Nñngá sī, Yésū drí ngãzó nñlí gbíyá ăt̄i 'álâ, gõ'dá drîlâ íyî lâlâzó vüdrí ̄nyákú dr̄i rātāā 'elé kī, "Tátâ, ōzō ñicâ trá ní lîfî rī, ní trô ̄igâ mvá lâñjö gólgâ 'e 'bá ámâ 'elé rī kâ nō vólé. Gõ'dá ní 'ê tā gólgâ ní drí lélé 'elé rī ̄dî, â'dó kô tā gólgâ má drí lélé rī ̄dî."

⁴⁰ Gõ'dá Yésū drí ngãzó gõlé lājó'bá íyíkâ nā 'dī 'bá yī ngâlâ. Gólâ drí gólgâ ̄súzó r̄i'á ̄yî â'dú kõ'á. Gõ'dá gólgâ drí ngãzó tā âtálé Pétērō yī drí

kī, “Nī īcá kô rīlí līfī ngbâr rô râtâa 'êlé má bê cälé cé ̄itú-pá ãlô ã'dô tâsî yâ?”

⁴¹ Nî rî lîfî ngbâr rô râtâa 'êlé, tâlâ Sâtánâ õzó ãnî ûjûû kô ámâ âyélé. Ânî pîpîsîlî lê tâ tândí 'êlé, gõ'dâ ãnî rû'bâ rî'á cù ̄tí mbârâkâ ãkó tâ rî 'dî 'êzô.”

⁴² Gõ'dâ Yésü drí gõzó kpá ó'dí nî'á râtâa 'êlé. Gôlâ kî, “Tátâ, õzô ̄icâ kô nî drí ̄igâ mvá lâñô kâ nô trôlé vólé má drí mvû ãkó lâ rî, má â'dô 'e'á lâ õzô nî drí lêlê rî kâtí.”

⁴³ Nîngá sî, Yésü drí ngãzó gôlé lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî ngálâ. Gõ'dâ gôlâ drí kpá gôlîyî ûsúzó rî'á lûsú'á ̄a'dú drí sî.

⁴⁴ Gõ'dâ drîlâ ngãzó lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî âyélé, nîzó râtâa ândâlâ nâ lâ 'êlé. Gõ'dâ drîlâ kpá râtâa ãlô-ãlô 'dî 'êzô ̄dî.

⁴⁵ Gõ'dâ Yésü drí gõzó lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî ngálâ. Gôlâ ûsû gôlîyî rî'á ̄a'dú kô'á. Gõ'dâ gôlâ drí tâ âtázó drîlîyî kî, “Ânî drë zââ rî'á ̄a'dú kô'á yâ? Nî ndrê drë, ̄itú-pá âcâ trá ngbâângbânô 'êzô mâ gôlâ âjôlé ûrú lésî nô drí-bâ lâ fêlé tâ onjí 'bá yî drígá.

⁴⁶ Nî ngâ ûrû, mâ nî rô bê! Nî ndrê ̄ojîlâ gôlâ 'e 'bá ámâ drí-bâ fêlé rî rî'á ânî'á nâ!”

*Tâ Yésü rî rûzó rî
(Márâkô 14.43-50; Lükä 22.47-53; Yôwánî 18.3-12)*

⁴⁷ Gõ'dâ nîngá sî, Yésü ̄otírî rî'í drë zââ tâ âtâ'á lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí rî, kôrô lâjô'bá gôlâkâ ãlô Yûdâ rî drí âcázó ̄ojîlâ õ'bí bê dûû. ̄Ojîlâ rî 'dî 'bá yî, drî-'bá ángí Yûdâ yî kâ rî 'bá yî gõ'dâ gôlîyî

sísí-lésī rî 'bá yí bê rî âjô gólîyî nî lígú mbélésó-mbélésô bê gõ'dá kpá pídrígú ángí ángí yí bê ȳyí drígá sī, ânî'á Yésū rî rûlî.

⁴⁸ Yúdä â'dâ látî yí drí 'ẽzó Yésū rî drí-bâ félé rî trá ȣkû ró ȣjílã 'dî 'bá yí drí. Gólâ kî, "ȣjílã gólâ má drí 'ẽ'á nî'á âmvólâ bí-'bálé lâ vôle rî, nî rû gólâ Ȣ'dî."

⁴⁹ Gõ'dá gólîyî ânî bê âcálé rî, Yúdä drí nîzó mbî Yésū ngálâ, nî'á nî-bê-yâ félé Yésū drí, gólâ kî, "Tâ ìmbá 'bá, nî bê yâ?" Gólâ drí Yésū rî âmvózó bí-'bálé lâ vôle.

⁵⁰ Gõ'dá Yúdä 'ê nî-bê-yâ bê Yésū drí rî, Yésū drí tâ âtázó gólâ drí kî nî rî, "Ámâ rû-lê-ãzíyâ, nî 'ê tâ ní drí ânî'á 'ělâ rî."

Gõ'dá kôrô ȣjílã 'dî 'bá yí drí ngâzó ndrõlé ȣngbû Yésū drí. Gõ'dá drílîyî Yésū rî rûzó.

⁵¹ Gõ'dá lâjó'bá ȣlô lâjó'bá Yésū kâ 'dî 'bá yí lâfálé 'ásî drí lígú mbélésô íyíkâ ângízó fókâ lâ 'ásî. Gõ'dá kôrô drílâ rû ȣ'bû 'bá drí-'bá drí-'bá Yúdä yí kâ rî 'bá yí rî kâ rî kâ bí lâ gâzó njýá vôle vûdrí.

⁵² Gõ'dá Yésū drí tâ âtázó lâjó'bá gólâ rû ȣ'bû 'bá 'dî bí lâ gâ 'bá 'dî drí kî nî rî, "Ní sô lígú áníkâ 'dî lôgôlé vôle fókâ lâ 'á. ȣjílã gólîyî rî 'bá ȣwâ 'ělé lígú mbélésó-mbélésô rî 'bá yí sî rî, áâ'dô kpá gólîyî fû'á lígú mbélésó-mbélésô sî.

⁵³ Mí nîj kô kî nî rî, má â'dô ìcâ'á ámâ átâ Ôvârî rî zilí mälâyíkâ âjólé ânî'á ámâ pâlé yâ? Gólâ â'dô ìcâ'á mälâyíkâ âjólé dûûdû.

⁵⁴ Gõ'dá ȣzô Ôvârî âjô mälâyíkâ trá ânî'á ámâ pâlé rî, tâ gólâ ȣgilí búkû Ôvârî kâ 'á 'ẽ 'bá rû 'ělé ámâ tâsî rî â'dô rû 'ẽ'á ángô tí yâ?"

55 Gõ'dá Yésū drí ngãzó tã âtálé õjílã õ'bí 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rî, "Nĩ ânĩ ámâ rûlî lígú mbélësóm bélësô bê gõ'dá kpá pídrígú ángí ángí yí bê õzõ õjílã gólâ tã õnjí 'ẽ 'bá mírî rú rî kâtí ã'dô tâsí yâ? Má rî trá tã îmbálé kâyì vósí cé ã'dí-drí jó ángí Ôvârî kâ rî kâ 'á. Nĩ rú mâ kô tólâ ã'dô tâsí yâ?

56 Tã gólîyî ndrî ãnî drí rî'á 'êlâ 'dĩ 'bá yí, 'ê rû ïtí 'dĩ, tälâ úlî gólîyî tã  ngü 'bá yí drí ìgîlî búkû Ôvârî kâ 'á rí ã'dô ró bê tã ptñî ró."

Nîngá sî rî, l j 'b  Y s  k  'd  'b  y  dr  l r z  ndr  Y s  r  s , g l  r  ây l  el .

T  Y s  dr  âdrézó l k k  '  d -'b  áng  Y d  y  k  and r  r 

(M r k  14.53-65; L k  22.54-55, 63-71; Y w n  18.13-14, 19-24)

57 G d  n ng  s  r , õj l  g l y  Y s  r  r  'b  r  y  dr  g l  r  tr z   j l   mb  d -'b  áng  Y d  y  k  r  'b  y  k  r  b  K y f  r  dr  j  ' l . T l  l 'b  îmb  'b  y  g d  õj l  g l y  s s -l s  r  'b  y  b   b   y  r  tr  d -'b  áng  Y d  y  k   z  'b  y  b , t l   y  dr  t -v  Y s  k  k z  b .

58 G d  P t r  dr  ng z  'd l  n l  Y s  y  v s  j j  r  v l  l s . Dr l   n z   c l   d -'b  áng  K y f  k  r  ' . G l  c  b  t l  r , dr l  f z  n '  r l  v   l   l m g w  g l y  r  'b   d -'b  'd  v  l  ndr l  r  'b  y  b , t l   y  ndr  r  t  g l  '  'b  r  ' l  Y s  dr  r  b .

59 G d  j  Y s  r  l f z  ' l  'd  '  t l  r , t  k  'b  'd  'b  y  ndr  õj l  g l y  r  'b  'b  t l  n  'b  y  b , dr l y  r z  õj l  g l y  '  'b  t   b l  Y s  r  õnj  s  r  l ond l , t l   y  dr  g l  r  f z  b .

60 Gbō lé õjílā dūû âfō ïyî bē tā âtálé Yésū rú õnjō sī rī, úûsú tā õnjí Yésū drí 'ëlé rī kō. Ädükū lâ ró rī, ägô ãzâ 'bá yí rī drí ngãzó âfôlé âdrélé tā kī 'bá 'dī 'bá yí ândrá tā â'bälé Yésū rú õnjō sī kī,

61 “Ägô nō kī nī rī, yí â'dô ìcá'á jó ángí Ôvârî kâ ûfûlî, gõ'dá yí drí bëzó lâ ó'dí võ lâ 'á kâyì nâ sī.”

62 Gõ'dá ãmbá drï-'bá ángí 'dī 'bá yí kâ 'dī ârî úlî ägô 'dī 'bá yí drí âtálé 'dī bê rī, drîlâ ngãzó ûrû tā âtálé Yésū drí kī nī rī, “Ní ârî úlî ägô 'dī 'bá yí drí âtálé ní rú 'dī trá yä? Ní cù tā ãzâ bê lôgõlé tā gólîyî drí âtálé ní rú 'dī vó lâ 'ásî yä?”

63 Gõ'dá Yésū drí rïzó títí úlî âtá ãkó. Nïngá sī, ãmbá 'dī drí tā âtázó Yésū drí kī nī rī, “Má 'bâ ní drí lâtrítrí îtrîlî Ôvârî gólâ rî 'bá lédrë-lédrë ró rî rú lâ sī, ní â'dâ ámâ drí õzô ní ã'dô pâtïi 'dîyî pâ 'bá, Ôvârî rî mvá ï'dî rî.”

64 Gõ'dá Yésū drí tā-drï lôgõzó kī nī rī, “Rî'á õzô ní drí âtálé 'dī kâtí. Gõ'dá má âtâ ãnî drí tā pâtïi ró, izzatú rî, nī â'dô mâ gólâ âjôlel ûrû lési nô ndrë'á rîrî 'á Ôvârî mbârâkâ ãkî rî drí-ágó drí lési ró. Ní â'dô ámâ ndrë'á âgörë 'á mbârâkâ bê 'bûû lési mbârâsâsâ bê.”

65 Gõ'dá ãmbá 'dī ârî úlî Yésû drí âtálé 'dī bê rî, gólâ drí â'dozó õmbâ rô, gõ'dá drîlâ ítâ íyíkâ sîzó õmbâ sî. Gõ'dá drîlâ tā âtázó tā kī 'bá 'dî 'bá yí drí kî, “Ãnî ndrî, nî ârî úlî gólâ drí âtálé Ôvârî rî 'dazó 'dî trá. Gólâ âmâ tā trá kî nî rî, yí ã'dô 'dîyî pâ 'bá Ôvârî rî mvá ï'dî. Mâ lëé gõ'dá õjílâ ãzâkâ kô ânî'á tā âtálé gólâ rî tâsî.

66 Gõ'dá tā ïsû-ïsû ãníkâ ángô tí tā ägô 'dî kâ tâsî yä?” Gõ'dá drîlîyî ngãzó tā kîlî Yésû rú kî

nī rî, "Gólâ âtâ úlí õnjí trá Ôvârí rú. Úfû gólâ vólé."*

⁶⁷ Nîngá sī, drílîyî Yésü rî lîfî âmbézó kpäákû ítâ sī. Gõ'dá lómígówá ãzâ 'bá yî drí tû lûwúzó gólâ rî lîfî 'á. Gõ'dá ãzâ 'bá yî drí gólâ rî sîzó drí sī. Gõ'dá ãzâ 'bá yî drí iyíkâ gólâ rî lîfî sâzó.

⁶⁸ Gõ'dá drílîyî rîzó 'dásí 'êlé Yésü rú tâ ijjî sī kî, "'Diyî pâ 'bá, ní â'dâ drë õjílã ánî sî 'bá 'dî ãmâ drí."

*Tâ Pétérô drí tî gãzó Yésü rú sî rî
(Márâkô 14.66-72; Lükä 22.56-62; Yôwánî 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Gõ'dá Yésü õtírî 'bââ drë âdré'á lâkíkâ 'á tâ kî 'bá 'dî 'bá yî ândrá gõ'dá Pétérô drë kpá zââ ã'dí-drí 'dî 'á rî, ízámvá ãzâ rû ï'bû 'bá ró rî drí Pétérô rî ndrêzó. Drílâ ânîzó tâ âtálé Pétérô drí kî, "Ákî, nî fí ï'dî gólâ rî 'bá lâmúlî Yésü gólâ Gâlîlâyâ lé 'bá ró rî bê rî!"

⁷⁰ Gõ'dá Pétérô ârî tâ ízámvá 'dî drí âtálé gólâ drí 'dî bê rî, drílâ tî gãzó õjílã gólîyî drí rîzó gólîyí bê 'dî ândrá kî nî rî, "Má nîj tâ ánîkâ rî'á âtálé 'dî kô!"

⁷¹ Gõ'dá Pétérô ní drí ngãzó nîlî võ 'dî 'ásî gôlé átî ndõgõ 'dî kâ rî tî 'álâ. Átî tî tólâ rî, õjílã ãzâ 'bá yî kpá bê rî'á ïyî âdré'á nîngá. Gõ'dá ízámvá ãzâ rû ï'bû 'bá ró rî drí kpá Pétérô rî ndrêzó. Ízámvá 'dî drí gólâ rî â'dázó õjílã 'dî 'bá yî drí kî nî rî, "Ãgô nõ õjílã ãlô gólâ rî 'bá lâmúlî Yésü gólâ Nãzârétâ lé 'bá ró rî yî bê rî ï'dî."

* **26:66 26.66** Búkû Lávî 'Bá kâ vó ró rî, õjílã gólâ Ôvârí rî 'dâ 'bá rî, áâ'dô gólâ rî fû'á.

72 Gõ'dá Pétērō ní ârî úlí 'dī bê rî, ní drí tî gãzó ândálé kpá ó'dí. Gõ'dá ní drí lâtrítrí îtrízó gõ'dá tã âtázó kĩ nĩ rî, "Má nñí ãgô 'dī kó kô!"

73 Gõ'dá ȏtú-pá dã vósí rî, ȏjílã ãzâ 'bá yî gólÿi rî 'bá âdréle tolâ nã 'bá yî drí ânizó ȏyî tã âtálé Pétērō drí kĩ, "Pâtí, ní ȏjílã ȏlô gólâ rî 'bá lâmúlì Yésü yí bê rî ȏ'dí! Mä nñí nî úlí âtâ-âtâ áníkâ 'ásí, ní rî úlí âtálé nyé ȏzõ Gâliláyã lé 'bá kâtí."

74 Gõ'dá Pétērō ní drí lâtrítrí îtrízó kĩ nĩ rî, "ȏzõ má ȏ'dô fí ȏlô ȏjílã Yésü kâ 'ásí rî ȏ'dí rî, ngá ãzâ ȏ'ê mâ! Má nñí ãgô 'dī kô!"

Úlí Pétērō kâ 'dī vósí rî, kôrô 'ã'ú-lúgú drí cíři 'bézó.

75 Gõ'dá Pétērō ârî 'ã'ú-lúgú 'dī cíři lâ bê rî, kôrô úlí Yésü drí âtálé gólâ drí kĩ'á nĩ rî, "Drë ȏkpákâ'dã 'ã'ú-lúgú 'bé cíři kô rî, ní ȏ'dô tî gã'á má rú sî ândálâ nâ" rî drí âgázó gólâ drí. Gõ'dá úlí Yésü kâ 'dī 'bá yî âgâ bê Pétērō drí rî, drílâ ngãzó fôlé ȏví 'álâ ȏ'dí-drí 'dî 'ásí, gõ'dá drílâ ngãzó rî'á ãwó ngôlé ngbálá-ngbálá ȏlindrî bê tã õnjí iyíkâ 'dī tâsí.

27

*Tã drí-'bá Yúdã yí kâ drí Yésü rî âjízó kúmú
Pílátô ândrá rî*

(Márâkô 15.1; Lükä 23.1-2; Yôwánî 18.28-32)

1 Gõ'dá nñigá sî, cířinó rî sî, drí-'bá ángí Yúdã yí kâ rî 'bá yî ndrî gõ'dá gólÿi sísí-lésí rî 'bá yí bê drí rû ê'bézó vô ȏlô 'á tã ȏbílî, ȏ'dô ró bê ȏyî drí Yésü rî fûzó.

2 Gõ'dá gólÿi drí Yésü rî âmbézó drílî ájílî Pílátô gólâ míři Rómâ kâ drí 'bälé kúmú ró 'b  dr  

Yūdāyǟ kâ dr̄ilí rî ândrá, tâlâ Pîlátô ōkî ró tâ gólâkâ bê.*

Tâ rû 'ẽ 'bá Yûdǟ drí âd̄i gólâ drí trôlé rî tâsî rî

(Tâ 'E'ẽ 1.18-19)

³ Gõ'dá Yûdǟ gólâ Yésü rî drí-bã fẽ 'bá rî ârî tâ bê kĩ'á nî rî, óokî tâ trá 'ẽzó Yésü rî fûlî rî, gólâ drí â'dózó tâ ̄sü ró tâ ̄njí gólâ drí 'ẽlé 'dî tâsî. Gõ'dá drílâ ngâzó ̄d̄i ífí sîlîvâ 'ásî fêlé gólâ drí nyâ'dî-trá-drí-lâ-ngâ-mûdrí 'dî trôlé nî'á lôgõlâ vólé drí-'bá ángí Yûdǟ yí kâ rî 'bá yí drí gólîyî sîsî-lésî rî 'bá yí bê ̄dî-drí jó ángí Ôvârî kâ rî kâ 'álâ.

⁴ Gõ'dá Yûdǟ drí ngâzó tâ âtálé gólîyî drí kî, "Má 'ê tâ ̄njí trá, má drí ̄agô tâ ̄njí 'ẽ 'bá kô nõ drí-bã lâ fêzó ̄nî drí ̄njõ sî fûlî." Gõ'dá drí-'bá 'dî 'bá yí drí tâ-drí lôgõzó Yûdǟ drí kî, "Dî rî'á tâ ̄níkâ ̄dî, gõ'dá â'dó kô tâ ̄mákâ ̄dî."

⁵ Yûdǟ ârî úlí drí-'bá 'dî 'bá yí kâ 'dî bê rî, drílâ ̄dî 'dî trôzó vûlî vûdrí ̄dî-drí jó ángí Ôvârî kâ 'dî kâ 'á. Gõ'dá gólâ drí ngâzó nîlî vólé íyî ômbê 'îlî, gõ'dá drâzó.

⁶ Gõ'dá drí-'bá ángí Yûdǟ yí kâ 'dî 'bá yí drí ngâzó ̄d̄i 'dî trôlé. Gõ'dá drílîyî tâ âtázó kî, "Tâ 'bâ'bâ ̄mákâ vó ró rî, â'dó kô mbî ̄mâ drí ̄d̄i nõ 'bâzó võ gólâ rîzó ̄d̄i jó ángí Ôvârî kâ rî kâ 'bâlê 'á lâ rî 'á, tâlâ 'dî rî'á ̄d̄i ̄ojílâ ̄arí kâ 'î, ófè Yésü rî fûzó."

* **27:2 27.2** Gólîyî drí Yésü ̄jílî Pîlátô ândrá tâ lâ kîlî, tâlâ rî'á cé kúmú Rómâ kâ rî 'bá yí ̄dî tâ-vó ̄ojílâ kâ kîlî rî'á fûlâ.

⁷ Gõ'dá dr̄i-'bá 'dī 'bá yī drí tā ì'b̄izó tā gól̄iȳí drí 'e'á 'ělâ  d̄i sī rī tāsī. Dríl̄iȳí tā-dr̄i l̄ezó vō ḡizó  d̄i sī. Gõ'dá dríl̄iȳí vō rī 'dī ḡizó límvó rū 'bá  zâ drígá sī,  dô ró bē vō lō'dé kâ ró r̄izó  jilâ lídí ró rī 'bá yī  vō lâ yī lō'bâlé 'á lâ.

⁸ Tā 'dī tāsī rī, gõzó vō 'dī rú lâ z̄ilí “ 'Vō  rí kâ” '  acálé b uu   ndr  n .

⁹ Tā 'dī 'ê rû tr   tí 'dī, t lâ úl  g l  t   ng  'b  Y r m y  drí  t l  tr   k  r  n  r   d  r  b  t  p t j  r . G l  k , “G l iy  drí  d  íf  s l v  ' s  r  tr z  ny 'd -tr -dr -l -m dr . 'D j  r '   d   jil   s r ' l  k  dr  t -dr  l z  tr l  f l   jil  dr -b  f z  f l  r  i'd .

¹⁰ Gõ'dá g l iy  drí  d  'd  tr z  v  g z   d  s  l  límv  r  'b  dr g  s . T  'd  'ê r  tr   z   v r   v r  dr  t  l  'b l  tr  m  dr  r  k t .”

T  k m  P l t  dr  t  Y s  k  k z   b   ndr  r 
(M r k  15.2-15; L k  23.3-25; Y w n  18.33-19.16)

¹¹ Gõ'd  Y s   t r  r '   dr l  k m  'b d r  Y d y  k  dr l  P l t   ndr  r , P l t  dr  Y s  r  i j z  k , “N  i'd  k m   ng  g l  r  'b  r l   jil  Y d  y  k  dr l  r  i'd  y ?” G d  Y s  dr  t -dr  l g z  k , “R '   z  n  dr   t l  n  'd  k t .”

¹² N ng  s , dr -'b  Y d  y  k  ndr  'd  'b  y  dr  r z  i y   c c y  ' l  Y s  r . G d  g l iy  r  b   c c y  ' l  Y s  r  r , g l  dr  r z  t t  r  t   z k   t .

¹³ G d  P l t  dr  ng z  t   t l  Y s  dr  k , “T   mb  r '   t l  n  r  'd  'b  y , n   r  k  y ?”

¹⁴ Gō'dá Yésū drí rīzó tí tí ró tā-drī lōgō ākó Pílátō drí. Tā 'dī tāsī rī, Pílátō rī tī drí à'dízó ndrúnndrú.*

15 R̄í'á ndrō vósī cé, kâȳi kârámā lâvū-lâvū kôrô kâ r̄í s̄i, kúmú Rómā kâ â'dó 'bá ndrō r̄í 'd̄i s̄i 'bädr̄i Yüdáyä kâ dr̄ilí r̄í drí òjílā 'bälé gäñímä 'á r̄í ãlô r̄í 'bá ȳi ãlô lâ ȳi lôfözó vólé gäñímä 'ásî dr̄i-bäláȳi ró. 'D̄i r̄í r̄í'á òjílā gólâ õ'bí Yûdä ȳi kâ drí njílí lôfölé r̄í ï'd̄i.

¹⁶ Kâyî 'dî 'bá yî sî rî, gânímä lé 'bá âzâ rú bê
Bârâbâ tibê rú lâ drí lâ'bûlî őjílâ drí tâ őnjí 'e'ë
gólâkâ drí sî rî bê rî'á gânímä 'á.

¹⁷ Gõ'dá õjílã õ'bí ê'bé íyí rú bê âcálé dûû Pílátô
ândrá rí, Pílátô drí õ'bí 'dí 'bá yí ijízó kí, "Ní lë
má drí õjílã ángô rí ïnjílí ū'dí ãní drí gãnímã 'ásí
kâyí ãmbá nõ tú yã? Má ïñjî Bárábâ ū'dí ngâtá
Yésû góglâ zilí 'díyí pã 'bá ró rí ū'dí yã?"

18 Pílátō ijí tā 'dī ītí 'dī, tälâ gólâ n̄i trá dódó kī
n̄i r̄i, dr̄j-'bá Yúdä yí kâ 'dī 'bá yí 'álé lâ yí âdrā trá
Yésū rú drí-äcê gólákâ tāsī. Í'dī gólíyí drí Yésū r̄i
trőzó ájílí gólâ ândrá.

19 Nîngá sî, kúmú Pílátô drê zââ rî'á kífí íyíkâ tâ kí kâ 'dî drûrî, òkó lâ drí tâ âtítzô ânî'á âtálâ drílâ kí, "Ní 'é tâ ònjí ãzákâ kô ãlôwálâ ãgô tâ ònjí 'ë 'bá kô 'dî drí, tâlâ má âbî trá ònjí ró tâ gólâkâ tâsî ngácî ãgí rî kâ sî. Gô'dá âbî-âbî rî 'dî îkpókpólô mâ trá rôô."

20 Nīngá sī rî, dr̄i-'bá Yúdā yí kâ 'dī 'bá yī drí
rīzó tā sōlé ɔjílā ò'bí 'dī 'bá yī 'á kī nī rî, "Nī âtâ

* **27:14** **27.14** Pílátō ḫsū tā kī, Yésū â'dó kô tā ənjí tētē 'e 'bá 'i. Tā 'dî tāsī rî, Pílátō rî tî drí â'dízó, tâlâ Yésū âtá tâ mbîmbî iyî nyânyâ pâzó kô.

tā Pīlátō drí kī, ‘Mā lē ólōfō Bārábā ī'dī āmâ drí, gō'dá úfū Yésū ī'dī vólé.’”

21 Gō'dá Pīlátō drí tā ījízó kpá ó'dí ñ'bí 'dī 'bá yí tí kī nī rī, “Ojílā rī nō 'bá yí lāfálé sī rī, nī lē má ījnīj ɔjílā ángô rī ī'dī ānī drí yā?” Drílīyī tā-drī lōgōzó kī, “Ní īnjí Bārábā ī'dī!”

22 Gō'dá Pīlátō drí tā ātázó gólīyī drí kī, “Ozō má ījnīj Bārábā trá rī, má ñ'ē ã'dō ī'dī Yésū gólâ zílī 'dýyí pā 'bá ró rī drí yā?” Drílīyī tā-drī lōgōzó ôtrê-ôtrê sī kī nī rī, “Íipâ gólâ fē lâlî-lâlî drīj drâlé vólé!”

23 Gō'dá Pīlátō drí tā ījízó ɔjílā ñ'bí 'dī 'bá yí tí kī, “Ní lē má drí āgô nō fûlî ã'dō tāsī yā? Tā gólâ drí 'elé ñnjí rī ã'dō 'i yā?” Ojílā 'dī 'bá yí ârî ïyî tā Pīlátō drí ījílî 'dī bê rī, drílīyī ngâzó trêlé tā bê ngbâlâ-ngbâlâ kī nī rī, “Íipâ gólâ fē lâlî-lâlî drīj òdrâ ró vólé!”

24 Gō'dá Pīlátō cê rû bê trá kpîj tā ìsū ɔjílā 'dī 'bá yí kâ jâlé rī, gólâ ïcâ kô tā rī 'dī 'elé. Tâlâ ozō gólâ ñrî zââ tā ījílî Yésū rī tāsī rī, ɔjílā 'dī 'bá yí ã'dō ïyî ngâ'a ãwâ ró rôô gólâ bê. Gō'dá Pīlátō ndrê tā 'dī bê ïtí rī, drílâ ngâzó lîmvû âtrôlé ïyî drí jîzó ñ'bí 'dī 'bá yí ândrá tā â'dâ ró. Gō'dá drílâ ngâzó tā ātâlé kī, “Mâ tā ãzâkâ ãkó òdrâ ãgô nō kâ tāsī. Dîj rî'á tā ãníkâ ī'dî.”

25 Gō'dá ñ'bí 'dī 'bá yí ndrî drí ngâzó tā ātâlé Pīlátō drí kī, “Òdrâ ãgô 'dî kâ, lânõ lâ õgõ ãmâ drîj ãmâ mvá yí bê.”

26 Nîngá sī, Pīlátō drí Bārábâ rî ënjízó gäñímä 'ásî fêlé ñ'bí 'dî 'bá yí drí. Gō'dá drílâ tā 'bâzó Yésû rî câzó ônjóró'bí sî, gō'dá Yésû rî fêzó, nî'á ipálâ fê lâlî-lâlî drîj drâlé.

*Tā ąjú 'bū 'bá Pīlátō kâ rī 'bá yî drí 'dásí 'ẽzó
Yésū rú rī
(Márákō 15.16-20; Yōwánī 19.2-3)*

27 Gõ'dá nĩngá sī rī, ąjú 'bū 'bá kúmú Pīlátō kâ rī 'bá yî drí Yésū rī trõzó, nĩ'á ąjílâ võ ȳýkâ rízó rī 'á 'bã ąngí* Pīlátō kâ rī 'álâ. Gõ'dá tólâ rī, ąjú 'bū 'bá 'dī 'bá yî drí ȳý ȣzí-ȣzí yî ȣzízó ndrī ânī'á rû ê'bélé dîrī Yésū rú sī.

28 Gõ'dá drílŷi ítá Yésū drí sôlé rī ângízó vólé gólâ rú sī. Gõ'dá drílŷi ítá bí ąkû kãâkâ ró kũmû kâ rī'á âkólâ rī âtrõzó ū'dî âkólé gólâ rú, ȣ'dô ró bê 'dásí 'ẽzó gólâ rú.

29 Gõ'dá drílŷi púrūcí gárá êdészó ápã ró âkólé ątrã Yésū drí. Drílŷi pídrígú trõzó 'bälé Yésū rī drí-ágó lësí rī 'á, ȣ'dô ró bê ȣzõ pídrígú kũmû kâ rī kâtí. Gõ'dá drílŷi ȣndízó Yésū ândrá, rī'á 'dásí 'ělē gólâ rú kĩ nĩ rī, "Kúmú ąngí gólâ rī 'bá ȣjílã Yúdã yí kâ drílî rī, mä lûyî nî, nî rî zãâ gbádú ró."

30 Nĩngá sī, gólŷi drí rízó tû lûwúlî Yésū rî lîfî 'á. Gõ'dá gólŷi drí pídrígú drílŷi félé gólâ drí rî trõzó gólâ drígá sī, rízó gólâ rî cälé drí 'á ū'dî sî lâ ândálé ândálé.

31 Gõ'dá gólŷi lô'ê ȣyî Yésū rî lârâkô bê trá mäní mäní ȣcálé rî, drílŷi gõzó ítâ kúmú kâ gólŷi drí âkólé gólâ rú rî ângízó vólé, gõ'dá drílŷi ítá gólâkâ rî sôzó ū'dî lôgôlé gólâ rú. Gõ'dá nĩngá sī, gólŷi drí Yésū rî 'bázó fê lâlî-lâlî 'ẽzó gólâ rî ȣpálé drí lâ 'á rî njílî, nîzó võ 'ẽzó nî'á gólâ rî ȣpálé rî 'álâ.

* **27:27 27.27** Órî jô ąngí rî 'dî zîlî Pârëtôrîyã. Ítõ là kĩ, jô kúmú ąngí kâ.

*Tā Yésū rī trőzó nĩ'á îpálâ fē lâlî-lâlî dr̄i drâlé
rī (Márākō 15.21-32; Lúkā 23.26-43; Yōwán̄i 19.17-27)*

³² Gõ'dá gólîyî ōtírī 'bââ rī'á nĩ'á lâtî 'ásî rî, drílîyî nîzó rû ûsúlî ȳî āgô ãzâ rú bê Sîmónâ rî bê. Gólâ rî íyîngá ânîlî jârîbâ gólâ zîlî Kîréne* rî lésî. Gólîyî ûsû rû bê lâtî 'á rî, ȣjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí āgô rî 'dî 'bâzó mbârâkâ sî fê lâlî-lâlî Yésû kâ 'dî njîlî nîzó ȏdî bê lâ.

³³ Gõ'dá drílîyî nîzó câlé vō gólâ zîlî Gõlõgótâ rî 'á.*

³⁴ Vô rî 'dî 'á tólâ rî, ȣjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí ōdrá gólâ ônjálé ãlókō ãzâ gîgî lâ ró rî sî rî âtrõzó felé Yésû drí mvûlî, ȣ'dô ró ngá lâzê-lâzê gólâ rú 'dî sî lâ ȣ'dîlî. Gõ'dá Yésû âmbê ōdrá 'dî bê rî, gólâ drí vólé gâzó dó mvûlâ.

³⁵⁻³⁸ Nîngá sî rî, ȣjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí Yésû rî îpázó fê lâlî-lâlî dr̄i. Gõ'dá gólîyî ndê Yésû rî îpâ-îpâ bê rî, drílîyî tâ gólâ ïglîlî trâkû tâ ȣ'bâ-â'bâ ró Yésû rú fê kpékérê dr̄i rî îpázó ûrû Yésû drîlî. Tâ ȣ'bâ-â'bâ ïglîlî 'dî rî'á nôô.

NÔÔ YÉSÛ GÓLÂ Â'DÓ 'BÁ KÚMÚ ÁNGI RÓ
ÖJÍLÃ YÚDÃ YÍ KÂ DRÌLÌ RÎ ȏDÎ
Gõ'dá drílîyî kpá ngá ôpá 'bá rî ãzâ 'bá yî îpázó fê lâlî-lâlî ãzâ dr̄i Yésû rî gârâ drî 'á, íipâ ãlô rî gôlé Yésû rî drí-ágó drî lésî ró, gõ'dá ãzâ rî îpázó ȣykâ gôlé Yésû rî drí-ljî drî lésî ró. 'Dîi vósî rî, ȣjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí ítâ Yésû kâ lâfâlê lâ cãzó

* 27:32 27.32 *Kîréne* 'Dîi jârîbâ gólâ ȣ'dó 'bá 'bâdrî ōjîlâ ãndrõ nô kâ drí rî'á zîlâ Lîbîyâ rî 'á rî ȏdî. * 27:33 27.33 *Gõlõgótâ* Tâ ífî lâ kî nî rî, 'dîi rî'á vō gólâ ãvô drî fâ bê rî ȏdî.

ĩyî vō 'ásī. Gõ'dá drílŷi gõmárī vǔzó ū' dî, tâlâ ngâtá ítâ tândí ãzâ Yésū kâ rî â'dô 'dẽ'á ã'dî drí yâ rî. Nîngá sî, drílŷi ngãzó rílî vûdrí ū'á Yésū rî ndrêlé ûrû fê lâlî-lâlî drílî lómígówá ró.

39 Nîngá sî, õjílâ gólŷi ū' bá lâvûlî lâfî 'ásī rî 'bá yî ndrê ĩyî Yésū bê rî, drílŷi rízó drí iyálé gõ'dá kpá Yésū rî lô'dâ-lô'dâ bê kî,

40 "Ní âtâ tâ nî kî nî rî, yí ââ'dô jó ángí Ôvârî kâ ûfú'á gõzó bêlâ ó'dí kâyî nâ sî, õzô ní ã'dô fí Ôvârî rî mvá 'î rî, ní pâ ánî nyâánŷâ, ní ârî vûdrí fê lâlî-lâlî 'dî drílî sî."

41 Gõ'dá drí-'bá ángí Yûdâ yí kâ rî 'bá yî, lâ'bí ìmbá 'bá yî, gõ'dá gólŷi sisí-lési ū' bá yí bê drí rízó ĩyî kpá Yésû ū' gûlî.

42 Drílŷi tâ âtázó kî, "Nî gólâ ū' bá õjílâ ãzí pâlé rî, ní pâ ánî nyâánŷâ kô ã'dô tâsî yâ? Õzô ní ã'dô fí kûmú ángí gólâ ū' bá ãmâ õjílâ ïsîrâ'élê kâ drílî ū' dî rî, 'dõvó ní ârî vûdrí fê lâlî-lâlî drílî sî, tâlâ mä lë ró tâ bê ní 'á.

43 Ní âtâ tâ trá kî, yí 'bâ lîfî trá Ôvârî drílî, gõ'dá kpá kî nî rî, yí â'dô Ôvârî ū' mvá 'î. Gõ'dá õzô Ôvârî òlê trá ánî pâlé rî, gólâ õpâ nî ngbâângbânô."

44 Gõ'dá ngá õpâ 'bá gólŷi ipálé Yésû bê fê lâlî-lâlî drílî ū' drí kpá Yésû ū' dâzó lâ'dâ ãlô-ãlô 'dî sî.

Tâ Yésû ū' õdrâ tâsî ū'
(Márâkô 15.33-41; Lükâ 23.44-49; Yôwánî 19.28-30)

45 Gõ'dá nñngá sī rî, ̄itú ̄otírī cãâ ̄itú-pá mûdrí dr̄i-lâ-ngâ-r̄i ̄itú-äyí sī rî, ìniríkúwá drí 'bãdr̄i 'dî límózó ndr̄i cälé bùúú ̄itú-pá nâ lñnjátulí sī rî 'á.

46 Gõ'dá cå bê ̄itú-pá nâ lñnjátulí kâ 'dî 'á rî, Yésü drí ngãzó trëlé ûrû ngbálá-ngbálá Ārãmáyã tû sī kĩ nĩ rî, Ëlóyï, Ëlóyï, lámã sâbâkâtán? Tâ ífí lâ kĩ, "Ôvârí ámákâ, Ôvârí ámákâ, ní âyê mâ ã'dô tâsí yã?"

47 Gõ'dá ̄ojílã âzâ 'bá yî rî 'bá âdrélé tólâ nã 'bá yî ârî ̄iyî trëtrë Yésü kâ ûrû 'dî bê rî, gólÿi ̄isü ̄iyíkâ tâ kĩ nĩ rî, Yésü ̄orî 'dî tâ ̄angü 'bá Ëlíyä rî z̄'á ̄i'dî.

48 Gõ'dá ̄alô ̄ojílã 'dî 'bá yî lñfálé 'ásí rî drí rãzó 'wãâ, nĩ'á ngá âzâ cõfõ-cõfõ rî âtrõlé sõlé ̄odrá ̄a'dí 'á. Drílâ ngá rî 'dî ômbézó fê mvá sîlî, ânñ'á 'bâlâ Yésü tý gólâ ūnjû ró ̄lñmvû lâ 'dî bê.

49 Gõ'dá ̄ojílã ̄urûkâ 'bá yî âtâ ̄iyíkâ tâ kĩ nĩ rî, "Ó'bâ drë ̄odrá 'dî Yésü tý kô. Mâ ndrê drë ngâtá tâ ̄angü 'bá Ëlíyä â'dô ânñ'á gólâ rî pâlé yã rî."

50 Gõ'dá Yésü drí trëzó kpá ó'dí ûrû, gõ'dá drílâ lôvó-lôvó âyézó.

51 ̄Itú-pá gólâ Yésü drí lôvó-lôvó âyézó 'dî 'á rî, itá gólâ 'ilí jô ̄angí Ôvârí kâ 'á, jô mvá* ̄azâ zîlî " 'võ ngîngî lâ Ôvârí drí" ' 'álé lésí rî jô tîlî-tû lâ 'á rî, itá 'dî 'â lâ drí sîzó kpêérë rî ûrû lésí âcâlé bùúú vûdrí. Gõ'dá ̄inyákú dr̄i drí rû ̄iyázó kïgbï-kïgbï, gõ'dá kúní drí ûfûzó lô'délé ngîngî võ 'ásí.

52 Gõ'dá ló'dé drí rû njîzó hûwâ ̄inyákú dr̄i rû ̄iyá 'bá 'dî drí sī, gõ'dá tâ mbî 'bá dûû Ôvârí kâ

* **27:51 27.51** Jó mvá 'dî cé võ âmbá ̄alô dr̄i-'bá ̄angí Yûdä yí kâ rî 'bá yí kâ drí rîzó filí 'á lâ, nĩ'á Ôvârí ngâlâ rî ̄i'dî.

ôdrā 'bá trá ãkû ró rî 'bá yî drí lîdrízó ïyî õdrā 'ásî â'dolé lédrë-lédrë ró.

⁵³ Gõ'dá drilîyî âfõzó ïyî ló'dé 'ásî. Gõ'dá Yésû rî lîdrî-lîdrî õdrâ 'ásî rî vólé drî lâ 'ásî rî, drilîyî nîzó järíbä Ôvârî kâ Yêrõsälémä 'á rî 'álâ. Tólâ rî, õjîlâ dûû drí gólîyî ndrëzó.

⁵⁴ Gõ'dá drî-'bá ãjú 'bû 'bá Rómä kâ rî kâ gõ'dá ãjú 'bú 'bá gólkâ gólîyî rî 'bá ïyî Yésû rî lômílí rî 'bá yî bê ndrê ïyî âgbïgbï gólâ ïnyákú drî ïyá 'bá 'dî bê gõ'dá tâ gólîyî rû 'é 'bá 'dî 'bá yî bê rî, gólîyî drí â'dozó ûrî ró rôô. Gõ'dá drilîyî ngãzó tâ átálé kî, "Pâtïj, nõô rî'á Ôvârî rî mvá 'î."

⁵⁵ Õkó dûû gólîyî rî 'bá Yésû rî pâlé rî 'bá yî, ânî 'bá ïyî Yésû yî bê Gâllâyä lésî rî yî drí âdrézó jêjê ró, rî'á ïyî Yésû rî ndrëlê.

⁵⁶ Gólîyî lâfâlé 'á rî, Mârîyä Mâgâdálâ, gõ'dá Mârîyä gólâ â'do 'bá Yâkóbä yî Jósë bê ândrê ró rî, gõ'dá kpá Zëbëdáyô rî õkó gólâ â'do 'bá Yâkóbä yî Yôwánî bê rî ândrê lâ ró rî bê, gólîyî bê nîngá.

*Tâ Yésû rî ãvõ 'bâzó rî
(Márâkô 15.42-47; Lükä 23.50-56; Yôwánî 19.38-42)*

⁵⁷⁻⁵⁸ Gõ'dá câ bê länjátulí bê rî, ãgô ãzâ ngá-tî ãmbá 'bá ró gólâ â'do 'bá Ärämâtayä lé 'bá ró rú bê Yôsépä rî drí ngãzó nîlî Pîlátô ngálâ, nî'á Yésû rî ãvõ tâ ijîlî, yî trô ró bê nî'á 'bâlâ. Yôsépä rî 'dî, gólâ rî'á tâ ârí 'bá Yésû kâ ï'dî. Gõ'dá Pîlátô drí tâ 'bâzó Yésû rî ãvõ 'dî âyézó Yôsépä drí trôlé.

59 Nīngá sī, Yōsépā yī drí Yésū rī ãvō 'dī âtrōzó êdélé, gō'dá drílŷi Yésū rī ãvō gōzó ítá ó'dí ngbángbá ró rī 'á.*

60-61 Gō'dá drílŷi Yésū rī ãvō 'dī trōzó, nī'á 'bālâ 'bú Yōsépā drí êdélé ó'dí ró ūgí ró íyî nyānyâ drí rī 'á. Mārýyā Māgādálā yī Mārýyā ãzâ rī bē tibê rī 'bá âdréle íyî Yésū rī ndrēlē fē lâlì-lâlì dr̄i rī, gólŷi drí nīzó Yōsépā yī âjílí 'bú gólâ 'ězó Yésū rī ãvō 'bālē 'á lâ rī dr̄i 'álâ. Gō'dá Yōsépā yī 'bā Yésū rī ãvō bē rī, drílŷi kúní úngû ángí lîlizó, gō'dá drílŷi ūgí 'dī tī lâ 'bāzó kpäqkū ūdī sī lâ. Gō'dá drílŷi nīzó vólé nīngá sī. Gō'dá ōkó 'dī 'bá yī drí rīzó íyíkâ ãkpâ ló'dé gärâ dr̄i 'á tolâ, rī'á vō ndrēlē ló'dé dr̄i 'álâ.

Tā Pīlátō drí ăjú 'bū 'bá yī 'bāzó rī'á Yésū rī ló'dé lômílí rī

62 Gō'dá dr̄i zō ãzâ rī sī, 'dī' rī'á kâyî ōjílā Yúdâ yí kâ drí rīzó râtâa 'élê 'á lâ rī ūdî. Kâyî rī 'dī 'á rī, dr̄i-'bá ángí Yúdâ yí kâ rī 'bá yī gō'dá Pârúsi yí bē drí ngâzó nîlî Pîlátō ngálâ tâ âtâlē Yésū rī ãvō tâsî.

63 Gólŷi kî, "Âmbá, ní ndrê drë, ōnjö 'bá 'dī âtâ tâ trá kî nî rî, ōzô yí ōdrâ trá rî, kâyî nâ sî, yí â'dô lîdrí'á ōdrâ 'ásî.

64 Tâ 'dî tâsî rî, mä ânî nô tâ ijílî ní tî, â'dô â'dô'á tândí ró, ōzô ní ō'bâ ăjú 'bû 'bá ãzâ 'bá yî ló'dé dr̄i 'dî lômílî dódó cälé bûu ūkâyî nâ sî rî, tâlâ lâjó'bá gólâkâ 'dî 'bá yî ōzô ânî ūyî kô gólâ rî ãvō ūgûlî gôzó tâ âtâlê kî nî rî, gólâ ōlîdrî

* **27:59 27.59** Nîkôdímâ pâ Yōsépâ nî Yésū rî ãvō 'bâ'bâ ló'dé 'á rî sî. Nî â'dô ūsú'á lâ Yôwánî 19.39-40 'á.

trá õdrā 'ásī. Ōnjō 'dī â'dô õjílā âdó'á dūû lâvūlí gârā õnjō Yésū drí âdólé sisí rî dr̄j̄ sī."

⁶⁵ Gõ'dá Pílátō drí tā-dr̄j̄ lēzó dr̄j̄-'bá Yúdã yí kâ 'dī 'bá yî drí kî, "Tândí ró, nî trõ ăjú 'bū 'bá ámákâ ăzâ 'bá yî 'bâlé, õndrê ró ȳî ló'dé 'dī võ lâ bê dódó."

⁶⁶ Gõ'dá drílŷi nîzó ló'dé 'dī tî lâ bêlé í'dá sî, gõ'dá drílŷi ăjú 'bū 'bá 'dī 'bá yî 'bâzó tólâ lómígówá ró.

28

*Tâ Yésū drí lîdrízó õdrā 'ásī rî
(Márâkô 16.1-10; Lükä 24.1-12; Yôwánî 20.1-10)*

¹ Gõ'dá nîngá sî rî, kâyî Yúdã yí kâ râtâa kâ vósí rî, kâyî Gímä kâ sî âkpâkâ'dâ cîínó, Mârýä Mägädälä yî drí ngâzó nîlî Mârýä ăzí lâ bê ló'dé dr̄j̄ 'álâ.

² Gõ'dá gólŷi câ bê tólâ rî, mälâyíkâ Ôvârî kâ ăzâ drí âcázó ûrú lésî. Nyîr ró, ăgbîgbî ândrê drí îtôzó ȳnyákú dr̄j̄ ȳyâlé rôô, tâlâ âcâ-âcâ mälâyíkâ 'dî kâ 'dî drí sî. Mälâyíkâ 'dî âcâ bê rî, drílâ kúní úngû 'bâlé ȳgí Yésû rî ȳvõ 'bâzó 'á lâ rî tî 'dî lîlizó vólé, drílâ gõzó rîlî gá kúní rî 'dî dr̄j̄.

³ Gõ'dá mälâyíkâ 'dî ándrá-gá-sílî lâ rî'á lâgû-lâgû ró ȶzõ ngá ȶ'í-ȶ'í kâtí, gõ'dá ítâ gólâkâ rî'á mvëêmvê ró kpírî-kpírî.

⁴ Ítí rî, ăjú 'bû 'bá gólŷi 'bâlé rî'á ȳî Yésû rî ló'dé vó ndrëlé 'dî 'bá yî ndrê ȳî mälâyíkâ 'dî bê rî, ȶrj̄ drí gâzó gólŷi rú rôô. Gólŷi rú'bá drí rîzó lêlé ȶrj̄ drí sî, gõ'dá drílŷi lô'dézó ndrî vûdrí rû ȶ'wâ ăkó ȶzõ ȶvõ kâtí.

5 Gõ'dá mālāyíkā 'dī drí ngāzó tā âtálé õkó 'dī 'bá yī drí kī, "Nī 'ê ūrī kō! Má nī trá, nī rī Yésū gólâ îpálé fē lâlī-lâlī dr̄jū rī lôndâlé.

6 Gólâ yū nõngá. Gólâ lîdrî trá, õzõ gólâ drí tā lâ âtárē trá ãnî drí rī kâtí. Nī ânî vō gólâ rī ãvõ lâlăzó 'á lâ rī ndrēlé.

7 Nī nī 'wāâ, nī'á tā lâ âtálé lâjó'bá gólâkâ rī 'bá yī drí kī, gólâ lîdrî trá õdrâ 'ásī. Gólâ â'dô lâvū'á sísí ãnî ândrá nîlî Gâlîlâyā 'álâ. Nī â'dô nī'á gólâ rī ndrēlé tólâ. 'Dî tā má drí âtilí ãnî drí nī'á âtálé rī ï'dî.

8 Ìtí rī, õkó 'dī 'bá yī drē zââ ūrī ró, gõ'dá gólîyî drí kpá â'dózó ãyîkõ ãmbá bê tā tândí âtilí gólîyî drí 'dī tâsī. Gõ'dá drîlîyî nîzó 'wââ'wâ tā mālāyíkā 'dī drí âtilí gólîyî tý 'dī âtálé lâjó'bá Yésū kâ rī 'bá yī drí.

9 Gólîyî õtirî 'bââ nī'á rî, nyîr ró, Yésû rî gógó nyâányâ lâ drí ânîzó rû ûsúlî gólîyî bê lâtî 'á. Yésû drí nî-bê-yâ 'ezó drîlîyî. Gõ'dá drîlîyî râzó nī'á rû ûtûlî Yésû dr̄jû, gõ'dá drîlîyî Yésû rî pá âmvózó gólâ rî ìnjîzó.

10 Gõ'dá Yésû drí tā âtázó drîlîyî kī, "Nī 'ê ūrī kô! Nī nī tā âtálé ámâ rû-lê-ãzí yî drí, gólîyî õnî Gâlîlâyā 'álâ. Gólîyî â'dô ámâ ndrë'á tólâ."

Tā ãjú 'bû 'bá yî drí tâ gólîyî rû 'e 'bá Yésû rî ló'dé dr̄j 'álâ rî 'bá yî tâ lâ ngîzó dr̄j-'bá Yûdâ yí kâ rî 'bá yî drí rî

11 Nîngá sî rî, õkó 'dî 'bá yî drí ngâzó lâvûlî âcî ïyîkâ 'á, nî'á lâjó'bá Yésû kâ rî 'bá yî ngâlâ. Gõ'dá drē âkpâkâ'dâ gólîyî drí cã âkó rî, ãjú 'bû 'bá ūrûkâ 'bá yî gólîyî rî 'bá Yésû rî ló'dé dr̄j lômîlî rî 'bá yî drí ngâzó nîlî ïyî Yêrôsâlémâ 'álâ, nî'á

tā gólīyī rû 'ẽ 'bá 'dī 'bá yī tā lâ âtálé dr̄i-'bá ángí Yúdǟ yí kâ rî 'bá yī drí.

¹² Dr̄i-'bá ángí Yúdǟ yí kâ 'dī 'bá yī ârî ȳyī tā ȳjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drí âtálé 'dī bê rî, dr̄līyī ngäzó rû ê'bélé vō ãlô 'á õjílā sisí-lésí rî 'bá yí bê tā ȳ'bílī tā gólīyī rû 'ẽ 'bá 'dī 'bá yī tāsī. Gō'dá dr̄līyī ȳjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī l̄ifí lâ yī ḡizó ȳd̄i ȳmbá sī, tâlâ gólīyī ȳâdô ró ȳnjō bê tā 'dī 'bá yī tāsī.

¹³ Gō'dá dr̄i-'bá ángí Yúdǟ yí kâ 'dī 'bá yī drí tā âtázó ȳjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drí kī, "Õzō ūijjī ãnî trá rî, nî âtâ tā kī nî rî, 'Mã ȳtirī 'bââ ȳ'dú kō'á ngâcî bê rî, lâjó'bá Yésü kâ rî 'bá yī drí ânizó gólâ rî ȳvõ ûgûlî ȳgí 'ásī."

¹⁴ Gō'dá ȳzō úlí 'dī ȳ'dê trá kúmú Pïlátō bílî rî, mä ȳ'dô âdré'á ãní bê. Mä ȳ'dô tā âtâ'á gólâ drí kī nî rî, úlí ãnî drí âtálé 'dī rî'á tā pât̄i 'î. Ítí rî, gólâ ȳcá kô lânjō félé ãnî drí."

¹⁵ Nîngá sī, ȳjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drí tā-dr̄i lëzó. Dr̄līyī ȳd̄i félé ȳyī drí 'dī trôzó nîzó tā gólâ âtálé gólīyī drí kī'á nî rî, lâjó'bá Yésü kâ ȳûgû ȳyī Yésü rî ȳvõ nî 'dî tā lâ âtálé õjílā drí. Gō'dá tā 'dî drí lâ'búzó õjílā Yúdǟ yí kâ rî 'bá yî lâfâlé sī, âcâlé bûúñ ãndrõ nô. Ítí rî, õjílā Yúdǟ yí kâ lëé ȳyī tā kô kī'á nî rî, Yésü ȳlîdrî trá ȳdrâ'ásî rî.

Tā Yésü drí dr̄i-âcê fëzó lâjó'bá ȳykâ rî 'bá yî drí rî

(Márâkō 16.14-18; Lükä 24.36-49; Yôwánî 20.19-23; Tâ 'E'ẽ 1.6-8)

¹⁶ Gō'dá nîngá sī, lâjó'bá Yésü kâ mûdrí-dr̄i-lângâ-ãlô 'dî 'bá yî ârî ȳyî tā Yésü drí âtilí ȳkô 'dî 'bá yî tý ânî'á âtálâ ȳyî drí 'dî bê rî, dr̄līyī ngäzó nîlî Gâlîlâyâ 'álâ únî gólâ Yésü drí tā lâ âtálé kî'á

nī rī, gólīyī ã'dô nī'á íyī ūsúlī drī lâ 'álâ rī drī 'álâ.

¹⁷ Gólīyī câ bê tólâ rī, drílīyī Yésū rī ūsúzó, gõ'dá drílīyī gólâ rī ̄injīzó. Gõ'dá kpálé gólīyī ndrélé bê Yésū rī, tā ârí 'bá ūrûkâ 'bá yî, tā ̄isū gólīyíkâ drē zāâ rī'á rī rī tā lélé kī, 'dī' ã'dô pâtī Yésū ̄'dî.

¹⁸ Gõ'dá Yésū drí rû êsézó ãnyî lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî lâgâtí, gõ'dá drílâ ngâzó tâ âtálé drílīyî kî, "Ôvârî fê drí-âcê ngá gólīyî ndrī 'bûû 'álâ rî 'bá yí kâ gõ'dá ngá gólīyî ndrī ̄angó nõ 'á rî 'bá yí bê rî kâ trá má drígá.

¹⁹ Tâ 'dî tâsî rî, nî ngâ lâ'bûlî võ 'ásî ndrî tâ âtî-âtî tândí ámákâ nõ pêlé ̄ojlâ òrî ndrî ̄angó 'ásî rî kâ drí, gólīyî ã'dô ró bê tâ ârí 'bá ámákâ ró. Gõ'dá gólīyî tâ lê 'bá trá rî, nî ̄ibábátizâ gólīyî Átâ rî rú sî, Mvá rî rú sî, gõ'dá kpá Líndrî Tândí rî rú sî.

²⁰ Gõ'dá nî ̄imbâ gólīyî kpá tâ ndrî má drí â'dálé ̄anî drí rî 'bá yî 'êlé. Má â'dô rī'á ̄aní bê kâyî vósî cé, câlé bûû kâyî ̄adûkû ̄angó nõ kâ rî tú." ̄'dî 'dî

Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source
files dated 26 Apr 2025

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354